

Banal na Alaala
Matanda Paisios ng Bundok Athos
Mga Salita

Tomo IV
Buhay-Pamilya

Isinalin mula sa Griyego

Mga Nilalaman:

Panimula	3
Ang mga kabataan sa sangang-daan ng buhay.....	7
Parehong pinagpala ang buhay-pamilya at buhay-monastiko	7
Ang pagkabahala ng mga kabataan sa pagpili ng landas.....	8
Dapat nating tulungan ang mga kabataan na sundin ang kanilang bokasyon	9
Ang paggawa ng desisyon tungkol sa landas sa buhay	10
Ang pag-aaral ng mga kabataan at ang pagsisimula sa kanilang piniling landas	12
Ang pangunahing kinakailangan para sa wastong pagsisimula sa napiling landas ay ang buhay-espiritwal.....	14
Bahagi 1. Paano bumuo ng matibay na pamilya	16
Kabanata 1. Tungkol sa isang maayos na pamilya	16
<i>Isang Mabuting Simula ng Buhay Pamilya</i>	16
Ang banal na pagkakasundo ay nasa pagkakaiba-iba ng pagkatao	17
Paggalang sa pagitan ng mag-asawa.....	18
Pag-ibig sa pagitan ng mag-asawa	19
Kabanata 2. Tungkol sa kung paano pinananatili ng pagtitiis ang pagkakaisa ng pamilya	21
Ang pasensya ay nagpapuno sa tao ng Banal na Grasya	22
Isang Tapat na Asawa	24
Mga anak mula sa mga pamilyang nagkawatak-watak	25
"Tama" at "mali" sa buhay may-asawa	26
Bahagi 2. Tungkol sa mga magulang at ang kanilang mga tungkulin	28
Kabanata 1. Tungkol sa pagsilang ng mga anak.....	29
Mga Santo Joachim at Anne — ang pinaka-mapagkalingang mag-asawa	29
Pag-iingat sa buhay may-asawa	29
Ang lohika ng tao tungkol sa kalooban ng Diyos hinggil sa pagsilang ng mga anak.....	31
Mga kahirapan sa panganganak.....	32
Infertilidad sa pag-aasawa	34
Malalaking pamilya.....	35
Ang aborsyon ay isang kakila-kilabot na kasalanan	37
Kabanata 2. Tungkol sa papel ng ina sa pagpapalaki ng mga anak	39
Pag-ibig ng isang ina	39
Ang tamang saloobin sa kawalan ng anak	40
Ang katatagan ng isang ina	41
Pagbubuntis at pagpapasuso	42
Mga nanay na nagtatrabaho	42
Mga Gawaing-bahay at ang Espiritual na Buhay ng Isang Ina.....	43
Kabanata 3. Tungkol sa pananagutan ng mga magulang sa pagpapalaki ng mga anak	45
Dapat ipagkatiwala ng mga magulang ang kanilang mga anak sa Diyos	46
Ang espiritwal na muling pagsilang ng mga bata	47

Halimbawa ng magulang.....	47
Sa tahanan, dapat punuin ang mga bata ng lambing at pagmamahal	49
Paano nagdurusa ang mga bata dahil sa kanilang mga magulang	49
Ang impluwensya ng kapaligiran sa mga bata	51
Pag-ibig sa pagitan ng magkakapatid	52
Malaki ang impluwensya ng mga kauri sa mga bata	52
Pagtulong sa mga batang naligaw sa tamang landas.....	53
Kailan dapat sisihin at kailan dapat purihin ang bata.....	54
Hindi mabuti para sa mga bata ang pagpipilit.	56
Hindi matalinong labis na pagmamahal ng magulang	57
Paghahati ng mana.....	58
Bahagi 3. Mga Anak at ang kanilang mga Tungkulin	59
Kabanata 1. Tungkol sa mga bata, ang kanilang mga kagalakan at mga kahirapan.....	60
Pagkabata.....	60
Ang isang anghel na tagapag-ingat ay nagbabantay sa maliliit na bata	61
Banal na Pagbibinyag.....	61
Mga batang ulila	63
Hanggang sa umabot sa kapanahunan ang mga bata, dapat silang gabayan	65
Mga kahirapan ng mga bata sa paaralan	66
Kabanata 2. Tungkol sa paggalang at pagmamahal ng mga bata sa kanilang mga magulang	67
Paggalang ng mga bata sa mga magulang at nakatatanda	67
Paano dapat mahalín ng mga anak ang kanilang mga magulang matapos nilang magsimula ng sarili nilang pamilya ..	68
Ang katandaan ay nagdudulot ng kababaang-loob.....	69
Gantimpala para sa pag-aalaga sa matatanda	70
Pagpapala ng Magulang	72
Bahagi 4. Buhay Espirituwal.....	73
Kabanata 1. Tungkol sa Espiritual na Buhay sa Pamilya	73
Habang mas madalas magreklamo ang isang tao, mas lalo niyang sinisira ang sarili	74
Hayaan nating pamunuan ng Diyos ang ating buhay.....	75
Ang habag sa kapwa ay nakatutulong sa pamilya.....	76
Pagtatanim ng birtud sa loob ng pamilya	77
Panalangin sa Pamilya	78
Ang Espirituwal na Buhay ng Mag-asawa	79
Mga Bata at ang Buhay na Espiritual	80
Ugnayan sa pamilya at mga kaibigan	82
Mga tukso tuwing kapaskuhan.....	83
Kabanata 2. Ang Paggawa at ang Espiritual na Buhay	84
Ang paggawa ay isang biyaya.....	84
Pagpili ng propesyon.....	85
Pagmamahal sa trabaho	86
Dapat gamitin ng bawat isa nang espiritwal ang kaloob na taglay nila	87
Trabaho at pagkabahala sa isip	88
Ang Pagpapabanal ng Paggawa	89
Ang isang propesyon ay hindi nagpapatao sa isang tao	89
Kabanata 3. Tungkol sa pagtitimpi sa pang-araw-araw na buhay.....	91
Sa pamamagitan ng ascesis, ang tao ay nagiging katulad ng mga di-katawang Anghel	91
Pag-aayuno para sa mga bata	93
Pag-aayuno dahil sa pag-ibig.....	94
Ang ligaya ng magang tiyan.....	96
Bahagi 5. Tungkol sa mga pagsubok ng ating buhay	97
Kabanata 1. "Dumaan ako sa apoy at tubig..."	98
Ang Mga Krus ng Pagsusubok	98
Ang mga pagsubok ay tumutulong sa mga tao na magbalik-loob	98
Kapag tayo ay nasa sakit, binibisita tayo ni Cristo	99

"Ang minamahal ng Panginoon ay pinapawayanan Niya..."	100
Ang Diyos ay nalulungkot sa mga pagsubok na dinaranas ng tao	101
Sa panahon ng kalungkutan, pinapaliwanag ng Diyos ang tao ng tunay na kaaliwan.....	102
Mga tukso at kalungkutan sa pahintulot ng Diyos.....	103
Pagkawalay-pasasalamat sa pag-ibig ng Diyos.....	104
Ang ating maliliit na pagsubok at ang malalaking pagsubok ng ating mga kapitbahay	105
Ang mga kalungkutan na idinulot sa atin ng mga tao	106
Kabanata 2. Tungkol sa Karamdaman	107
Tinutulungan ng mga karamdaman ang mga tao.....	107
Langit na Gantimpala para sa Karamdaman	108
Pagpapakita ng pasensya sa pagdurusa.....	110
Salikep sa sakit	111
Pagsasalo sa kirot ng iba.....	113
Pangangalaga sa mga maysakit.....	114
Ang paghihirap ng mga maysakit at pagtitiwala sa Diyos	116
Mga batang may sakit	117
Para gumaling ang isang maysakit, kailangang may isakripisyo.....	118
Panalangin para sa May Sakit	119
Kabanata 3. Tungkol sa katotohanang ang pisikal na kapansanan ay biyaya mula sa Diyos.....	120
Ang tamang saloobin sa pisikal na kapansanan	121
Langit na Gantimpala para sa Kapansanan	122
Mga batang may kapansanan sa pag-iisip	123
Mga Sakit sa Pag-iisip	124
Ang wastong saloobin ng mga magulang sa kanilang mga anak na may kapansanan	125
Kabanata 4. Tungkol sa mga Espirituwal na Batas	126
Paano gumagana ang mga espirituwal na batas	126
Ang marangal na mga anak ng Diyos	127
Mga espirituwal na batas at pag-ibig ng Diyos.....	128
Bahagi 6. Tungkol sa kamatayan at sa buhay pagkatapos ng kamatayan	130
Kabanata 1. Tungkol sa saloobin sa kamatayan	130
Kamatayan.....	130
Kung gusto mong mamatay, hindi ka mamamatay	132
Ang mga maysakit, na nakahiga sa kanilang mga higaan ng kamatayan.....	133
Pagpapakamatay.....	136
Kabanata 2. "Huwag kayong magmalungkot na gaya ng iba na walang pag-asa".....	137
Ang kamatayan ng mga bata.....	137
Aliw para sa mga nagdadalamhati	138
Ang kamatayan ay isang paghihiwalay sa loob ng ilang taon	140
Kabanata 3. Tungkol sa buhay pagkatapos ng kamatayan.....	141
Ang mga pinahukuman ay umalis	141
Panalangin para sa mga yumao at mga serbisyo ng pag-alala	142
Ang pinakamainam na pag-alala sa mga yumao	144
Ang katapang ng mga matuwid sa harap ng Diyos	145
Ang Darating na Huling Paghuhukom	146
Ang Buhay sa Hinaharap	147

Panimula

Ang ika-apat na tomo ay nagpapatuloy sa paglalathala ng 'Mga Salita' ng Pinagpalang Nakatatandang Paissios. Pinagsasama ng aklat na ito ang mga aral ng Nakatatanda tungkol sa pamilya at sa mga

pagsubok na kinahaharap ng mga tao dahil sa krisis na dinaranas ng pamilya sa ating panahon. Sinabi ng Nakatatanda na karamihan sa mga liham na natanggap niya ay mula sa mga taong nakararanas ng problema sa kanilang buhay-pamilya, at binigyang-diin niya na ang sanhi ng mga problemang ito ay ang pagkakalayo ng mga tao sa Diyos at ang pagmamahal nila sa sarili. "Noong araw," sabi niya, "mas payapa ang buhay at nagpapakita ng pasensya ang mga tao. Ngunit ngayon, ang bawat taong makakasalamuha mo ay parang posporo: [kumikislap at] hindi makapaghintay ng kahit isang salita. At kusang-loob nang sumusunod ang diborsiyo."

Matapos pumasok sa dakilang pamilya ng Simbahan sa napakabatang edad bilang isa sa mga tapat nitong miyembro, naramdaman ng Kapatid na hindi na siya kabilang sa kanyang sariling maliit na [katawang] pamilya. Matapos makamtan ang banal na pag-ibig, siya ay naging anak ng Diyos at dahil dito—itinuturing ang lahat ng tao bilang kanyang mga kapatid—minahal niya ang lahat "sa pag-ibig ni Cristo" (Fil. 1:8). "Kapag nakikita ko ang isang matandang lalaki," sabi sa amin ng Nakatatanda, "sinasabi ko sa sarili ko na siya ang aking ama. Kapag nakikita ko ang isang matandang babae, sinasabi kong siya ang aking ina. Kapag nakakasalamuha ako ng bata, tinitingnan ko siya bilang aking sariling maliit na pamangkin. Mahal ko ang lahat. Para sa ilan, nararamdaman ko ang kagalakan, para sa iba—sakit. Pamilyar ka ba sa ganitong kalagayan?" Ngunit ang Matanda mismo, sa bawat partikular na pagkakataon, ay naging anak, kapatid, ama, o lolo sa bawat tao. Ang tunay na pag-ibig na ito ay tumulong sa mga lumalapit sa Matanda na magbago para sa ikabubuti at, nang tanggapin nila ang salita ng Diyos, na mabuhay nang naaayon dito. Bilang kasapi ng Katawan ni Cristo, hindi lamang nagdasal nang may kalungkutan ang Nakatatanda para sa mga taong nahaharap sa mga suliranin sa kanilang buhay-pamilya, kundi—bilang tugon sa kanilang mga kahilingan—tinulungan din niya sila sa pamamagitan ng kanyang mga salita. Tinulungan niya ang mga tao kahit sa pinakamaselan na usapin ng buhay-pamilya, sa kabila ng katotohanang siya, bilang isang monghe, ay namumuhay nang payak.

Sinubok ng apoy ng tukso at pinatibay sa pugon ng karamdaman, na bumabagabag sa kanya sa iba't ibang anyo mula 1947 hanggang sa kanyang kamatayan noong 1994, ang Nakatatanda ay nagpakita ng habag sa bawat naghihirap at taimtim na nanalangin para sa mga nasa sakit. Inalagaan niya lamang ang kanyang kalusugan sa sukdulang kinakailangan upang maalagaan ang sarili at matulungan ang mga lumalapit sa kanya. Naniniwala siya na kung ang isang tao ay nananalangin para sa ibang maysakit nang hindi pinapansin ang sarili niyang kirot, nakakapukaw ito ng habag sa Diyos at dinirinig Niya ang ganitong panalangin. Gayunpaman, pinayuhan ng Nakatanda ang mga maysakit na unahin munang gawin ang lahat ng makakaya para sa kanilang sariling paggaling, at iwan sa Diyos ang higit sa makakaya ng tao. Kasabay nito, pinatibay niya ang pananampalataya ng mga tao upang harapin nila ang kanilang karamdaman nang may pag-asa sa Diyos, na hindi kailanman nakakalimot na sa buong buhay natin sa lupa ay tayong lahat ay 'dayuhan at pansamantalang naninirahan' (cf. 1 Ped. 2:11), at maghanda para sa buhay na walang hanggan.

Ang bolyum na ito ay inilathala sa pagpapala ng ating arkipastor, Kanyang Kagalang-galang na Metropolitanong Nikodimos ng Kassandra. Binubuo ang aklat ng isang panimulang kabanata at anim na bahagi. Marami sa mga tanong ay iniharap sa Nakatatanda ng Abadesa at ng ilan sa mga madre ng aming monasteryo. Pinagpala kami ng Nakatatanda na ituro ang mga taong naghahanap ng aming espirituwal na tulong sa isang espirituwal na ama; gayunpaman, madalas sa pag-uusap kasama ang Abadesa o isa sa mga nakatatandang madre, ang mga tao, na napapailalim sa kanilang mga kahirapan, ay nagsasalaysay ng kanilang sakit at humihingi ng payo. Minsan, upang masiguro na tama ang aming sagot sa isang partikular na seryoso o kumplikadong tanong, lumalapit kami sa Nakatatanda, at sinasabi niya sa amin kung paano lutasin ang isang partikular na problema sa makadiyos na paraan. Gayunpaman, ang Matanda mismo, sa mga pangkalahatang pagtitipon ng mga monghe at sa mga pribadong pag-uusap kasama ang mga madre, ay madalas na nagsasalita tungkol sa mga kahirapang

kinahaharap ng mga Kristiyano sa mundo, gamit bilang dahilan ang ilang pangyayari mula sa buhay ng aming komunidad ng mga monghe o isang tanong na aming itinatanong. Ginawa niya ito upang kami ay manalangin nang taimtim para sa mundo. Bukod pa rito, nagbanggit ang Matanda ng mga halimbawa mula sa buhay ng mga ama o ina na, sa kabila ng kawalan ng kanais-nais na espirituwal na kalagayan na tinatamasa ng mga monghe, ay namuhay nang banal. Sa ganitong paraan, hinihikayat tayo ni Ama Paissios na magsikap nang may matinding sigasig. Ang ilan sa mga sagot ng Nakatatanda ay pinagyaman ng mga sipi mula sa kanyang mga liham, na ipinasa sa amin ng mga klero at debotong layko na pinuntahan ng mga ito.

Nagsisimula ang tomo sa isang panimulang kabanata, 'Ang mga Kabataan sa Sangang-daan ng Buhay', na ang layunin ay tulungan ang mga kabataang lalaki at babae na nag-aalinlangan sa pagpili ng landas sa buhay. Binibigyang-diin ng kabanatang ito na ang parehong landas na itinakda ng ating Simbahan—ang buhay-pamilya at ang buhay-monastiko—ay pinagpala. Dapat pumili ang mga kabataan ng isang landas alinsunod sa kanilang bokasyon, kanilang mga kalakasan, at kanilang pagkatao. Dapat gawin nila ito hindi dahil sa 'presyur' ng sinuman, kundi sa pagtitiwala sa Diyos. Ang isang dalisay at espirituwal na buhay para sa mga kabataan ang pangunahing kinakailangan para sa kanilang tagumpay sa napiling landas—monastiko man o buhay-pamilya.

Ang una sa anim na bahagi ng aklat na ito ay inilalad ang mga pundasyong pinagtatayuan ng pamilya: marangal at bukas-palad na pag-ibig at paggalang sa isa't isa ng mag-asawa. Ang pagtitiis sa pagsubok, na sinasamahan ng panalangin, ang nagliligtas sa pamilya mula sa pagkakawatak-watak.

Tinatalakay ng ikalawang bahagi ang mga tungkulin at pananagutan ng mga magulang sa wastong pagpapalaki ng kanilang mga anak, at partikular na binibigyang-diin ang kahalagahan ng halimbawa ng magulang—ang 'tahimik na pagtuturo' ng mga magulang sa kanilang mga anak—gayundin ang papel ng ina sa pamilya. Binibigyang-diin din ng Elder na ang lambing at pag-ibig ng magulang para sa kanilang mga anak ang pangunahing kinakailangan para sa kanilang likas at normal na pag-unlad.

Ang ikatlong bahagi ng aklat ay inialay sa mga bata. Tinalakay rito ang kanilang mga kagalakan at kahirapan, pati na rin ang kanilang mga tungkulin sa kanilang mga magulang. Ang paggalang at pagmamahal ng mga anak sa kanilang mga magulang—hindi lamang sa pagkabata kundi pati na rin sa pagiging nasa hustong gulang—ang garantiya na matatanggap nila ang pagpapala ng Diyos.

Ang ika-apat na bahagi ay naglalaman ng payo ng Nakatatanda na payak at praktikal tungkol sa buhay-espirituwal sa loob ng pamilya. Tinutulungan ng payong ito ang mga anak at magulang na isabuhay ang Ebanghelyo sa kanilang pang-araw-araw na buhay—nasa bahay man o nasa trabaho. Pinag-uusapan din ng Nakatatanda kung paano ang gawain ng isang tao ay hindi dapat magpahirap sa kaniya ng patuloy na pagkabahala, kundi dapat itong makatulong sa kaniyang espirituwal na kaperpeksiyunan.

Ang ikalimang bahagi ay inilaan para sa iba't ibang pagsubok na hinaharap ng mga tao sa kanilang buhay. Binibigyang-diin ng Nakatatanda ang [dakilang] aliw at lakas na ibinibigay ng Diyos sa mga tao kung hindi lamang nila tinitii ang mga pagsubok na ipinapadala sa kanila, kundi nagpapasalamat din sa Diyos para rito. Ang karamdaman, kapansanan, at paninirang-puri ay mga biyaya para sa isang taong nakatalos sa pinakamalalim na kahulugan ng buhay. Sa pamamagitan ng mga pagdurusang kanilang tinitii, tinutubos ng isang tao ang kanyang mga kasalanan o nakakamit niya ang isang gantimpalang langit.

Sa wakas, ang ikaanim na seksyon ay naglalaman ng mga sagot ng Nakatatanda sa mga tanong tungkol sa kung paano wastong tingnan ang kamatayan at kung paano maghanda para rito. Ipinapaliwanag ng Nakatatanda kung ano ang tunay na aliw para sa mga nagluluksa sa pagkawala ng kanilang mga mahal sa buhay, at binibigyang-diin kung gaano kalaking tulong sa mga yumao ang mga

serbisyong pang-alala, panalangin, at paglimos na isinasagawa para sa kanilang kapahingahan. Sa payak at matingskad na paraan, inilalarawan ng Nakatatanda ang hinaharap na Huling Paghuhukom at ang buhay na walang hanggan.

Ang mga aral ng Nakatatanda na nakalap sa bolyum na ito ay maaaring, sa isang banda, makatulong sa mga debotong layko na ipagpatuloy ang kanilang 'mabuting gawain' nang may malaking katapatan (cf. 1 Tim. 6:12). Sa kabilang banda, maaari nilang gisingin ang budhi ng mga taong nagdurusa nang malayo sa Diyos, na nag-aapoy sa kanila ng pagnanais na maging mulat na kasapi ng Simbahan at magalak, sa loob ng maliit na pamayanan ng kanilang pamilya, sa kapayapaang dulot ng buhay na espirituwal. Kasabay nito, binibigyang-diin ng Nakatatanda na sa pag-aasawa ay kinakailangang sundin ang lahat ng mga utos ng Diyos, na "hindi mabigat" (1 Juan 5:3). Halimbawa, kung isinusuko ng isang mag-asawa ang sarili niyang kalooban at sumusunod sa isa pa, ginagawa nila ito dahil sa pag-ibig at samakatuwid ay hindi nila nararamdamang pinipilitan, kundi nakakaranas ng matamis na aliw.

Maaaring sa makabagong tao, na sanay sa 'maluwag na mga batas' ng lipunan ngayon, ang ilan sa mga pananaw ni Elder Paisios ay tila sobra at hindi praktikal. Ngunit sa pagsusuri sa mga salita ng matanda sa liwanag ng Ebanghelyo, mapapaniniwala ang mambabasa na ito ay isang tumpak at walang kompromisong pagpapahayag nito. Ang kanyang palaging hinahangad ay kaperpeksyon sa Cristo. Gayunpaman, ang kanyang pastoral na pangangalaga na pinaliwanagan ng Diyos ay matiisin sa kahinaan ng tao at gumagamit ng patristikong ekonomiya,¹ nang natural, nang hindi kailanman nakikipagkompromiso sa kasalanan. Sa pamamagitan ng mga halimbawa mula sa nakaraan, tinutulungan ng Nakatatanda ang makabagong tao na maunawaan na ang Diyos ay ang Buhay na Diyos at 'nagagawa ang lahat' (1 Cor. 12:6). Kumikilos Siya hindi lamang sa buhay na darating bilang Tagapagbigay-gantimpala, kundi pati na rin sa kasalukuyang buhay na ito — bilang isang malambing at mapagmahal na Ama. Gayunpaman, dapat ipakita ng isang tao ang kanyang mabuting kalooban at isagawa ang kanyang maliit na gawa. Sa pamamagitan ng kaunting pagsisikap, marami tayong natatanggap. Kinakailangan para sa isang tao na isagawa ang maliit na paggawaing ito—upang bigyan ang Diyos ng 'karapatang makialam' sa kanilang buhay na may saganang banal na tulong.

Pinapasalamatan namin ang mga taong, matapos basahin ang manuskrito ng bolyum na ito bago ito ilathala, ay magalang na nag-alok ng kanilang mga komento at tumulong upang mapabuti ang aklat.

Nananalangin kami na ang mga salita ng Nakatatanda ay makatulong sa mga pamilya—na, lalo na sa ating panahon, ay nagdurusa dahil sa pagpapabaya o paglapastangan sa mga utos ng Diyos—upang matagpuan nila ang kanilang tunay na layunin sa loob ng sinapupunan ng Simbahang Orthodox, upang ang mga magulang at mga anak ay magsimulang mabuhay sa Paraiso dito pa sa buhay na ito. Amen.

16 Setyembre 2002

Paggunita sa Banal na Dakilang Martir na si Euphemia

Ibpa ng Kumbento ni San Juan na Teologo, Apostol at Ebanghelista, si Sister Philothea, kasama ang kanyang mga kapatid sa Kristo

Ang mga magulang na nanganak at nagbigay ng katawan sa kanilang mga anak ay dapat, hangga't maaari, mag-ambag sa kanilang espirituwal na muling pagsilang. Ang hindi nagawa ng mga magulang

¹ Sa teolohiyang Ortodokso, ang salitang 'ekonomiya' ay tumutukoy sa isang paglihis, sa mga pambihirang pagkakataon, mula sa eksaktong kahulugan ng mga Banal na Kanon sa kanilang praktikal na aplikasyon. Ginagamit ng Simbahan ang oikonomia bilang larawan ng hindi mailarawang pagpapakababa at pag-ibig ng Diyos sa sangkatauhan, at ang layunin ng paggamit nito ay ang espirituwal na kapakinabangan at kaligtasan ng indibidwal. (Mula rito, ang mga tala ng mga Griyegong editor ay ibinibigay nang walang sanggunian.)

para sa kanilang mga anak, dapat nilang ipagkatiwala sa mga guro. Kaya naman nananalangin ang ating Simbahan 'para sa mga magulang at guro.' Gayunpaman, bukod sa mga ama sa lupa, mayroon ding mga espirital na ama. Ang mga espirital na ama ay nagsusumikap para sa espirital na muling pagsilang ng mga tao at mas epektibong nakakatulong sa pagpapalaki ng mga bata.

Ang mga kabataan sa sangang-daan ng buhay

Parehong pinagpala ang buhay-pamilya at buhay-monastiko

— Geronda, ano ang dapat sabihin sa mga kabataang lalaki at babae na nagtatanong kung ang buhay monghe ay mas mataas kaysa sa buhay-pamilya?

— Una sa lahat, dapat nating tulungan silang maunawaan kung ano ang layunin ng tao at kung ano ang kahulugan ng buhay. Pagkatapos, dapat nating ipaliwanag sa mga kabataan na ang parehong landas na itinakda ng ating Simbahan ay pinagpala, sapagkat kung ang mga pumipili rito ay namumuhay ayon sa Diyos, parehong landas ang maaaring magdala sa Paraiso. Ipagpalagay natin na dalawang tao ang nagsimula sa isang peregrinasyon. Ang isa ay naglalakad sa isang siksik na dinaanan, ang isa naman sa isang daang-paa. Gayunpaman, pareho silang may iisang layunin. Nagagalak ang Diyos sa una at nasisiyahan naman sa ikalawa. Magkakaroon lamang ng suliranin kung ang naglalakad sa daang-paa ay magsimulang husgahan sa kanyang puso ang naglalakad sa pangunahing daan, o kabaliktaran.

Mabuti para sa mga kabataang nag-iisip ng buhay monghe na malaman na napakalaki ng tawag ng isang monghe. Ang tawag ng isang monghe ay maging isang Anghel. "Sa buhay na darating, sa Langit, mabubuhay tayo bilang mga Anghel," wika ni Cristo sa mga Sadusiyo.² Kaya naman ang ilang napakabuting kabataang lalaki at babae ay nagiging monghe at nagsisimulang mamuhay nang parang anghel kahit pa sa buhay na ito sa lupa.

Gayunpaman, hindi dapat isipin na ang lahat ng pumasok sa isang monasteryo ay maliligtas dahil lamang naging monghe sila. Ang bawat tao ay magbibigay-sulit sa Diyos kung kanilang pinabanal ang buhay na kanilang pinili. Sa anumang buhay, mahalaga ang pag-ibig. Hindi lumilikha ang Diyos ng mga taong itinakda para sa tagumpay o kabiguan. Ang taong kulang sa pag-ibig ay hindi magtatagumpay sa kanyang sarili—anumang landas ang kanyang piliin. Samantalang ang taong mapagmahal ay nagtatagumpay saan man siya mapunta, sapagkat ang Banal na Grasya ay naninirahan sa kanya. May ilang mag-asawa na namumuhay nang may dakilang birtud at nalinis. Kung ang ulo ng pamilya ay umiibig sa Diyos, kung siya ay naakit sa banal na pag-aaruga, sa espirituwal ay maaari siyang magtagumpay nang lubos. Higit pa rito, ang ganitong tao ay nagkaloob sa kanyang mga anak ng mga birtud, lumilikha ng mabuting pamilya at tumatanggap ng dobleng gantimpala mula sa Diyos.

Kaya, ang bawat binata ay dapat magtakda sa kanyang sarili ng sumusunod na layunin: magsikap nang may pag-ibig at walang pag-aalala—upang gawing banal ang buhay na kanyang pinili. Nais ba niyang mag-asawa? Mag-asawa siya, ngunit dapat niyang sikapin nang taimtim na maging mabuting pinuno ng pamilya at mamuhay nang banal. Nais ba niyang magpanumpa bilang monghe? Pumasok siya sa buhay monghe, ngunit magsikap siyang maging mabuting monghe. Timbangin niya ang kanyang mga lakas, suriin kung anong uri ng buhay ang kaya niyang gawin, at, alinsunod sa kanyang mga konklusyon, sundin ang landas na kanyang pinili. Halimbawa, kung napagtanto ng isang dalaga na kulang siya sa lakas para maging madre, dapat siyang mapagkumbabang manalangin sa Diyos: "Diyos ko, mahina akong tao at hindi ko kayang mabuhay bilang madre. Padalhan mo ako ng lalaki na tutulong

² Tingnan ang Mateo 22:30.

sa akin [upang kami'y magpakasal], upang makapagtayo ako ng mabuting pamilya at mamuhay ng espiritwal na buhay." Sa kasong ito, hindi siya pababayaang ng Diyos. Kung, matapos magpakasal at magtayo ng mabuting pamilya, mamuhay siya ayon sa Ebanghelyo, wala nang hihingin pa ang Diyos sa kanya.

Siyempre, may ilang kabataan na hindi gaanong hinihingian ng Diyos. Gayunpaman, dahil sa pag-ibig, tinatanggap nila ang maraming pagsubok at, sa pagpili ng buhay monghe, iniaalay nila sa Kanya ang higit pa [kaysa sa inaasahan Niya sa kanila]. Ang mga taong ito ay koronahan ng dobleng korona. Ibig sabihin, kung ang isang tao, na may likas na hilig sa buhay-pamilya, ay dahil sa labis na pag-ibig ay nais isakripisyo ang lahat at tahakin ang landas ng buhay monghe, ito ay nagdudulot ng labis na habag sa Diyos. Gayunpaman, ang ganoong tao ay dapat mag-ingat nang husto upang matiyak na ang kanyang mga motibo ay napakalinis: hindi siya dapat kumilos dahil sa kayabangan. Kung susundin ng isang tao ang kundisyong ito, aalisin ng Diyos ang lahat ng kanilang mga kahirapan.

Ang pagkabahala ng mga kabataan sa pagpili ng landas

— Nakatatanda, kung ang isang binata o dalaga ay nababahala tungkol sa kanilang kasal o pagpasok sa monasteryo, ang dahilan ba nito ay ang kanilang kakulangan sa pananampalataya?

— Hindi palagi. Madalas mag-alala ang mga kabataan, iniisip kung paano nila pinakamainam na sisimulan ang napili nilang landas at susundan ito, habang nananatili palagi sa Diyos. Ito ay isang tanda ng [espiritwal na] kalusugan. Kung ang isang binata ay hindi iniisip o nababahala tungkol sa pagsisimula ng kanyang piniling landas, ito ay pangunahing nagpapahiwatig na siya ay isang taong walang pakialam, at dahil dito, hindi siya magtatagumpay. Gayunpaman, dapat mag-ingat na ang pagkabahala tungkol sa kasal o buhay monghe ay hindi maging labis, sapagkat hinahangad ng diyablo na baluktutin ang pagkabahalang ito, gawing pagkabagabag sa isip at panatilihin ang isipan ng mga kabataang lalaki at babae sa isang kalagayan ng patuloy na kalituhan.

Upang manatiling payapa, dapat ipagkatiwala ng mga kabataan ang kanilang sarili sa Diyos. Sapagkat ang Mabuting Diyos, na parang isang mapagmahal na Ama, ay kumikilos sa mga kalagayang wala na tayong magagawa sa paraang pantao. Hindi dapat magmadali ang mga kabataan sa paggawa ng mga hindi pa hinog na desisyon tungkol sa kung aling landas ang tatahakin. May kilala akong mga kabataan na labis ang pag-aalala at sinisikap nilang lutasin nang sabay-sabay ang lahat ng kanilang problema. Sa huli, naguguluhan sila at humihinto sa kanilang pag-aaral. Halimbawa, kailangan nilang tapusin ang unibersidad, ngunit labis silang nag-aalala tungkol sa pagsisimula ng pamilya o pagpasok sa monasteryo. Bilang resulta, nahuhuli sila sa pag-aaral at lalo pang naguguluhan. Hindi mo kayang gawin lahat nang sabay-sabay, at hindi malulutas ang mga problema sa ganoong paraan. Upang matulungan ang kanilang sarili, kailangan nilang ayusin nang maayos ang kanilang sarili at isaayos ang lahat. Una, kailangan nilang kumuha ng degree, pagkatapos ay maghanap ng trabaho (kailangang kumpletuhin din ng mga kabataang lalaki ang kanilang serbisyo militar). At pagkatapos noon lamang, kapag sila ay naghinog na, saka sila makakapagpasya at, sa tulong ng Diyos, magpakasal at magtayo ng mabuting pamilya, o, kung pinili nila ang buhay monghe, pumasok sa mongheteryong pinili nila.

Kaya naman, pinapayuhan ko ang mga kabataang nag-aaral at may ganitong mga pag-aalala na ipagpatuloy ang kanilang pag-aaral, sapagkat hindi pa nila nararating ang isang hinog na desisyon kung aling landas ang pipiliin. Pinapayuhan ko silang tanggapin ang desisyong sa huli ay lilitaw sa kanilang isipan at na akma sa kanilang kagustuhan. Kung mabuti ang kanilang pag-uugali, at sa tulong ng Diyos, unti-unting maiintindihan nila kung paano sila dapat mabuhay—sa pag-aasawa man o sa pagkabinata/dalaga, o sa isang monasteryo—makakaranas sila ng kapanatagan ng isip.

Dapat nating tulungan ang mga kabataan na sundin ang kanilang bokasyon

Bawat tao ay may kanya-kanyang bokasyon. Likhâ ng mabuting Diyos ang tao nang malaya. Marangal ang Diyos: Ginagalang Niya ang kalayaan ng tao at pinapayagan Niya ang bawat isa na sundan ang landas na angkop sa kanila. Hindi inihahati-hati ng Diyos ang lahat sa iisang hanay ayon sa mga batas ng disiplina sa kampo. Kaya nga, hayaang manatiling malaya ang mga kabataan sa espirituwal na saklaw ng kalayaan ng Diyos. Kung susubukan nilang gayahin ang buhay na pinili ng iba, hindi ito magiging kapaki-pakinabang sa kanila. Sa pagpili ng landas sa buhay, hindi dapat mapasailalim ang isang tao sa anumang panlabas na impluwensya.

Ang mga magulang, espirituwal na gabay, at mga guro, nang hindi pinipilit ang kabataan o sinasakal ang kanilang kalayaan, ay dapat tumulong sa kanila na pumili ng buhay na angkop sa kanila at sundan ang kanilang bokasyon. Ang desisyon kung aling landas ang tatahakin ay dapat gawa mismo ng mga kabataan. Ang natitira sa atin ay maaari lamang ipahayag ang ating mga opinyon. Karapatan lamang nating tulungan ang mga kabataang kaluluwa na hanapin ang sarili nilang landas.

Minsan, kapag nakikipag-usap ako sa mga kabataang nahihirapang pumili ng landas sa buhay, nakikita ko kung saan patungo ang timbangan, ngunit hindi ko ito sinasabi sa kanila, upang hindi maimpluwensyahan ang sarili nilang pagpili. Sinisikap kong gawin ang isang bagay lamang: tulungan sila, hangga't maaari, na mahanap ang tamang landas at panloob na kapayapaan. Mula sa anumang nakakaakit sa kanila, sinisikap kong alisin ang lahat ng nakasasama at iwan ang mabuti at banal, upang sa buhay na ito pa lamang ay mabuhay sila nang masaya kasama ang Diyos, at sa buhay na walang hanggan ay lalo pang magalak. Taos-puso kong sinasabi sa inyo: anuman ang landas na pipiliin ng sinumang kabataang kilala ko, ikalulugod ko ito sa anumang kaso. Pantay ang aking pagmamalasakit sa kaligtasan ng kanyang kaluluwa — basta't siya ay kasama ni Kristo at namumuhay sa Simbahan. Ituturing ko siyang aking kapatid, sapagkat ang ganoong tao ay anak ng ating Inang Simbahan.

Siyempre, labis akong nagagalak para sa mga kabataang nagsisimula sa landas ng monastiko. Sapagkat tunay na pantas ang taong sumusunod sa anghel na pamumuhay na ito, dahil hindi sila nahuhulog sa pain ng diyablo, kung saan ginagamit ang mundo bilang pain sa kawit. Gayunpaman, hindi dapat pagsama-samahin ang lahat. Sapagkat si Cristo, na hindi ninais na pilitin ang bawat isa na magpasan ng mabigat na pasanin, ay hindi ipinag-utos sa lahat ang monastikismo, kahit na ang monastikismo ang daan tungo sa kaperpeksiyunan. Kaya, nang tanungin ng binata sa Ebanghelyo si Cristo kung paano siya maliligtas,³ sumagot si Cristo sa kaniya: "*Ingatan mo ang mga utos.*"⁴ Nang sinabi ng binata kay Cristo na tinutupad niya ang mga utos, at nagtanong: "*Ano pa ang kulang sa akin?*"⁵ — sumagot si Cristo: "*May isang bagay na hindi mo pa nagawa⁶ : kung nais mong maging perpekto, pumunta ka, ipagbili mo ang lahat ng iyong pag-aari... at halika't sumunod ka sa Akin...*"⁷ Ibig sabihin, pinag-usapan ni Cristo ang pagiging perpekto sa lalaki, dahil makatarungan siya, ngunit hindi Niya pinipilit ang mga tao [patungo sa kaperpektuhan]. Hindi rin tinuruan ni Cristo ang monastisismo, sapagkat kung ginawa Niya iyon ay nasindihan sana ang mga puso ng mga tao, at maaaring marami ang padalus-dalos na magiging monghe, na magdudulot ng kasamaan. Itinanim lamang ni Cristo ang binhi ng isang perpektong buhay, at nang dumating ang tamang panahon, umusbong ang monastisismo.

Gayundin, wala tayong karapatang pilitin ang ibang tao. Karapatan lamang nating pilitin ang ating sarili, ngunit kailangang gawin ito nang may paghuhusga. Hanggang ngayon, hindi ko kailanman tiyak na sinabi sa kahit isang binata: 'Magpakasal ka' o 'Pumunta ka sa monasteryo.' Kung may magtatanong

³ Tingnan ang Mateo 19:16; Marcos 10:17 at Lucas 18:18.

⁴ Matt. 19:17. Tingnan din Marcos 10:19 at Lucas 18:20.

⁵ Mat. 19:20.

⁶ Marcos 10:21.

⁷ Mateo 19:21 at Lucas 18:22.

sa akin kung aling landas ang pipiliin, ang sagot ko: 'Gawin mo ang hinahangad ng puso mo, basta't kasama mo si Cristo.' At kung sasabihin ng binata na hindi niya gusto ang buhay sa mundo, doon ko siya pinag-uusapan tungkol sa pagiging monghe — upang matulungan siyang hanapin ang sarili niyang landas.

Ang paggawa ng desisyon tungkol sa landas sa buhay

Mabilis ang paglipas ng mga taon. Mas mabuting huwag nang mag-atubili nang matagal ang isang kabataan sa sangang-daan. Piliin niya, alinsunod sa kanyang bokasyon at pag-ibig, ang kanyang krus— isa sa dalawang landas—at lakaran ito, na may tiwala kay Kristo. Sumunod siya kay Cristo hanggang sa Krus, kung nais niyang magalak sa kagalakan ng Kanyang Pagkabuhay Muling Mula sa mga Patay. Pareho ang buhay-pamilya at buhay-monastiko ay may kanya-kanyang kapaitan, ngunit kung ang tao ay namumuhay kasama ang Diyos, ang kapaitang ito ay pinatamis ng Matamis na Hesus.

Pagkatapos ng edad na tatlumpu, hindi na madaling pumili ng landas sa buhay. At habang mas tumatanda ang isang tao, mas maraming kahirapan ang kanyang kinahaharap. Mas madali para sa isang kabataan na umangkop sa buhay na pinili niya — maging ito man ay pag-aasawa o buhay monghe. Pagkatapos ng lahat, tinatimbang-timbang ng isang nasa hustong gulang ang lahat at sinusuri ito gamit ang karaniwang pag-iisip. Nakatakda na ang kanilang pagkatao, parang kongkretong estruktura — hindi madaling baguhin. Tingnan: ang mga taong pumasok sa landas ng buhay-pamilya o monastiko sa murang edad ay nananatili ang pagiging payak na parang bata hanggang sa pagtanda. Kilala ko ang isang mag-asawa na nagpakasal nang bata pa. Ang asawa ay sa lahat ng paraan—sa kanyang pananalita, sa kanyang mga kilos—ay kahawig ng kanyang asawa. Dahil bata pa silang nagpakasal, inako ng bawat isa ang lahat ng gawi ng isa pa: sa pananalita man o sa pag-uugali. Ngunit mas madali rin para sa kanila na masanay sa isa't isa [kaysa sa mga nagkakasal nang matanda na].

"Magpakasal ka sa iyong kabataan, o magpanumpa ka habang bata ka pa," ayon sa kasabihan. Lalo pang mahalaga para sa isang dalaga na magpasya sa kanyang landas sa buhay bago siya umabot ng dalawampu't lima. Pagkatapos ng dalawampu't lima, hindi na ganoon kadalang magpakasal o pumasok sa kumbento, dahil nagsisimula nang mag-isip ang isang dalaga tungkol sa pagsunod sa kagustuhan ng iba. Habang tumatanda ang isang dalaga, mas maraming kapritso at pabigla-biglang kagustuhan ang nabubuo sa kanya. At sino naman ang nangangailangan ng ganoong tao? At kung nasayang ang mga taon, hindi na siya gustong magpakasal para magsimulang magkabuo ng pamilya, kundi higit sa lahat para maprotektahan at maalagaan ng iba.

Napansin na kung ang isang binata o dalaga ay palaging ipinagpapaliban ang kasal 'sa susunod na taon', paglipas ng mga taon, naghahanap siya ng kapareha ngunit wala siyang makita. Noong kanilang kabataan, sila ang pumipili para sa kanilang sarili, ngunit ngayon ay lumipas na ang mga taon, at iba na ang pumipili para sa kanila. Kaya nga sinasabi ko na minsan ay kailangan ang kaunting kawalang-pakialam kapag nagsisimula ng pamilya. Dapat ipikit ang mata sa ilang maliliit na bagay, dahil hindi naman laging nangyayari ang mga bagay ayon sa gusto natin.

Isang araw, nagsimulang umulan, at nagsimulang dumaloy ang tubig sa ilog sa paanan ng bundok. May dalawang lalaki na nakatayo sa pampang; kailangan nilang tumawid papunta sa kabilang pampang. Ang isa ay napakatalino, at ang isa naman ay hangal. "Titigil ang ulan," nagsimulang isipin ng matalino, "baba ang tubig, at saka ako makatawid sa kabilang pampang." Ngunit hindi naghintay ang hangal — sumugod siya sa tubig at tumawid sa ilog. Siyempre, nabasa ang kanyang damit, ngunit nakarating siya kung saan niya gustong pumunta. At ang ulan, sa halip na tumigil, ay lalo pang bumuhos nang malakas. Naging magulo at malakas ang agos. At sa huli, nanatili ang matalino sa kanyang pampang — dahil masyado nang delikado para tumawid sa ilog.

May mga taong puno ng kayabangan at makasarili, at iyan ang dahilan kung bakit hindi sila tinutulungan ng Diyos. May ilang kabataang lalaki na taon-taon na pumupunta sa Athos, bumibisita sa akin sa aking selda at nagtatanong: 'Ano ang gusto ng Diyos sa akin, Ama?' Akala mo kailangan sila ng Diyos! Hindi sila naging monghe at hindi rin sila nag-asawa. Akala mo gawa sila sa ginto at natatakot kang magamit sila—tulad ng simpleng kalawang na bakal—sa isang estrukturang pinatibay na kongkreto! At nariyan naman ang iba na nagtatanong sa akin: "Geronda, ano ang dapat kong gawin: maging monghe o mag-asawa? Sabihin mo sa akin, ano ang aking bokasyon?" "At ano ang gusto mo mismo?" tanong ko. "Pareho—ang mag-asawa," sagot nila, "at ang maging monghe." Ibig sabihin, gusto nila pareho! Ngunit kung sasabihin ko sa kanila ang aking pananaw na, halimbawa, ang kanilang tinatawag ay buhay-pamilya at sila'y nag-aasawa, at pagkatapos ay hindi nila nagustuhan ang buhay may-asawa, pupunta sila sa akin mamaya at magrereklamo: "Sinabi mong piliin ko ang landas na ito, at ngayon ay naghihirap ako!"

— Geronda, paano iyon mangyayari?

— Sige, ipagpalagay natin na ang bokasyon ng isang binata ay buhay-pamilya, ngunit pinag-iisipan din niya ang pagiging monghe. Kung, pagkatapos magpakasal, siya ay pabaya at nabigo siyang bumuo ng mabuting pamilya, at may mga problemang lumitaw na hinarap niya sa paraang hindi maka-Diyos, kung gayon ay gigisingin ng masama ang pakikibaka ng mga kaisipan laban sa kanya. "Ang iyong tawag ay sa buhay monghe," sasabihin ng kaaway sa kanya. "Ngunit dahil nag-asawa ka, ganoon na nga ang kailangang mangyari." Sa madaling salita, hindi iiwan ng kaaway ang taong iyon nang payapa, araw man o gabi.

At may ilang tao mismo ang hindi alam kung ano ang gusto nila. Ilang taon na ang nakalipas, isang dalaga ang dumating dito at nagsimulang sabihin sa akin: "Geronda, hindi ako makapagpasya kung aling landas sa buhay ang pipiliin ko. Gusto kong magpakasal, pero iniisip ko rin ang buhay monghe. Ano ang gagawin ko?" "Tingnan mong mabuti," ang sagot ko, "kung alin sa dalawang landas ang mas nakakaakit sa iyo, at piliin mo iyon." "Ewan ko..." sabi niya. "Minsan pakiramdam ko mas nahihilig ako sa pag-aasawa. Pakiusap, Geronda, mas mabuti kung ikaw na mismo ang magsasabi sa akin kung ano ang dapat kong gawin." "Sige," payo ko sa kanya, "dahil nakikita mong mas nakahilig ka sa pag-aasawa, mas mabuti pang magpakasal ka, at aayusin ng Diyos ang buhay mo." "Sa iyong pagpapala, Geronda," sagot niya sa akin, "gagawin ko nga iyon." At ngayon ay bumalik siya muli. "Geronda," sabi niya, "nag-asawa na ako. Sa isang marino. Isang mabuting lalaki, salamat sa Diyos, wala akong masasabi laban sa kanya. Pero labis akong nababahala. Hindi ba ito isang pagpapahirap: anim na buwan kaming magkasama, anim na buwan kaming magkahiwalay. Kapag lumayag na siya, hindi ko siya nakikita nang anim na buwan." "Pinagpalang kaluluwa!" ang sagot ko sa kaniya. "Hindi ka ba ang nagsabi sa akin na pareho ang buhay-pamilya at buhay-monastiko na mahal sa iyong puso? Aba, ayan na: ngayon ay pareho mo na silang taglay. Bakit nga hindi mo purihin ang Diyos sa katotohanang inayos Niya ang buhay mo sa ganitong paraan?"

— Geronda, gayunpaman, tayo ay nabubuhay sa mahihirap na panahon ngayon, kaya't ang ilang kabataang lalaki at babae ay nag-aatubiling magsimulang magkabuo ng pamilya.

— Hindi, hindi ganoon ang tamang pagkasabi. Kung may pananampalataya sila kay Cristo, wala silang dapat ikatakot. At paano naman ang mga taon ng pag-uusig? Madali ba iyon? Gayunpaman, hindi ba nag-asawa at nagtatag ng pamilya ang mga Kristiyano noong mga panahong iyon? [Sa kabaligtaran —] ilan nga ba ang mga santo sa ating Simbahan na nagtiis ng martiryo kasama ang kanilang mga anak at asawa!

Ang pag-aaral ng mga kabataan at ang pagsisimula sa kanilang piniling landas

— Geronda, maraming kabataang lalaki at babae, na hindi makapagpasya kung aling landas sa buhay ang pipiliin, ay hindi makapagpokus nang maayos sa kanilang pag-aaral. Palagi silang inaalala ng tanong na ito, at hindi sila makapagpokus sa kanilang pag-aaral.

— Kapag ang isang kabataan ay may ganitong mga problema, sinasabi ko sa kaniya: "Nakita mo na ba ang malalaking modernong silid-pang-imbakan na malamig? Ilagay mo ang iyong mga problema sa ganoong refrigerator, at hayaang manatili doon hanggang matapos mo ang iyong pag-aaral. Hindi ko sinasabing huwag mong isipin ang nagpapabahala sa iyo. Hindi — ilagay mo lahat ng iyon sa ref hanggang matapos mo ang iyong pag-aaral. Kung hindi ka magbabantay sa iyong edukasyon at pag-aaral ngayon, mamumulangin naman ang iyong mga kaibigan sa kanilang mga rosaryo na sana ay matapos mo rin ang iyong pag-aaral at makahanap ka rin ng iyong lugar sa buhay." Dapat maging maingat ang mga kabataan, dahil ang ganitong kawalang-kapayapaan ay isang panlilinlang ng kaaway, na ginagamit niya upang guluhin sila at ilihis ang kanilang pansin.

— Geronda, pinayuhan ko ang isang dalaga: "Kung iniisip mong magpakasal, walang saysay na mag-aral ka."

— Pero hanggang hindi siya nag-aasawa, ano ang gusto mong gawin niya? Magbenta ng kendi? Mas mabuting tapusin niya ang kanyang kurso o mag-aral ng isang propesyon, dahil kung may hindi inaasahang mangyari sa buhay niya, maaaring magamit niya ang kaalaman o propesyong nakuha niya. Minsan may isang babae na nagsabi sa akin: 'Iniisip kong maging madre, pero palagi kong binabago ang isip ko.' 'Anong taon ka na?' tanong ko. 'Kalawang taon ko sa sekondarya,⁸' sagot niya, 'pero ayaw ko nang magpatuloy sa pag-aaral.' 'Ayaw mong mag-aral?' sabi ko. "Kung ganoon, sasabihin ko sa tatay mo na bumili siya ng ilang kambing, isang asong pastol, at isang pipa para sa iyo. Babantayan ng aso ang kawan, at tutugtug ka ng pipa at aalagaan mo sila. Ayos ba sa'yo iyon? Ganito na lang: titingnan natin kung makakakuha ka ng degree sa unibersidad o matututo ng isang praktikal na hanapbuhay." "Geronda," ang sagot niya, "hangga't hindi pa ako nakapagpasiya kung papasok ako sa kumbento o mag-aasawa, hayaan mo akong manirahan muna sa kumbento bilang kandidata para sa novisiyato, upang matutuhan ko ang sining ng pagpapakumbaba." "Buena, pagdating sa sining na iyon," ang sagot ko, "matutut mo rin iyon sa bahay—kung masayang tatanggapin mo ang sasabihin ng pamilya mo. Kaya ganito ang gagawin natin: una, tatapusin mo ang pag-aaral, pagkatapos ay kukuha ka ng entrance exam sa unibersidad, at kapag natapos ka na sa unibersidad, titingnan natin kung ano ang susunod mong gagawin." "Hindi ba masyadong mahaba ang limang taon, Geronda?" ang tugon niya. "Oo," sabi ko, "pero ano pa'ng magagawa natin, kung hindi ka pa rin nakapagpasya nang tuluyan?" "Kasalanan ko ba iyon dahil sa pag-aalangan ko?" tanong niya. "Hindi," sabi ko, "ngunit ang iyong [espiritwal] timbangan ay hindi pa tumitili sa alinmang panig."

Sa ganitong mga kaso, dapat nating payuhan ang mga kabataan na maging maingat at huwag sayangin ang oras nang walang patutunguhan. Habang nag-aaral, dapat silang mamuhay nang kasing-espiritwal hangga't maaari, subukang makuha ang kanilang degree (na kinakailangan) nang pinakamabilis, at saka aayusin ng Diyos ang lahat. Habang nag-aaral, kailangan nilang maghanap ng mabuting espirituwal na ama na tutulong sa kanila na iwasan ang mababaw na sigasig para sa buhay monghe o buhay-pamilya at huwag mahulog sa paghihikayat. Dapat silang maging matiisin hanggang sa matapos nila ang kanilang pag-aaral.

Kapag natapos na nila ito at naging ganap na matatanda na sila, magkakaroon na sila ng mga kinakailangan para sa isang uri ng pamumuhay o iba pa. Pagkatapos lamang noon sila dapat magpasya

⁸ Katumbas ng ika-labing-isang taon ng sekondaryang paaralan sa Rusya. — *Tala ng tagasalin.*

tungkol sa landas ng kanilang buhay at gawin ang sa tingin nila ay pinakamainam para sa kaluwalhatian ng Diyos.

Nakarating na ang mundo sa ganitong kalagayan ngayon na mas mabuti kung mas matanda na sila sa pag-iisip kapag gumagawa ng desisyon tungkol sa landas ng kanilang buhay. Alam mo ba kung anong mga hindi kanais-nais na sitwasyon ang lumilitaw? Kailangan maging napakaingat ang isang tao at huwag gumawa ng mga hindi matatag na desisyon — lalo na kung madali silang matutukso at madaling madala ng isang bagay.

— Geronda, may ilang kabataan na hindi ginagawa ang kanilang mga takdang-aralin dahil mas gusto nila ang pagbabasa ng mga espirituwal na akda at panalangin.

— Hindi, hindi nila dapat pabayaang ang kanilang mga aralin. Upang mapanatili ang kanilang espirituwal na sigla, hayaang magbasa sila ng isang sipi mula sa mga sinulat ng mga Ama ng Simbahan kasabay ng kanilang mga aklat-aralin, magdasal nang kaunti, at yumuko nang ilang beses. At kapag kailangan nilang mag-aral at magbasa nang marami, maaari silang magpahinga at sabihin ang Panalangin kay Hesus o kumanta ng himno ng simbahan sa panahong iyon. Sapagkat kung, habang nag-aaral, nais nilang magsagawa ng [mas mataas na] espirituwal na pagsasanay — na maaari nilang gawin sa hinaharap — kung gayon, na ang isip nila ay nasa mga aralin at pag-aaral, hindi nila magagawang isagawa nang maayos ang espirituwal na pagsasanay na ito at hindi rin sila magtatagumpay sa kanilang pag-aaral. Sa huli, wala silang makakamit. Ngunit sa pamamagitan ng pagbabasa at pag-aaral, mabilis nilang makukuha ang kanilang degree at pagkatapos ay malaya silang gagawin ang kanilang gusto. Nang nasa ospital ako⁹ sa loob ng ilang araw, itinabi ko muna ang aking rosaryo, ang aking mga pagyuko at ang aking mga pag-aayuno: kinain ko ang anumang ibinigay nila sa akin. "Ngayon," sabi ko sa sarili ko, "kailangan kong tulungan nang kaunti ang mga doktor, para matulungan nila akong gumaling. At pagkatapos, gagawin ko na ang gusto ko."

May ilang binata ang lumalapit sa akin at nagrereklamo na sobrang bantay ng kanilang mga magulang, pinipilit silang gawin ang kanilang takdang-aralin. Kung titingnan ko rin nang mabuti ang ginagawa ng mga batang ito, wala itong magiging mabuti para sa kanila. Para tulungan silang maunawaan na hindi nila dapat pabayaang ang kanilang pag-aaral, binibigyan ko sila ng mga halimbawa ng kanilang mga kapantay na hindi nagmalasakit sa pag-aaral at nagkaproblema sa lahat ng bagay, pati na rin ng mga batang masigasig sa pag-aaral kaya naman sila ay nagtagumpay. Naalala ko ang isang ganoong kaso: dalawang batang lalaki ang lumaki sa katabing bayan. Ang isa, napakatalino, ay madaling nakayanan ang kanyang mga aralin; sa elementarya at mababang sekundarya, nakakuha siya ng pinakamataas na marka. Ang isa naman ay hindi gaanong matalino, at para makasabay sa una, kailangan niyang magpursige nang husto. Nang umabot sila sa huling mga taon ng pag-aaral, tumagal lamang ng isang taon ang nangungunang estudyante; nakisama siya sa masasamang barkada, huminto sa pag-aaral at sa huli ay napilitan nang kumuha ng trabaho bilang tagalinis sa isang kumpanya. May asawa na siya, may dalawang anak at nahihirapan nang tustusan ang pangangailangan ng pamilya. Samantala, ang kapitbahay niya ay nagtapos sa law school, nagpatuloy sa pag-aaral sa Europa at nakakuha ng degree sa negosyo. Isang araw, sa pabrika kung saan nagtatrabaho bilang tagalinis ang dating nangungunang estudyante, inaasahan nila ang pagdating ng bagong manager. Sinasabing mataas ang kanyang pinag-aralan. Nang dumating ang bagong manager, agad siyang nakilala ng tagalinis bilang dati niyang kaklase. Sobrang paghihirap ang dinanas niya kaya't ilang beses na siyang nagtangkang magpakamatay. May isang tao ang nagpayo sa kanya na pumunta sa Banal na Bundok at makipagkita sa akin. Habang ikinukwento niya sa akin ang kanyang buhay, bigla niyang nabigkas: "Tingnan mo 'yang walang kwentang 'yan—naging manager ko pa!" Ay, sinabihan ko talaga siya ng

⁹ Noong 1966, nasa ospital ang Nakatatanda, kung saan sumailalim siya sa operasyon sa baga dahil nagdurusa siya sa bronkiektasis.

totoo! "Ah, ikaw," sabi ko, "ikaw si ganito at ganoon! Pero maaari ka sanang umangat nang mas mataas kaysa sa kanya! Sana'y naging maayos ang buhay mo, hindi na sana nagkailangan ang mga anak mo, at nakagawa ka pa sana ng mabubuting gawa! Hindi pa ba sapat na naghihirap ang pamilya mo dahil sa'yo? Ngayon gusto mo pang kitilin ang sarili mo, para tuluyang tapusin sila at iwanan ang mga anak mong ulila? Hindi kita kinahabagan, dahil pinapasan mo na ngayon ang bunga ng sarili mong kamangmangan, pero kahabag-habag ko ang mga anak mo. Naiintindihan mo ba 'yan? Tingnan natin kung magiging matiisin ka, at sa tingin ko, sa tulong ng Diyos, mababait din sa'yo ang bagong manager. Maaaring ilipat ka niya sa ibang posisyon, na mas maganda pa kaysa dati. At kung sakaling hindi mo nagugustuhan ang kumpanyang ito, maghanap ka ng ibang trabaho; huwag mong hayaang umabot sa puntong magkakalubha ang iyong mga anak." Pagkatapos noon, sa hindi maipaliwanag na paraan, nagkamalay siya.

Kaya lumalabas na kung ang mga estudyante ay mag-aaral nang maayos habang nag-aaral sila, kahit na medyo mapagod sila, hindi sila magkakaroon ng anumang hindi nabayaranang utang, makukuha nila agad ang kanilang degree, at sa huli ay wala na silang dapat ikabahala. Nakikita ko na ang mga kabataang may mahusay na resulta sa iba't ibang asignatura habang nag-aaral, pagkatapos magtapos sa unibersidad at makakuha ng trabaho, ay patuloy na may utang—sa isang tao o sa iba pa—at humaharap sa maraming problema.

— Geronda, kung ang isang binata, habang nag-aaral sa isang institusyong pangmataas na edukasyon, ay nakilala ang isang dalaga at ang relasyong ito ay maaaring humantong sa kasal, may saysay bang magpakasal bago matapos ang kanyang pag-aaral?

— Sa tingin ko, gaano man kaganda at kabait ang relasyong ito, makaaapekto ito sa kanyang pag-aaral. Kung mag-aasawa ang isang estudyante, ang ganitong kasal ay magpapahirap sa kanyang asawa at mga anak — kahit pa ang napili niyang kapareha ang pinakamainam na kasama sa buhay. Mas mabuti para sa ganitong kabataang lalaki na ituon ang kanyang mental at pisikal na enerhiya sa pagkuha ng edukasyon at, nang hindi siya masyadong pinapagod, makapagtapos sa unibersidad. At pagkatapos, hayaan siyang ayusin ang kanyang personal na buhay. Pagkatapos ng lahat, kung ang kanyang enerhiya ay nagkakalat, palagi siyang magiging nasa kalagayan ng pagkapagod sa isip at katawan.

Ang pangunahing kinakailangan para sa wastong pagsisimula sa napiling landas ay ang buhay-espirtwal

— Geronda, naaalala mo ba ang dalagang nagsabi sa iyo na iniisip niyang mag-monastiko? Sinabi niya sa akin na may isang kaklase raw siya na nagsimulang guluhin siya ng mga tanong kung bakit hindi siya pumupunta sa sinehan o lumalabas kasama ang mga lalaki. Ano sana ang dapat niyang sabihin sa lalaki?

— Dapat sinabi niya sa kanya: "Ni ang kapatid ko sa bahay ay hindi ako tinatanong ng ganoong mga tanong! Ikaw pa ang magtatanong sa akin tungkol diyan?"

— Makalipas ang ilang araw, nakita niya itong muli malapit sa unibersidad at hinawakan siya sa balikat. Sabi lang niya, 'Hello' — at agad siyang pumasok.

— Hindi, mali ang naging pagkilos niya! Sa ganoong sitwasyon, dapat niyang hinarap nang matapang. Kumilos siya nang para bang nagustuhan niya ang asal nito, kaya uulitin niya iyon. Nasa mahirap siyang yugto ng buhay ngayon, at kung makikisama siya sa mga binata, wala itong magandang idudulot sa kanya. Hindi rin niya kailangang makipag-usap sa kanila sa rason na tinutulungan niya sila. Kung, matapos makilala ang isang mabait at disenteng binata, ay magpasya siyang magpakasal, dapat niyang ipaalam ito sa kanyang mga magulang. Susuriin nila kung taglay ng binata ang mga katangiang kailangan upang makapagtayo ng isang mabuting pamilya. Ngunit ngayon, habang hindi pa siya

nakapili ng landas sa buhay, hindi nakabubuti sa kanya ang pakikipag-usap sa mga binata, dahil maliligaw lang ang kanyang isip at mawawalan siya ng kapanatagan. Kitang-kita sa kanilang mga mukha at sumisilay sa kanilang mga mata ang pagkabahala at kawalan ng kapayapaan. Ang mga kabataang lalaki at babae na hindi masaya at pabaya sa bagay na ito ay nananatili sa isang labis na hindi balanseng kalagayan, palaging nababahala at walang kapayapaan. Nakasulat sa kanilang mga mukha ang pagkabahala at kawalan ng kapanatagan at makikita ito sa kanilang mga mata.

Ang atraksyon ng babae sa lalaki, at vice versa, ay likas sa tao. Ngunit sabihin sa babaeng ito na hindi pa ito ang tamang panahon para diyen. Hayaan siyang magpokus sa kanyang pag-aaral. Ang mga kabataang lalaki at babae na mula pa sa murang edad ay nagpapalago ng atraksyon sa kabaligtaran, ay 'pinipindot ang button' nang hindi naghihintay sa tamang sandali. At pagdating ng tamang panahon, na-press na ang kanilang 'button' at hindi na nila mararanasan ang tuwa, dahil naranasan na nila ito nang mas maaga — sa maling panahon. Ngunit ang mga kabataang maingat sa kanilang sarili sa bagay na ito, na naghintay ng tamang panahon, ay mas lalo pang nagagalak, at hanggang dumating ang panahong iyon, nanatili silang payapa. Tingnan ang mga inang nanatiling malinis bago magpakasal. Sila ay payapa, sa kabila ng pagdadala ng napakaraming alalahanin.

Palagi kong binibigyang-diin na bago magpakasal, dapat magsikap ang isang kabataan na mamuhay nang kasing-espiritwal hangga't maaari at panatilihin ang kanilang kalinisan, na siyang nagsisiguro sa kanila ng dobleng kalusugan. Ang buhay-espiritwal ang pangunahing kinakailangan para sa buhay-pamilya at buhay-monastiko. Ang kasalukuyang mundo ay parang bukid na tinaram ng trigo. Nagsimulang mamunga ang trigo, ngunit pumasok ang mga baboy sa bukid at tinapakan ang lahat, hinukay ito. At ngayon, ganito na ang itsura ng bukid: mga damo at lupa na naharuga, mga ubi ng trigo na natapakan sa putik, at sa gilid lamang, dito't doon, may nakatayong matatayog na mga ubi ng trigo na hindi natapakan.

Habang mas nakatuon ang isang tao sa mga espiritwal na gawain sa kanyang kabataan, mas magiging madali ito para sa kanya sa hinaharap— anumang buhay ang kanyang piliin. Kapag mas mahusay nilang inihanda ang kanilang sarili bago ang labanan at naghanda para rito, mas magiging madali para sa kanila habang naglalaban, kapag umihip na ang mga bala at pumuputok ang mga bomba sa paligid. Hanggang hindi pa nagpapasya ang isang dalaga kung magiging madre siya o isang mabait at mabuting ina, dapat siyang mamuhay nang marangal at malinis. Kaya naman, sa ngayon, dapat niyang sikaping, hangga't maaari, ialay nang lubos ang sarili sa kanyang pag-aaral.

Kung siya ay maingat sa kanyang nakikita at naririnig, at kung aalisin niya ang masasamang kaisipan, sa huli ay mas kaunti ang kailangang linisin niya sa kanyang sarili kaysa kung siya ay pabaya. O ang isang binata, sa pagkikita, halimbawa, ng isang magandang dalaga, ay dapat magsikap na maghatid ng mabubuting kaisipan. Dapat niyang tingnan siya bilang buhay na larawan ng isang santo. At kung makatagpo siya ng dalagang maluwag ang moralidad, dapat niyang ituring siyang kapatid. Tayong lahat ay mga anak ni Adan. Dapat siyang kaawaan, gaya ng kanyang malulungkot kung ang sariling kapatid ay napunta sa ganoong kalagayan.

— Geronda, gayunpaman, sa ngayon sa mga unibersidad at iba pang mga institusyong pang-edukasyon, nahaharap ang mga kabataan sa maraming tukso.

— Dapat makipagkaibigan sa mga kabataang namumuhay nang espiritwal, upang matulungan nila ang isa't isa at manatili sa espiritwal na kapaligiran. Hindi kailangang maglarawan ng madilim na larawan. Marami akong kilalang kabataang nag-aaral sa unibersidad at namumuhay nang may kabanalan. Nakakamit nila ito sa pamamagitan ng kaunting pagsisikap nila at malaking tulong mula sa Diyos.

Bahagi 1.

Paano bumuo ng matibay na pamilya

"Ang mag-asawa, hangga't maaari, ay dapat mag-alaga sa birtud ng pag-ibig, upang ang dalawa ay laging magsanib bilang isa at upang ang Ikatlo — ang ating Pinakamamahal na Kristo — ay laging manirahan sa kanila"

Kabanata 1.

Tungkol sa isang maayos na pamilya

Isang Mabuting Simula ng Buhay Pamilya

— Geronda, isang binatang nagpasiyang pasukin ang buhay may-asawa, ay nagtanong sa akin kung paano ito pinakamainam na sisimulan.

— Una sa lahat, dapat maghanap ng mabuting dalaga na kaakit-akit sa kanyang puso. Sapagkat ang puso ng bawat tao ay naaakit sa iba sa kanya-kanyang paraan. Ang ilan ay may pagmamahal sa isang tao, ang iba naman sa iba. Hindi dapat maghanap ng nobyang mayaman at maganda, kundi higit sa lahat ng payak at mapagkumbaba. Sa madaling salita, dapat mas bigyang-pansin hindi ang panlabas, kundi ang panloob na kagandahan ng magiging asawa. Kung ang dalaga ay isang mapagkakatiwalaang tao, kung siya ay taglay ng tapang — ngunit hindi higit sa kinakailangan para sa pagkatao ng isang babae — malaking tulong ito sa kanyang magiging asawa upang makamit ang ganap na pagkakaintindihan sa kabila ng lahat ng paghihirap at hindi magkaroon ng sakit ng ulo. Kung, bukod pa rito, taglay din niya ang takot sa Diyos at kababaang-loob, maaari silang maghawak-kamay at tumawid sa kabilang pampang ng masamang ilog ng mundong ito.

Kung seryoso ngang iniisip ng isang binata ang isang dalaga bilang kanyang magiging nobya, sa palagay ko ay pinakamainam na ipaalam muna niya ito sa mga magulang ng dalaga sa pamamagitan ng isa sa kanyang mga matalik na kaibigan o kamag-anak. Dapat niyang personal na kausapin ang mga magulang ng dalaga at ang dalaga mismo tungkol sa kanyang mga intensiyon. Pagkatapos, kapag sila'y nagkasintahan at naging magkasintahan — na pinakamainam na hindi masyadong mahaba ang pagitan ng kanilang pag-iibigan at ng kasal — dapat niyang ituring ang kanyang kasintahan na parang kapatid at pakitunguhan siya nang may paggalang. Kung ang lalaki at ang babae, dahil sa pag-ibig, ay gagawin ang kanilang makakaya upang mapanatili ang kanilang pagkabirhen hanggang sa araw ng kasal, sa Sakramento ng Kasal, kapag inilagay ng pari ang mga korona sa kanila, matatanggap nila ang biyaya ng Diyos nang sagana. Sapagkat, ayon kay San Juan Crisostomo, ang mga korona ng Sakramento ng Kasal ay mga simbolo ng tagumpay laban sa makamundong pagnanasa.¹⁰

Pagkatapos noon, dapat nilang, hangga't maaari, linangin ang birtud ng pag-ibig, upang ang dalawa ay laging magkaisa bilang isa at upang ang Ikatlo—ang ating Pinakamamahal na Kristo—ay manirahan sa kanila. Siyempre, sa simula, hanggang sa maayos ang normal na ritmo ng buhay mag-asawa ng mga

¹⁰ "Ang mga korona ay inilagay sa ulo ng mga bagong kasal, na sumasagisag sa tagumpay — na, hindi sila natalo, ay lumalapit sa paghihigaan ng mag-asawa, na hindi sila napagtatalo ng ligaya". San Juan Crisostomo. Komento sa Unang Sulat kay Timoteo, Homilia 9. PG 62, kol. 546.

bagong kasal at hanggang sa lubos nilang makilala ang isa't isa, maaaring makaranas sila ng ilang kahirapan. Nangyayari ito sa simula ng anumang gawain. Ilang araw na ang nakalipas, pinanood ko ang isang batang ibon. Lumipad ito palabas ng pugad nang unang beses upang maghanap ng pagkain. Hindi alam ng kawawang ibon kung paano hulihin ang mga insekto at, lumilipad nang mababa sa lupa, ginugol nito ang isang buong oras bago makahuli ng isang uri ng salagubang. Habang pinagmamasdan ko ang munting ibon, naisip ko na hindi madaling magsimula ng anumang bagong gawain. Ang isang nagtapos sa unibersidad, matapos makuha ang kanyang degree at magsimulang magtrabaho, ay nakararanas din ng mga kahirapan sa simula. Ang isang baguhan sa isang monasteryo ay nahaharap din sa mga kahirapan sa simula ng kanyang buhay monghe. At ang isang binata na kakakasal lang ay haharap din sa mga kahirapan sa simula.

— Geronda, pinapayagan bang mas matanda ang babaeng ikakasal kaysa sa lalaki?

— Walang patakaran sa Simbahan na nagsasabing kung ang babae ay mas matanda ng dalawa, tatlo, o kahit limang taon kaysa sa lalaki, hindi sila maaaring magpakasal.

Ang banal na pagkakasundo ay nasa pagkakaiba-iba ng pagkatao

Minsan may isang lalaki na dumating sa aking selda at nagsimulang magreklamo na labis siyang nalulungkot dahil sa patuloy na pagtatalo sa kanyang asawa. Gayunpaman, napagtanto ko na wala namang tunay na seryoso sa pagitan nila. Ang lalaking ito ay may sarili niyang 'buhol' at 'bukol', at ganoon din ang kanyang asawa, kaya hindi sila nagkakasundo. [Pareho silang] nangangailangan ng kaunting 'pag-planuhin'. Kumuha ng dalawang hindi pa na-planuhin na tabla. Ang isa ay may buhol sa isang bahagi, ang isa naman sa iba. At kung susubukan mong pagdugtungin sila nang ganoon lang, na hindi pa pinapantay, magkakaroon ng puwang sa pagitan nila. Ngunit kung papantayin mo nang kaunti ang unang tabla sa isang bahagi, at ang pangalawa sa iba, agad silang magkakabagay. Kailangan mo lang gamitin ang iisang pantay.¹¹

"Hindi kami nagkakasundo ng asawa ko!" reklamo ng ilang asawang lalaki sa akin. "Magkaiba kami nang lubos sa ugali! Siya ay taong may ganap na ibang disposisyon. Paano nga ba pinapayagan ng Diyos ang ganitong kalokohan? Hindi ba Niya maaaring inayos ang mga bagay-bagay upang magkapareho ang ugali ng mag-asawa, upang sila'y mabuhay nang espirituwal?" "Hindi mo ba naiintindihan," ang sagot ko sa kanila, "na ang banal na pagkakasundo ay nasa pagkakaiba ng mga pagkatao? Ang magkaibang pagkatao ang nagsasama nang may pagkakasundo. Isipin mo kung ikaw at ang iyong asawa ay magkaparehong pagkatao! Naku, huwag mangyari! Isipin mo kung, halimbawa, pareho kayong mainit ang ulo. Wala nang matitira sa bahay ninyo! At paano kung pareho kayong kuripot? Magkakalugi kayo! Kung ni ikaw ni ang iyong asawa ay hindi mapapaniwala na humiling ng niyebe sa taglamig—syempre, magkasundo kayo, pero pareho kayong magwawakas sa impyernong paghihirap. At kung pareho kayong kuripot? Kaya ba ninyong patakbuhan ang sambahayan? Aaksayahin ninyo ang inyong kayamanan, at ang mga anak ay mawawalan ng matutuluyan."

Kung ang isang mahirap pakisamahan at matigas ang ulo na lalaki ay makakasal sa isang babaeng katulad niya—na kahit pa putulin mo ang ulo niya, gagawin pa rin niya ang gusto niya—siyempre, magkasya sila. Hindi ba't ganoon? Ngunit pagkatapos ng isang araw na magkasama, mag-aaway na sila nang todo! Kaya't tingnan mo kung paano iniaayos ng Diyos ang mga bagay: Tinitiyak Niya na ang isang mabuti at mabait na tao ay mapapangasawa ang isang pasaway, at saka ang ikalawang mag-asawa ay makakatanggap ng tulong, kung siya ay orihinal na mabuti ang ugali ngunit naligaw dahil sa kasamaan noong kanyang kabataan.

¹¹ Tinutukoy ng Nakatatanda ang gawain ng espirituwal na ama sa mga mag-asawa. Napatutunayan na epektibo ang gawaing ito kapag mag-asawa ay may iisang espirituwal na ama, ibig sabihin, pinapakinis ng iisang 'pana' ang kanilang mga 'buhol' at 'bukol'.

Ang kaunting pagkakaiba sa pagkatao ng mag-asawa ay nakatutulong upang mabuo ang isang maayos na pamilya, dahil pinupunan ng isa ang kakulangan ng isa pa. Kailangan ng sasakyan ang parehong pedal: ang accelerator para umusad, at ang preno para huminto sa tamang oras. Kung ang isang kotse ay may isang preno lang, hindi ito gagalaw mula sa kinatatayuan nito, at kung may accelerator lang ito, hindi nito mapipigilan ang sarili. "Magkasundo kayo nang husto," sabi ko sa isang mag-asawa, "at iyan ang dahilan kung bakit hindi kayo bagay sa isa't isa!" Pareho silang madaling maimpluwensiyahan. Kung may nangyari sa bahay, sabay silang magpapalaya ng mga tali at magsisimulang maghagulgol. "Oh, anong sakuna ang dumating sa atin!" ang daing ng asawang lalaki. "Oh, ang pait na dalamhati nito!" ang hagulgol ng asawang babae. Sa madaling salita, 'tinutulungan' ng isang mag-asawa ang isa pa na lalo pang lumubog sa matinding paghihirap ng loob! Hindi matutulungan ng asawang lalaki ang kanyang misis at sabihin sa kanya: 'Sandali, hindi naman ganoon kalala ang nangyari sa atin.' Nakita ko na ito sa maraming pamilya.

Sa pagkakaroon ng magkaibang ugali, mas marami ang nagagawa ng mag-asawa sa pagpapalaki ng kanilang mga anak. Ang isa sa kanila ay bahagyang huhigpitan sila, habang ang isa naman ay sasabihin, 'Halika na, bigyan natin ng kaunting kalayaan ang mga bata.' Kung pareho namang huhigpitan ng mag-asawa ang kanilang mga anak, mawawala sila sa kanila. Ngunit madali rin nilang mawawala ang kanilang mga anak kung parehong hahayaan silang gawin ang gusto nila. Kung, gayunpaman, magkaiba ang ugali ng ina at ama, mananatiling balanse ang kanilang mga anak.

Ang ibig kong sabihin ay [sa isang pamilya] kailangan ang lahat. Siyempre, hindi dapat lumabis ang mag-asawa sa kanilang sariling mga katangian, ngunit ang bawat isa sa kanila, ayon sa kanilang likas na ugali, ay dapat tumulong sa isa't isa. Halimbawa, kung kakain ka ng sobrang tamis, gugustuhin mong kumain ng maalat. Kapag napawi ka na sa ubas, gusto mong sundan ito ng isang piraso ng keso para maibsan ang tamis. Mga gulay sa hardin: kung masyado silang mapait, hindi sila puwedeng kainin; pero kung ang mga gulay ay bahagyang mapait o maasim, masarap at malusog sila. Ngunit kung ang isang taong maasim ang ugali ay magsimulang sabihin na dapat maging kasing-asim ang lahat, at ang may mapait na disposisyon ay hinihikayat ang lahat na maging mapait, habang ang isa pa—na maalat ang disposisyon—ay igigiit na dapat maging maalat ang lahat, hindi sila kailanman magkakasundo.

Paggalang sa pagitan ng mag-asawa

Maingat na inayos ng Diyos ang lahat. Biniyayaan Niya ang mga lalaki ng ilang kaloob at ang mga babae naman ng iba. Binigyan Niya ang mga lalaki ng tapang upang makahanap sila ng paraan palabas sa mga mahihirap na sitwasyon at upang sumunod sa kanila ang mga babae. Sapagkat kung binigyan ng Diyos ang mga babae ng parehong tapang, hindi sana napanatili ang pagkakabuklod ng pamilya.

Sa Epirus¹², ikinuwento ng mga tao ang isang babae na kinatatakutan ng buong rehiyon! Nagsusuot siya ng mahabang puting kamiseta at palaging may dalang yatagan sa kanyang sinturon.¹³ Dinadala siya ng mga tulisan sa kanilang mga pagsalakay! Isipin mo lang: isang babae sa isang banda ng mga tulisan! Minsan, pumunta siya sa isang liblib na nayon, ilang oras na lakad mula sa kanyang sariling nayon, para kunin ang isang batang lalaking Wallachian at ipakasal sa kanyang anak na babae. Nang magsimulang magwala ang binata, pinaliko niya ang mga braso nito, itinaas sa kanyang balikat, at hinihila pabalik sa kanyang nayon! Gayunpaman, ang mga ganitong kaso ay eksepsiyon sa patakaran. Subukang pilitin ang mga babae na sumapi sa hukbo at bumuo ng isang kompanyang binubuo ng mga babae. Pagkatapos, kumuha ng isang dosenang kabataang naka-unipormeng Scout at utusan silang

¹² Epirus – isang rehiyon sa kanlurang Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

¹³ Yatagan – isang malaking, baluktot na punyal ng Turko. – *Tala ng tagasalin*.

magpanggap na mga mandirigma mula sa malayo. Agad na tatakbo ang buong kompanya! Akala nila'y mag-aatake na ang kaaway!

Ang asawang lalaki, ayon sa Banal na Kasulatan, "*ay ulo ng babae*."¹⁴ Ibig sabihin, inutos ng Diyos na ang asawang lalaki ang mamuno sa asawang babae. Ang pamumuno ng babae sa kanyang asawa ay isang insulto sa Diyos. Una, nilikha ng Diyos si Adan, na sinabi tungkol sa kanyang asawa: "*Ito nga ay buto ng aking mga buto at laman ng aking laman*."¹⁵ Sinasabi ng Ebanghelyo na ang isang asawa ay dapat matakot sa kanyang asawa — ibig sabihin, dapat siyang igalang. At ang isang asawa ay dapat mahal in ang kanyang asawa.¹⁶ Nananahan ang paggalang sa pag-ibig. Nananahan ang pag-ibig sa paggalang. Ang aking minamahal, iginagalang ko rin. Ang aking iginagalang, minamahal ko. Ibig sabihin, ang pag-ibig at paggalang ay hindi magkaibang bagay. Isa lamang sila.

Gayunpaman, nalilihis ang mga tao mula sa banal na pagkakaisang ito at nabibigo silang maunawaan ang kahulugan ng mga salita ng Ebanghelyo. Kaya ang asawang lalaki, sa maling pagkaunawa sa Ebanghelyo, ay sinasabi sa kanyang asawa: 'Dapat kang matakot sa akin!' Ang kakaiba niyang lalaki! Kung natatakot siya sa iyo, hindi ka sana niya pinakasalan sa simula pa lang! At may ilang kababaihan ang nagsasabi: "Bakit nga ba dapat matakot ang isang asawang babae sa kanyang asawang lalaki? Hindi, hindi ko iyon matatanggap. Anong klaseng relihiyon ito? Diskriminasyon!" Ngunit tingnan kung ano ang sinasabi ng Banal na Kasulatan: "*Ang takot sa Panginoon ang simula ng karunungan*."¹⁷ Ang takot sa Diyos ay paggalang sa Diyos, kabanalan, espirituwal na kababaang-loob. Ang takot na ito ay humahantong sa isang marangal na paghanga; ito ay isang sagradong bagay.

Kaya ang pagkakapantay-pantay sa mga lalaki na pinagsusumikapan ng ilang kababaihan ay maaari lamang ipagtwiran hanggang sa isang tiyak na punto. Ngayon, nagtatrabaho at bumoboto ang mga kababaihan nang pantay sa mga lalaki. Kaya naman nahawa sila sa isang hindi malusog na diwa at iniisip nilang katumbas sila ng mga lalaki [sa lahat ng bagay]. Siyempre, pareho ang kaluluwa ng mga lalaki at babae. Ngunit kung hindi mahal ng asawang lalaki ang kanyang asawa, at hindi iginagalang ng asawang babae ang kanyang asawa, nagkakaroon ng alitan sa pamilya. Noong mga nakaraang panahon, itinuturing na lubos na hindi katanggap-tanggap na sumalungat ang asawang babae sa kanyang asawa. Ngunit ngayon ay lumitaw na ang isang walang hiya at bastos na diwa. Napakagandang panahon noon! Kilala ko ang isang mag-asawa. Ang asawang lalaki ay pandak at payak na munting lalaki, samantalang ang asawang babae ay matangkad, kasing tangkad ng higante! Kaya niyang mag-isa na magbaba ng daang libra ng butil mula sa karwahe! Noong isang beses, isang manggagawa—na malakas din naman—ang nagsimulang manligaw sa kanya, at siya, nang hawakan siya nito, ay hinagis niya ito ng ilang metro sa gilid, na para bang posporo lang! Ngunit kung sana'y nakita mo ang pagsunod na ipinakita ng babaeng ito sa kanyang asawa, kung paano niya siya pinarangalan! Ganyan ang paraan para maging matatag at hindi mapaghiwalay ang isang pamilya. Kung hindi, hindi ito makatatayo nang matibay.

Pag-ibig sa pagitan ng mag-asawa

— Sige, Ina, nakasulat na ba kayo ng mensahe ng pagbati kay Dimitri na ikakasal?

— Naisulat ko na, Geronda.

— Ibigay mo sa akin ang kard, at magdaragdag ako ng ilang salita: 'Nawa'y sumaiyo sina Cristo at ang Pinakabanal na Ina ng Diyos! Dimitri, binibigyan kita ng aking basbas na makipagtalo sa buong mundo, maliban kay Maria! At kay Maria rin ang parehong basbas: makipagtalo sa lahat, pero hindi sa

¹⁴ Efe. 5:23.

¹⁵ Gen. 2:23.

¹⁶ Tingnan ang Ef. 5:33.

¹⁷ Kaw. 1:7.

iyo!" Tingnan natin kung naiintindihan nila ang ibig kong sabihin. May isang lalaki na nagtanong sa akin: 'Geronda, ano ang pinakamatibay na nagbubuklod sa mag-asawa?' 'Ang pasasalamat,' ang sagot ko. Mahal ng isang tao ang iba dahil sa ibinibigay nito sa kaniya. Ang isang asawang babae ay nagbibigay sa kaniyang asawang lalaki ng tiwala, debosyon, at pagsunod. Ibinibigay ng asawang lalaki sa kanyang asawa ang katiyakan na siya ay nasa ilalim ng kanyang proteksyon at pangangalaga. Ang asawang babae ay may-ari ng tahanan, ngunit siya rin ang pangunahing lingkod nito. Ang asawang lalaki ay panginoon ng tahanan, ngunit siya rin ang nagpapasan ng mga pasanin nito.

Sa pagitan nila, dapat ay may dalisay na pag-ibig ang mag-asawa — upang magkaroon sila ng magkatuwang na aliw at matupad ang kanilang mga espiritwal na tungkulin. Upang mabuhay nang magkasundo, dapat nilang itayo, higit sa lahat, ang kanilang buhay sa pag-ibig—ang mahalagang pag-ibig na naglalaman ng espirituwal na kadakilaan at pagsakripisyo sa sarili, at hindi isang huwad, makamundo, at laman na pag-ibig. Kung naroroon ang pag-ibig at pagsakripisyo sa sarili, palagi nang inilalagay ng isang tao ang sarili sa kalagayan ng iba, nauunawaan sila, at nararamdaman ang kanilang sakit. At sa pamamagitan ng pagtanggap sa kapwa sa kanyang masakit na puso, tinatanggap ng isang tao si Cristo sa kanyang puso, na Siya naman ay pinupuno ito ng Kanyang di-mailarawang kagalakan.

Kapag minamahal ng isang mag-asawa ang isa pa, kahit malayo siya rito — kung kinakailangan ng sitwasyon — mananatili pa rin silang magkalapit, sapagkat walang distansya sa pag-ibig ni Kristo. Ngunit, huwag sana, kung walang pag-ibig sa pagitan ng mag-asawa, kahit magkatabi pa sila, maaari silang, sa totoo lang, malayo sa isa't isa. Kaya, ang bawat mag-asawa ay dapat magsikap sa buong buhay nila na panatilihin ang pag-ibig nila sa isa't isa, na isinusuko ang kanilang sarili para sa kapakanan ng isa't isa.

Ang makamundong pag-ibig ay nagbubuklod sa mga tao sa panlabas, ngunit hangga't taglay nila ang mga katangiang pangmundo [na kinakailangan para sa ganitong makamundong pag-ibig]. Kapag nawala ang mga katangiang pangmundo ito, pinaghiwalay ng makamundong pag-ibig ang mga tao, at sila ay napapahamak. Ngunit kapag may tunay at mahalagang espiritwal na pag-ibig sa pagitan ng mag-asawa, kung mawalan ng kanilang mga makamundong katangian ang isa sa kanila, hindi lamang ito hindi makakapaghiwalay sa kanila, kundi lalo pa silang magkakaisa nang matatag. Kung karnal na pag-ibig lamang ang mayroon, ang asawang babae, sa pag-alam, halimbawa, na ang kanyang kapareha sa buhay ay tumingin sa ibang babae, ay magbubuhos ng asidong sulphuric sa kanyang mga mata at pipabulagin siya. Ngunit kung mahal niya siya nang dalisay na pag-ibig, mas lalong sumasakit ang kanyang damdamin para sa kanya at, nang may pagiging sensitibo at maingat, sinisikap niyang ibalik siya sa tamang landas. Sa ganitong paraan, dumarating ang Grasya ng Diyos.

Noong isang beses, isang Amerikano na may lahing Griyego, na isang doktor, ang dumating sa aking selda. Nakita kong nagniningning ang kanyang mukha, kaya maingat kong tinanong siya tungkol sa kanyang buhay. "Ama," sabi niya sa akin. "Ako ay isang Orthodox na Kristiyano, ngunit hanggang kamakailan ay hindi ko sinusunod ang mga pag-aayuno, at bihira akong bumisita sa simbahan. Isang gabi, nang lumuhod ako sa aking silid at hiningi sa Diyos na tulungan ako sa isang mahalagang bagay, napuno ang silid ng isang matamis na Liwanag. Matagal itong tumagal: wala akong nakita kundi ang Liwanag, at naramdaman ko sa aking sarili ang isang di-mailarawang kapayapaan." Namangha ako, sapagkat naunawaan kong ipinagkaloob sa lalaking ito ang isang pangitain ng Hindi Nilikhang Liwanag. Kaya't pinakiusapan ko siyang ikwento sa akin kung ano ang nauna sa pangyayaring ito. "Ama," simula niya, "isang lalaking may asawa at tatlong anak ako. Mabuti ang simula ng aming buhay may-asawa. Gayunpaman, kalaunan, ang aking asawa, na kulang sa pasensya sa pag-aalaga sa bahay at mga anak, ay nagsimulang magtanong sa akin kung maaari kaming lumabas para maglibang kasama ang kanyang mga kaibigan. Sumunod na lang ako sa kanya. Lumipas ang panahon, at sinabi niyang gusto niyang

lumabas kasama ang kanyang mga kaibigan nang mag-isa. Tinanggap ko rin iyon, at ako na ang nag-alaga sa mga bata. Pagkatapos noon, ayaw na niyang magbakasyon kasama ako, at nagsimula na siyang humingi ng pera para magbakasyon nang mag-isa. Pagkatapos ay hiniling niya na magrenta ako ng hiwalay na apartment para sa kanya. Pumayag din ako doon. Pero dinadala niya ang kanyang mga kasintahan sa apartment na iyon. Sa buong panahong iyon, sinubukan ko sa iba't ibang paraan — sa pamamagitan ng payo, ng paghihikayat — na tulungan siya, upang magbago ang kanyang isip para sa kapakanan ng ating mga anak. Ngunit hindi siya nakikinig sa anumang payo. Sa huli, matapos niyang kunin ang malaking halaga ng pera mula sa akin, naglaho siya. Hinahanap ko siya, tinatanong ko tungkol sa kanya kahit saan—ngunit wala akong nakuha; nawala na nga ang kahit bakas niya. At isang araw, sinabihan ako na dumating siya rito, sa Greece, at nagsimulang magbenta ng sarili sa isa sa mga madilim na lugar ng kalaswaan. Hindi mailarawan ang dalamhating bumalot sa akin sa kanyang nakalulungkot na pagbagsak. Sa aking kalungkutan, lumuhod ako at nagsimulang manalangin: 'Diyos ko,' ang aking pamanhikayat, 'tumulong kang mahanap ko siya, at gagawin ko ang lahat ng aking makakaya upang hindi niya masira ang kanyang kaluluwa. Hindi ko matiis ang kalagayang kinaratingan niya.' At saka bumuhos sa akin ang Liwanag na ito at napuno ng kapayapaan ang puso ko." — "Kapatid!" sabi ko sa kanya. "Nakita ng Diyos ang iyong pagtitiis, ang iyong kabaitan, ang iyong pag-ibig, at ipinagkaloob Niya sa iyo ang aliw na ito."

Kaya sinasabi ko na huhusgahan tayo ng mga karaniwang tao. Nakikita mo ba? Isang doktor sa Amerika, na may ganitong asawa, ganitong mga kalagayan at ganitong kapaligiran — at gayon pa man, ano ang ipinagkaloob sa kanya!

Kabanata 2.

Tungkol sa kung paano pinananatili ng pagtitiis ang pagkakaisa ng pamilya

— Kumusta na ang kapatid mong babae? Magkasundo ba sila ng asawa niya?

— Geronda, may narinig akong tsismis na hindi maayos ang takbo ng buhay nila. Pero tinitiiis niya, at kapag kinakailangan, siya na mismo ang nag-aakma ng pasanin.

Ganito talaga. Kung magkabit ang dalawang baka sa araro at mahina o tamad ang isa, ang isa pa ay humihila nang mas malakas at, sa isang paraan, hinihila ang una sa likod nito. Nakikita mo kung paano 'yan: karaniwang tao lang sila, pero pinagsisikapan nilang pagbutihin ang sarili. At kayo naman, kumikilos kayong parang mga prinsesa! Isipin mo nga, Ina, isang babae na may apat na anak: ang isa ay may kapansanan sa pag-iisip, ang isa naman ay may sakit sa pag-iisip, ang ikatlo ay may thalassaemia,¹⁸ , at ang ikaapat ay gumagala tuwing gabi sa hindi alam kung saan, habang ang asawa ng kawawang babae ay pinahihirapan din siya. Isipin mo lang ang lahat ng kanyang kailangang tiisin! Maaari siyang sumigaw nang todo, pero hindi niya masabi sa kahit sino ang kanyang sakit, dahil ang ilang nangyayari sa loob ng pamilya ay hindi talaga dapat banggitin sa labas ng bahay. Halimbawa, maaaring namumuhay nang hiwalay ang kanyang asawa, at hindi siya pinapansin kahit man lang. Ang kawawang babae ay wala pang pera para bayaran ang renta niya; gusto na siyang paalisin sa kaniyang

¹⁸ Thalassaemia – isang namamanang hemolytic na anemia na nailalarawan ng depektibong sintesis ng globin na protina, karaniwan sa mga bansang Mediterranean. Ang sakit ay humahantong sa progresibong anemia, paglaki ng atay at lien, jaundice, atbp. – *Tala ng tagasalin*.

tahanan. Napipilitan siyang maghanap ng trabaho, harapin ang iba't ibang panganib, at hilingin sa iyo: "Manalangin ka sana na mailigtas ako kahit man lang sa mga panganib na ito!"

O kaya'y umiinom ang asawa niya, hindi nagtatrabaho, at napipilitan siyang magtrabaho, halimbawa, sa paglilinis ng hagdan sa mga mataas na gusali. At ang asawa niya ay nagpapalipas-oras sa mga bar, umuuwi nang lasing lampas hatinggabi, binubugbog siya, hinihingan siya ng pera, o kaya'y siya mismo ang pumupunta sa kanyang mga amo at kinukuha ang kinita niya. Oh, anong hirap nito!

Sa ilang kababaihan, malinaw ang lahat—mayroon silang ilang kasalanan, at sa pagdurusang sa ganitong paraan, binabayaran nila ang mga ito. Ngunit may iba—na walang ganoong kasalanan. Ang mga huli ay makakatanggap ng makatarungang gantimpala para sa pagdurusang kanilang tinitii. May kilala akong isang ina. Noong bata pa siya, parang anghel! Ang pinakabait na kaluluwa, ang pinakatahimik na bata sa pamilya. At naku, anong klaseng salbaheng lalaki ang napangasawa niya! Napakawalang-hiya ng ginawa sa pamilya niya! Napangasawa niya ang isang lasenggo na, kahit bata pa, kilala nang pasaway. Umiinom ang ama niya, at nakuha rin niya ang masamang ugali na iyon. At ngayon, ang kawawang babaeng ito ay nagpapasasa-sasa sa bahay ng iba, pinapagod ang sarili hanggang sa buto, habang binubugbog siya ng asawa at tinatakot ng kutsilyo. Ilang beses na niyang sigaw: 'Tutusukin kita hanggang mamatay ka!' At natatakot siyang baka gawin nga niya ito! Dumaranas siya ng tunay na paghihirap! At gayon pa man, may apat siyang anak. Ang sariling pamilya ng mahirap na babaeng ito ay umabot na sa puntong pinayuhan siyang magdiborsyo, ngunit ang tugon niya sa kanila: 'Sa tingin ko, titiisin ko pa ito nang kaunti.' At ginawa nga niya. Naiintindihan mo ba iyon? Hindi nabasa ng babaeng ito ang mga gabay na espirital o ang mga buhay ng mga santo, at gayon pa man ay nagtitiis siya! 'Sige,' sabi ko sa kanya minsan. 'At ang mga anak mong lalaki? Nakikita nila ito at hindi ba sila pumapagitna?' 'Labinglima o labing-anim pa lang sila,' ang sagot niya. 'Hayaan munang matapos nila ang kanilang serbisyo militar, at pagbalik nila, sila na ang magwawalis sa ama nila!' Sa madaling salita, hanggang hindi pa nila natatapos ang serbisyo militar, kailangan niyang tiisin ang mga pananakit!

Ang pasensya ay nagpapuno sa tao ng Banal na Grasya

— Geronda, paano dapat kumilos ang isang tao sa harap ng isang taong naiinis o nai-stress?

— Sa pamamagitan ng pasensya.

— Pero paano kung wala akong pasensya?

— Kailangan mong bumili! Nibebenta ito sa mga supermarket!.. Alam mo, kung ang isang tao ay umaapaw sa galit, wala kang magagawa sa anumang sabihin mo sa kanila. Sa ganoong sandali, mas mabuting manahimik at sabihin ang Panalangin kay Hesus. Sa pamamagitan ng panalangin, sila ay magiging kalmado at magpapakalma, at saka kayo ay magkakasundo. Tingnan mo, kahit ang mga mangingisda ay hindi lumalabas para mangisda kapag magaspang ang dagat. Naghihintay sila nang may pasensya hanggang sa bumuti ang panahon.

— Geronda, paano ninyo ipinaliwanag ang kawalang-pasensya ng mga tao?

— Ipinapaliwanag ito ng katotohanang mayroon silang napakaraming... kapayapaan sa kanilang kalooban! Inilagay ng Diyos ang kaligtasan ng tao sa kanilang pagtitiis. "*Ang sinumang magtitiis hanggang wakas ay maliligtas*" (¹⁹), sabi ng Ebanghelyo. Binibigyan ng Diyos ang mga tao ng mga kahirapan at iba't ibang pagsubok upang sila ay maging bihasa sa pagtitiis.

Ang pagtitiis ay nagsisimula sa pag-ibig. Upang magtiis ka sa isang tao, dapat maramdaman mo ang kanilang sakit. "Ang pagtitiis ang nagliligtas sa pamilya mula sa pagkawasak. Nakita ko na ang mga mababangis na hayop ay nagiging mga korderong malambot. Kung magtitiwala ka sa Diyos, ang

¹⁹ Mat. 10:22.

lahat ng problema ay nalulutas nang maayos at espirituwal. Noong isang beses, habang naninirahan ako sa Monasteryo ng Stomion, nakilala ko ang isang babae sa Konitsa²⁰ na ang mukha ay maningning. Siya ay ina ng limang anak. Pagkatapos noon, naalala ko siya. Ang asawa niya ay isang karpintero at madalas na nagtatrabaho kasama ang aking guro.²¹ Kung ang mga kliyente ay magbigay man lang ng kahit kaunting komento sa lalaking ito, halimbawa: 'Guro Yannis, baka puwede nating gawin ito nang ganito?' — tiyak na sasabog siya sa galit. 'Sinusubukan ninyo ba akong turuan?!' sigaw niya, habang binabasag ang kanyang mga kasangkapan, ihahagis ang mga ito sa sulok at aalis na lang. Maiisip mo ba kung ano ang ginawa niya sa sarili niyang bahay, kung sinisira niya ang lahat ng gamit sa bahay ng iba! Imposibleng manatili nang kahit isang araw kasama ang lalaking ito, ngunit nakasama ng kanyang asawa ang ilang taon. Araw-araw niyang tinitii ang paghihirap, ngunit tinatrato niya ang lahat nang may kabaitan at tinitii ang lahat nang may pasensya. Alam ko kung ano ang nangyayari sa kanilang tahanan, kaya tuwing nakakasalamuha ko siya, tinatanong ko: 'Kamusta si Ginoong Janis? Nagtatrabaho ba siya?' 'Er,' ang sagot niya. 'Minsan nagtatrabaho siya, at minsan naman ay nauupo lang siya nang sandali!' 'At kamusta naman kayo diyan?' tanong ko muli. "Maayos naman, Ama!" ang sagot niya. At taos-puso siyang nagsalita. Hindi niya inisip na sinisira ng kanyang asawa ang kanyang mga kasangkapan—at mamahaling kasangkapan pa!—kaya napilitan ang kawawang babae na magtrabaho sa bahay ng iba para kumita ng ikabubuhay nila. Kitang-kita kung gaano karaming pasensya, kabaitan, at kadakilaan ang ipinakita niya sa lahat ng bagay! Hindi niya siya hinusgahan kahit man lang kaunti! Kaya pinuno siya ng Diyos ng Biyaya, at nagliwanag ang kanyang mukha. Nagawa niyang palakihin ang limang anak, pinalaki sila, at lahat ng lima ay naging mabubuting tao.

— Geronda, paano niya napagtwiran ang kanyang asawa?

— Sa isang mabuting pag-iisip. 'Pagkatapos ng lahat, siya ang aking asawa,' naisip niya. 'Kung ganoon, hayaan ko siyang sermonan ako nang kaunti. Marahil, kung ako ang nasa kanyang kalagayan, ganoon din ang gagawin ko.' Inilapat ng babaeng ito ang Ebanghelyo sa kanyang buhay, at iyon ang dahilan kung bakit ipinagkaloob ng Diyos ang Kanyang Banal na Grasya sa kanya. At kung ang mga karaniwang tao pa nga ay nagtitiis at napupuno ng Grasya, gaano pa kaya tayo, mga monghe, na may lahat ng pagkakataon para sa buhay na espirituwal, ang dapat magtiis!

Sa aking nakikita, ang pinakamalalaking iskandalo—hindi lamang sa mga pamilya, kundi pati na rin sa buhay ng mga bansa—ay nagmumula sa mga walang kabuluhang bagay. Sa isang pamilya, ang isang mag-asawa ay dapat magpakumbaba sa harap ng isa pa; hindi lamang nila dapat tularan ang kanilang mga birtud, kundi pati na rin tiisin ang kanilang mga kakaibang ugali. Ang pagmumuni-muni sa katotohanang isinakripisyo ni Kristo ang Kanyang sarili para sa ating mga kasalanan at na Siya, na Walang Kasalanan, ay matiisin tayong lahat—milyon-milyong tao—samantalang tayo, na naghihirap dahil sa mga kapilyuan ng iba, ay binabayaran ang utang para sa ating sariling mga kasalanan, ay lubos na nakakatulong sa atin na tingnan ang mga pangyayari sa ganitong liwanag. Inaayos ng Mabuting Panginoon ang mga bagay nang sa ganoon, kapag may kaloob ang isang tao, natutulungan niya ang iba, at kapag may kapintasan naman, mapapababa siya ng loob sa harap nito. Sapagkat ang bawat isa ay may kanya-kanyang kaloob. Gayunpaman, ang bawat isa ay may kapintasan din, at dapat magsikap na alisin ang mga ito.

Pinagalitan ko nang husto ang isang lalaki! Kung nakikita mo lang kung gaano siya ka-masunurin ang kanyang asawa sa kanya, sa kabila ng pagkakaloob sa kanya ng maraming kakayahan at biyaya.

²⁰ Konitsa — isang maliit na bayan sa Kanlurang Gresya. Dito ginugol ng Nakatatandang Paisius ang kanyang pagkabata at kabataan. Noong 1958–1960, nanirahan ang Pinagpalang Nakatatandang Paisios sa Monasteryo ng Stomion, na matatagpuan malapit sa Konitsa. — *Tala ng tagasalin*.

²¹ Noong kabataan niya, natutuhan ni Nakatatandang Paisios ang hanapbuhay ng karpinteriya.

Kumpara sa kanya, parang maliit na bata lang siya. At ang babaeng ito, sa pamamagitan ng pagsunod sa kanyang asawa, ay patuloy na tumatanggap ng Banal na Grasya at idinadagdag ito sa kanyang espirituwal na account, samantalang ang kanyang asawa, dahil sa kanyang makasarili, ay patuloy na itinatoboy ang Banal na Grasya mula sa kanyang sarili at unti-unting nauubos. At sino, sa huli, ang magwawagi? Nakikita mo: ang buong lihim ay nasa pagpapakumbaba. Iyan ang mismong pundasyon. Pagsunod, pagpapakumbaba. Ngunit kung aaminin ng lalaking ito ang kanyang kahinaan at hihingi ng tulong sa Diyos, darating din sa kanya ang Banal na Grasya.

Isang Tapat na Asawa

— Geronda, may isang babae na nagtanong sa akin ng payo kung ano ang gagawin. Iniwan siya ng kanyang asawa, kinuha ang anak, at nakikipag-relasyon sa dalawang ibang babae.

— Sabihin mong maging matiisin siya hangga't maaari, magdasal, at tratuhin siyang mabuti. Hayaan siyang maghintay at huwag siyang ang magwakas ng kanilang pagsasama. May isang lalaki na minamaliit ang kanyang asawa, binubugbog at sinasaktan siya, ngunit tinitii niya ang lahat nang may pasensya at kabaitan hanggang sa siya'y pumanaw sa medyo batang edad. Nang, ilang taon matapos ang kanyang kamatayan, hinukay ang kanyang mga labi, napansin ng lahat ang isang matamis na bango.²² Namangha ang mga naroroon. Nakikita mo: tinanggap ng babaeng ito ang lahat nang may pasensya, kaya't napatunayan ang kanyang katwiran sa kabilang buhay.

May isa pang katulad na kaso. Isang binatang namumuhay nang makalupa ang nagsimulang magkaroon ng pagmamahal para sa isang dalagang namumuhay nang espirituwal. Umaasa siyang susuklian niya ang kanyang pagmamahal, sinubukan din niyang mamuhay nang espirituwal at dumalo sa simbahan. Nagpakasal sila. Ngunit lumipas ang mga taon, at bumalik siya sa dati niyang makalupang pamumuhay. Mayroon na silang mga ganap nang matatandang anak — ang panganay ay nasa unibersidad, ang isang anak na babae ay nasa sixth form college, at ang isa pa ay nasa sekundaryang paaralan. Ngunit, sa kabila ng lahat, nagpatuloy ang lalaking ito sa maluhong pamumuhay. Kumita siya ng maraming pera, ngunit ginastos niya halos lahat nito sa kanyang maluhong pamumuhay. Ang pagtitipid ng kanyang malas na asawa ang pumigil sa pagbagsak ng kanilang sambahayan; sa kanyang mga payo, natulungan niya ang mga anak na manatili sa tamang landas. Hindi niya kinondena ang kanilang ama, upang hindi magsimulang magkaroon ng sama ng loob ang mga anak sa kanya o magdusa ng emosyonal na trauma, at upang hindi rin sila madala sa pamumuhay na kanyang pinag-uugalyan. Nang umuwi ang kanyang asawa nang hatinggabi, medyo madali para sa kanya na magbigay ng dahilan sa mga anak: sinasabi niyang marami siyang trabaho. Ngunit ano ang kanyang sasabihin kapag, sa maliwanag na araw, dumating siya sa bahay kasama ang kanyang kerida? Alam mo ba kung ano ang ginagawa ng taong ito na takot sa Diyos? Bagaman hindi siya karapat-dapat tawaging lalaki, sapagkat wala siyang anumang pagkatao. Tatawagan niya ang kanyang asawa at mag-uutos ng iba't ibang putahe, ngunit sa hapon ay uuwi siya upang kumain kasama ang isa sa kanyang mga kerida. Ang kawawang ina, na nagnanais protektahan ang kanyang mga anak mula sa masasamang iniisip, ay malugod silang tinanggap. Ipinakikilala niya ang sitwasyon na para bang kaibigan niya ang kerida ng asawa, at bumibisita lang ang asawa niya sa bahay ng kanyang 'kaibigan' para sunduin ito sa kotse at dalhin sa kanila. Pinapunta niya ang mga bata sa ibang silid para mag-aral at gumawa ng takdang-aralin upang hindi sila makasaksi ng anumang malaswang tagpo, sapagkat ang asawa niya, na hindi pinapansin ang mga bata, ay pinapayagan pa ang sarili nitong kumilos nang malaswa sa kanilang harapan. Patuloy ito

²² Sa Gresya, hinuhukay ang mga labi ng yumao mula sa libingan tatlo hanggang apat na taon matapos ang kamatayan, hinuhugasan, at inilalagay sa mga espesyal na silid-imbakan ng libingan. Kung hindi nabulok ang katawan, muling inililibing ito sa libingan at pinatitindi ang mga panalangin para sa kapayapaan ng mga yumao. — *Tala ng tagasalin*.

araw-araw. Paminsan-minsan, dumarating siya na may bagong kerida. Nauwi na sa puntong nagsimulang itanong ng mga bata sa kanya: "Ma, ilang kaibigan ka ba?" "Ah, kakilala lang sila!" ang sagot niya. Bukod pa rito, tinatrato siya ng kanyang asawa na parang katulong, o mas mabigat pa. Napakagrabe at hindi makatao ang pagtrato niya sa kanya. Isipin mo nga, paano pinagsilbihan ng babaeng ito araw-araw ang dalawang halimaw na nagdala ng kahihyan sa kanilang tahanan, habang patuloy niyang itinatanim sa kanyang mga anak ang mabubuting kaisipan! At gayon pa man, hindi niya maisip na matatapos ang kalungkutang ito, para masabi sa sarili, "Titiisin ko pa ito nang kaunti," at magkaroon ng ginhawa roon. Nagpatuloy ang bangungot na ito nang ilang taon. Gayunpaman, dahil binigyan ng salbaheng lalaki ang demonyo ng labis na kapangyarihan sa kanyang sarili, nagsimula siyang makaranas ng kakila-kilabot na impluwensiyang demonyo. Nagsimulang kumilos na parang baliw, nawalan ng kontrol sa sarili, at sinisisi ang lahat at ang bawat bagay. At isang araw, habang lasing sa kalasingan ng makamundong pagnanasa, nagmamadali siya sa pagmamaneho ng kanyang kotse at bumangga sa isang bangin. Nabuwag nang todo ang kotse, at siya mismo ay nagdusa ng napakaseryosong pinsala. Dinala siya sa ospital, at nang gawin na ng mga doktor ang lahat ng kanilang makakaya, pinauwi na siya. Naging pilay siya. Ni isa sa kanyang mga kerida ang bumisita man lang sa kanya, dahil wala na siyang maraming pera, at sira-sira ang kanyang mukha. Gayunpaman, maalagaing inalagaan siya ng mabait niyang asawa, nang hindi binibigyang-diin ang anumang bahagi ng kanyang marangyang buhay. Lubos siyang nabagabag, at ito ang nagbago sa kanya sa espirital. Taos-puso siyang nagsisi, humiling na ipadala sa kanya ang isang pari, ikinuwento ang kanyang mga kasalanan, namuhay nang Kristiyano sa loob ng ilang taon, natagpuan ang kapanatagan ng loob, at pumanaw sa Panginoon. Pagkatapos ng kanyang kamatayan, ang kanyang panganay na anak na lalaki ang pumalit sa kanya sa negosyo at nagbigay-suporta sa pamilya. Ang mga anak ng lalaking ito ay namuhay nang may malaking pagkakasundo, sapagkat namana nila ang mabubuting prinsipyo ng kanilang ina. Ang babaeng ito ay isang bayani na ina. Upang mailigtas ang kanyang pamilya sa pagkakawatak-watak, at ang kanyang mga anak sa mapait na dalamhati, siya mismo ang tumikim ng kanilang mapait na tasa. Pinanatili niyang hindi nagkawatak-watak ang pamilya, iniligtas ang kanyang asawa, at nakamit ang kanyang sariling gantimpala sa langit. Ibibigay ng Diyos sa babaeng ito ang pinakamagandang lugar sa Paraiso.

Mga anak mula sa mga pamilyang nagkawatak-watak

— Geronda, kung sa isang pamilya ang isang asawang lalaki, na may ilang pagnanasa, ay inamin ang kanyang kasalanan, nagkumpisal, ngunit patuloy na naaapektuhan ng pagnanasang ito at sinasabi sa kanyang asawa: 'Pinahihirapan ko kayo: ikaw at ang mga anak. Mas mabuti kung aalis ako at, maninirahan nang malayo sa inyo, magpapadala ako ng pera upang hindi kayo magdusa,' paano dapat kumilos ang kanyang asawa?

— Kung tunay na nararamdaman ng asawang lalaki ang kanyang sinasabi, ipinapakita nito na malaki ang kanyang pagmamahal, at dapat magtiyaga ang kanyang asawa. Gayunpaman, mas mabuti kung hindi agad maniwala ang babae sa kanyang naririnig. Dapat niyang suriin nang mas mabuti ang pinakadiwa ng usapin. Sapagkat, minsan ay nangyayari ito: ang isang asawang lalaki, na kunwari ay dahil sa mabuting hangarin, ay nagsasabing, 'Aalis ako para hindi ka na maperwisyu,' samantalang sa totoo lang ay gusto niyang umalis dahil nakipagrelasyon siya sa ibang babae.

Ang kasal, nang marating ang kalagayan na nakikita natin ngayon, ay nawalan ng kahulugan. Nabubuwag ang mga pamilya nang walang malinaw na dahilan. Ilang araw na ang nakalipas, may isang lalaking lubos na nalilito ang dumating sa kubo ko. Sa simula, nagkaroon siya ng dalawang anak sa isang kerida. Pagkatapos, iniwan niya ito para sa iba. Nagkaroon siya ng anak sa babaeng iyon, at iniwan

niya ito nang maghiwalay sila. Pagkatapos noon, ikatlong beses siyang nagpakasal. Ang ikatlong asawa niya ay diborsiyado rin at mayroon ding tatlong anak: dalawa mula sa unang kasal at isa na ipinanganak sa labas ng kasal. Nagkaroon pa siya ng dalawang anak sa babaeng ito. "Sandali, sandali," pinigil ko siya, habang nakikinig sa lahat ng ito. "Ilan na ba ang mga ina ng lahat ng mga batang ito, at ilan naman ang mga ama?"

At dahil dito, nasisira ang buhay ng mga kawawang batang ito. Ang mga sa kanila na partikular na sensitibo, na hindi malampasan ang paghihirap dulot ng kanilang malas, ay nawawalan ng pag-asa, at ang ilan ay nagtatapos ng kanilang buhay sa pamamagitan ng pagpapakamatay. Ang iba naman, upang manhidin ang sarili, ay sumasabak sa pag-inom. Ang iba pa ay gumagamit ng droga. At saan nga ba nila kukunin ang pera para sa lahat ng ito? Ang pinakamaliliit na dosis ng heroin ay nagkakahalaga ng apat na libong drachma. Ang malaking dosis — anim o pitong libo.²³

Ganito ang mga malayang-isip at pasaway na anak ng nakaraang henerasyon. Ano ang mangyayari sa iba—sa mga kabataang ang mga magulang ay nagdiborsyo sa ilalim ng batas na awtomatikong diborsyo? Ilan na ba ang kabataang gumagamit ng droga ang dumaan sa aking kaliva ngayong tag-init! Karamihan sa mga kaluluwang ito ay mga batang nagmula sa mga sirang tahanan. Isang binatang dalawampu't pito anyos, at siya'y nasa matinding paghihirap, nagmamakaawa ng tulong! At alam mo, ang mga batang nagmula sa sirang tahanan ay agad mong makikilala kahit isang milya ang layo. May garapon ako ng Turkish delight sa bangko malapit sa kaliva ko. At kapag dumarating ang mga binatang ito, kumukuha sila ng isang piraso ng Turkish delight mula sa garapon at sinisimulan nang kainin, at pagkatapos, nang makita nila akong lumabas mula sa kaliva papunta sa beranda, bago pa man nila matapos ang matamis, agad silang tumatakbo para halikan ako. Puno ng icing sugar mula sa Turkish delight ang mga kamay nila, at napupuno ako ng malagkit! Ang mga batang ito ay kulang sa pagmamahal at lambing. Wala itong pinagkaiba sa kanila kung may magulang sila o wala. Kung umuwi ang kanilang ama, umalis, manirahan kasama nila o hindi — wala itong pinagkaiba para sa mga kaluluwang ito.

"Tama" at "mali" sa buhay may-asawa

Napansin ko na ang ilang espirituwal na ama ay nagsasabi sa mga asawang lalaking may alitan sa kanilang mga kabiyak: "Tiisin mo; ganyan ang krus na dapat mong pasanin. Ano'ng magagawa mo? Gagantimpalaan ka ng Diyos sa ganoong pagtitiis." Pagkatapos, pumupunta naman ang mga asawang babae sa mga espirituwal na ama, at sinasabi rin nila sa kanila ang pareho: "Maging matiisin ka, maging matiisin ka, upang makatanggap ka ng gantimpala mula sa Diyos." Sa madaling salita, maaaring pareho silang may kasalanan, ngunit hinihikayat pa rin sila ng espirituwal na ama na maging matiisin. O marahil ang isa sa mag-asawa ang may sala, at sinasabi sa kanya ng kumpesor: 'Tiisin mo, tiisin mo.' Sa ganitong paraan, ang asawang may sala sa kawalan ng kapayapaan sa pamilya ay pinakalma ang kanyang konsensya sa pag-iisip na siya raw ay matiisin sa kanyang kapareha, samantalang sa katotohanan ay pinahihirapan niya ito araw-araw.

Minsan may isang lalaki na dumating sa selda ko at nagreklamo na nahihirapan siya sa kanyang asawa. Nasa bingit ng diborsyo ang kanilang pagsasama. Ayaw nang magkita ng asawa niya at ng kanyang sarili. Pareho silang guro, at mayroon silang dalawang anak. Hindi sila kailanman kumakain sa bahay: pagkatapos ng klase, ang asawang lalaki ay pupunta sa isang restawran para sa hapunan, at ang asawang babae sa isa pa. Pagdating naman sa mga anak, binibilian na lang sila ng ilang sandwich, at ang mga kawawang bata, pag-uwi ng kanilang mga magulang, ay hahalungkatin ang kanilang mga bulsa at bag para makita kung ano ang dinalang pagkain nina Nanay at Tatay! Tunay na pagsubok ang

²³ Ibinigay noong 1990. 4,000 Greek drachmas — humigit-kumulang 12 dolyar ng US. — *Tala ng tagasalin*.

dinaranas ng mga bata! Bukod pa rito, kumakanta ang lalaking ito sa simbahan, ngunit hindi dumadalo ang kanyang asawa sa simbahan kung saan siya kumakanta — sa ibang simbahan siya napupunta. Ganito ang tindi ng kanilang sama ng loob sa isa't isa! "Ano'ng magagawa ko, Pari," sabi niya sa akin, "nagdadala ako ng mabigat na krus. Napakabigat nito. Araw-araw ay may magulong pagtatalo sa bahay namin." "Nakadalaw ka na ba sa iyong kumpesor?" tanong ko sa kanya. "Opo," sagot niya, "pumunta na ako. Sinabi sa akin ng kumpesor: 'Pagtiisan mo lang, pagtiisan mo lang. May dalang mabigat kang krus.'" "Sige," sabi ko sa kanya, "tingnan natin kung sino ang may dalang mabigat na krus. Magsimula tayo mula sa simula. Nag-aaway ba kayo nang ganito noong bagong kasal kayo?" "Hindi," ang sagot niya. "Masaya kaming nagsama nang walong taon. Hinangaan ko ang asawa ko! Iiginalang ko siya nang higit pa kaysa sa Diyos! Pagkatapos ay naging ibang tao siya! Nagsimula niyang pahirapan ako sa kanyang pagrereklamo, sa kanyang pagiging maselan, sa kanyang mga kakaibang ugali..." Naririnig mo ba ang nangyayari! Hinigit pa niya ang paggalang sa kanya kaysa sa Diyos! "Ngayon," sabi ko, "lumapit ka rito, mahal! Kaya hinigit mo pa ang paggalang sa iyong asawa kaysa sa Diyos?" Kaya sino ang dapat sisihin ngayon sa kalagayan mong ito: ikaw o siya? Dahil sa iyo, inalis ng Diyos ang Kanyang Biyaya sa iyong asawa." Pagkatapos ay tinanong ko siya: "At ano ang balak mong gawin ngayon?" "Malamang, magdidiborsyo kami," sabi niya. "Marahil," tanong ko, "may relasyon ka pa sa iba?" "Oo," sagot niya, "iniisip kong iwan siya para sa ibang babae." "Magpakatwiran ka!" sabi ko. "Ayusin mo ang sarili mo! Hindi mo ba napagtatanto na ikaw ang lubos na may kasalanan dito? Una sa lahat, dapat kang humingi ng kapatawaran sa Diyos dahil mas inuna mo ang iyong asawa kaysa sa Kanya. Pagkatapos, lapitan mo ang iyong asawa at humingi ka ng kapatawaran sa kanya. Sabihin mo sa kanya: 'Patawarin mo ako. Kasalanan ko kung bakit napunta sa ganito ang ating relasyon, at kung bakit naghihirap na ngayon ang ating mga anak.' Pagkatapos ay magpunta ka at magkumpisal — at igalang mo ang Diyos bilang Diyos, at mahal in mo ang iyong asawa bilang isang asawa. At makikita mo na maaayos ang lahat para sa iyo." Nakatulong sa kanya ang pagsaway ko. Nagsimulang umiyak siya at nangako na susundin niya ang payo ko. Hindi nagtagal ay bumalik siyang muli sa akin, ngayon ay puno ng kagalakan: "Salamat, Ama, iniligtas ninyo ang aming pamilya. Maganda ang lahat sa amin: sa pagitan namin ng aking asawa, at sa aming mga anak." Nakikita mo ba? Siya ang may sala sa lahat ng ito, ngunit inakala niyang siya ay "nagdadala ng napakabigat na krus"!

At huwag kang magbigay ng dahilan para sa mga babaeng pumupunta sa iyong monasteryo at nagrereklamo tungkol sa kanilang mga asawa. Sa ganitong mga kaso, hindi ako nagbibigay ng dahilan para sa alinmang asawa, lalaki man o babae. Sa halip: pinapag-isip ko silang pareho. Halimbawa, may isang babae na nagsimulang magreklamo: "Umiinom ang asawa ko, umuuwi nang hatinggabi, nanunumpa..." "Makinig ka," payo ko sa kanya, "kapag umuwi siyang lasing sa gabi, maging mabait ka sa kanya. Kung salubungin mo siya nang masungit na mukha at magsimulang magreklamo: 'Bakit ka nanghuli?', 'Paano ka nakakauwi sa ganitong oras?', 'Kailan ka ba magbabago?', 'Ano ba itong mapait na pagdurusa na ito?', 'Matagal na itong nangyayari, hindi na lang isang araw o dalawa!', 'at hanggang kailan ko pa ito titiisin?' — saka susabulong sa kanya ang diyablo: "Baliw ka na ba talaga, para hindi mo matakwil ang hangal na ito? Hindi ba mas mabuting lumipat ka at mag-enjoy kasama ang iba?" Sa madaling salita, maaaring tama ka, pero susamantalain siya ng diyablo mula sa kabilang panig. Ngunit kung tratuhin mo siyang mabuti, magtiis ka muna sa nangyayari at manalangin nang hindi mo binibigkas ang iyong mga reklamo sa kanya, makikita niya ang kaunting pagmamalasakit at liwanag mula sa iyo, at magmumuni-muni siya sa kanyang pag-uugali at itutuwid ang kanyang mga pagkakamali."

At saka papasok ang asawa at sisimulan na ang kanyang reklamo: "Pinapagal ako ng asawa ko, pinapagod niya ako sa kanyang pag-aalumpik..." "Ay, ikaw," sabi ko, "walang hiya kang lalaki! Ang mga anak mo at ang matagal nang naghihirap mong asawa ay naghihintay nang sabik sa'yo hanggang

hatinggabi, at pag-uwi mo'y lasing ka at nagsisimulang magmura! Nakakahiya ka! Nagpakasal ka ba para lang guluhin ang pamilya mo?"

Ngunit may mga pagkakataon na parehong tama ang asawa at ang asawa. Minsan, dumating sa akin ang isang grupo ng mga peregrino, at sinasabi ko sa kanila kung gaano kalinis si Makrianis.²⁴ Kilala siya sa kanyang pisikal at espirituwal na kadalisayan. Nang marinig ito, biglang tumayo at sumigaw ang isa sa mga nakikinig: "Huwag mong subukang gawing santo rin si Makrianis!" "Bakit," sabi ko, "hindi ko raw kaya?" "Dahil," tugon niya, "pinapalo niya ang kanyang asawa." "Makinig ka," sabi ko, "ipapaliwanag ko sa iyo ang nangyari sa pagitan niya at ng kanyang asawa. Tuwing may natitirang barya si Makrianis at may biyudang may mga anak na lumalapit sa kanya, ibinibigay niya ang pera sa babae. Ang kanyang kawawang asawa ay nagrereklamo at nagsisimulang mangulit sa kanya. 'Pero ikaw,' sasabihin niya sa kanya, 'may sarili kang mga anak. Bakit mo binigay ang pera sa kanya?' Sa puntong iyon, sasampalin niya ito at sasabihin: 'May asawa ka na magsusustento sa'yo. Pero itong mahirap na babae ay walang asawa. Sino ang mag-aasikaso sa kanya?' Kaya't pareho silang may punto, sina Makrianis at ang kanyang asawa."

Bukod pa rito, kung ang isa sa mag-asawa ay namumuhay nang espiritwal, kung gayon, kahit na siya ay may katwiran, 'wala siyang karapatang' magkaroon ng katwiran. Sapagkat, bilang isang taong espiritwal, dapat niyang lapitan ang kawalang-katarungan nang espiritwal. Ibig sabihin, dapat niyang tratuhin ang lahat ayon sa hinihingi ng banal na katarungan. Dapat siyang magsikap para sa kung ano ang magdudulot ng kapayapaan sa iba. Sapagkat kung ang isang tao ay nagkamali dahil sa kahinaan, may mga nagpapabawas na kalagayan sa kanyang pagkakasala. Gayunpaman, ang kabilang tao—yaong nasa mas mabuting kalagayang espiritwal at hindi tinatrato nang may pag-unawa ang una, at hindi tumutulong sa kanya—ay mas malaki ang kasalanan. Kung maging ang mga taong espiritwal ay haharapin ang lahat sa makalupang paraan — mula sa pananaw ng makalupang, makataong katarungan — saan ito magtutuloy? Magtutuloy ito sa kanilang patuloy na pagtakbo sa mga hukuman ng mundong ito. Ito ang nagpapahirap sa mga tao.

Bahagi 2.

Tungkol sa mga magulang at ang kanilang mga tungkulin

"Ang mga magulang na nagbibigay-buhay sa kanilang mga anak at nagbibigay sa kanila ng katawan ay dapat, hangga't maaari, makapag-ambag sa kanilang muling pagsilang sa espirituwal"

²⁴ Ioannis Makrianis (1797–1864) — Heneral, pambansang bayani ng Gresya. Isa sa mga pinaka-mapagmasigasig na mandirigma laban sa mga Turko noong Rebolusyong Griyego (1821–1830). May-akda ng 'Memoirs' tungkol sa rebolusyon at sa pakikibaka para sa kalayaan. Ang buhay ni I. Makriyanis ay isang magandang halimbawa ng makristiyanong pag-ibig na mapag-alay sa Diyos, sa kapuwa, at sa sariling bayan. — *Tala ng tagasalin*.

Kabanata 1.

Tungkol sa pagsilang ng mga anak

Mga Santo Joachim at Anne — ang pinaka-mapagkalingang mag-asawa

— Geronda, ikuwento mo sa amin ang tungkol kina Santa Ana at San Joaquin, ang mga ninong. Minsan mo na silang binanggit...

— Mula pagkabata, tinuring ko ang Banal na mga Ninong nang may labis na paggalang. Hiningi ko pa nga na tawagin akong Joachim nang pumasok ako sa buhay monghe. Napakalaki ng utang natin sa kanila! Sina San Joachim at Santa Ana ang pinaka-walang-pagnanasa na mag-asawa na nabuhay kailanman. Lubos silang malaya sa karunungan makamundo.

Ganito mismo ang paglikha ng Diyos sa tao. At Nais Niya na ang mga tao ay ipanganak sa parehong paraan — nang walang pagnanasa. Ngunit pagkatapos ng Pagbagsak, pumasok ang pagnanasa sa relasyon ng lalaki at babae. At sa sandaling lumitaw ang isang mag-asawang walang pagnanasa—tulad ng nilalang ng Diyos sa tao at kung paano dapat ang pagsilang ng tao ayon sa Kanyang plano—dito rin isinilang ang Pinakabanal na Ina ng Diyos—ang Dalisay na Nilikha, at pagkatapos ay nagkatawang-tao si Kristo mula sa Kanya. Naiisip ko na mas maaga sanang dumating si Cristo sa mundo — kung mas maagang nagpakita sa mundo ang isang dalisay at birheng mag-asawa, gaya nina San Joaquin at Santa Ana.

Ang mga Romano Katoliko ay nahuhulog sa ilusyon. Sa anyong debosyon, naniniwala sila na ang Ina ng Diyos ay ipinanganak nang walang orihinal na kasalanan. Samantalang Siya ay hindi ligtas sa orihinal na kasalanan at ipinanganak ayon sa mismong paraan na itinakda ng Diyos para sa pagsilang ng tao pagkatapos ng paglikha. Siya ay lubos na dalisay,²⁵ dahil ang Kanyang paglililihi ay naganap nang walang laman na pagtatalik. Ang mga banal na ninong ay taimtim na nanalangin sa Diyos na pagkalooban sila ng anak. At pagkatapos ng panalangin na ito, nagsama sila [bilang mag-asawa] — hindi dahil sa laman na pagnanasa, kundi dahil sa pagsunod sa Diyos. Naniwala ako rito matapos ang isang himalang naranasan ko sa Bundok Sinai.²⁶

Pag-iingat sa buhay may-asawa

*Ginawa ng Diyos na "sobrang bait ng lahat ng bagay."*²⁷ May likas na pang-aakit ang lalaki sa babae, at ang babae sa lalaki. Kung hindi dahil sa pang-aakit na ito, walang sinuman ang mangahas na magsimula ng pamilya. Maiisip ng mga tao ang mga kahirapang haharapin nila sa buhay-pamilya, kaugnay ng pagpapalaki ng mga anak at iba pang usapin sa pamilya, at dahil dito ay hindi na sila mangahas na magpakasal.

Matapos ang Pagbagsak ng unang mga tao, ang ilan ay maaaring may karunungan makamundo na umabot sa limang porsyento, ang iba naman ay sampu, tatlumpu, at iba pa. Ngunit saan mo ngayon makikita ang mga taong ang karunungan-buhay ay limang porsyento lamang—ibig sabihin, mga taong

²⁵ Ang paglililihi at Kapanakip ng Pinakabanal na Theotokos ay likas, hindi birhen. 'Siya ay Ganap na Dalisay' dahil, ayon sa isinulat ni San Juan ng Damasko sa kanyang 'Homiliya sa Kapanakip ng Pinakabanal Nating Ginang, ang Theotokos at Palaging Birheng Maria', Siya ay naglilihi nang 'dalisay'. Ngunit Siya Mismo, sa pamamagitan ng Kanyang sariling gawa, ay pinarami ang kabanalang tinanggap Niya mula sa Kanyang mga magulang, at itinaboy "bawat labis at sumisirang-kaluluwang kaisipan bago pa man Niya ito matikman" (tingnan PG 96, 669 A, 676 B).

²⁶ Mula 1962 hanggang 1964, nanirahan si Elder Paisios bilang monghe sa Bundok Sinai sa asetikong monasteryo nina mga Santo Epistimia at Galaktion. Hindi niya ipinahayag sa amin ang kalikasan ng himalang kaganapang binanggit niya.

²⁷ Tingnan ang Genesis 1:31.

may dalisay at birheng karunungan! Gayunpaman, binigyan ng Diyos ang lahat ng tao ng pagkakataon na makamit ang kawalang-hilig—kung tatalikuran nila ang paggawa ng pag-ibig.

Ang pagpili ng landas ng buhay may-asawa ay hindi nagbibigay sa mga mag-asawa ng dahilan upang kalimutan na ang tao ay hindi lamang laman, kundi pati na rin espiritu. Hindi ito dapat kalimutan at hayaang malayang maghari ang sariling pagnanasa.²⁸ Dapat gampanan ng mag-asawa ang dakilang gawain ng pagpapailalim ng laman sa espiritu. Kung, sa ilalim ng patnubay ng isang espirituwal na ama, nagsusumikap ang mag-asawa na mabuhay nang espiritwal, unti-unti nilang matitikman ang mas mataas na kagalakan—espirituwal, makalangit na kagalakan. Hindi na nila hahanapin ang makamundong ligaya. Obligado ang mag-asawa na magpakita ng pagpipigil sa sarili upang hindi maipasa ang makamundong pagnanasa sa kanilang mga anak. Kung ang mga magulang ay kilala sa labis na makamundong pag-iisip, magkakaroon din ang kanilang anak ng katulad na hilig mula sa murang edad.

²⁸ Sa isa sa kanyang mga liham, isinulat ni Elder Paisios ang mga sumusunod tungkol sa ugnayang mag-asawa: "Tinanong mo ako tungkol sa ugnayang mag-asawa ng mga kasal na pari at mga layko. Ang mga Banal na Ama ay hindi nagbibigay ng eksaktong kahulugan kung paano dapat ayusin ang mga ugnayang ito. Ibig sabihin, ang ugnayang mag-asawa ay isang paksang hindi maaaring malinaw na tukuyin, dahil hindi lahat ng tao ay maaaring mabuhay ayon sa iisang hulwaran. Iniwan ng mga Ama ang usapin ng ugnayang mag-asawa sa paghuhusga, pag-ibig, espirituwal na pagiging sensitibo, at lakas ng bawat indibidwal. Upang maging mas malinaw ito, magbibigay ako ng mga halimbawa mula sa buhay ng mga nagsusumikap sa pananamपालतया — mga kasal na pari at mga layko. Buhay pa ang mga taong ito, at personal ko silang kilala. Kabilang sa kanila ang mga nagsimula ng pamilya, pumasok sa pagiging mag-asawa at nagkaroon ng isa, dalawa, o tatlong anak, pagkatapos noon ay namumuhay sila nang may kalinisan. Ang iba naman ay nakikipagtalik isang beses sa isang taon para magkaanak, at sa natitirang panahon ay namumuhay bilang magkapatid. Ang ikatlong grupo ay nagsasagasa sa pakikipagtalik sa panahon ng pag-aayuno, at saka muling nakikipagtalik. Ang ikaapat na grupo ay hindi nga natutupad kahit ito. May mga mag-asawa na nakikipagtalik sa kalagitnaan ng linggo, upang sila ay nasa kalagayan ng kadalisayan para sa tatlong araw bago ang Banal na Komunyong at tatlong araw pagkatapos nito. Ang iba ay natitod kahit dito. Kaya, nang ang Cristo ay lumitaw sa mga apostol pagkatapos ng Kanyang Pagkabuhay na Mag-uli, at ibinigay sa kanila ang kapangyarihang magpatawad ng mga kasalanan, una Niya sa kanila sinabi: 'Sapagkat kung paanong sinugo Ako ng Ama, gayon din kayo kong sinusugo... Tanggapin ninyo ang Espiritu Santo: ang mga kasalanan ng sinumang inyong ipatawad, ipinatawad na; at ang mga kasalanan ng sinumang hindi ninyo ipatawad, ay hindi ipinatawad.' Ang layunin ay magsikap ang bawat isa nang may paghuhusga at pag-ibig, alinsunod sa kanilang espirituwal na lakas. Siyempre, ang kabataan ay isang hadlang sa simula. Ngunit habang lumilipas ang panahon, humihina ang laman at maaaring mangibabaw ang espiritu. At kapag nangyayari ito, kahit ang mga mag-asawa ay nagsisimulang matikman nang kaunti ang mga banal na ligaya. Sila ay likas na lumalayo sa mga makamundong ligaya, na ngayon ay itinuturing na lubos na walang kabuluhan. Kaya naman, ang mga taong namumuhay sa pag-aasawa ay, sa isang diwa, pinapalinis at, sa pag-akyat sa isang banayad, banayad, at paikot-ikot na landas, ay nakarating sa Paraiso. Samantalang ang mga monghe ay umaakyat sa Paraiso nang tuwid pataas—patayo, umaakyat sa mga bato. Dapat mo ring tandaan na ang usapin ng ugnayang mag-asawa ay hindi lamang iyong problema, at wala kang karapatang isaayos ito nang mag-isa, kundi, gaya ng sinulat ni Apostol Pablo: 'sa pamamagitan ng magkatuwang na pagsang-ayon'. Gayunpaman, kahit na isinasagawa ng mag-asawa ang [pag-iingat] na ito 'sa pamamagitan ng magkatuwang na pagsang-ayon', kailangan pa rin ng pag-iingat. Ang mas malakas na mag-asawa ay dapat ilagay ang sarili sa kalagayan ng mas mahina. Madalas na pumapayag ang isang mag-asawa na mag-abstinensiya upang hindi masaktan ang damdamin ng isa pa, ngunit sa kalooban ay naghihirap. Nangyayari ito nang madalas sa mga kababaihang may takot sa Diyos, ngunit napag-uigitan sila ng kanilang laman. Madalas, dahil sa kakulangan sa paghuhusga, ang ilang masigasig na asawang lalaki, sa pagdinig ng pagsang-ayon mula sa kanilang mga kabiyak, ay hindi matalinong nagsasagasa sa pakikipagtalik nang matagal. At sa ganitong kaso, ang mga asawa ay naghihirap at nakakahanap ng ginhawa sa pamamagitan ng pagkasira ng loob at iba pa. Iniisip ng mga asawang lalaki na nagtagumpay ang kanilang mga asawa sa birtud at nais nilang mamuhay nang mas marangal, kaya't mas matagal bago sila makipagtalik. At saka, ang mga asawa ay nagsisimulang harapin ang tukso at nais nang maghanap ng iba. Kapag sila'y bumagsak, sinisimulang silang guluhin ng pighati ng budhi, samantalang ang mga asawang lalaki, nang makita na ang kanilang mga asawa ay hindi interesado [sa pakikipagtalik], ay nagsisikap pang mamuhay nang mas malinis. Inakala nila na ang kanilang mga asawa ay nagkaroon ng espiritwal na pag-unlad at hindi na nagnanais ng laman. Siyempre, ang dahilan ng lahat ng ito ay nakasalalay sa makasariling ugali ng babae, na maaaring maunawaan, at sa selos na nararamdaman ng isang babae kapag naramdaman niyang hindi siya sapat. Nang makita niyang nais ng kanyang asawa na mamuhay nang espiritwal, sinisimulan ng asawang babae na pilitin ang sarili, na nagnanais na malampasan siya. Patawarin ninyo ako sa pag-usisa sa bagay na hindi akin, sapagkat ang tungkulin ng isang monghe ay ang rosaryo, hindi ang mga ganitong paksa. Ngunit, upang hindi kayo malungkot, napilitan akong magsulat nang kaunti tungkol dito (na nalalaman ko lamang mula sa malayo), tungkol sa mga bagay na nagpapahirap sa ating mga kapatid sa mundo at nagbibigay sa kaaway ng pagkakataong kumilos [laban sa kanila]. Malaki ang kahalagahan kung magkatulad ang ugali at disposisyon ng mag-asawa. Kapag ang isang asawa ay mahinahon at ang isa naman ay masigla at masigasig, ang mas malakas ay dapat magsakripisyo para sa mas mahina. At unti-unti, sa tulong ng mas malakas, gagaling ang mas mahina. At pagkatapos, kapag pareho nang malusog, pareho silang dapat magpatuloy." (Mula sa aklat ni Fr. D. Tatsis. The Elder Paisios. Konitsa, 1995. pp. 176–178.)

Nangyayari ito dahil minana niya ang makamundong pag-iisip mula sa kanyang mga magulang. Sa simula, tulad ng lahat ng pagnanasa na namamana mula sa mga magulang, ang makalamang na pag-iisip ay banayad at malumanay pa, tulad ng batang punong nettle na hindi tumutusok, at madali mong mahahawakan ang mga dahon nito. Ngunit habang lumalaki ito, nagsisimulang tumusok ang mga dahon nito. Ganoon din ang makamundong karunungan—sa simula, maaari pa itong pagalingin ng isang mabuti at maingat na espirital na ama. Gayunpaman, kung hindi putulin ang makamundong karunungan sa murang edad, kapag ikaw ay naging matanda, hindi magiging madali na mapagtagumpayan ito.

Ang lohika ng tao tungkol sa kalooban ng Diyos hinggil sa pagsilang ng mga anak

Madalas, ang mga mag-asawang lumalapit sa akin ay nagbabahagi ng kanilang mga alalahanin tungkol sa pagkakaroon ng anak at nagtatanong ng aking opinyon. May ilang mag-asawa na nagnanais magkaroon ng isa o dalawang anak, samantalang ang iba naman ay nagnanais magkaroon ng malaking pamilya. Gayunpaman, mas mabuti kung ipagkatiwala nila sa Diyos ang usapin ng pagkakaroon ng anak. Dapat ipagkatiwala ng mag-asawa ang kanilang buhay sa Banal na Probisyon at huwag gumawa ng sarili nilang plano. Dapat nilang paniwalaan na ang Diyos, na nag-aalaga sa mga ibon sa himpapawid, ay magpapakita ng higit na pag-aalaga sa kanilang mga anak. Naalala ko ang isang marino na nagpakasal nang siya ay labingwalong taong gulang. Mahirap siya noon, at pinakasalan niya ang isang dalaga mula sa mahirap na pamilya. Nagrenta sila ng isang basement at doon sila nanirahan. Mababa rin ang kita ng kanyang asawa, at napaka-tipid nilang namumuhay. Isipin mo nga: sa halip na mesa, isang kahon ng mga pakwan ang ginamit nila na sa hindi maipaliwanag na paraan ay nagawa nilang mabili! Pagkatapos ay nagkaanak sila. Para mapalaki sila, kinakapos sila sa araw-araw. Ngunit unti-unti silang yumaman at nagsimulang mamuhay nang maayos.

May mga mag-asawa na una munang sinisikap ayusin ang lahat ng kanilang ibang problema at saka pa lamang mag-isip tungkol sa pagkakaroon ng anak. Ang mga taong ganito ay hindi man lang isinasalang-alang ang Diyos. At may ibang mag-asawa namang nagsasabi: 'Hindi madali ang buhay ngayon. Magkaanak na lang tayo ng isa—sapat na iyon. Mahirap na nga magpalaki ng kahit isa!' At hindi na sila nagkakaroon pa ng ibang anak. Hindi namamalayan ng mga taong ito kung gaano sila kasalanan sa pag-iisip na ganito, nang hindi inilalagay ang kanilang tiwala sa Diyos. Ang Diyos ay 'maawain.' Madali para sa Kanya na itigil ang pagbibigay ng anak sa mga mag-asawa kung nakikita Niya na hindi na nila kayang palakihin ang mga ito.

²⁹Maraming tao ang nagmamadaling magpakasal nang hindi namamalayan na ang pagkakaroon ng mga anak at pagpapalaki sa kanila sa pananampalatayang Kristiyano ang dapat na layunin [ng buhay may-asawa]. Ayaw ng mga tao na magkaroon ng maraming anak upang hindi sila mabigatan ng abala, subalit nag-aalaga naman sila ng mga aso at pusa sa kanilang mga apartment. Sinabi sa akin na sa Amerika ngayon, marami na ang nag-aalaga ng mamahaling lahi ng mga kuting sa kanilang mga apartment sa halip na aso. Nanatiling maliit ang mga kuting na ito at hindi lumalaki. Sadyang pinalaki ang mga ito upang mailagay sa apartment. Ayaw ng mga tao na magkaanak dahil nakakapag-abala ang pagligo at pag-aalaga sa kanila. Pero hindi ba nila nililigo ang mga baboy? Ang aso, ayos lang — kahit papaano ay bantay nga. Pero mag-alaga ng baboy sa bahay! Nakakatakot na ideya! Nang nasa Australia ako, sa³⁰, nakita ko ang isang 'bahay-pahingahan' para sa mga aso at pusa. Mayroon pa ngang sementeryo para sa mga alagang hayop doon! Papunta na talaga ito sa puntong magpaparami na lang

²⁹ Ibinigay noong Nobyembre 1990.

³⁰ Noong 1977, sa paanyaya ng Simbahan, bumisita ang Matanda sa Australia upang magbigay ng espirituwal na gabay sa mga Ortodoksong Griyego na naninirahan doon.

ang mga tao ng daga at ilalagay sa lata para pakain sa mga pusa, at magpaparami ng mga kuneho at ilalagay sa lata para pakain sa mga aso! At sa parehong panahon, may iba namang mamamatay sa gutom. At tingnan mo: kung may papatay ng aso, malaki ang posibilidad na mas malaki ang multa kaysa kung papatayin nila ang isang tao (syempre, nakadepende kung kanino ang aso). Napunta na tayo sa ganito!.. Ang isang tao sa mga panahong ito ay mas mababa ang halaga kaysa sa isang aso. Namamangha ako sa sinasabi ng ilang mga espirital na ama. Noong isang beses, may ilang peregrino na dumating sa aking selda at tinanong ako: "Geronda, may nasulat ba si San Juan Crisostomo na hindi dapat magkaanak ang mag-asawa?" "Ano ba ang pinag-uusapan ninyo?" tanong ko nang mamangha. "Saan mo narinig ang ganoong bagay?" "Ah," sabi nila, "sinabi sa amin ni Pari So-at-so." Nang makilala ko ang paring iyon, tinanong ko siya: "Talaga bang sinabi mo 'yan?" "Oo," sagot niya. "Saan mo ba iyon nabasa?" — "Pinag-usapan ito ni San Juan Crisostomo sa kanyang 'Talumpati sa Pagkadalaga'," — ang sagot niya sa akin. "Makinig ka," sabi ko sa kanya. "Hindi ako nakabasa ng ganoong bagay kay San Juan Crisostomo, ngunit hindi maaaring magsabi ng ganoong mga bagay ang Santo. Maaaring iba ang ibig niyang sabihin. Dalhin mo ang aklat para makita ko kung ano ang nakasulat doon." Dinala niya ang aklat at ipinakita sa akin ang talata. Sinimulan kong basahin at nakita kong isinulat ng Santo ang sumusunod: "Sa kasalukuyan, dumami na ang tao, at may pagkakataon ka rin na mamuhay sa kalinisan: hindi na tulad ng dati, noong kailangang mag-iwan ng mga supling ang mga tao."³¹ Sa madaling salita, hindi sinasabi ng Santo na "huwag magkaanak." Ngunit iginiit ng paring ito ang sarili niyang pananaw. Isang pari na may teolohikal na edukasyon, ngunit nagsasalita ng ganitong kalokohan! Nais niyang ipakita na siya ay marunong, na siya ay isang iskolar ng teolohikal na pamana ni Juan Crisostomo, upang ituring siya ng mga tao na isang mabuting espirituwal na ama. Alam mo ba kung anong pinsala ang idinudulot ng ganitong baluktot na interpretasyon sa mga taong nais makapahinga ang kanilang isipan?

Para sa maraming taong namumuhay nang makalupa, nawalan ng kahulugan ang pamilya ngayon. Kaya nga ang mga taong iyon ay hindi nag-aasawa, o kung nag-asawa man, iniwasan ang magkaanak, o pinapatay ang kanilang mga anak sa pamamagitan ng aborsyon, at sa ganitong paraan ay winawasak ang kanilang sariling angkan. Sa madaling salita, hindi Diyos ang sumisira sa mga tao — ang mga tao ang sumisira sa kanilang sarili. Samantalang ang mga mananampalataya na sumusunod sa mga utos ng Diyos ay tumatanggap ng Banal na Grasya, sapagkat ang Diyos, masasabi natin, ay may pananagutan na tulungan sila sa mga mahihirap na panahong ating dinaranas. Nakikita natin ang mga Kristiyanong may pamilya at pinalalaki ang kanilang mga anak sa takot sa Diyos, gaano man karami ang ibigay sa kanila. At ang lahat ng mga anak [ng ganitong mga magulang] ay may mabuting pag-iisip at masigla. Ang mga batang ito ay biyaya mula sa Diyos. Lumalaki silang maging mabubuti at masisipag na tao. Patuloy tayong nagtatanong, 'Ano na ang mangyayari sa mundo?' — subalit kasabay nito'y nakikita natin kung paanong, sa biyaya ng Diyos, isang mabuting henerasyon ang ngayo'y nagkakaroon ng lakas at lumalago. Sinusubukan ng Diyablo na sirain ang lahat, ngunit ang Mabuting Diyos ay kumikilos din. Hindi Niya papayagang mawala ang ating mga tao sa lupa.

Mga kahirapan sa panganganak

— Geronda, kung ang isang babaeng hindi-Ortodokso ay walang anak, pinapayagan ba, kung hihingi siya, na bigyan siya ng sinturon bilang pagpapala, na inilalagay namin sa hugis krus laban sa banal na relikya ni San Arsenius ng Cappadocia?³²

³¹ Tingnan si *San Juan de la Cruz*. Sa Pagkadalaga, 17, PG 48, 546.

³² Binanggit sa buhay ni San Arsenius ng Cappadocia na sa mga kaso ng pagkamayabong, binasbasan ng Kagalang-galang ang isang maliit na piraso ng lubid at ibinibigay ito sa babaeng baog upang itali sa kanyang baywang at malutas ang kanyang pagkamayabong.

— Naniniwala ba siya sa kapangyarihan ng Santo, o nais ba niyang makakuha ng tulong sa pamamagitan ng mahiwagang paraan? Kung naniniwala siya, maaari niyang isuot ang ganoong sinturon.

Ang ilang babaeng baog ay hindi nag-asawa sa takdang panahon, kaya't ipinapataw na sa kanila ang mga espirital na batas.³³ May ilang mapiling dalaga na nagsisimulang pumili ng manliligaw: "Hindi, hindi ko gusto itong isa, at hindi rin iyon ayon sa panlasa ko." Matapos niyang ipangako sa isang binata na pakakasalan siya, sabay na tumitingin ang ganitong babae sa iba, saka sinasabihan ang una ng 'hindi,' at gusto ng binata na kitilin ang sariling buhay, sa halip na isipin itong biyaya na nadaya siya man lang bago sila ikinasal, at hindi pagkatapos. Eh, ano kayong klaseng pamilya ang mabubuo ng ganitong babae? At may mga babae ring baog dahil noong kabataan nila ay namuhay sila nang magulo at makasalan. Mayroon ding iba na ang pagkabao nila ay sanhi ng maling diyeta, dahil maraming pagkain ang naglalaman ng napakaraming kemikal at hormone.

May mga mag-asawa rin na gustong magkaanak agad pagkatapos nilang magpakasal. At kapag naantala ang pagsilang ng anak, nagsisimula silang mag-alala at mag-stress. Paano sila magkakaroon ng anak kung sila mismo ay puno ng pagkabahala at paghihirap ng isip? Magkakaroon sila ng anak kapag itinakwil nila ang pagkabahala at paghihirap ng isip at inilagay nila ang kanilang buhay sa tamang espirituwal na landas.

Minsan sinasadya ng Diyos na ipagpaliban at hindi ipagkaloob ang isang anak sa mag-asawa. Isipin ito: sa katandaan ay binigyan Niya ng anak ang mga banal na magulang na tagapagdala ng Diyos na sina Joachim at Anna, at ang mga banal na propeta na sina Zacarias at Elizabeth, upang tuparin ang Kanyang walang hanggang plano para sa kaligtasan ng sangkatauhan.

Ang mag-asawa ay dapat laging handang tanggapin ang kalooban ng Diyos sa kanilang buhay. Hindi iniwan ng Diyos ang isang taong nagtitiwala sa Kanya nang may pananampalataya. Wala tayong ginagawa, ngunit napakarami namang ginagawa ang Diyos para sa atin! Sa anong pag-ibig at kabutihang-loob Niya ibinibigay sa atin ang lahat! Mayroon bang anumang lampas sa kapangyarihan ng Diyos? Ang isang mag-asawa ay nagkaroon ng limang anak, ngunit nang sila'y mag-edad na, nagsimula nang bumuo ng sarili nilang pamilya ang kanilang mga anak at lumisan na sa tahanan. Naiwan mag-isa ang ama at ina. Nagpasya sila na magkaanak muli upang magkaroon sila ng kasama sa kanilang pagtanda. Ang asawa ay nasa edad nang imposibleng mabuntis, at ang kanilang hangarin ay tila hindi matutupad ayon sa pananaw ng tao. Gayunpaman, sa kabila nito, malakas ang pananampalataya ng mag-asawa sa Diyos, at sila ay pinagpala ng isang anak na lalaki na naging pinagmumulan ng aliw sa kanila sa kanilang katandaan. At pinalaki rin nila siya, hanggang sa maging isang mabuting binata.

Ang pagsilang ng mga anak ay hindi nakasalalay lamang sa tao. Nakasalalay din ito sa Diyos. Kapag nakita ng Diyos na ang mag-asawang nahihirapang magkaanak ay mapagkumbaba, maaari Niya silang bigyan hindi lamang ng isang anak, kundi biyayaan pa sila ng maraming anak. Gayunpaman, kapag nakita Niya ang katigasan ng ulo at makasarili sa mag-asawa, hindi tinutupad ng Diyos ang kanilang mga hiling, sapagkat kung ibibigay Niya ang kanilang kahilingan para sa anak, parang pinapalusog Niya ang kanilang katigasan ng ulo at makasariling ugali. Dapat lubos na isuko ng mag-asawa ang kanilang sarili sa Diyos. Dapat nilang sabihin: "Diyos ko, Inaasikaso Mo ang aming kapakanan, *'Nawa'y maganap ang Kalooban Mo.'*"³⁴ Sa ganitong pagkakataon, matutupad ang kanilang

Sinabi ng Nakatatanda na sa ganitong mga kaso ay dapat tayong maglagay ng isang lasong sinturon na hugis krus sa ibabaw ng mga relikyang ni Santo Arsenius at ibigay ito sa baog na babae upang isuot niya.

³³ Para sa mga espirital na batas, tingnan ang ika-apat na kabanata ng ikalimang bahagi ng bolyum na ito.

³⁴ Mat. 6:10.

kahilingan. Sapagkat natutupad ang kalooban ng Diyos kapag sinasabi natin ang *'Mangyari ang Kalooban Mo'* at, sa pagtitiwala sa Diyos, iniaalay natin ang ating sarili sa Kanya. Ngunit kahit na sinasabi natin ang *'Mangyari ang Kalooban Mo'*, sabay nating ipinipilit ang ating sariling kalooban. Ano ang magagawa ng Diyos para sa atin sa ganoong kalagayan?

Infertilidad sa pag-aasawa

— Geronda, may mag-asawa na lumapit sa amin. Pareho silang may latent na anyo ng thalassaemia. Tinanong nila kami kung dapat ba silang magkaanak. Iminungkahi namin na kumonsulta sila sa kanilang espirituwal na ama.

— Hindi maaaring ipagbawal ng mga espirituwal na ama ang pagkakaroon ng anak ng mga ganitong mag-asawa. Dapat linangin ng mga espirituwal na gabay ang pagpipigil sa sarili sa mga mag-asawang ito upang magsikap sila sa pag-iwas sa pagnanasa. At sa may paghuhusga, dapat ipakita ng mga espirituwal na ama ang pagiging maluwag sa kanila.

— Geronda, may mga mag-asawa na, habang namumuhay nang napaka-espirituwal at nagnanais magkaanak, ay hindi makapagkaanak.

— Hindi binibigyan ng Diyos ng anak ang maraming tao upang, sa pamamagitan ng pagmamahal sa mga bata ng buong mundo na parang sarili nilang anak, matulungan ng mga taong ito ang kanilang espirituwal na muling pagsilang. Isang lalaki ang walang anak, ngunit sa tuwing lalabas siya ng bahay, tumatakbo sa kanya ang mga bata mula sa mga katabing bahay at pinapaligiran siya ng pagmamahal. Hindi nila siya pinapayagang magtrabaho. Nakikita ninyo: hindi binigyan ng Diyos ang lalaking ito ng sarili niyang anak, ngunit binigyan Niya siya ng biyaya na mahal in siya ng lahat ng mga bata sa kapitbahayan na parang isang ama, at tutulungan niya sila sa espirituwal na paraan ayon sa kanyang sariling paraan. Ang mga paraan ng Diyos ay hindi masukal.

At sa ibang mga pagkakataon, hindi binibigyan ng Diyos ng anak ang isang mag-asawa upang makapagtanggap sila ng isang ulila. Nakilala ko ang isang mabait na Kristiyano, isang abogado. Nang mapadpad ako minsan sa bayan kung saan siya nakatira, binisita ko ang kanyang tahanan. Malugod niya akong tinanggap, at nanatili ako sa kanya nang isang araw bilang panauhin. Nakilala ko rin ang kanyang asawa. Katulad siya ng kanyang asawa sa kanyang mga birtud. Mula sa kanya, nalaman ko kung anong uri ng espirituwal na buhay ang pinamumunuan ng kanyang asawa, at mula sa kanya — kung anong espirituwal na kalagayan ang kinaroroonan ng kanyang asawa.

Nalaman ko kalaunan ang tungkol sa mga taong ito mula sa ibang mga Kristiyano na nakakakilala sa kanila at nakatanggap ng iba't ibang kabutihang-loob mula sa kanila. Ang taong ito ng Diyos ay nagsanay ng batas nang may integridad. Nang makita niyang ang nasasakdal ay tunay ngang mandaraya, hindi lamang niya tinanggihan na ipagtanggol siya, kundi mariin din siyang pinagsabihan upang magising ang kanyang budhi. Kapag nakita niyang nagkasala ang isang tao ngunit nagsisi na, susubukan niyang ayusin ang kaso o magsumikap na mabigyan siya ng mas magaan na sentensya. Kapag may dimakatarungang paratang laban sa isang mahihirap, lubusang libre niyang ipagtatanggol siya at sisikapin niyang patunayan sa hukuman na inosente ang kawawang tao. Nabubuhay nang payak ang taong ito, kaya ang kaunting perang kinikita niya ay sapat na para sa kanyang pangangailangan at maging para tumulong sa mga mahihirap na pamilya. Ang tahanan ng debotong abogado na ito ay tunay na espirituwal na oase sa gitna ng [espirituwal na] Sahara ng lungsod na kanyang tinitirhan. Dito nagsasama-sama ang mga naghihirap, ang mga mahihirap, ang mga walang trabaho; dumarating din ang mga may suliranin sa pamilya. At tinulungan niya ang lahat ng mga kaluluwang ito, sinuportahan sila na parang isang mabait na ama. May mga kakilala ang lalaking ito na may mga posisyon ng pananagutan. Mahal at pinahahalagahan siya nila, kaya kapag tinawagan niya ang kanyang mga mataas

na kakilala upang tulungan ang isang mahirap sa anumang bagay o sa panahon ng karamdaman, walang tumanggi sa kanya. Ganoon din ang ginagawa ng kanyang asawa. Tinutulungan niya ang mga batang mahihirap o ang mga kabataang hindi kayang mag-aral. Siya ay parang ina nila. Gayunpaman, sa pag-uusap namin, napabayaang niyang sabihin: "Bago ako ikinasal, Ama, nagtuturo ako sa mga nakatatandang baitang. Agad-agad pagkatapos ng kasal, iniwan ko ang trabaho ko dahil nagpasya akong maging mabuting ina. Hiningi ko sa Kristo na bigyan ako ng marami—kahit dalawampu—na anak, ngunit sa kasamaang-palad, hindi Siya nagbigay sa akin ng kahit isa." Pagkatapos ay sumagot ako sa kanya: "Ikaw, kapatid, ay may higit pa sa limang daang anak. At gayon pa man, nagrereklamo ka pa rin? Nakita ni Kristo ang iyong mabuting kalooban. At gagantimpalaan ka Niya para rito. Ngayon, sa pagtulong sa napakaraming bata na muling ipanganak sa espirituwal, mas mabuting ina ka kaysa sa marami. Nalalampasan mo pa nga ang lahat ng mga ina ng malalaking pamilya! At ang gantimpalang matatanggap mo ay higit na dakila rin, sapagkat sa pamamagitan ng muling pagkabuhay sa espiritu, tinitiyak ng mga bata ang kanilang kinabukasan sa buhay na walang hanggan." Bukod sa iba pa, inampon ng mga taong ito ang isang dalaga, na sa pangalan niya nila nirerehistro ang lahat ng kanilang ari-arian. Inalagaan sila ng kanilang inampon na anak na babae sa kanilang katandaan at, matapos silang mailibing, pumasok siya sa kumbento. Ngunit noon, ang tahanan ng mag-asawang ito ay parang isang monasteryo! Dito ginaganap ang lahat ng serbisyo ng simbahan. Sa Vespers at Matins, nanalangin kasama nila ang iba pang mga kapatid kay Kristo, habang binabasa nila nang tatluhan ang Midnight Office at Matins. Tinulungan ng mga pinagpalang taong ito ang marami na nagdurusa. Nawa'y ipahinga ng Diyos ang kanilang mga kaluluwa.

Kaya sinasabi ko na ang pinakamahasag at pinaka-mabunga na ama ay isang lalaking, matapos muling ipanganak sa espiritu, ay tumutulong sa espirituwal na muling pagsilang ng mga bata sa buong mundo, upang matitiyak nila ang kinabukasan ng kanilang mga kaluluwa sa Paraiso.

— Geronda, may ilang mag-asawa na nahihirapan magkaanak ang nag-iisip na mag-ampon ng isang bata.

— Oo, mas mabuti para sa ganitong mga tao na mag-ampon ng isang bata; hindi nila kailangang magpilit [na makasarili] sa kanilang pagnanais na magkaroon ng sarili nilang anak. Ang pagnanais ng isang tao at ang kalooban ng Diyos ay hindi palaging magkapareho.

— Geronda, dapat bang sabihan ng mga magulang na nag-ampon ang anak na siya ay inampon kapag siya ay nasa tamang edad na?

— Mas mabuting sabihin ito sa bata kapag medyo lumaki na siya. Ngunit ang pinakamahalaga ay ang malalim at wastong pagmamahal ng mga magulang na nag-ampon sa bata. May mga batang mas minamahal ang mga estranghero kaysa sa kanilang sariling ama at ina, dahil kulang sa pagmamahal ang kanilang mga magulang.

Malalaking pamilya

May espesyal na pagmamahal ang Diyos para sa malalaking pamilya. Ipinapakita Niya ang partikular na pag-aalaga sa kanila. Sa isang malaking pamilya, nabibigyan ang mga bata ng maraming kanais-nais na pagkakataon para sa malusog na pag-unlad — basta't pinalalaki sila nang maayos ng kanilang mga magulang. Tinutulungan ng isang bata sa malaking pamilya ang kapwa niya bata. Tinutulungan ng panganay na anak na babae ang kanyang ina, inaalagaan ng pangalawa ang bunso, at iba pa. Sa madaling salita, iniaalalay ng mga ganitong anak ang kanilang sarili sa isa't isa at namumuhay sa isang kapaligiran ng pagbibigay at pagmamahal. Mahal at iginagalang ng bunso ang panganay. Ang pagmamahal at paggalang ay kusang lumalago sa isang malaking pamilya.

Kaya, kung ang isang pamilya ay may isa o dalawang anak lamang, kailangang maging napaka-maingat ng mga magulang sa pagpapalaki sa kanila. Karaniwan [sa ganitong maliliit na pamilya], sinisikap ng mga magulang na tiyaking walang kapos ang kanilang mga anak. Mayroon ang mga ganitong anak sa lahat ng kanilang ninanais, at dahil dito, lumalaki silang lubos na hindi handa para sa anumang bagay. Halimbawa, isipin ang isang dalaga—bukod-tanging anak ng mayayamang magulang. May katulong siya na, sa takdang oras, ang maghahanda ng hapag-kainan para sa kanya, mag-aayos ng kanyang silid, at gagawin ang lahat ng kailangang gawaing-bahay. Nakakatanggap ng bayad ang katulong para sa kanyang trabaho, ngunit kasabay nito ay napapabuti rin siya [sa pagkatao], dahil nakatutulong siya sa iba. Samantalang ang binatang babaeng kanyang pinaglilingkuran, dahil hindi siya natutong magsakripisyo, ay nananatiling isang 'puno', isang taong hindi napagyayaman ang pagkatao. Pinapayuhan ko ang mga kabataang lalaki na pakasalan ang mga babaeng nagmula sa malalaking pamilya, dahil ang mga batang lumaki sa pangangailangan ay nasasanay na magsakripisyo at palaging nag-iisip ng mga paraan para makatulong sa kanilang mga magulang. Bihira itong mangyari sa mga batang lumaki sa marangyang pamumuhay.

Gayunpaman, hindi lamang ang mga anak kundi pati na rin ang mga magulang sa malalaking pamilya ang may bukas na puso. Naalala ko noong panahon ng okupasy³⁵, isang maliit na batang lalaki sa isa sa mga katabing bahay ang lubos na naulila. Isang mahirap na lalaki—ang pinuno ng isang pamilyang may sampung anak—ang naawa sa kawawang ulilang iyon, dinala siya sa kaniyang tahanan at pinalaki kasabay ng kaniyang sariling mga anak. At alam mo ba kung anong mga biyaya ang ipinagkaloob ng Diyos sa lalaking ito pagkatapos noon! Tiyak na hindi iiwan ng Diyos ang isang taong kasing bait niya nang walang tulong?

Maaaring makaranas ng kahirapan sa simula ang isang taong maraming anak. Ngunit hindi pababayaan ng Diyos ang ganitong uri ng tao. Ikuwento ko sa iyo ang isang pangyayari. Noong isang beses, hiniling sa akin ng ulo ng isang pamilyang may anim na anak na ipagdasal ko na palambutin ng Diyos ang puso ng mga taong pinapaupa niya ng bahay, upang hindi siya itapon sa kalye. Sa kasamaang palad, maraming may-ari ng paupahan na nagpapauapa sa mga mag-asawang may limang aso o pusa na nagdudumi sa bahay at sa paligid ay nag-aatubiling paupahan ang malalaking pamilya, dahil natatakot silang baka sirain ng mga bata ang kanilang ari-arian. At dahil dito, ang malungkot na ama ng maraming anak na ito ay lubos nang napagod: pinalayas siya ng isang may-ari ng bahay, tumanggi naman ang isa pang magpaupa sa kanya, at napilitan siyang maglibot-libot mula sa isang bahay papunta sa iba kasama ang kanyang mga anak at mga gamit. Upang matustusan ang kanyang pamilya, nagsikap nang husto ang lalaki. Hindi siya nakipagtawaran sa mga may-ari ng bahay tungkol sa renta — sapat na sana sa kanya kung papayagan lang siyang manirahan sa bahay nang ilang taon, para makahinga siya mula sa patuloy na paglilipat-lipat. Nang marinig ko ito, naawa ako sa kanya. "Huwag kang mag-alala," sabi ko sa kanya. "Pinapangalagaan din ng Diyos ang iyong mga anak. Pagkatapos ng lahat, Siya ang Maylalang na nagbibigay sa mga bata ng pinakamahalagang bagay—isang kaluluwa—samantalang ikaw at ang iyong asawa, bilang katuwang na maylalang ng Diyos, ay nagbibigay sa kanila ng katawan. Kaya, mas inaalagaan ng Diyos ang iyong mga anak kaysa inaalagaan ninyo ang inyong sarili." Hindi pa lumilipas ang dalawa o tatlong buwan nang muling lumapit sa akin ang lalaking ito na mukhang masigla at nagsabi: "Purihin ang Diyos, binigyan ako ng Diyos ng isang bahay, at marami pa akong natitirang pera." Tinanong ko siya kung ano ang nangyari, at sinabi niya sa akin ang mga sumusunod: "Habang pauwi ako sa aking nayon, nakaupo ako sa hintuan ng bus na naghihintay ng bus. Lumapit sa akin ang isang nagbebenta ng tiket sa lotto at inalok akong bumili ng tiket. Bilang isang Kristiyano, hindi ako bumibili ng tiket sa lotto; prinsipyo ko ito. Kaya tumanggi ako. Ngunit nang makita kong papalayo siya,

³⁵ Ang okupasyon ng Gresya noong 1941–1944 ng Alemanya, Italya at Bulgaria. — *Tala ng tagasalin*.

naisip kong marahil ay talagang nangangailangan ang lalaking ito. Kaya tinawag ko siyang muli at kumuha ako ng pera para bayaran ang isang tiket sa lotto, nang hindi ko naman talaga kinukuha ang tiket. Subalit tapat na tao ang nagtitinda at ayaw niyang tanggapin ang pera nang walang kapalit. Nang magalit din ako at, dahil gusto ko siyang tulungan, sinabi ko: "Sige, bigyan mo ako ng isang tiket; baka kailanganin ko ito." "Bigyan natin ng kaunting saya ang lalaking ito," sa isip ko, "at tungkol naman sa akin, dahil nilabag ko ang 'patakaran' ko, hayaang medyo malungkot ako—hindi naman mahalaga." At ang tiket ng loterya na binili ko ay nanalo pala. Nanalo ako ng malaking halaga ng pera, bumili ng bahay, at bukod pa rito, may natira pa akong pera para sa pagpapalaki ng aking mga anak. At nang malaman ko kung saan nakatira ang nagbebenta ng tiket sa lotto, tahimik akong pumunta sa bahay niya at nag-iwan ng isang sobre na naglalaman ng malaking halaga ng pera sa kanyang kahon ng sulat. Alam kong kung direkta kong ibibigay sa kanya ang pera, hindi niya ito tatanggapin." Kamangha-mangha kung paano gumagawa ang pag-ibig ng Diyos sa mga taong tapat!

Ang aborsyon ay isang kakila-kilabot na kasalanan

— Si Geronda, isang apatnapung taong gulang na babae, ina ng mga ganap nang matatandang anak, ay nabuntis muli at ngayon ay nasa kanyang ikatlong buwan na. Pinipilit siya ng kanyang asawa na magpalaglag at binabantaan siyang hiwalayan kung tatanggi siya.

— Kung magpapalaglag siya, magbabayad ang kanyang ibang mga anak para rito — sa pamamagitan ng karamdaman at kapahamakan. Sa ngayon, pinapatay ng mga magulang ang kanilang mga anak sa pamamagitan ng aborsyon at nawawalan sila ng pagpapala ng Diyos. Noong nakaraan, kung ipinanganak na may sakit ang isang sanggol, binabinyagan nila ito, at mamamatay ito na parang munting anghel. At walang dahilan para mag-alala tungkol sa kapalaran nito sa kabilang buhay. Naiwan ang mga magulang na may iba pang mga anak—na malusog—at nanatili sa kanila ang pagpapala ng Diyos. Ngunit ngayon, pinapatay ng mga magulang ang malulusog na anak sa pamamagitan ng aborsyon, habang pinipilit nilang panatilihin sa buhay na ito ang mga may sakit na anak. Naglalakbay ang mga magulang sa buong Inglatera at Amerika upang pagalingin ang kanilang mga may sakit na anak. Kaya, mula henerasyon hanggang henerasyon, ang mga ipinanganak na bata ay unti-unting nagiging hindi gaanong malusog. Dahil kahit na magawa ng mga magulang na pagalingin ang kanilang mga anak at hindi sila mamatay at magpakasal, ang mga anak na kanilang ipapanganak ay maaaring magkasakit din. Nakikita mo ba kung ano ang bunga ng lahat ng ito? Ngunit kung magkakaroon ang mga magulang hindi ng isa, kundi ng maraming anak, hindi na nila kailangang maghirap nang husto, na maglibot mula sa isang doktor papunta sa iba at magtungo pa sa ibang bansa, upang pahabain ang buhay ng isang may sakit na anak. Ang may sakit na anak ay pupunta sa Diyos. At pupunta sa Kanya na parang isang anghel.

— Geronda, nabasa ko sa isang lugar na 50 milyong aborsyon ang isinasagawa sa buong mundo bawat taon,³⁶ kung saan 200,000 kababaihan ang namamatay.

— Pinapatay ang mga bata dahil, ayon sa sabi, kung lalaki ang populasyon, wala nang matitira para sa mga nabubuhay na pagkain, at magkakakulang ang mga tao sa kanilang mga pangangailangan. Ngunit napakaraming bakanteng lupa, napakaraming kagubatan, at sa pamamagitan ng makabagong teknolohiya ay mabilis itong mababago, halimbawa, sa mga taniman ng oliba, na maaaring ipamahagi sa mga mahihirap. At walang panganib na ang pagkalbo ng kagubatan ay magdudulot ng kakulangan sa oksiheno, dahil ang mga punong tanim ay itatanim bilang kapalit ng mga ligaw na puno. Sa Amerika sinusunog nila ang trigo, at dito sa Gresya, inihuhukay ang prutas at iba pang mga ani sa lupa [upang

³⁶ Ipinahayag noong 1989. — *Tala ng tagasalin*. Ayon sa opisyal na datos para sa 2001, 1.9 milyong aborsyon ang isinagawa sa Rusya. Sa katotohanan, mas mataas nang malaki ang bilang na ito. — *Tala ng patnugot*.

hindi bumaba ang kanilang mga presyo]. Samantala, sa Aprika, namamatay ang mga tao sa gutom. Nang nagkaroon ng matinding tagtuyot sa Abyssinia at namamatay ang mga tao sa pagod, hiniling ko sa isang may-ari ng barko na kakilala ko, na tumutulong sa mga tao sa ganitong sitwasyon, na manawagan sa mga nagtatapon ng prutas at gulay sa lupa at hilingin sa kanila na magkarga ng barko nang libre upang dalhin ang mga ito sa mga nagugutom. Ngunit gaano man siya nanghikayat sa kanila, tumanggi sila.

Ilang libong embryo ng tao ang pinapatay araw-araw! Ang aborsyon ay isang kakila-kilabot na kasalanan. Ang aborsyon ay pagpatay, at hindi lamang pagpatay, kundi isang napakabigat na pagpatay, dahil pinapatay ang mga batang hindi nabinyagan. Dapat maunawaan ng mga magulang na ang buhay ng tao ay nagsisimula sa sandali ng paglilihi.

Isang gabi, ayon sa kalooban ng Diyos, nagkaroon ako ng nakakatakot na pangitain. Pagkatapos noon, naunawaan ko kung ano talaga ang aborsyon! Ito ay gabi ng Martes sa Linggo ng Liwanag. Tulad ng dati, sinindihan ko ang dalawang kandila at inilagay ko ang mga ito sa dalawang lata. Karaniwan, nagliliyab ang mga kandilang ito habang natutulog ako. Sinindihan ko ang mga ito para sa mga nagdurusa sa katawan at kaluluwa — kasama ko rito ang mga buhay at ang mga yumao. At gayon, sa hatinggabi, habang inuulit-ulit ko ang Panalangin kay Hesus, nakita ko ang isang malawak na bukid na napapalibutan ng pader na bato. Ang bukid ay taniman ng trigo; kakasisimula pa lamang sumibol ang mga usbong. Nakatayo sa likod ng pader, nag-sindi ako ng kandila para sa mga yumao at inilagay ko ang mga ito sa pader na bato. Sa kaliwa ay may isang tigang at walang tubig na tanawin—bato at matatarik na bangin lamang. Ang tanawing ito ay hindi tumitigil sa pagyanig dahil sa malakas na ugong, na pinagsama ng libu-libong nakakabagbag-damdaming sigaw na nakakapanginig ng kaluluwa. Kahit ang taong pinakamatigas ang puso, sa pagdinig nito, ay hindi maaaring manatiling walang pakiramdam. Pinahirapan ng mga daing na ito at hindi maintindihan ang nangyayari, narinig ko ang isang tinig na nagsasabi sa akin: "Ang isang bukid na itinaniman ng trigo na hindi pa nagsisimulang mamunga ay ang pahingahan ng mga kaluluwa ng mga yumao na muling mabubuhay. Sa lugar na ito, na nanginginig at kumakalampag sa mga daing na nagpapasakit ng puso, naroroon ang mga kaluluwa ng mga batang pinatay sa pamamagitan ng aborsyon." Matapos maranasan ito, hindi na ako makabawi mula sa matinding sakit na naramdaman ko para sa mga kaluluwa ng mga batang ito. Hindi rin ako makahiga upang magpahinga, kahit na lubos akong napagod.

— Geronda, may magagawa ba para maalis ang batas na nagpapalegalisa ng aborsyon?

— Posible iyon, ngunit kailangang kumilos ang estado at ang Simbahan upang malaman ng mga tao ang mga kahihinatnan na idudulot ng mababang bilang ng kapanganakan. Dapat ipaliwanag ng mga pari sa mga tao na ang batas sa aborsyon ay sumasalungat sa mga utos ng Ebanghelyo. Ang mga doktor naman ay dapat magsalita tungkol sa mga panganib na hinaharap ng isang babaeng sumasailalim sa aborsyon. Tingnan: Ang mga Europeo, na may kultura ng wastong pag-uugali, ay ipinasa ito sa kanilang mga anak. Tayo naman, na minsan ay may takot sa Diyos, ay nawala na ito at wala tayong iniwan na ipamana sa susunod na henerasyon. Kaya ngayon ay pinapayagan na natin ang aborsyon at ginagawang legal ang sibil na kasal...

Kung ang isang tao ang lumalabag sa isang utos ng Ebanghelyo, sa kanya lamang bumabagsak ang pananagutan. Gayunpaman, kung ang isang bagay na salungat sa mga utos ng Ebanghelyo ay naging batas ng estado, bumabagsak ang galit ng Diyos sa buong bansa — upang ito ay disiplinahin.

Kabanata 2.

Tungkol sa papel ng ina sa pagpapalaki ng mga anak

Pag-ibig ng isang ina

— Geronda, minsan sinabi ninyo sa amin na ang tao ay lumalago at nagiging ganap sa pamamagitan ng pag-ibig.

— Hindi sapat ang simpleng pagmamahal sa isang tao. Dapat mong mahalín ang iba nang higit pa kaysa sa sarili mo. Mahal ng isang ina ang kanyang mga anak nang higit pa kaysa sa sarili niya. Upang pakainin ang kanyang mga anak, siya ay nagugutom. Ngunit ang tuwang nararanasan niya ay mas dakila kaysa sa tuwang nararamdaman ng kanyang mga anak. Ang mga bata ay napapalakas sa katawan, samantalang ang ina ay napapalakas sa espiritu. Nararanasan nila ang pisikal na lasa ng pagkain, samantalang siya ay nagagalak sa espirituwal na kagalakan.

Ang isa namang dalaga, bago magpakasal, ay maaaring matulog hanggang alas-diyes ng umaga at asahan pa rin na papainitin ng kanyang ina ang gatas para sa kanyang almusal. Ang ganitong dalaga ay tamad na gumawa ng anumang gawain. Nais niyang lahat ay handa na. Nais niyang lahat ay magsilbi sa kanya. May mga reklamo siya tungkol sa kanyang ina, mga reklamo tungkol sa kanyang ama, ngunit siya mismo ay nasisiyahan sa katamaran. Sa kabila ng katotohanang may pag-ibig sa kanyang [pambabaeng] kalikasan, hindi ito umuunlad, dahil tinatanggap ng dalaga ang tulong at mga biyaya mula sa kanyang ina, mula sa kanyang ama, mula sa kanyang mga kapatid na lalaki at babae. Gayunpaman, kapag siya mismo ay naging ina na, nagsisimula siyang maging parang aparatong kusang nagcha-charge: habang mas pinaghihirapan niya ang kanyang gawain, mas lalo siyang nagkakaroon ng lakas — dahil ang pag-ibig ay patuloy na gumagawa sa loob niya. Dati, kapag nahahawakan niya ang maruming bagay, nakararamdam siya ng pagkasuklam at hinuhugasan nang mabuti ang kanyang mga kamay gamit ang mabangong sabon. Ngunit ngayon, kapag nadumihan ng lampin ang kanyang sanggol at kailangang labhan ito, pakiramdam niya ay parang kumukuha lang siya ng marmalade sweets! Hindi siya nakararamdam ng pagkasuklam. Dati, kapag siya ay nagising, malakas niyang ipinapahayag ang kanyang pagkadismaya sa pagkagising. Ngayon, kapag umiiyak ang kanyang anak, nagpupuyat siya buong gabi, at hindi niya ito nararamdamang paghihirap. Inaalagaan niya ang kanyang sanggol at nagagalak. Bakit? Dahil hindi na siya isang bata. Naging ina na siya, at nabuo sa kanya ang pagkamapagkalinga at pag-ibig.

Dapat ding sabihin na ang isang ina ay nakakamit ang mas malalim na pag-ibig at pagsasakripisyo kaysa sa ama, dahil hindi gaanong nabibigyan ng kanais-nais na pagkakataon ang ama upang gumawa ng ganitong mga sakripisyo. Ang ina ay nahihirapan kasama ang kanyang mga anak at mas inaalalayan sila kaysa sa ama, ngunit kasabay nito ay 'nagpapasigla' siya mula sa kanyang mga anak, at ibinibigay niya ang kanyang buong makakaya. Ang isang ama, sa kabilang banda, ay hindi gaanong nahihirapan kasama ang kanyang mga anak gaya ng isang ina, at hindi rin siya kumukuha ng lakas mula sa kanila, kaya hindi kasing laki ng pagmamahal ng isang ina ang kanyang pagmamahal.

Ilang ina ang lumalapit sa akin na umiiyak at nananalangin: 'Ipagdasal mo ang anak ko, Ama.' Alam mo ba kung gaano sila nagdurusa! Bihira mong marinig ang isang lalaki na nagsasabing: 'Ipagdasal mo, naligaw ang anak ko.' Ngayong araw lang, may isang ina na may walong anak ang lumapit. Sa anong pangamba itinulak ng mahirap na babaeng ito ang kanyang mga maliliit na anak pasulong at pinag-isa sila nang sunod-sunod upang silang lahat ay makatanggap ng pagpapala. Ang isang ama na kumikilos nang ganito ay napakabihira. At ang Rusya ay nakatiis dahil sa mga ina. Ang yakap ng isang ama — kung kulang ito sa biyaya ng Diyos — ay tuyo. Ngunit ang yakap ng isang ina

— kahit walang Diyos — ay naglalaman ng gatas. Mahal ng isang bata ang kanyang ama at iginagalang siya. Ngunit ang pagmamahal na ito sa ama ay pinagyayaman ng lambing at init ng pagmamahal ng ina.

Ang tamang saloobin sa kawalan ng anak

Kung ang isang babaeng walang anak ay hindi lapitan ang kanyang sitwasyon nang espiritwal, siya ay nagdurusa. Napakahirap ng pinagdaanan ko kasama ang isang babaeng walang anak! Ang asawa ng dukhang babaeng ito ay may mataas na katungkulan. May-ari siya ng ilang bahay na paupahan. Bukod pa rito, mayroon silang malaking bahay na tinitirhan nila ng kanyang asawa, na noon ay nakatanggap ng malaking dote mula sa kanya. Ngunit ang lahat ay naging pasanin para sa kanya: ang pagpunta sa palengke, ang paghahanda ng pagkain... At hindi rin siya marunong magluto. Nakaupo lang sa bahay, tina-tawagan niya ang isang restawran at ipinapadala sa kanya ang lutong pagkain. Mayroon siyang lahat, ngunit pinahihirapan siya dahil wala sa mga iyon ang nagbibigay sa kanya ng ligaya. Nakaupo lang siya sa bahay buong araw: hindi tama ito, hindi naman ganoon. Nakakabagot ang isang gawain, masyadong mahirap naman ang isa... Nang makilala ko siya, pinayuhan ko siya: "Huwag kang basta-basta nakaupo lang sa bahay buong araw! Lalabas kang tuluyan sa hugis! Pumunta ka sa ospital, bisitahin mo ang mga pasyente..." "Pero saan po ako pupunta, Ama?" "Pero saan po ako pupunta, Ama?" Nang nakilala ko siya, pinayuhan ko siya: "Huwag kang umupo sa bahay buong araw! Mabubulok ka nang husto niyan! Pumunta ka sa ospital, dalawin mo ang mga maysakit..." "Pero saan po ako pupunta, Ama?" ang sagot niya. "Talaga bang kaya kong gawin iyon?" "Pagkatapos," sabi ko, "gawin mo ito: kapag oras na para basahin ang unang oras, basahin mo; pagkatapos, sa takdang panahon, basahin mo ang ikatlong oras, at iba pa.³⁷ Magdagdag ka ng isa o dalawang busog..." "Hindi ko kaya," sagot niya. "Sige," sabi ko, "kung ganoon, basahin mo ang Mga Buhay ng mga Santo." Sinabi ko sa kanya na basahin ang mga buhay ng lahat ng babaeng nakamit ang kabanalan, upang may mabasa siya na makapasok sa kanyang kaluluwa at makatulong sa kanya. Sa matinding hirap, nagawa kong ibalik siya sa tamang landas, upang hindi siya mapunta sa mental hospital. Ang babaeng ito ay winasak ang sarili nang lubusan. Isang makapangyarihang makina, ngunit ang langis nito ay nanigas.

Sa lahat ng ito, nais kong sabihin na ang puso ng isang babae ay nauupos kung ang pag-ibig na likas sa kanya ay walang mapupuntahan. Tingnan mo: ang isa pang babae ay maaaring may lima, anim, o kahit walong anak. Maaaring wala siyang kahit isang sentimo, ngunit masaya siya. Taglay niya ang marangal na kabutihang-loob at matapang na katatagan. Bakit? Dahil natagpuan niya ang kanyang layunin.

May isang pangyayari na tumatak sa alaala ko. May kakilala ako na may dalawang kapatid na babae. Ang isa ay nag-asawa nang napakabata at nagka-anak nang marami. Inialay ng babaeng ito ang sarili niya. Bukod sa iba pa, bilang mananahi, siya ay tumatahi ng mga damit at sa ganitong paraan ay nagbibigay ng limos sa mga mahihirap. At noong isang araw ay dumalaw siya at sinabi sa akin: "May mga apo na ako ngayon, alam mo!" At nanginginig sa tuwa ang puso niya. Ang isa pang kapatid naman ay hindi kailanman nag-asawa. Ngunit hindi siya nakatamo ng anumang espiritwal na benepisyo mula sa kanyang walang-alalang kalagayan. Ang lagay niya! Pinakamabuting huwag nang itanong kung paano siya nabuhay... Inaasahan niyang aalagaan siya ng matanda nang kanyang ina, at nagreklamo pa nga siya na hindi ito masigasig na ginagawa. Nakikita mo? Hindi siya naging ina, kaya wala ring nagbago sa kanyang kalooban. Ngunit sa pagtulong sa mga nangangailangan, maaari sana niyang

³⁷ Ang mga Oras — isang maikling serbisyong liturhikal na bumubuo ng bahagi ng pang-araw-araw na siklo ng pagsamba. Ang mga Liturhikal na Oras, na binabasa sa tiyak na oras, ay nagpapabanal sa mga oras na pinaghati-hati sa araw noong panahon ng Roma. Ang oras para sa pagbasa ng unang oras ay mga alas-6 ng umaga, ang ikatlo ay mga alas-9 ng umaga, ang ika-anim ay mga tanghali, at ang ikasiyam ay mga alas-3 ng hapon.

isabuhay ang pag-ibig na likas na nasa kanyang pagkababae, at makinabang dito. Ngunit hindi niya ginawa.

Kaya sinasabi ko na ang isang babae ay dapat maghandog ng kanyang sarili. Ang isang lalaki—kahit hindi niya linangin ang pag-ibig sa kanyang sarili—ay hindi gaanong napapahamak. Gayunpaman, ang isang babae, na may taglay na pag-ibig sa kanyang sarili at nabibigo itong ituon sa tamang direksyon, ay parang makina na nakabukas ngunit, dahil kulang sa hilaw na materyal, ay nag-iidle, nanginginig sa sarili at nanginginig din sa iba.

Ang katatagan ng isang ina

— Geronda, si Santo Nektarios ng Aegina, sa isa sa kanyang mga liham sa mga madre, ay hinihikayat silang huwag kalimutan na sila ay mga babae, at gayahin ang mga banal na asawa, hindi ang mga banal na lalaki.³⁸ Bakit sinasabi ito ng Santo? Marahil dahil kulang sa tibay ang mga babae?

— Sino? Aling mga babae ang kulang sa tibay? Namamangha talaga ako sa kanilang tibay! Pagkatapos ng lahat, ito ay pitong beses! Maaaring mas mahina ang katawan ng isang babae kaysa sa isang lalaki, ngunit mayroon siyang [matibay] na puso, at sa pamamagitan nito, taglay niya ang tibay na hihigit sa lakas ng lalaki. Oo, may pisikal na lakas ang lalaki, ngunit kulang siya sa pusong taglay ng isang babae. Noong isang beses, pinapanood ko ang isang pusa na pumasok sa kubo ko kasama ang kanyang mga kuting. Payat na payat siya; mabilang mo pa ang kanyang mga tadyang. Isang araw, may isang malaking aso pang-hunting na pumasok sa bakuran ko. Si Kurd — iyon ang pangalan ng pusa — ay tumakbo nang mabilis, samantalang ang pusa ay naghanda para sa laban, inarko ang kanyang likod, nagpose nang nakakatakot, at handa nang umatake sa aso. Namangha ako nang husto: saan niya nakuha ang ganoong tapang! Nakikita mo: ipinagtatanggol niya ang kanyang mga kuting.

Ang isang ina ay nagsusumikap at napapagod, ngunit hindi niya nararamdaman ang sakit o pagod. Pinipilit niyang magtrabaho, ngunit dahil mahal niya ang kanyang mga anak at ang kanyang tahanan, ginagawa niya ang lahat nang may kagalakan. Ang isang taong nakahiga lang buong araw ay mas napapagod kaysa sa kanya. Naalala ko noong bata pa kami, kailangang kumuha ng tubig ang aming ina mula sa malayo, pati na rin magluto, maghurno ng tinapay, maglabada, at magtrabaho pa sa bukid. At higit pa rito, hindi kami nagpapahinga: kapag nag-aaway kami, nadaragdagan pa ang kanyang mga gawa at problema dahil kailangan niyang magsilbing hukom! Ngunit sinasabi niya: "Tungkulin ko ito. Dapat kong gawin ang lahat ng ito at huwag magreklamo." Ipinakita niya ang mabuting kahulugan sa mga salitang iyon. Mahal niya ang kaniyang tahanan, mahal ang kaniyang mga anak, at hindi siya napapagod sa kaniyang mga gawaing-bahay at mga alalahanin. Ginawa niya ang lahat nang buong puso, nang may kagalakan.

At habang lumilipas ang mga taon, lalo pang minamahal ng kanyang ina ang kanyang tahanan. Hindi na tulad dati ang kanyang mga taon, ngunit sa kabila nito, lalo pa siyang nagsasakripisyo upang palakihin din ang kanyang mga apo. Wala nang masyadong lakas ang natitira sa kanya, ngunit isinasagawa niya ang lahat ng kanyang tungkulin nang buong puso, at nalalampasan pa ng kanyang lakas ang sa kanyang asawa, pati na rin ang sariling lakas niya noong kanyang kabataan.

'Alam mo, Geronda, kahit may sakit, mas kalmado ang mga babae kaysa sa mga lalaki.

Alam mo, Geronda, kahit na may sakit sila, mas kalmado ang mga babae kaysa sa mga lalaki. Marami na siyang nasaksihang iba't ibang sitwasyon: halimbawa, ang batang nalulunod sa ubo o nawawalan ng malay ay gagaling agad kapag bahagya niyang pinapalo ang pisngi. Nasaksihan na niya ang iba't ibang sitwasyon: halimbawa, kung paano bumabalik ang malay ng batang nalulunod o

³⁸ San Nektarios, Obispo ng Pentapolis. 35 Mga Pastoral na Liham, Liham 26. Inilathala ng Aupakoia. Athens, 1993. p. 12.

nawawalan ng malay sa sandaling bahagya niyang pinapapalo ang pisngi nito. Hindi ito nakikita ng lalaki, at wala siyang ganoong karanasan. Kaya, kapag nalaman niyang tumaas ang lagnat ng bata o pumutla ito, nagkakapanik at kinakabahan ang lalaki: "Namatay na ang bata! Ano na ang gagawin natin ngayon? Bilisan, tawagan natin ang doktor!"

Pagbubuntis at pagpapasuso

Nagsisimula ang pag-aalaga sa bata sa pagbubuntis. Kung ang ina na nagdadala ng bata sa kanyang sinapupunan ay nababahala at nalulungkot, nababahala rin ang sanggol sa kanyang sinapupunan. At kung ang ina ay nananalangin at namumuhay nang espirital, ang sanggol sa kanyang sinapupunan ay pinapabanal. Kaya, habang buntis, dapat ulitin ng isang babae ang Panalangin kay Hesus, magbasa ng mga sipi mula sa Ebanghelyo, kumanta ng mga himno ng simbahan, at panatilihin payapa ang kanyang kaluluwa. Ngunit dapat ding maging maingat ang kanyang mga mahal sa buhay, upang hindi siya maabala. Sa ganitong paraan, ang ipapanganak na bata ay magiging banal, at hindi haharap sa mga kahirapan ang mga magulang kasama siya — hindi habang siya ay bata, ni kapag siya ay lumaki na.

Pagkatapos, kapag ipinanganak na ang bata, dapat siyang pasusuan ng ina — mas matagal, mas mabuti. Ang gatas ng ina ay nagbibigay ng mabuting kalusugan sa mga bata. Habang pinapasuso, hindi lamang gatas ang sinisipsip ng mga sanggol: sinisipsip din nila ang pag-ibig, lambing, ginhawa, at kapanatagan, at sa ganitong paraan ay nagiging mga taong matatag ang pagkatao. Ngunit, bukod doon, nakakatulung din ang pagpapasuso sa mismong ina. Kung hindi pinapasuso ng mga ina ang kanilang mga anak, nagkakaroon ng mga abnormalidad sa katawan ng mga babae at maaari itong humantong [sa kanser] at sa pagtanggali ng suso.

Noong araw, kung may gatas ang isang ina, maaari niyang pasusuan ang sarili niyang sanggol at pati na ang sanggol ng kanyang kapitbahay. Ngunit sa ngayon, maraming ina ang nahihirapang pasusuan kahit ang sariling mga anak. Ang isang inang tamad at hindi nagpapasuso sa kanyang anak ay naipapasa rin sa kanya ang 'germs' ng katamaran. Noong nakaraan, ang mga lata ng gatas na kondensada ay may larawan ng isang ina na may sanggol sa bisig, ngunit ngayon ay ipinapakita ng mga lata ng gatas na kondensada ang isang 'ina' na may hawak na mga bulaklak sa kanyang mga kamay! Hindi pinapasuso ng mga ina ang kanilang mga anak, kaya lumalaki ang mga bata nang walang ginhawa. Sino ang magbibigay sa kanila ng lambing at pag-ibig? Isang lata ng gatas ng baka? Sumisipsip ang mga sanggol sa utong na nakakabit sa isang 'yelong' bote ng salamin, at nagiging malamig din ang kanilang mga puso. At pagkatapos, kapag sila'y lumaki na, naghahanap din sila ng ginhawa sa bote — sa mga bar. Upang makalimutan ang kanilang panloob na kaguluhan, nagsisimula silang uminom at nagiging adik sa alak. Kung hindi nakatanggap ng lambing ang mga bata, wala rin silang maipapamana sa kanilang mga anak. Kaya't ang isang bagay ay humahantong sa iba pa. At pagkatapos, dumarating ang mga ina at nagsisimulang manalangin: 'Ipagdasal ninyo ako, Ama! Nawawala ang aking anak.'

Mga nanay na nagtatrabaho

- Geronda, dapat bang magtatrabaho ang isang babae?
- At ano ang sinasabi ng kanyang asawa tungkol dito?
- Iniwang niya sa kanya ang desisyon.
- Hindi madali para sa isang babae na basta na lang iwan ang kanyang trabaho at itutok ang sarili sa kanyang mga anak kung siya ay nag-aral bago magpakasal. Ngunit ang isang babaeng hindi nag-aral at gumagawa ng simpleng trabaho ay maaaring talikuran ito nang walang kahirap-hirap.
- Geronda, sa tingin ko, kung walang anak ang isang babae, nakabubuti sa kanya ang pagtatrabaho.

— Kaya, sa tingin mo, kung wala siyang anak, ibig bang sabihin ay kailangan niyang magtrabaho nang propesyonal? Marami pa namang ibang bagay ang maaari niyang gawin. Siyempre, kung may anak siya, mas mabuti na lang na manatili siya sa bahay. Kung hindi, paano niya sila matutulongan?

— Geronda, maraming babae ang nagsasabing napipilitan silang magtrabaho dahil hindi nila kayang tustusan ang kanilang mga gastusin.

— Hindi nila kayang tustusan ang pangangailangan dahil gusto nila ng telebisyon, video recorder, kotse at iba pa. Kaya kailangan nilang magtrabaho, at ang resulta ay napapabayaang nila ang sariling mga anak at nawawala sila. Kung ang ama lamang ang nagtatrabaho at kuntento ang pamilya sa kaunti, hindi magkakaroon ng ganitong problema. Ngunit dahil nagtatrabaho ang mag-asawa — umano'y dahil kulang sila sa pera — nagkakakalat ang pamilya at nawawalan ng tunay nitong kahulugan. At ano pa ang maiwan para sa mga anak pagkatapos noon? Kung mas simple ang pamumuhay ng mga ina, hindi sila magpapakapagod nang husto, at magiging masaya ang kanilang mga anak. Ang isang lalaki ay marunong ng pitong banyagang wika, samantalang ang kanyang asawa ay nagsumikap nang husto para matuto ng apat. Nagbibigay din siya ng pribadong leksyon at, para mapanatiling maayos ang kanyang sarili sa trabaho, namumuhay sa pamamagitan ng mga tableta. Ang mga anak ng mag-asawang ito ay ipinanganak na malusog ngunit lumaking may sakit sa pag-iisip. Sa huli, kinailangan nilang humingi ng 'tulong' sa mga psychoanalyst... Kaya pinapayuhan ko ang mga ina na gawing mas simple ang kanilang buhay upang mas makapaglaan sila ng oras sa kanilang mga anak na nangangailangan sa kanila. Iba ang usapin kung ang isang ina ay may ginagawa sa bahay na maaari niyang gawin kapag napagod na siya sa pag-aalaga sa mga bata. Habang nasa bahay, maaaring bantayan ng ina ang mga bata habang gumagawa ng ibang gawain. Nakakatulong ito sa pamilya na maiwasan ang maraming problema.

Ngayon, naghihirap ang mga bata sa kakulangan ng pagmamahal ng ina. Ngunit hindi nila natututuhan ang kanilang sariling wika, dahil ginugugol ng ina ang buong araw sa trabaho at iniwan ang mga bata sa pangangalaga ng mga estranghero — madalas mga dayuhang babae. Ang mga batang nasa ampunan, kung saan sa hanay ng mga tagapag-alaga ay may isang babae mula sa isang Kristiyanong kapatiran na nanumpa ng pagkabiya-birhen at nagpapakita sa kanila ng kahit kaunting lambing, ay nasa kalagayang libong beses na mas mabuti kaysa sa mga batang iniwan ng kanilang mga magulang sa pangangalaga ng mga babaeng binabayaran para dito! At alam mo ba kung ano ang bunga ng lahat ng ito? Nangyayari na kung ang isang bata ay walang iisang ina, napakarami niyang mga tagapag-alaga!

Mga Gawaing-bahay at ang Espiritual na Buhay ng Isang Ina

— Geronda, paano maaayos ng isang maybahay ang kanyang mga gawain at responsibilidad upang magkaroon siya ng oras para sa panalangin? Anong balanse ang dapat panatilihin sa pagitan ng trabaho at panalangin?

— Karaniwan, kulang sa pagtitimpi ang mga kababaihan sa kanilang mga gawain. Gusto nilang patuloy na magdagdag pa ng mas marami sa kanilang mga tungkulin at responsibilidad. Sa kanilang malalaking puso, maaaring napakagaling nilang pamahalaan ang 'sambahayan' ng kanilang kaluluwa, ngunit sa halip ay sinasayang nila ang kanilang puso sa mga walang kabuluhan. Isipin, halimbawa, na mayroon tayong baso na pinalamutian ng magagandang disenyo, guhit, at iba pa. Kung hindi ito pinalamutian ng mga guhit na ito, hindi nito pipigilan ang pagganap nito sa layunin nito. Gayunpaman, pumapasok ang mga kababaihan sa isang tindahan at sinisimulang ipaliwanag sa tindero: "Hindi, hindi, kailangan kong itaas ang mga guhit hanggang dito, at hindi ganoon ang pagkakaguhit, kundi ganito." At kung may maliit na bulaklak na nakalarawan dito, tuwang-tuwa na ang kanilang puso! Sa ganitong

paraan, nasasayang ng isang babae ang lahat ng kanyang potensyal. Bihira kang makakasalubong na lalaki na magbibigay-pansin sa ganitong mga bagay. Halimbawa, ang lampara sa mesa: kung kayumanggi o itim ito, hindi ito mapapansin ng lalaki. Ngunit ang babae naman—gusto niya ng maganda; nagagalak siya at ibinibigay niya ang isang bahagi ng kanyang puso sa kagandahang iyon. Ibinibigay niya ang isa pang bahagi sa isa pang 'kagandahan', ngunit ano ang natitira para kay Cristo? Pag-uungol at pagkapagod habang nananalangin. Habang ang puso ng isang babae ay lumalayo sa mga magagandang bagay, siya namang lumalapit ito kay Kristo. At kung ang puso ay ibinibigay kay Kristo, nagkakaroon ito ng dakilang kapangyarihan! Noong isang araw, nakilala ko ang isang babae na lubos na nagtiwala sa Diyos. Makikita mong may isang matamis na apoy na nagniningas sa kanyang kalooban! Sinusugatan niya ang bawat gawain nang may sigla. Dati, ang babaeng ito ay lubos na makalupa, bagaman mabuti ang ugali, at sa isang punto ay isang kislap ang bumagsak sa kanyang kaluluwa. Itinapon niya ang lahat ng kanyang gintong alahas at marangyang damit. Ngayon ay namumuhay siya nang may kahanga-hangang kasimplehan! Nagsusumikap siya, gumagawa ng espirituwal na gawain sa kanyang sarili. Napuno ng paghahain sa sarili ang kanyang mga gawa! Naging 'selos' at 'inggit' na siya sa mga santo — sa pinakamagandang kahulugan ng salita. Alam mo ba kung ilang rosaryo ang binibigkas niya sa panalangin, anong mga pag-aayuno ang kanyang ginagawa, gaano karaming oras ang inilalaan niya sa pagbabasa ng Salmo!... Kamangha-mangha ito! Ang pag-aascetismo ay naging kanyang pinagkukunan ng lakas.

— Geronda, may isang ina ang nagsabi sa akin: "Mahinang-mahina ako sa katawan at napapagod nang husto. Hindi ko kayang gawin ang mga gawaing-bahay, at wala na akong natitirang oras para sa panalangin."

— Upang magkaroon ng oras para sa panalangin, kailangang pasimplehin niya ang kanyang buhay. Sa pamamagitan ng pagiging simple, marami ang kayang makamit ng isang ina. May karapatan ang isang ina na sabihing 'pagod na ako' kung pinasimple niya ang kanyang buhay at nagsusumikap nang husto dahil lamang sa marami siyang anak. Gayunpaman, kung sinasayang niya ang kanyang oras sa pagsisikap na gawing kahanga-hanga ang kanyang tahanan para sa mga estranghero, ano ang masasabi? Ang ilang ina, na nais na ang bawat gamit sa kanilang bahay ay maayos na nakalagay sa tamang lugar, ay inaapi at 'pinipigilan' ang kanilang mga anak sa pamamagitan ng hindi pagpapahintulot sa kanila na gumalaw ng upuan o unan. Pinipilit nila ang mga bata na mamuhay ayon sa mga patakaran ng disiplinang militar, kaya ang mga batang ipinanganak na normal, sa kasamaang palad, ay lumalaking hindi na lubos na normal. Kung makita ng isang makatwirang tao na sa isang malaking pamilya ay nasa ayos ang bawat gamit, magwawakas siya na alinman ay may kapansanan sa pag-iisip ang mga bata, o ang ina, na malupit at mapang-api, ay pinipilit silang sumunod sa disiplinang militar. Sa huling kaso, naninirahan ang takot sa puso ng mga bata, at ang takot na ito ang nagtutulak sa kanila na kumilos nang may disiplina. Noong isang pagkakataon, napunta ako sa isang bahay na maraming bata. Sobrang tuwa ko sa mga batang kalokohan ng mga munting bata, na nagwasak sa makamundong kaayusan na nagsasaad: 'lahat ng bagay ay nasa kani-kanilang lugar.' Ang 'kaayusang' ito ang pinakamalaking kaguluhan, na labis na sumisipsip ng lakas ng mga modernong tao.

Noong mga nakaraang panahon, walang mga espirituwal na aklat, at hindi maaaring aliwin ng mga ina ang kanilang sarili o tulungan ang kanilang sarili sa pamamagitan ng pagbabasa. Sa kasalukuyan, napakaraming aklat ng mga ama ng simbahan ang nailathala, marami rito ang naisalin sa makabagong wika, ngunit sa kasamaang palad, karamihan sa mga ina ay nilalampasan ang kayamanang ito at ginugugol ang kanilang oras sa mga walang kabuluhan o patuloy na nagtatrabaho upang makaraos.

Sa halip na masusing at pedanteng pagtuunan ng pansin ang mga gawaing-bahay — mga bagay na walang kaluluwa — mas mabuting itutok ng mga ina ang kanilang sarili sa pagpapalaki ng kanilang

mga anak. Ipagsabi niya sa kanila si Cristo, basahin sa kanila ang Mga Buhay ng mga Santo. Kasabay nito, dapat din niyang pagtuunan ng pansin ang paglilinis ng kanyang sariling kaluluwa — upang siya rin ay magliwanag sa espiritwal. Ang espiritwal na buhay ng isang ina ay di-namamalayan at tahimik ding makakatulong sa kaluluwa ng kanyang mga anak. Sa ganitong paraan, mamumuhay nang may kagalakan ang kanyang mga anak at siya mismo ay magiging masaya, sapagkat si Cristo ay mananahan sa kanyang kalooban. Kung ang isang ina ay hindi makahanap ng oras kahit para basahin ang 'Banal na Diyos', paano nga ba mapapabanal ang kanyang mga anak?

— Geronda, ano ang dapat gawin ng isang ina kung marami siyang anak at maraming gawaing-bahay?

— Ngunit tiyak na maaari siyang manalangin habang nag-aayos ng bahay? Tinuruan ako ng aking ina ng Panalangin kay Hesus. Noong bata pa kami at gumagawa ng kalokohan at malapit na siyang magalit, maririnig kong nagsisimula siyang manalangin nang malakas: 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa akin.' Habang inilalagay niya ang tinapay sa hurno, sinasabi ng aking ina: 'Sa ngalan ni Cristo at ng Pinakabanal na Ina ng Diyos.' Habang minamasa ang harina at naghahanda ng pagkain, palagi rin niyang binibigkas ang Panalangin kay Hesus. Sa ganitong paraan, naging banal siya, naging banal ang tinapay at pagkain na inihanda niya, at naging banal din ang mga kumain nito.

Ilan nga ba ang mga ina na namuhay nang banal na nagkaroon ng mga anak na naging banal din! Halimbawa, ang ina ng matandang Hagi-Georgios. Maging ang gatas ng banal na inang ito, na nagpasuso sa sanggol na si Gabriel—ganyan ang tawag sa matandang Hagi-Georgios sa mundo—ay may katangiang pang-asketiko. Nanganak ang babaeng ito ng dalawang anak, at pagkatapos ay namuhay siya at ang kanyang asawa nang may kabanalan, nagmamahalan na parang magkapatid. Ang ina ni Hagi-Georgios ay namumukod-tangi na sa espiritu ng pag-aasceta mula pagkabata, dahil ang kanyang kapatid ay isang madre, isang asceta. Madalas niyang binibisita ang kapatid niyang madre at, kahit na siya ay nag-asawa na, ay pumupunta pa rin upang makita siya kasama ang kanyang mga anak. Ang ama ni Gabriel ay isang taimtim ding tao. Siya ay isang mangangalakal kaya't ginugugol niya ang karamihan ng kanyang oras na malayo sa bahay. Ito ay nagbigay sa kanyang ina ng kanais-nais na pagkakataon na mabuhay nang payak, nang hindi nag-aalala o nababahala sa maraming bagay,³⁹ na isama ang kanyang anak na lalaki at sama-samang pumunta kasama ang ibang mga kababaihan sa mga pagbabanté buong gabi, na kung minsan ay ginaganap sa mga kuweba at kung minsan sa iba't ibang kapilya. Kaya naman, kalaunan, ay naabot ng kanyang anak na lalaki ang ganoong antas ng kabanalan.⁴⁰

Ang debosyon ng isang ina ay napakahalaga. Kung ang isang ina ay may kababaang-loob at takot sa Diyos, maayos ang takbo ng lahat sa tahanan. Kilala ko ang mga batang ina na nagniningning ang mukha, kahit na hindi sila tumatanggap ng anumang tulong mula sa kahit saan. Kapag nakikipag-ugnayan ako sa mga bata, nauunawaan ko ang kalagayan ng kanilang mga ina.

Kabanata 3.

Tungkol sa pananagutan ng mga magulang sa pagpapalaki ng mga anak

³⁹ Ihambing sa Lucas 10:41.

⁴⁰ Tingnan si Nakatatandang Paisios ng Bundok Athos. Ang Matanda Hatzigeorgis ng Athos, inilathala ng Hesychasterion ni San Juan na Teologo, Souroti, Thessaloniki, 6, 2001.

Dapat ipagkatiwala ng mga magulang ang kanilang mga anak sa Diyos

Ibinigay ng Diyos sa unang mga tao— sina Adan at Eva—ang dakilang biyaya na maging Kanyang mga katuwang sa paglikha. Ang mga magulang, lolo at lola, at mga apung lolo at apung lola naman ay katuwang din ng Diyos sa paglikha, dahil binibigyan nila ang kanilang mga anak ng katawan.

Ang Diyos, masasabi natin, ay may tungkuling alagaan ang mga bata. Kapag ang isang bata ay nabinyagan, ang Diyos ay nagatalaga ng isang Anghel para protektahan siya. Kaya, ang bata ay pinoprotektahan ng Diyos, ng Anghel na Tagapagbantay, at ng mga magulang.

Ang Anghel na Tagapag-ingat ay laging malapit sa bata at tinutulungan siya. Habang tumatanda ang bata, mas nagiging magaan ang responsibilidad ng kanyang mga magulang. Kung mamatay ang mga magulang, ang Diyos—mula sa itaas man o sa kanilang piling—at ang Anghel na Tagapag-ingat, na laging malapit, ay patuloy na pinoprotektahan ang bata nang walang patid.

Dapat magbigay ang mga magulang ng espirituwal na gabay sa kanilang mga anak habang bata pa sila, sapagkat kapag bata pa sila, maliit din ang kanilang mga kakulangan at madali itong itama. Sila ay parang bagong patatas, na madaling matanggal ang balat sa kaunting kuskos lamang. Gayunpaman, kung pababayaang ang patatas na nakahiga, kakailanganin ang kutsilyo para balatan ito. At kung ito ay nabulok na, kailangan gupitin nang mas malalim gamit ang kutsilyong iyon. Kung ang mga bata ay matutulungan mula sa murang edad at mapupuno ng Kristo, mananatiling malapit sila sa Kanya magpakailanman. Kahit na, habang sila'y lumalaki, sila'y lumihis nang kaunti sa tamang landas dahil sa kanilang kabataan o sa masamang kasama, babalik din sila sa kanilang pag-iisip. Sapagkat ang takot sa Diyos at ang paggalang na itinanim sa kanilang mga puso noong sila'y bata pa ay hindi kailanman mawawala sa kanila.

Sa huli, sa panahon ng pagbibinata—ang pinakamahirap na yugto—lumalaki ang pagkabahala ng mga magulang para sa kanilang mga anak. Nagpapatuloy ang pagkabahalang ito hanggang sa mabigyan ng edukasyon ng mga magulang ang kanilang mga anak at mailagay sila sa landas ng malayang pamumuhay. Kapag nasa ganitong edad ang mga anak, dapat gawin ng mga magulang ang lahat ng kanilang makakaya upang tulungan sila. At ang anumang lampas sa kanilang makakaya ay dapat ipagkatiwala sa Makapangyarihang Diyos. Kung ipagkatiwala ng mga magulang ang kanilang mga anak sa Diyos, tiyak na tutulong ang Diyos sa mga bagay na hindi kayang gawin ng tao. Halimbawa, kung hindi sumusunod ang mga anak sa kanilang mga magulang, dapat silang ipagkatiwala sa Diyos, sa halip na gumawa ng iba't ibang paraan para 'wasakin' sila. Sa ganitong pagkakataon, dapat sabihin ng isang ina sa Diyos ang mga sumusunod: "Diyos ko, hindi ako pinapakinggan ng aking mga anak. Wala na akong magawa. Ikaw na ang bahala sa kanila."

Nabigla ako sa isang ina na dumating dito ilang araw na ang nakalipas para sa buong-gabi na pagbabantay. Matagal ko nang kilala ang babaeng ito. Lumapit siya para bumati sa akin. Nang makita kong ang mga nakatatanda niyang anak lamang ang kasama niya, tinanong ko: "Nasa'n ang mga maliliit?" "Nasa bahay, Geronda," ang sagot niya. "Sa ganitong pista, gusto naming mag-asawa na dumalo sa pagbabanté, kaya nagpasya kami: 'Dahil pupunta kami sa pagbabanté at hindi sa aliwang-aliwan, magpapadala ang Diyos ng isang Anghel para bantayan ang aming mga munting anak habang wala kami.'" Bihira na ang ganitong tiwala sa panahon ngayon, sapagkat natuyo na ang tiwala ng mga anak sa kanilang mga magulang at pati na rin ang tiwala ng mga magulang sa Diyos. Madalas mong marinig ang maraming magulang na nagsasabi: "Pero bakit sa dinami-daming tao, ang anak namin pa ang naligaw at napasama sa masamang landas? Pumupunta naman kami sa simbahan!" Hindi iniaabot ng ganitong mga magulang kay Kristo ang 'screwdriver' upang higpitan Niya ang ilang maluwag na turnilyo sa kanilang mga anak. Gusto nilang sila mismo ang humawak ng lahat. Ang ganitong mga magulang ay pinahihirapan ng makasariling pagkabahala hanggang sa sila'y magkasakit — at ito'y sa

kabila ng katotohanang may Diyos na nagbabantay sa kanilang mga anak, at higit pa rito, ang isang Anghel na Tagapangalaga ay palaging nasa kanilang tabi at pinoprotektahan din sila. Ang mga taong ito — sa kabila ng pagiging mananampalataya — ay kumikilos na parang wala nang Diyos, na parang walang Anghel na Tagapagbantay. Sila ang humahadlang sa banal na pakikialam. Ngunit kailangan nilang magpakumbaba at humingi ng tulong sa Diyos. At saka sasapuin at poprotektahan ng Mabuting Diyos ang kanilang mga anak.

Ang espiritwal na muling pagsilang ng mga bata

— Geronda, ang responsibilidad ba sa pagpapalaki ng mga bata ay nakasalalay lamang sa mga magulang?

— Pangunahing mga magulang. Pagkatapos ng lahat, kung ang kanilang mga anak ay magiging mabubuting pari, mabubuting guro at iba pa ay nakasalalay sa pagpapalaki na kanilang natatanggap. Pagkatapos, sa kanilang bahagi, tutulungan din nila ang mga bata — kapwa ang sarili nilang mga anak at ang mga anak ng iba. Dapat ding sabihin na ang mas malaking responsibilidad sa pagpapalaki ng mga anak ay hindi nakasalalay sa ama, kundi sa ina.

Kung, habang ang sanggol ay nasa sinapupunan pa, nananalangin ang mga magulang at namumuhay nang espiritwal, ang bata ay ipapanganak na banal. At kung tutulungan nila siya sa espiritwal, siya ay magiging isang banal na tao at, sa kanyang bahagi, tutulungan ang lipunan: maglilingkod man siya sa Simbahan, papasok sa pamahalaan, o tatanggap ng anumang ibang posisyon. Dapat tayong lahat tumulong sa mga bata na maging matuwid, upang magkaroon ng kaunting lebadura para sa mga susunod na henerasyon. Sapagkat sa kasalukuyan, ang lahat ay patungo sa isang sitwasyon kung saan wala nang kahit kaunting lebadura ang matitira. At kung wala nang matitira, saan ito maghahatid?

Ang mga magulang, sa pamamagitan ng pagpapanganak sa kanilang mga anak at pagbibigay sa kanila ng katawan, ay dapat, hangga't maaari, mag-ambag sa kanilang muling pagsilang sa espiritu. Sapagkat kung ang isang tao ay hindi muling isinilang sa espiritu, naghihintay sa kaniya ang impyernong paghihirap. Pagkatapos noon, dapat ipagkatiwala ng mga magulang sa mga guro ang mga bagay na hindi nila kayang gawin para sa kanilang mga anak. Iyan ang dahilan kung bakit nananalangin ang ating Simbahan 'para sa mga magulang at guro'. Gayunpaman, mayroon ding mga espiritwal na ama. Maaaring wala silang sariling anak, ngunit mas epektibo ang kanilang tulong sa pagpapalaki ng mga bata, dahil nagsusumikap sila para sa kanilang muling pagsilang sa espiritu.

Ang ibig kong sabihin ay ang bawat isa—sa kanya-kanyang paraan, sa pamamagitan ng kanyang sariling halimbawa—ay dapat tumulong sa mga bata na muling mabago sa espirituwal, upang sila ay mabuhay nang payapa sa buhay na ito at makapasok sa Paraiso. Kung ang mga bata ay magiging espiritwal na tao, hindi na nila kailangan ang mga batas [upang pigilan ang kasamaan]: *"Ang mga matuwid ay hindi nangangailangan ng batas."*⁴¹ Ang batas ay para sa mga lumalabag dito. Ang espiritwal na awtoridad ay higit sa awtoridad ng tao.

Halimbawa ng magulang

— Geronda, ano ang dapat gawin ng mga magulang kung ang kanilang anak ay sumusuway at nagwawala?

— Kung ang isang bata ay hindi nakikinig at nagkakamali ng asal, may dahilan iyon. Marahil ay nasasaksihan nila ang mga hindi angkop na tagpo sa bahay o sa ibang lugar, o nakakarinig ng hindi

⁴¹ Ihambing sa 1 Tim. 1:9.

angkop na usapan. Gayunpaman, sa mga bagay na espiritwal, tinutulungan natin ang mga bata hindi sa pamamagitan ng sapilitan, kundi sa pamamagitan ng ating sariling halimbawa.

Dapat sabihin na ang isang ina ay malaking tulong sa kanyang mga anak: sa pamamagitan ng kanyang halimbawa, kanyang pagsunod sa asawa, at kanyang paggalang sa kanya. Kung, sa anumang bagay, ang ina ay may pananaw na iba sa kanyang asawa, hindi niya dapat ipahayag ang pananaw na iyon sa harap ng mga anak, baka samantalain ito ng masama. Hindi kailanman dapat sirain ng isang ina ang pagtingin ng kanyang mga anak sa kanilang ama. Kahit na may kasalanan ang ama, dapat niya itong ipagtanggol. Halimbawa, kung magastos nang masama ang ama, dapat sabihin ng ina sa mga anak: 'Pagod si Tatay; nagtrabaho siya buong gabi para matapos ang isang agarang gawain. At ginagawa niya ito lahat para sa inyo.'

Maraming magulang ang nag-aaway sa harap ng kanilang mga anak at sa gayon ay nagtuturo sa kanila ng masamang aral. Nalulungkot at nababahala ang mga kawawang bata. Pagkatapos, upang aliwin sila, sinisikap ng mga magulang na tuparin ang lahat ng kanilang mga pabuya. Ang ama, na nais mapasaya ang anak, ay nagsisimulang 'bilhin' ang kanilang loob: "O sige, mahal ko, sabihin mo sa akin, ano ang bibilhin ko para sa'yo?" Ang ina naman, sinasagot ang bawat pabigla-biglang gusto ng anak, at sa huli ay lumalaki ang mga bata bilang mga pabigla-biglang pasaway. At pagkatapos, kung hindi matugunan ng mga magulang ang gusto nila, tinatakot ng mga bata ang kanilang mga magulang na magpapakamatay sila.

Nakikita ko kung gaano kalaking tulong sa mga bata ang mabuting halimbawa ng mga magulang. Ngayon ay may mga bisita ako: dalawang batang babae—isa ay tatlong taong gulang at ang isa ay apat—kasama ang kanilang mga magulang, na mga taong deboto. Anong tuwang hatid sa akin ng mga munting ito! Para silang maliliit na anghel. Nakaupo silang magkatabi, tinakpan nila ng laylay ng kanilang mga bestida ang kanilang mga tuhod. Napakababae nila, napaka-respetoso! At lahat ng ito ay dahil nakita nila kung paano kumikilos ang kanilang mga magulang. Nang makita nilang ang kanilang mga magulang ay may pag-ibig at paggalang sa isa't isa, kumikilos nang may katwiran, nananalangin at gumagawa ng mga ganitong bagay, inilalagay ng mga bata ang lahat ng ito sa kanilang mga kaluluwa. Kaya sinasabi ko na kung ipapamana ng mga magulang ang kanilang kabanalan sa kanilang mga anak, ito ang pinakamahasag na pamana na maiiwan nila sa kanila.

Kung sana'y nakita mo lang ang batang babaeng nakilala ko sa Australia! Anong karilagan ang taglay niya! Nakarating kami sa Canberra. Matapos kong tanggapin ang huling dalawang bisita na nais makakita sa akin, papalabas na ako. Tumingin ako pataas at nakita kong huminto ang isang kotse, at bumaba ang isang mag-asawa kasama ang kanilang munting anak na babae. "Geronda, nahuli rin namin kayo sa wakas," sabi nila. "Oo," sagot ko, "mag-aalis na kami." "Geronda," sabi ng asawa, "hindi na ninyo kailangang makita ako; hindi ito abala. Hayaan ninyo ang asawa ko na kunin ang kaunting oras ninyo para hindi siya malungkot. Sadyang sensitibo siyang tao, naku." Tumabi kami ng asawa niya para maiparinig sa akin ang gusto niyang sabihin. Nagsimulang tumakbo ang munting batang babae para habulin siya. "Manatili ka rito," sabi ko sa batang babae, "babalik si Nanay, babalik siya agad." "May nanay ka ba?" tanong niya sa akin. "Wala," sagot ko. Nakita kong kumikislap ang luha sa kanyang mga mata. "Gusto mo ba," tanong niya, "na ibigay ko sa'yo ang nanay ko?" Pagkatapos ay tinanong ko naman siya: "May lolo ka ba?" "Wala," sagot niya. "Gusto mo bang magkaroon ng lolo?" "Gusto ko, gusto ko," masayang sabi niya. "Maaari ka bang lumipat at manirahan sa amin, o gusto mo bang kami na lang ang lumipat sa inyo? Anumang gusto mo!" Ang kabutihang-loob naman! Isang munting bata na iniaalok ang sariling nanay! Tingnan mo: kinopya niya ito mula sa kanyang mga magulang. Ang kanyang ama ay isang taong may dakilang kabutihan. Yakapin ko siya, hinalikan ko siya, at binati ko siya sa pagkakaroon ng napakagandang anak na babae. Ilang biyaya ang ipinagkaloob ko sa kanya!

Ang mga taong katulad nito ay kayang galawin kahit ang pinakamatigas na puso — lalo na ang Diyos!

Sa tahanan, dapat punuin ang mga bata ng lambing at pagmamahal

Kailangan ng bata ng maraming pagmamahal at lambing, pati na rin ng sapat na gabay. Nais nilang umupo ka sa tabi nila, ikwento sa iyo ang kanilang mga problema, na haplusin mo sila nang marahan at halikan. Kapag ang isang munting bata ay hindi mapalagay at magulo ang loob, dapat siyang buhatin ng ina, yakapin at halikan, upang siya ay kumalma at makahanap ng kapayapaan. Kung ang isang tao ay napuno ng lambing at pagmamahal noong bata pa siya, magkakaroon siya ng lakas na malampasan ang mga problemang haharapin niya sa buhay.

Gayunpaman, ngayon nakakasama lamang ng maikling panahon ng karamihan sa mga bata ang kanilang mga magulang, tuwing gabi na lang, at hindi sila nakakatanggap ng sapat na pagmamahal. Maraming magulang, na mga guro o doktor, ay nakikitungo sa mga bata sa kanilang trabaho. Ibinibigay nila ang kanilang pagiging malambing sa mga anak ng iba, at pag-uwi nila sa bahay, wala na silang natitirang pagiging malambing para sa sariling mga anak. Pagod na sila pag-uwi. Wala na silang lakas. Umbagsak ang ama sa isang armchair, kumuha ng pahayagan para basahin ang pinakabagong balita, at hindi man lang pinapansin ang mga anak. Hinahaplos ng munting anak ang ama, umaasang makikipag-usap o hihaplosin siya nito, ngunit itinutulak ng ama ang bata. Ang ina naman ay nagmamadaling pumunta sa kusina para maghanda ng hapunan; siya rin ay wala nang oras para sa mga anak. At dahil dito, ang mga kawawang batang ito ay lumalaki na kulang sa pagmamahal. Isa pang halimbawa: ang ilang tauhan ng militar, na nasanay nang magparusa nang mabigat sa mga sundalong sumusuway sa kanila, ay sinusubukang pilitin ang kanilang mga pamilya na mamuhay ayon sa mga patakaran ng disiplina sa militar. Malupit sila sa kanilang mga anak at pinapapalo nila ang likod ng ulo ng mga bata sa kahit na maliit na bagay. At may ilang magulang na nagtatrabaho sa hudikatura o pagpapatupad ng batas ang nagdaraos ng buong 'paglilitis sa hukuman' sa bahay para sa kanilang mga anak na nagkamali. Wala sa mga magulang na ito ang nagpapakita ng lambing at pagmamahal sa kanilang mga anak, kaya naman kalaunan ay nagkakaroon ang mga bata ng mga suliranin sa kalusugang pangkaisipan.

Paano nagdurusa ang mga bata dahil sa kanilang mga magulang

— Geronda, may isang ina na nagtanong sa amin kung ano ang dapat niyang gawin. Ang kanyang anak na babae ay nagmumura laban sa Pinakabanal na Theotokos.

— Hayaan mong alamin niya kung saan nagsisimula ang kasamaan. Minsan, sa ganitong mga kaso, ang mga magulang ang dapat sisihin. Sa pamamagitan ng masamang pag-uugali, ang mga magulang mismo ang nakakasakit sa kanilang mga anak, at nagsisimulang magsalita nang walang hiya ang mga bata. Pagkatapos ay nagsisimula silang mapasailalim sa impluwensiya ng demonyo at tumutugon nang talagang kakila-kilabot [sa mga pagtatangka na makipag-usap nang may katwiran sa kanila]. Sa ibang pagkakataon, naniniwala ang mga magulang na mapipilitan nilang magbuti ang kanilang mga anak. Nagsusulpot ang kasakiman, at nagsisimulang magsalita ang mga magulang sa kanilang mga anak nang may irita at galit, samantalang dapat palagi silang tratuhin nang mabait.

Ngayon, muntik na akong mabaliw dahil sa isang babae! May isang anak siya, at binubugbog niya ito nang walang awa. Dahil sa takot, nanginginig ang kawawang batang lalaki, hindi makapagsalita, at nasa kalagayan ng matinding pagkaubos ng enerhiya. "May demonyo sa kanya," ang sabi ng babaeng ito, at pinapauwilan niya ang anak niya — diumano'y para umalis ang demonyo. "Hindi ko siya pinapakain," paliwanag niya, "para malaya siya mula sa maruming espiritu." "Makinig ka," sabi ko, "may utak ka ba sa ulo mo? Pakainin mo ang bata. At subukang palayasin ang mga maruruming espiritu

na naninirahan sa loob mo." Ikaw ang dahilan kung bakit ganoon ang pangit ng itsura ng anak mo. Walang demonyo sa bata: nanginginig siya dahil natatakot siya sa'yo, dahil binubugbog mo siya! Binibigyan mo ba siya ng Komunyong nang regular?" "Hindi," ang sagot niya. Aba, ano'ng magagawa mo? Subukan mong kausapin nang matino ang taong ganyan!

— Geronda, baka sinasabi niyang may demonyo sa bata dahil paminsan-minsan ay nanunumpa at nagmumura siya?

— "Nananumpa at nagmumura"! Ngunit kapag halos namamatay siya sa paghinga dahil sa karahasan ng kanyang ina, hindi niya namamalayan ang kanyang ginagawa. Kaawa-awa ang batang ito! Ang kanyang ina ang sinasapian ng maruming espiritu, hindi siya.

Gayunpaman, sa Araw ng Paghuhukom makikita natin ang mga kamangha-manghang bagay! Noong panahon ng idolatriya, sinunog ng mga ina ang kanilang mga anak sa harap ng estatwa ni Moloch,⁴² upang makibahagi sa pagluluwalhati ng 'diyos'.⁴³ Kung nakilala sana ng mga babaeng ito ang Tunay na Diyos, anong mga sakripisyo ang inihain sana nila sa Kanya! Sa Araw ng Paghuhukom, magkakaroon ng mga nagpapagaan na kalagayan ang mga babaeng ito — sapagkat naligaw sila ng kasamaan. Ngunit ano ang magiging nagpapagaan na kalagayan ng mga ina ngayon, na tinatrato ang kanilang sariling mga anak nang may kawalang-interes at kawalang-pakialam? Sasabihin ng Diyos sa kanila: "Kilala ninyo ang Tunay na Diyos; nabinyagan kayo sa Banal na Pagbibinyag. Marami kayong narinig, marami kayong natutunan. Ang Diyos Mismo ay ipinako sa krus upang iligtas kayo. Ngunit ano ang ginawa ninyo? Tamad kayong dalhin ang inyong mga anak sa simbahan upang tumanggap ng Banal na Komunyong! Inakala ng mga idolatra na si Moloch ang tunay na diyos, at inihain pa nila ang kanilang sariling mga anak sa kanya. At ano ang ginawa ninyo?"

Nagbabayad ang mga anak sa mga pagkakamali ng kanilang mga magulang! May ilang magulang na sinisira ang kanilang mga anak. Ngunit hindi di-makatarungan ang Diyos. Mayroon siyang dakila at espesyal na pag-ibig para sa mga batang nagdusa ng kawalang-katarungan sa mundong ito — mula sa kanilang mga magulang o mula sa iba. Kung ang isang bata ay naliligaw dahil sa kanyang mga magulang, hindi iniwan ng Diyos ang batang iyon, sapagkat may karapatan siya sa banal na tulong. Luugayong-ayos ng Diyos ang lahat upang tulongan siya. At kaya nakikita natin kung paano ang ilang kabataang lalaki—at hindi lamang kabataang lalaki, kundi pati na rin ang mga matatanda—sa isang punto ay biglang lumiliko patungo sa kabutihan. Naalala ko ang isang ganoong kaso. May dalawang anak sa pamilya. Ang ama, ina, at anak na babae ay hindi interesado sa pananampalataya at sa Simbahan. Ang anak na lalaki ay unang naasangkot sa isang organisasyong Marxista. Hindi niya nagustuhan doon, kaya lumipat siya sa Hinduismo. Hindi rin niya iyon nagustuhan, at saka siya dumating sa Banal na Bundok. Madalas siyang pumupunta sa aking kaliva at bumibisita rin sa ibang mga selda. [Noong panahong iyon ay napagtanto na ng kanyang mga magulang ang kanilang kasalanan] at sa buong panahong iyon ay paulit-ulit nilang sinasabi: 'Akong Kristo! Akong Pinakabanal na Ina ng Diyos! Iligtas ang aming anak.' Napatunayan na hindi angkop ang binata sa buhay monghe. Matapos manirahan sa Athos nang ilang panahon, nang magkamalay at lumakas sa espiritu, bumalik siya sa bahay at nagbigay ng espirituwal na suporta sa kanyang mga magulang. Ngayon, nakikita kong isa siya sa mga unang dumarating sa Pagbabantay sa Buong Gabi. Sa kanyang parokyal na simbahan, binabasa niya ang pambungad na salmo, ang⁴⁴ ; sa bahay naman ay binabasa niya ang Vespers, Matins, at inaawit ang kanon ng panalangin. Napakagaling ng paglalagay ng Diyos sa lahat ng bagay sa kani-kanilang

⁴² Ang Moloch ay isang Semitikong diyos na binanggit sa Lumang Tipan. Karaniwan noon ang paghahain ng maliliit na bata sa diyos-diyosang si Moloch, pinapatay sila at sinusunog sa mga rehas na bakal.

⁴³ Tingnan Lev. 18:21 at 20:2-4; 4 Hari 23:10 at 13.

⁴⁴ Awit 103, binabasa sa simula ng Vespers.

kinalalagyan! Nais ng diyablo na gumawa ng masama, ngunit inayos ng Diyos ang kasamaan na ito mula sa isang panig at sa kabila, at dinala Niya ang mga taong ito sa tamang landas.

— At ang iyong anak na babae, Geronda?

— Siya rin ay unti-unting nalalapit sa tamang landas. Ibinibigay ng Diyos ang mga kanais-nais na pagkakataon para rito.

— Geronda, ang ilang magulang na nagsisimulang mamuhay nang espiritwal sa mas huling yugto ng kanilang buhay ay nag-aalala na hindi nila nabigyan ng Kristiyanong pagpapalaki ang kanilang mga anak noong sila ay bata pa.

— Kung, sa taos-pusong pagsisisi, hihilingin nila sa Diyos na tulungan ang kanilang mga anak, gagawin ng Diyos ang lahat ng Kaniyang makakaya para sa kanila. Bibigyan Niya ang mga anak ng lubid ng kaligtasan upang maligtas sila sa gitna ng bagyong bumabagsak sa kanilang paligid. Kahit na walang sinumang may kakayahang tumulong sa mga kaluluwang ito na kapus-palad, maaaring mag-ayos ang Diyos ng isang bagay na kanilang makikita upang matulungan sila, at sila ay liliko sa tamang landas. Alamin ito: ang mga magulang na ito ay mabuti ang hangarin, ngunit noong sila ay bata pa, hindi sila nakatanggap ng tulong mula sa kanilang sariling mga pamilya at samakatuwid ay karapat-dapat na ngayon sa tulong ng Diyos.

— Geronda, paminsan-minsan ay nangyayari na ang mga bata, habang namumuhay nang espiritwal, ay nahaharap sa maraming kahirapan dahil sa mga magulang na walang pakialam sa usapin ng pananampalataya.

— Mas inaalaan ng Diyos ang mga batang ito kaysa sa mga anak ng iba — yaong ang mga magulang ay namumuhay nang espiritwal. Inaalagaan Niya sila gaya ng pag-aalaga Niya sa mga ulila.

Ang impluwensya ng kapaligiran sa mga bata

— Geronda, mula sa anong edad naaapektuhan ang mga bata ng kanilang kapaligiran?

— Ang mga bata ay 'kumukuha ng kopya' ng kanilang mga magulang mula pa sa duyan. Nakikita nila ang ginagawa ng matatanda, ginagaya ito at ini-record sa kanilang blangkong 'tape'. Kaya't ang mga magulang ay dapat magsikap nang taimtim na putulin ang kanilang mga pagnanasa. Ang katotohanang namana nila ang ilan sa mga hilig na ito mula sa kanilang mga magulang ay hindi mahalaga. Hindi lamang sila mananagot sa Diyos sa hindi pagsisikap na pigilin ang mga hilig na ito, kundi magkakaroon din sila ng pananagutan sa pagpapasa ng mga hilig na ito sa kanilang mga anak.

— Geronda, bakit nga ba ang mga batang pinalaki sa iisang paraan sa tahanan ng kanilang mga magulang ay kung minsan ay lubos na magkaiba?

— Madalas na malaki ang impluwensya ng kapaligiran sa isang bata. Ngunit kung mabuti ang kanyang kalikasan, kapag siya'y lumaki, bibigyan siya ng Diyos ng mas malaking kaliwanagan upang maunawaan niya ang mga negatibong impluwensyang naranasan niya, at magsikap na palayain ang sarili mula rito.

Ngayon, laganap ang kasamaan sa mundo. Hinahangad ng mga tao na sirain ang mga bata mula pa sa duyan. Sa halip na protektahan ang mga bata mula sa kasamaan hanggang sa sila'y mag-mature, hinahadlangan pa sila sa paggawa ng mabuti. Pagkatapos, nang sila'y mahulog sa kasalanan at pagdurusa, nais ng mga kawawang batang ito na bumangon ngunit hindi nila alam kung paano. Sapagkat kapag nahulog na sila sa dalisdid ng kasalanan, hindi na nila madaling huminto. Ang mga kabataang lalaki na may edad dalawampu't lima hanggang dalawampu't pito ay pumupunta sa aking kaliva—mga gumagamit ng droga na namumuhay sa kasalanan—at ang mga kaluluwang ito ay humihingi ng tulong.

Noong isang beses, natulungan ko ang isa sa mga kabataang ito na makabalik sa tamang landas. At ngayon, dinadala na nila sa akin ang kanilang mga kaibigan, at pati na ang mga kaibigan ng kanilang

mga kaibigan, upang sila rin ay makatanggap ng tulong. Nakakapagpalungkot ang mga kabataang ito. Isang kaluluwang binata ang gumagamit ng matitinding droga at isang paa na lang ang layo sa hukay. Puno ng bakas ng karayom ang mga braso niya, bulok ang mga ngipin niya... Ngunit tumigil siya at tumulong sa iba. May labinlimang binata sa grupo niya. At nang lumapit sila sa akin, ipinakikilala ng mga binatang ito ang sarili: 'Taga-grupo ni ganito at ganoon ako.' Siya ang kanilang... 'elder'! Ngunit marami sa mga kaluluwang ito ang mabilis na papunta sa bangin. Gumagamit sila ng karayom, [para makakuha ng pera para sa droga] ibinebenta nila ang kanilang dugo... Sinisira ng mga kabataang ito ang kanilang sarili at pati na rin ang kanilang mga magulang. At makikita mong namamatay ang kanilang ama dahil sa stroke, ang kanilang ina naman dahil sa sakit sa puso, sakit sa atay o iba pa.

Pag-ibig sa pagitan ng magkakapatid

Dapat linangin ng mga magulang ang pagmamahalan sa pagitan ng kanilang mga anak. Sa pagnanais nilang suportahan ang mas mahina, dapat nilang ihanda ang lupa para dito sa pamamagitan ng pagkuha ng 'pahintulot' ng mas malakas. Ibig sabihin, dapat nilang tulungan ang mas malakas na anak na maunawaan na ang kapatid niya ay nangangailangan. Ang katarungan ay gawain ng Diyos, at ito ay dapat pantay na ipamahagi sa nakatatanda at sa nakababatang kapatid. Ang katarungan ay ipinapakita sa nakatatanda sa pamamagitan ng paggalang, at sa nakababatang kapatid sa pamamagitan ng pagmamahal, upang hindi masaktan ang nakababatang kapatid. Binanggit din ito sa Aklat ng Deuteronomio.⁴⁵ Halimbawa, kung ang nakatatandang kapatid ang may kasalanan, dapat nating ipagtanggol ang nakababatang kapatid, ngunit hindi dapat masaktan ang damdamin ng nakatatanda sa harap ng nakabata. Kailangan nating kausapin nang pribado ang may kasalanan upang maunawaan niya ang kanyang pagkakamali.

— Geronda, paano nalulunasan ang selos na karaniwang lumilitaw sa mga nakatatandang kapatid tungo sa kanilang nakababatang kapatid?

— Ang selos ay isang damdamin. Gayunpaman, kung ang isang tatlong taong gulang na bata ay makita ang kanyang ina na nagpapasuso sa kanyang bagong silang na kapatid na lalaki o babae, sa isang paraan ay may katwiran ang kanyang selos, dahil siya mismo ay kamakailan lamang pa rin pinapasuso. Ngayon nakikita niya ang kanyang nakababatang kapatid sa bisig ng kanyang ina at naiisip: "Hanggang kahapon, hinahawakan ako ni Nanay sa kanyang mga bisig, at ngayon inilagay niya ako sa huli!" Kung may lola ang bata, ayos lang: may mapupuntahan siya para humingi ng aliw. Gayunpaman, pagdating niya sa apat na taon, dapat ay hindi na siya masyadong naiinggit. At pagdating niya sa anim na taon, dapat sabihin sa kanya ni Nanay: "Lumaki ka na talaga. Anong klaseng nanay ang nagdadala ng ganoong kalaking bata sa kanyang mga bisig?" Kung tutulungan ng ina ang munting anak na malampasan ang kanyang selos, siya lamang ang lalapitan nito kapag may tunay na seryosong dahilan. Ngunit kung palagi namang gustong kumapit ng bata sa palda ng kanyang ina, mayroong hindi maganda rito.

Malaki ang impluwensya ng mga kauri sa mga bata

— Geronda, bakit nangyayari na ang isang binata, na namuhay nang espiritwal mula pagkabata at may kabanalan, ay tuluyang nalilihis sa tamang landas?

— Maraming dahilan. Ang mga batang namumuhay nang makalupa at pabaya ay nahuhulog kapag nakakita sila ng ibang batang namumuhay nang may kabanalan at espiritwalidad at nais silang isama sa uri ng buhay na kanilang tinatahak. Noong isang beses, naglalakad ang dalawang binata sa daan. Biglang nadulas ang isa at nahulog sa isang maruming latak. Dumikit ang dumi sa lahat ng damit niya.

⁴⁵ Tingnan Deut. 1:17.

Hindi nagtagal, nang medyo nakalakad na sila at malapit na sa isa pang latak, itinulak niya ang kaibigan papunta rito upang madumihan din. Ginawa ito ng batang lalaki dahil hindi siya kumportable; siya mismo ay marumi samantalang malinis ang kaibigan niya.

Malaki ang impluwensya ng mga kapantay sa mga bata. Noong bata pa ako, may likas akong pagmamahal sa iba. Nasa likas kong ugali iyon. Kapag pumupunta ako sa isang lugar kasama ang mga multo, sinisikap kong ipasakay ang isa sa kanila sa hayop, at binubuhat ko naman ang nakababatang kapatid ko sa balikat ko. Noong minsan, nang patayin ng isa sa mga kapatid ko ang isang maliit na ibon, labis akong nalungkot at pinagalitan ko siya. Pagkatapos, kinuha ko ang ibon at inilibing ko ito habang umiiyak. Kaibigan ko ang mga batang kasing-edad ko. Pumapasok kami sa gubat, nanalangin, nagbasa ng Mga Buhay ng mga Santo, at nag-aayuno. Pagkatapos, sinimulan ng mga ina ng mga batang iyon na ipagbawal sa kanila ang pakikipagkaibigan sa akin. "Huwag kayong lumabas kasama niya," sasabihin nila. "Mahahawa kayo sa kanya ng tuberkulosis." Kaya iniwan ako ng mga bata, at nakaramdam ako ng kalungkutan.

Bukod pa doon, tinutukso nila ako, sumisigaw mula sa lahat ng sulok: "Monghe, monghe!" Ginawa nilang paghihirap ang buhay ko. At umabot ako sa puntong hindi ko na matiis ang kanilang pang-aasar. Pagkatapos ay nagpasya ako: "Makikipagkaibigan ako sa mga mas matandang binata at magpapanggap [na ganoon din ang asal ko]." Kaya nagsimula akong makihalubilo sa mga mas matandang kabataan. Nakakuha ako ng isang goma at gumawa ako ng busog. Sa simula, hinihila ko lang ang goma pabalik, nagpapanggap na gusto kong mamaril. Pagkatapos, nakakuha ako ng bala at naging pinaka-eksaktong mamamana ng busog. At isang araw, nang barilin ko ang isang maliit na ibon at makita itong patay, bigla akong nagkamalay. Itinapon ko ang goma at ang mga bala at sinabi ko sa sarili ko: 'Nang pumatay ng ibon ang kapatid mo, umiyak ka at sinita mo siya sa ginawa niya. At tingnan mo kung ano ka na ngayon! Pinapatay mo na ang mga ibon, at hindi magtatagal, pati ang mga hayop papatayin mo na rin.' At sa katunayan, kung ipinagpatuloy ko ang ganoong pamumuhay, mula sa pagbaril gamit ang pambato ay napunta ako sa pangangaso ng mga hayop, at ako pa mismo ang nag-aahit sa mga balat nila.

Saang kalaliman ng kasamaan ang mararating ng isang tao, na orihinal ay kilala sa sensitibo at maringal na kaluluwa! Maaari itong mangyari kung siya ay pabaya at madala ng masamang pakikisama. Ngunit ang mabuting pakikisama ay nagdudulot ng malaking benepisyo. Binigyan ng Diyos ang mga tao ng iba't ibang biyaya. Kung paanong nakikita ng isang tao ang kasamaan at kabuktot ng iba, gayundin naman ay nakikita niya ang kabutihan nito—at maaaring tularan ito.

Pagtulong sa mga batang naligaw sa tamang landas

Dapat may kapaligiran ng pag-ibig at kapayapaan sa tahanan. Kapag nakatanggap ng kaunting pag-ibig sa pamilya, ang isang bata, kahit biglaang tumakas sa bahay, ay babalik pa rin kapag nakita niyang sa ibang lugar ay hindi niya matagpuan ang pag-ibig, kundi pagpapanggap lamang. Ngunit kung naaalala nila ang mga malaswang tagpo, ang panunumpa at ang mga pagtatalo na naganap sa bahay, paano nga ba mahihikayat ang kanilang puso na bumalik sa bahay?

— Geronda, ano ang dapat gawin ng mga magulang kung tumakas ang kanilang anak sa bahay?

— Dapat nilang subukang panatilihin ang pakikipag-ugnayan sa kaniya — upang, kapag siya'y nagkamalay, makabalik siya sa kanila. Dapat silang magsalita nang mabait sa kaniya at, upang matulungan siya, dapat nilang gawing mag-isip siya. Halimbawa, kung ang isang anak ay naglilibot sa gabi nang hindi alam kung saan, dapat sabihin ng ina sa kanya: "Halika rito, anak ko. Kung ikaw ang nasa kalagayan ko, makakapagpigil ka ba kung uuwi ang iyong mga anak lampas sa hatinggabi?"

Kahit ang pinakamalubhang pagkakamali ng isang bata ay hindi dapat magdulot ng paghihikayat sa mga magulang, sapagkat sa ating panahon ay naging uso na ang kasalanan. Dapat ding tandaan ng

mga magulang na ang mga bata sa ating panahon ay may mga nagpapagaan na kalagayan pagdating sa mga maling asal na kanilang nagagawa. Ang 'B' para sa pag-uugali sa kasalukuyan ay katumbas ng 'A+' noong tayo'y bata pa. Siyempre, dapat subukan ng mga magulang na tulungan ang kanilang mga anak, ngunit hindi nila kailangang mag-alala nang labis. Darating ang panahon na magiging matino ang mga bata. Sa ngayon, maaaring hindi nila maintindihan kung ano ang mabuti, dahil hindi pa hinog ang kanilang pag-iisip. Nalilito ang kanilang isipan, at kulang ang mga bata sa kalinawan ng budhi upang matukoy ang panganib na kanilang kinahaharap at ang hindi na maibabalik na pinsalang maaaring idulot nila sa kanilang sarili.

Mabuti kung ipapakita ng mga magulang sa kanilang anak na sila ay nalulungkot sa kanyang masamang asal. Ngunit huwag nilang pilitin ang bata at magdasal na lamang sila. Ang panalangin na iniaalay nang may paghihirap ay nagbubunga ng positibong resulta. Kung, gayunpaman, gumawa ang bata ng napakabigat na kasalanan, dapat nang pakialaman ng mga magulang nang maingat. Kung hindi naman seryoso ang pagkakasala, hayaan na lang ito ng mga magulang nang kaunti, upang hindi mairita ang bata at hindi pa lalo lumala ang kanyang kalagayan, dahil ang magiging bunga ng pagkairita na ito ay ang kanyang paglayo sa kanila. [Sa ganitong kaso] dapat lamang ipanalangin ng mga magulang kay Kristo at sa Pinakabanal na Ina ng Diyos na protektahan Nila ang kanilang anak.

Ang panalangin ng mga magulang — lalo na ng ina — ay napakabunga, sapagkat nagmumula ito sa puso at puno ng pagdadalamhati. Nang naninirahan ako sa Iveron Skete, may isang binata na biglang dumalaw. Ang binatang ito, habang naglalakbay sa Chalkidiki, ay nakasalamuha ng isang grupo ng mga peregrino na patungo sa Banal na Bundok. Nang makiisa siya sa kanila, nakarating siya sa Athos at dumating sa silid-pangmunimuni ko. Oh, anong klaseng tao siya! Isang ateista, isang mapang-insulto, isang walang hiya kung meron man! Kasabay nito, taglay niya ang isang uri ng demonyong talas ng isip at hindi siya naniwala sa kahit ano. Ininsulto niya ang lahat—bata man o matanda—gamit ang masasamang pananalita. Alam mo ba kung gaano karaming pagsisikap ang inilaan ko para magising ang kanyang diwa? Naging posible na magkaroon ng pagkakasundo sa kanya, at nagawa ko pang gupitan ang kanyang mahabang buhok!.. "Nawa'y pagkalagyan ng Diyos ng mabuting kalusugan ang iyong ina," sabi ko sa kanya. "Ang kanyang mga panalangin ang nagdala sa iyo rito." "Oo, Ama," ang tugon niya sa akin. 'Naglilibot lang ako sa Chalkidiki at hindi ko namalayan na napunta ako rito.' 'Maiisip mo ba,' sabi ko, 'kung gaano kasaya ang iyong ina kapag nalaman niyang nakapunta ka sa Banal na Bundok, at higit pa rito, makikita ka niyang may gupit na!' 'Paano mo nalaman iyon, Ama?' tanong niya nang may pagkamangha. — Sa totoo lang, kapag nakita niya kung gaano ako nagbago, tiyak na matutuwa si Nanay! Tingnan mo! Nilansi ng Diyos ang binata at ipinadala siya sa isang "espesyalista"! Ilang dasal kaya ang inihain ng kaluluwang ina niya sa Diyos!

Kailan dapat sisihin at kailan dapat purihin ang bata

Dapat maging maingat ang mga magulang na huwag pagsawayin ang kanilang mga anak sa gabi, dahil sa gabi ay wala nang paraan ang mga bata para mawala ang kanilang pagkabahala. At ang kadiliman ng gabi ay naglalagay ng mas madilim pang anino sa kalagayan ng kanilang mga kaluluwa. Nagsisimulang mag-isip ang mga bata kung paano pinakamainam na tutulan ang kanilang mga magulang. Iba't ibang ideya ng 'pagpagtanggol' ang pumapasok sa kanilang isipan, nakikialam ang diyablo, at sa ganitong paraan ay maaaring marating nila ang punto ng paghihikayat. Samantalang sa araw, kahit na bantaan ng mga bata ang kanilang mga magulang ng iba't ibang uri ng paghihiganti, kapag lumabas sila, madidistract sila, makakalimutan ang kanilang mga problema, at lilipas ang kanilang pagkabahala.

— Geronda, nakakatulong ba ang pisikal na parusa para magbago ang mga bata?

— Hangga't maaari, dapat iwasan ito ng mga magulang. Dapat nilang subukang, sa pamamagitan ng kabaitan at pasensya, ipaintindi sa bata na mali ang kanyang ginagawa. Kapaki-pakinabang lamang ang isang sampal sa likod ng ulo kung napakabata ng bata at hindi niya namamalayan na siya ay nanganganib — upang sa susunod ay mag-ingat na siya. Ang takot na makatanggap ng isa pang sampal ay nagsisilbing hadlang para sa bata at nagpoprotekta sa kaniya mula sa panganib. Noong bata pa ako, mas nakinabang ako sa aking ina kaysa sa aking ama. Pareho nila akong minahal at nais ang pinakamabuti para sa akin. Gayunpaman, bawat magulang ay tumulong sa akin sa kani-kanilang paraan. Mahigpit ang aking ama. Kapag nagmumungkahi kami ng kalokohan, pinapalo niya kami. Ang sakit mula sa palo ay nakatulong para huminahon ako nang kaunti, ngunit nang mawala na ang sakit, nakakalimutan ko na ito pati na ang payo ng aking ama. At hindi naman sa hindi niya ako minahal: hindi, pinapalo niya ako dahil mahal niya ako. Naalala ko minsan—tatlo pa lang akong taong gulang noon—sinampal ako ng tatay ko nang malakas sa likod ng ulo kaya tumilid ako ng ilang metro! At alam mo ba kung bakit? Walang tao sa bahay sa katabi namin. Umalis na sa Amerika ang mga may-ari, at napabayaan na ang bahay. Sa bakuran ng bahay na iyon ay may puno ng igos na ang mga sanga ay nakalabas sa kalsada at nakasabit sa ibabaw ng daan. Punong-puno ng bunga ang puno. Nang naglalaro kami ng mga kaibigan ko sa kalsada, lumapit sa amin ang isang kapitbahay at binuhat ako para makapitas ako ng ilang igos para sa kanya, dahil hindi niya maabot ang mga sanga. Pinitas ko ang lima o anim na igos, at binigyan niya ako ng dalawa. Nang malaman ito ng aking ama, nagalit nang husto siya. Doon ko nakuha ang sampal na iyon! Umiiyak ako nang malakas. Ang aking ina, na nasaksihan ang lahat, ay humarap sa aking ama at sinabi: "Bakit mo pinapalo ang bata! Maliit pa siya, hindi pa niya alam ang anumang bagay! Paano mo matiis na marinig siyang umiiyak!" "Kung umiyak siya noong itinaas siya para pumitas ng igos," ang sagot ng tatay ko, "hindi na siya umiiyak ngayon. Pero mukhang gusto rin niyang matikman ang igos ng iba! Hayaan mo siyang umiyak!" Ngunit kaya ko pa kayang ulitin ang ginawa ko pagkatapos noon? Tungkol naman sa aking ina, nang makita niya ang kalokohan ko, nagalit siya, ngunit may marangal siyang diwa. Kapag nakikitang ako'y nagkakalokohan, lumalayo siya at nagpapanggap na hindi niya ako napapansin, upang hindi niya ako masaktan. Ngunit ang 'taktika' ng aking ina ay literal na pumutol sa puso ko. 'Tingnan mo, tingnan mo,' sabi ko sa sarili ko, 'ang sama mo ngang pasaway, at hindi ka lang pinapalo ni Nanay, nagkukunwari pa siyang hindi ka nakikita! Hindi na ito mauulit! Paano ko kayang tiisin na makita si Nanay na nalulungkot muli?" Sa pag-uugali niya ng ganito, mas nakatulong sa akin si Nanay kaysa kung pinapalo niya ako sa likod ng ulo. Ngunit hindi ko ito sinamantala, ni sinabi ko man: "Ah, dahil hindi niya ako nakikita ngayon, sige, gumawa pa ako ng mas maraming kalokohan." Ngunit iba ang tatay ko: kahit ang pinakaliit na bagay na hindi ayos ay agad siyang bumabayo sa likod ng ulo. Kita mo: pareho nila akong mahal, pero mas nakatulong sa akin ang marangal na pag-uugali ng nanay ko.

— Geronda, pero ang ilang mga bata ay sobrang pasaway: sumisigaw sila, tumatakbo-takbo, at gumagawa ng kalokohan. Paano maiwasan ng kanilang mga magulang ang pisikal na parusa?

— Makinig ka, hindi kasalanan ng mga bata. Para lumaki nang maayos ang mga bata, kailangan nila ng bakuran kung saan sila makakapag-takbuhan at makakapaglaro. Ngunit ngayon, nakakulong ang mga batang ito sa mga mataas na gusali. Hindi sila makapag-takbuhan nang malaya, hindi sila makapaglaro, hindi sila makapag-ligaya. Hindi dapat magalit ang mga magulang kung masigla ang kanilang anak. Ang masiglang bata ay may lakas sa loob, at kung magagamit niya ito nang maayos, maaari siyang magtagumpay sa buhay.

Hindi mabuti para sa mga bata ang pagpipilit.

Ang ilang magulang ay naglalagay ng labis na presyur sa kanilang mga anak — at ginagawa ito sa harap ng iba. Akala mong ang anak nila ay isang hayop na pang-pasan, na pinipilitan nila gamit ang tungkod upang maglakad nang tuwid nang hindi lumilihis sa kanan o kaliwa. Para bang hinahawakan nila ito ng tali habang sinasabi, "Maglakad nang malaya!" At saka umaabot pa ang ganitong mga magulang na sinisimulang bugbugin ang kanilang mga anak. Ngayon ay may isang ina na dumating kasama ang kanyang anak na lalaki—isang matikas na binata. May sakit ang kanyang anak. "Ano ang dapat kong gawin, Ama?" tanong niya. "Hindi kumakain ang anak ko at ayaw pa kaming kausapin." Ngunit nang sabihin ko sa kanya kung ano ang gagawin, nagsimula siyang muli: "Ano na ngayon ang dapat kong gawin?"

— Geronda, baka hindi niya naintindihan ang sinabi ninyo?

— Siyempre, naintindihan niya! "Hindi ko matiis na kasama ka kahit isang oras," sabi ko sa kanya. "Paano nga ba mabubuhay ang anak mo kasama ka? Sa katunayan, dinala mo na siya sa sukduhan!" "Hindi," ang sagot niya. — "Mahal ko siya." "Saan ang pagmamahal kung hindi niya mahanap ang kanyang lugar sa tabi mo? Napilitan siyang tumakas sa bahay dahil gusto niyang mapunta sa ibang kapaligiran. Pagkatapos ng lahat, kapag hindi siya kasama mo, maayos ang kanyang pag-uugali. Kung ayaw ka niyang makita, ibig sabihin ay may bahagi ka ring kasalanan dito. Huwag mo siyang inisin: sinasaktan mo siya. Maging mabait at matiisin ka sa kanya." Sinabi ko sa kanya ang lahat ng ito, pinakinggan niya ako at nagsimula ulit: "So ano'ng gagawin ko? Ayaw kaming makita ng bata." Paano ka makakapagkasundo sa isang taong ganyan? Ayos lang naman ang bata, pero iniisip nilang bobo siya. Ibig sabihin, may mali sa kanila.

Ang pagpipilit ng magulang ay hindi nakakatulong sa mga bata; pinipigilan nito ang kanilang pag-unlad. Ang walang katapusang "huwag mong hawakan 'yan, huwag kang pupunta roon, gawin mo ito nang ganito..." Ngunit kailangan mong hawakan ang tali nang hindi ito napuputol. Kailangan mong itama ang mga bata nang may taktika, upang matulungan silang maunawaan ang kanilang pagkakamali, ngunit kasabay nito ay hindi dapat hayaang magkaroon ng pag-aalitan sa pagitan ninyo. Dapat gawin ng mga magulang ang kapareho ng ginagawa ng isang mabuting hardinero kapag nagtatanim ng maliliit na punla. Maingat na itinatali ng hardinero ang punla sa isang patpat gamit ang malambot na lubid upang hindi ito yumuko o masira kapag pinapayuko ito ng hangin sa kanan o kaliwa. Pagkatapos, naglalagay ang hardinero ng bakod sa paligid ng punla, didiligin ito, aalagaan, at poprotektahan mula sa mga kambing — hanggang sa tumubo ang mga sanga ng puno. Sapagkat kung kakainin ng mga kambing ang punla, iyon na ang katapusan nito — parang patay na rin. Ang punong kinain ng kambing ay hindi makakapagbunga o makapagbigay ng lilim. Ngunit kapag lumaki na ang mga sanga nito, tinatanggal ng mag-uuma ang bakod, at nagsisimulang mamunga ang puno, at sa lilim nito ay maaaring magpahinga ang mga kambing, tupa, at tao.

Gayunpaman, ang mga magulang, na hinihimok ng labis na pag-aalala para sa kanilang mga anak, ay madalas na nais silang itali hindi ng malambot na lubid kundi ng alambre na bakal, samantalang ang mga bata ay dapat gabayan nang banayad — upang hindi sila masaktan. Dapat magsikap ang mga magulang na tulungan ang kanilang mga anak sa isang marangal na paraan. Magbubunga ito ng diwa ng kabaitan sa kanilang murang puso, at mararamdaman nila mismo ang pangangailangang gumawa ng mabuti. Ang mga magulang, sa abot ng kanilang makakaya, ay dapat ipaliwanag sa kanilang mga anak kung ano ang mabuti sa mabait na paraan: nang may pag-ibig at may kalungkutan. Naalala ko ang isang ina na, nang makita niyang nagkakamali ang kanyang anak, ay nagsabi nang may luha sa mata at may kalungkutan: "Huwag mong gawin iyon, aking mahal na anak." At sa pagtingin ng kanyang mga anak sa ganitong halimbawa, natutunan nilang magsikap nang may kagalakan na iwasan ang mga tukso sa

buhay, huwag lumayo sa mga kahirapan, kundi lampasan ang mga ito sa pamamagitan ng panalangin at pagtitiwala sa Diyos.

Ngayon, ang mga matatanda at mga bata sa mundo ay namumuhay na parang nasa kulungan ng mga baliw, kaya't kailangan ng malaking pasensya at maraming panalangin. Maraming bata ang nasa bingit ng pagkasira ng pag-iisip. [Parang] isang orasan na bahagyang sira, at pinipihit ito ng mga magulang hanggang sa sukdulan, at higit pa sa sukdulan, at saka napuputol ang spring ng orasan. Kailangan ng paghuhusga. Ang isang bata ay kailangang 'ipihit' nang higit, ang isa naman ay mas kaunti. Ang mga kaluluwang batang ito ay naeeekspos sa lahat ng uri ng [masamang] impluwensya. Kapag nasa paaralan o nasa kalye, naririnig nila ang panawagan na: 'Huwag mong igalang ang iyong mga magulang! Huwag mong igalang ang sinuman o anumang bagay!' — at bukod pa rito, gusto pang higitan ng kanilang mga ina ang kontrol sa kanila — lalo pa silang naghihimagsik.

Kaya pinapayuhan ko ang mga ina na disiplinahan muna ang kanilang sarili sa pamamagitan ng panalangin at huwag ang kanilang mga anak. Kung palagi nilang sinasabi sa bata: 'Huwag mong gawin 'yan, huwag mong hawakan 'yan' — kahit sa mga maliliit na bagay, at kung minsan ay hindi makatarungan — pagdating ng seryosong panganib, halimbawa, kung gusto ng bata na magbuhos ng gasolina sa apoy, — hindi siya makikinig at, kapag ginawa niya iyon, malubha siyang masasaktan. Hindi nauunawaan ng bata na ang mga salitang 'huwag mong gawin iyon' ay sumasaklaw sa pagmamahal. Ngunit kapag lumaki nang kaunti ang bata, sumisibol ang pagkamakasarihan, at kapag pinagsabihan, nagiging suwail sila, iniisip: 'Bata pa ba talaga ako para tratuhin nila ako nang ganito?' Dapat ipaintindi ng mga magulang sa bata na, kung paanong pinrotektahan siya nila laban sa pagkasunog noong siya ay maliit pa, gayundin naman ngayon na siya ay lumaki na, pinoprotektahan nila siya mula sa ibang uri ng apoy. Kaya naman, dapat maging mapagmatyag ang bata, huwag magpatalo sa tukso ng diyablo, at panatilihin sa kanyang sarili ang Grasya ng Binyag.

Hindi matalinong labis na pagmamahal ng magulang

— Geronda, maaari bang masaktan ng isang ina ang kanyang anak dahil sa hindi matalinong pagmamahal?

— Oo naman. Halimbawa, nakikita ng ina na hindi matuto lumakad ang kanyang munting anak, at sinasabi: 'Kawawa naman, hindi siya makalakad' — at patuloy siyang binubunot pataas, sa halip na hawakan ang kanyang kamay at tulungan siyang maglakad nang mag-isa. Ang tanong, paano nga ba matututo lumakad ang bata? Siyempre, hinihimok ng pag-ibig ang ganitong ina, ngunit sa labis niyang pag-aalaga ay nasasaktan niya ang kanyang anak. Nakilala ko ang isang ama na ang anak ay naglingkod sa hukbo. Gayunpaman, hahawakan pa rin niya sa kamay ang kanyang ganap nang matandang anak at ihatid sa barbero! "Dinala ko ang anak ko sa iyo para gupitan mo siya," sasabihin ng ama. "Sabihin mo kung magkano ang bayad at kailan ko siya sunduin?" Sa ganitong paraan [sa pamamagitan ng kanyang hindi matalinong pag-aalaga], pinahina ng lalaking ito ang kanyang anak.

Ang pag-ibig ay dapat 'pigilain' ng katwiran. Ang tunay na pag-ibig ay mapagbigay. Wala itong makasariling pagkiling at nailalarawan ito ng pag-iingat. Mahalaga ang pag-iingat sa malaking bahagi ng pag-ibig ng isang babae, upang hindi niya aksayahin ang kanyang pag-ibig sa walang kabuluhan. Noong isang beses, may isang binata na dumating sa kubo ko, galit sa kanyang mga magulang. Ang kanyang mga magulang ay mabuti ang hangarin, ngunit hindi nila alam kung paano siya tulungan. Kaya sinimulan niyang ikwento sa akin na pinipilit siya ng kanyang mga magulang, na hindi siya nila mahal, at iba pa. "Makinig ka," sabi ko sa kanya, "nang bata ka pa at binabalutan ka ng nanay mo ng maraming sapin-sapin na damit, bakit niya ginawa iyon? Para ba hindi ka sipunin, o para magka-heatstroke ka?" Maraming pagmamahal ang nasa ginawa ng iyong ina." Sa wakas — nang mapagtanto niya kung gaano

siya kamahal ng kanyang mga magulang — ay nagsimulang umiyak ang binata. Napakamaalaga ng kanyang ina, kahit na hindi niya matulungan ang kanyang anak dahil sa kanyang pag-uugali na nagpasiklab sa pagtutol nito.

Kapag kinakailangan, dapat maging mahigpit ang isang ina sa kanyang anak. Kung masyado siyang papayag sa anak at sasang-ayon sa lahat ng bagay, hindi ito para sa pinakamabuting interes ng bata. Sa Adana⁴⁶, isang biyuda ang may nag-iisang anak na lalaki, si Yannis. Nang medyo tumanda na ang bata, ipinadala niya ito upang maging aprentis ng isang sapatosero. Pagkalipas ng isang linggong pagtatrabaho, sinabi ng batang lalaki: "Mama, hindi ko na kailangang bumalik sa amo: natutunan ko na ang paggawa ng sapatos." "Kailan mo iyon natutunan?" tanong niya. "Kung gusto mo," sagot niya, "ipapakita ko sa iyo kung paano gumagawa ng sapatos. Tingnan: ganito mo pinuputol ang talampakan, ganito mo ikinakabit ang katad, inilalagay ang takong, pinapakó ito..." At ang master na pinagsasanayan ni Janis ay isang mabait na tao. Ninais niyang turuan ang batang lalaki dahil sa awa, dahil lumaki si Janis nang walang ama. Gayunpaman, nang makita niyang lumipas na ang isang linggo at hindi na dumarating si Janis, nag-alala siya: baka nagkasakit ang bata? Kaya't lumapit siya sa ina nito upang itanong kung kumusta ang bata. "Ano'ng nangyari kay Janis? Bakit hindi na siya pumapasok sa trabaho? May sakit ba siya?" tanong ng maestro sa biyuda. "Hindi," sagot niya, "maayos lang siya." "Kung ganoon, bakit hindi na siya pumapasok sa trabaho?" "Bakit pa siya pupunta roon?" sagot ng biyuda. "Pagkatapos ng lahat, natutunan na ni Janis ang paggawa ng sapatos." "Pero paano niya iyon natutunan sa loob lamang ng ilang araw?" namangha ang sapatosero. "Napakasimple lang," sagot ng ina. "Kinuha niya ang katad, inunat ito sa hulma, pinukpok ang mga pako, ikinabit ang takong, pagkatapos ay inalis ang bota sa hulma at ayun na!" Tuma-tawa ang sapatosero, nagpaalam sa kanya at umalis. Nang bumalik siya sa pagawaan, tinanong siya ng mga aprentis, "Guro, kamusta na si Janis?" "Buhay siya at nasa mabuting kalagayan," ang sagot niya. "Hindi lang natutong maging sapatosero si Janis—natuto rin ang kanyang ina!"

At nakikita ko na maraming magulang ang kumikilos na parang biyudang ito. Akala nila mahal nila ang kanilang mga anak, ngunit sa katotohanan ay sinisira nila sila. Halimbawa, ang isang ina, dahil sa labis na pagmamahal, ay binabaha ng halik ang kanyang anak at sinasabing, sabihin nating: 'Walang batang kasing-ganda ng anak ko sa buong mundo!' Sa paggawa nito, pinapalago niya ang pagmamataas at hindi malusog na kumpiyansa sa sarili ng bata. Pagkatapos, ang batang iyon ay sumusuway sa kanyang mga magulang, kumbinsidong alam na niya ang lahat.

Dapat tulungan ng mga magulang ang mga anak na matutong maging responsable sa sarili mula sa murang edad. Hayaan ang mga bata na gawin ang kaya nila sa loob ng pamilya: hindi nila dapat hilingin na ihain sa kanila ang lahat nang handa na. Kung hindi, kapag sila'y lumaki, mahihirapan sila. Isang manggagawa ang nagsumikap nang walang pagod at pinalaki ang kanyang mga anak. Ngunit habang siya ay nagtatrabaho, ginugol ng mga anak ang kanilang mga araw sa pag-aabang sa kalye. At kahit na sila'y lumaki at nagkaroon na ng sariling pamilya, inaasahan pa rin nila na ang kanilang ama ang magbibigay para sa kanila. At nang sinabi niya sa kanila na dumating na ang panahon para silang mag-alaga sa sarili nilang mga tahanan at pamilya, sumagot sila: "Paano mangyayari iyon, Ama? Hindi mo kami iniwan noong kami'y mga bata pa! Kaya paano mo kami iiwan ngayon — na kami'y lumaki na at pasan na namin ang pasanin ng mga pananagutan sa pamilya?"

Paghahati ng mana

Kung matatag ang kalagayan ng mga magulang sa pananalapi, sila ang may pananagutan sa kinabukasan ng kanilang mga anak. Siyempre, ang pinakamahalaga ay pinalalaki nila ang kanilang mga

⁴⁶ Adana – isang lungsod sa Asya Menor, sa hilagang-silangang baybayin ng Dagat Mediterraneo. – *Tala ng tagasalin*.

anak upang maging mabubuting tao, at tutulungan silang mag-aral o magsanay ng isang kasanayan upang makapaghanap-buhay ang mga anak. Pagkatapos, kailangang bumili ang mga magulang para sa kanila ng maliit na bahay at iba pa. Noong 1924, bilang bahagi ng pagpapalitan ng populasyon noong panahong iyon,⁴⁷, dumating ang aming pamilya sa Gresya mula sa Faras sa Cappadocia. Ginawa ng aking ama, bilang tagapangulo ng konseho ng nayon, ang kanyang makakaya upang maipatira ang lahat ng aming kabaryo. Huli na niyang inasikaso ang sarili niyang pamilya. Nang lumaki na ang aking mga kapatid, nagsimula silang magreklamo. "Inalagaan mo ang lahat ng iba, Ama," sabi nila, "ngunit hindi mo kami naisip." Kung mag-isa ang isang tao, maaari niyang ibigay ang lahat sa iba at, sa pamamagitan ng paghahain ng sarili, ipakita ang ganap na kawalang-pakialam sa sarili, na hinihimok ng kadakilaan ng diwa. Ngunit kung may pamilya ang isang tao, dapat din niyang isipin ang kanila.

Siyempre, hindi dapat magpadala ang mga magulang at ibigay ang lahat sa kanilang mga anak nang sabay-sabay, sapagkat ang mga kabataan ay walang karanasan at, sa kasalukuyang mundong hindi mapakain, maaaring gumastos sila nang higit sa kanilang kakayahan. Magiging masakit iyon para sa mga magulang kapag napagtanto nilang wala na silang maibibigay pa. Higit pa rito, dapat maging maalaga ang mga magulang sa pinakamahinang anak at bigyan sila ng mas maraming materyal, at higit pa, moral at etikal na suporta, upang hindi sila dalhin ng takot sa pagkabigo na parang rumaragasang baha. Ngunit sa katwiran at pag-ibig, dapat alagaan ng mga magulang ang lahat ng kanilang mga anak, upang walang lamig na makapasok sa kanilang mga relasyon.

Sa kasalukuyan, bihira nang makakita ng magkakabigkis na pamilya na namumuhay nang espiritwal, kung saan ang mga magkakapatid ay hindi nag-aaway sa lupa o mana at hindi nagtutungo sa korte. Nakakakilala ako ng isang pamilyang may pitong miyembro. May mga alahas na ginto ang mga magulang. Pagkatapos silang pumanaw, nagpasya ang mga anak na ang ginto ay dapat mapunta sa kapatid na lalaking nag-alaga sa kanilang mga magulang sa katandaan. Gayunpaman, inisip ng kapatid na lalaki na marami ang anak ng kanilang kapatid na babae kaya mas kailangan niya ang ginto. Ibinigay niya ang ginto sa kanya. Ibinigay ng kapatid na babae ang ginto sa ikatlong kapatid na lalaki, ito naman sa ikaapat, at sa huli, bumalik ang ginto sa unang kapatid na lalaki! Sa madaling salita, nangyari rin sa mga taong ito ang inilalarawan sa Lavsaika.⁴⁸ Sa huli, dahil ayaw ding panatilihin ng unang kapatid na lalaki ang ginto para sa sarili, nagpasya silang ipagkaloob ito sa templo.

Bahagi 3.

Mga Anak at ang kanilang mga Tungkulin

"Ang pagpapala ng magulang ang pinakamalaking mana para sa mga anak. Kaya't dapat magsikap ang mga anak na makamit ang pagpapala ng kanilang mga magulang."

⁴⁷ Ang pagpapalitan ng populasyon sa pagitan ng Gresya at Turkey noong 1924. Ang mga Griyego na naninirahan sa Turkey ay lumipat sa Gresya, at ang mga Turko na naninirahan sa Gresya ay lumipat sa Turkey. – *Tala ng tagasalin*.

⁴⁸ Tingnan si *Palladius, Obispo ng Helenopolis*. Lausaika, o Salaysay ng mga Buhay ng mga Banal at Pinagpalang mga Ama. Kabanata tungkol kay Serapion. Christian Life Foundation. Klin, 2001. pp. 176–177.

Kabanata 1.

Tungkol sa mga bata, ang kanilang mga kagalakan at mga kahirapan

Pagkabata

— Geronda, napapansin ko na minsan sa panahon ng Banal na Liturhiya, nakangiti ang mga sanggol.

— Hindi lang sila ngumingiti sa panahon ng Banal na Liturhiya. Ang mga sanggol ay nasa patuloy na pakikipag-isa sa Diyos dahil wala silang alalahanin. Naalala mo ba ang sinabi ni Kristo tungkol sa maliliit na bata? "*Ang kanilang mga anghel sa langit ay palaging nakikita ang mukha ng Aking Ama sa langit.*"⁴⁹ Ang mga maliliit na bata ay may ugnayan sa Diyos at sa kanilang Anghel na Tagapag-ingat, na palaging nasa kanilang tabi. Sa kanilang pagtulog, tumatawa ang mga sanggol sa isang sandali at umiiyak naman sa susunod, dahil nakikita nila ang parehong masasaya at nakakatakot na mga bagay. Sa ilang pagkakataon, nakikita nila ang kanilang Anghel na Tagapag-ingat at nakikipaglaro rito. Hinahaplos sila nito, hinahawakan ang kanilang kamay, at tumatawa sila. Sa ibang pagkakataon, ipinapakita ng tukso sa kanila ang isang nakakatakot na bagay, at umiiyak sila.

— At bakit pinatatakot ng manunukso ang mga sanggol?

— Ang pagpapatakot niya sa kanila ay para rin sa kanilang kabutihan, dahil ang takot nila ang nagtutulak sa kanila na tawagin ang kanilang ina. Kung wala ang takot na ito, hindi tatakbo ang mga sanggol sa bisig ng kanilang ina. Pinapayagan ng Diyos ang lahat para sa kabutihan ng tao.

— At kapag lumaki na ang mga bata, naaalala pa ba nila ang nakita nila noong sanggol pa sila?

— Hindi, nakakalimot sila. Kung naaalala ng bata kung ilang beses na niyang nakita ang kanyang Anghel, magmamataas siya. Kaya habang lumalaki siya, nakakalimot siya sa lahat ng iyon. Gumagawa ang Diyos sa mga mysteryosong paraan.

— Nakikita ba nila ang lahat ng ito pagkatapos ng kanilang Binyag?

— Siyempre, pagkatapos ng Binyag.

— Geronda, pinapayagan bang dalhin sa banal na relikyang ang isang hindi binyagang sanggol?

— Bakit hindi? Maaari mo pa ngang gawan ng tanda ng krus ang sanggol gamit ang mga banal na relikyang. Ngayon nakakita ako ng isang munting bata na kamukha ng isang maliit na Anghel. 'Nasa'n ang pakpak mo?' tanong ko sa kanya. Natulala siya at hindi niya alam ang sasabihin! Sa Athos, sa silid-pahingahan ko, tuwing tagsibol kapag namumulaklak ang mga puno, nagpapabitabit ako ng kendi sa mga sanga ng palumpong malapit sa bakod na nakapalibot sa silid-pahingahan ko. Kapag may mga bisita akong may dalang maliliit na bata, sinasabi ko: "Mga bata, puwede ninyong pitasin ang mga kendi mula sa mga palumpong, kasi kapag umulan, mababasa sila at masayang lang!" May ilang mausinging bata na agad nakakaintindi na ako mismo ang nagbitin ng mga kendi sa mga sanga, at tumatawa sila. Naniniwala naman ang iba na kusang tumubo sa mga palumpong ang mga kendi, habang ang iba ay hindi sigurado kung maniniwala o hindi... Kailangan din ng kaunting saya ang mga bata.

— Geronda, nakasabit ba kayo ng maraming kendi?

— Kung isasabit ko nga, marami. Kapag may nagdadala sa akin ng masasarap na kendi, hindi ko ito ibinibigay sa matatanda. Pinapainom ko ang matatanda ng Turkish delight. Kapag may nagdadala sa akin ng magagandang kendi, inilalaan ko ito para sa mga bata ng Afonia.⁵⁰ At dito, sa monasteryo, nagtanim din ako ng ilang kendi at tsokolate kahapon, at ngayong araw ay namumulaklak na sila!

⁴⁹ Mat. 18:10.

⁵⁰ Afoniada — isang paaralan para sa mga lalaki na matatagpuan sa Bundok Athos. — *Tala ng tagasalin.*

Napansin mo ba? Aba, bakit hindi: maaraw ang panahon, mabuti ang lupa, mahusay mong hinukay, kaya mabilis na namukadkad ang mga tsokolate!⁵¹ Makikita mo kung anong hardin ng bulaklak ang gagawin ko para sa iyo! Hindi na natin kailangang bumili ng kendi at tsokolate para sa mga bata. Ano sa tingin mo? Aani tayo ng sarili nating ani!

— Geronda, nakita ng mga peregrino ang mga kendi at tsokolate na nakalabas sa taniman ng bulaklak at nagulat sila. "Marahil isa sa mga bata ang gumawa niyan," sabi nila.

— Bakit hindi mo sinabi sa kanila na isang malaking bata ang gumawa noon?

Ang isang anghel na tagapag-ingat ay nagbabantay sa maliliit na bata

— Geronda, bakit binibigyan ng Diyos ng Anghel na Tagapangalaga ang bawat tao? Hindi ba Niya kami mapoprotektahan nang mag-isa?

— Ang isang Anghel na Tagapag-ingat ay espesyal na pag-aalaga ng Diyos para sa Kanyang nilikha. Ang isang Anghel na Tagapag-ingat ay ang Probidensiya ng Diyos, isang pagpapakita ng Kanyang pag-aalaga sa sangkatauhan. At para dito, may utang tayo sa Diyos. Espesyal na inaalagaan ng mga anghel ang maliliit na bata. Ang pag-iingat nila sa kanila! Noong isang beses, naglalaro ang dalawang bata sa kalsada. Gusto ng isa na maghagis ng bato sa ulo ng isa pa at nakatutok na. Hindi nakita ng pangalawang bata ang panganib. At sa huling sandali, tila pinilit ng kanyang Anghel na Tagapag-ingat na may makita ang batang lalaki, tumalon siya — at lumipad ang bato sa tabi ng kanyang ulo.

At minsan, isang ina ang nagpunta sa bukid para magtrabaho at dinala ang kanyang sanggol. Matapos siyang pasusuan, inihiga niya ito sa duyan at nagpunta sa kanyang gawain. Nang, makalipas ang ilang sandali, tiningnan niya ang munting anak, nakita niyang may hawak itong ahas sa kamay at pinagmamasdan ito nang may pagkamausisa! Nang pinapasuso ng ina ang sanggol, may natirang gatas sa paligid ng kanyang bibig. Kaya't gumapang ang ahas papalapit sa munting bata at dinilaan ang gatas sa kanyang mukha. Hinawakan ng sanggol ang ahas. Nang makita ito ng ina, sumigaw siya; natakot ang bata, binuksan ang munting kamay, at gumapang palayo ang ahas! Pinoprotektahan ng Diyos ang mga bata.

— Geronda, pero bakit maraming bata ang nagdurusa sa sakit at iba pang kapahamakan?

— Alam ng Diyos kung ano ang makabubuti para sa bawat tao at, alinsunod dito, ibinibigay Niya sa kanila ang lahat ng kanilang kailangan. Hindi Siya nagbibigay sa isang tao ng anumang bagay na hindi makabubuti para sa kanya. Halimbawa, kung minsan nakikita Niya na ang isang pisikal na kapansanan o pinsala ay mas makakatulong sa atin kaysa kung pinaligtas Niya tayo mula sa pinsalang iyon o pinanatili Niya tayong buo at walang kapinsalaan.

Banal na Pagbibinyag

— Geronda, ano ang mangyayari sa mga naninirahan sa Hilagang Epirus,⁵² na mamamatay nang hindi nabinyagan?

— Karamihan sa kanila ay nabinyagan ng kanilang mga magulang sa pamamagitan ng 'air baptism'.⁵³ At marami sa mga bansang iyon ang nakatanggap ng 'air baptism' mula sa mga yaya o nars

⁵¹ Kahapon, naglagay ang Nakatatanda ng ilang kendi at tsokolate sa isang bagong arang na taniman, at naglagay ng mga sanga ng lila sa ibabaw upang magmukhang namumulaklak ang mga ito.

⁵² Hilagang Epirus — isang bahagi ng Tangway ng Balkan na tinitirhan ng mga Griyego. Mula pa noong 1912, ito ay bahagi na ng Albania. — *Tala ng tagasalin*.

⁵³ Ayon sa kaugalian ng mga Griyego, kung ang buhay ng isang hindi nabinyagang bagong silang ay nasa agarang panganib, maaaring isagawa ang tinatawag na 'binyag sa hangin' sa ibabaw ng bata. Sinumang Kristiyano (lalaki o babae) ang kumukuha sa sanggol sa

sa mga maternity ward. Alam ko ang isang kaso kung saan bininyagan ng isang nars ang isang sanggol sa isang palanggana ng tubig. Nakita ng Diyos ang disposisyon ng babaeng ito... At kung gaano karaming Grasya ang taglay ng bagong binyagan! Noong isang beses, sa isang grupo ng tatlû-rûlimampung tao, napansin ko ang isang babaeng binyagan. Tinanong ko kung sino siya, at sinabi sa akin na siya ay isang Turkong babae na tumanggap ng Banal na Binyag. Nagniningning ang kanyang mukha. Sa tabi niya, ang iba ay mukhang mga barbaro.

— Geronda, tama bang bigyan ang mga bata ng dalawang pangalan sa Binyag?

— Kung mag-aaway at magdiborsyo ang mag-asawa tungkol sa ipapangalan sa kanilang anak, hayaang bigyan nila siya ng hindi bababa sa tatlong pangalan! Ngunit maging ang mga tamang Kristiyanong pangalan ay naging hindi alam kung ano... Vicky, Peppy, Mimi...

— Geronda, isang babae na nasa ikalimang buwan ng kanyang pagbubuntis ang nawalan ng kanyang sanggol. Ipinanganak itong patay, at ngayon ay nalulungkot siya dahil hindi man lang posibleng isagawa ang binyag sa hangin para sa kanya.

— Dahil hindi naman siya ang may kasalanan dito, magtiwala siya sa Diyos. Alam ng Diyos kung ano ang gagawin sa mga ganitong bata at kung saan sila ilalagay.

— Geronda, sinabi sa akin ng nanay ko na namatay ang isa kong kapatid ilang oras pagkatapos siyang ipanganak at hindi niya naipabinyag. Pinayuhan ko siyang ikwento ito sa kanyang kumpesor.

— Dahil gusto niya pero hindi niya nagawang ipabinyag siya, may nagpapagaan sa kanyang kalagayan. Pagkatapos ng lahat, may ibang mga babae na nagpapalaglag at pinapatay mismo ang kanilang sariling mga anak. Hindi natin alam ang paghuhukom ng Diyos. Magiging malubhang kasalanan kung hindi niya nabinyagan ang kanyang anak dahil sa kapabayaan at ito ay namatay na hindi nabinyagan. Hinuhusgahan ninyo ang mga ganitong bagay mula sa pananaw ng karaniwang katwiran. Iyan ang teolohiya ng rasyonalismo. Naalala kong minsan ay may isang grupo ng mga peregrino na lumapit sa akin, at ikinuwento ko sa kanila ang sumusunod na kuwento. Isang sanggol mula sa Hilagang Epirus ang nabinyagan nang tatlong beses. Minsan ng kanyang lola, sa ibang pagkakataon ng kanyang lolo, at pagkatapos ay ng kanyang ina — bawat isa ay lihim sa iba — dahil inakala nilang lahat na hindi pa nabinyagan ang sanggol. Habang ikinuwento ko ang kuwentong ito, biglang tumalon ang isa sa mga peregrino at idineklarang: "Iyan ay hindi ayon sa kanon!" "Makinig ka," sabi ko sa kanya, "akala mo ba nabasa nila sa isang dogmatikong aklat na dapat nabinyagan ang isang bata nang tatlong beses? Pagkatapos ng lahat, nakatanggap ang munting ito ng tatlong pagpapala!"

— Geronda, paminsan-minsan nakikita ng mga tao sa kanilang mga panaginip ang kanilang mga namayapang kamag-anak at nakikipag-usap sa kanila. Pinahihintulutan ba ito ng Diyos upang tulungan ang mga tao sa kanilang pananampalataya at pagsisisi?

— Oo. Hindi ba't ikinuwento ko na sa iyo ang isang katulad na pangyayari? Isang monghe mula sa Bundok Athos ang nagmula sa isang nayon sa Bulgaria. Marami roon ang hindi nabinyagan. Sinabi sa akin ng mongheng ito na, noong siya ay isang layko pa at hindi pa nabinyagan, nakita niya sa panaginip ang kanyang maliit na pamangkin na kamakailan lang namatay. Ang munting batang lalaki ay nakatayo sa tabi ng bakod ng isang magandang hardin, umiiyak. At ang hardin ay puno ng maliliit na batang nagagalak at naglalaro. "Bakit hindi ka pumapasok sa hardin?" tanong ng lalaking nakapanaginip. "Paano ako makakapunta roon?" sagot ng bata. "Pagkatapos ng lahat, hindi pa ako nabibinyagan." Pagkatapos ng insidenteng ito, agad na nagpabinyag ang lalaki, at pagkaraan ay

kanilang mga bisig at gumagawa ng tanda ng krus nang tatlong beses sa hangin, sabay sa pagbigkas ng mga salitang: "Ang alipin ng Diyos (pangalan) ay binabinyagan sa pangalan ng Ama. Amen. At ng Anak. Amen. At ng Espiritu Santo. Amen." Kung mamatay ang sanggol, itinuturing siyang nabinyagan; kung mabuhay naman, ayon sa pasya ng Sinodo ng Simbahan ng Gresya, inuulit nang buong seremonya ang Sakramento ng Binyag sa kaniya. — *Tala ng tagasalin.*

ikinuwento niya sa pari ang kanyang nakita sa panaginip. Ganito inayos ng Diyos upang maunawaan din ng iba ang dangal ng Banal na Binyag. Pagkatapos noon, nagsimula na ring ipabinyag ng mga naninirahan sa nayon na ito sa Bulgaria ang kanilang mga anak.

"Geronda, may ilang magulang na nasa isang civil partnership ang nais ipabinyag ang kanilang mga anak. Pinahihintulutan bang gawin nila ito?"

— Bakit hindi? Ano'ng kasalanan ng mga kawawang bata? Ang katotohanang nais ipabinyag ng mga taong pumasok sa isang sibil na pakikipagsosyo ang kanilang mga anak ay nagpapakita na mayroong [mabuti] sa loob nila, na hindi lubos na walang pakialam ang mga taong ito. Tila nalito ang mga taong ito sa isang paraan o iba pa. Kung nais ng isang tao na tulungan sila, kailangan muna niyang alamin kung bakit hindi sila nagpakasal sa simbahan, at kung bakit nila nais ipabinyag ang kanilang mga anak.

— Geronda, kung ang isang madre ay naging ninang sa binyag ng isang tao bago siya pumasok sa kumbento, dapat ba ngayon, bukod sa pagdarasal para sa kanyang inaanak, ay magpadala rin siya ng mga regalo—tulad ng ginagawa ng mga ninang sa labas ng kumbento?

— Ngayon, ang madre ay hindi na sakop ng ganoong mga obligasyon. Tutulungan ng monghe [ang kanyang inaanak] sa pamamagitan ng panalangin. Tungkol naman sa mga magulang niya — kung nais nila — maaari nilang panatilihin ang ganoong ugnayan sa inaanak ng kanilang anak na madre.

— Kaya puwede bang magkaroon ng ganoong relasyon ang mga magulang ng madre sa ninong ng kanilang anak na madre kung sila mismo ang may gusto?

— Oo, sa kanilang sariling kagustuhan. Hindi dapat pilitin ng madre ang kaniyang mga magulang. Ipagdasal nawa niyang liwanagan sila ng Diyos. Ngunit gayon pa man, may malaking pananagutan ang ninong. Noong layko pa ako, nangako ang aking mga magulang sa isang mag-asawa na kilala nila na magiging ninong ang isang miyembro ng aming pamilya sa isa sa kanilang mga anak. Nang ipinanganak ang anak nila, wala roon ang lahat ng kamag-anak ko, kaya hiningi nila na ako ang maging ninong ng bata. Labing-anim pa lang ako noon, at ayaw ko siyang ipabinyag dahil pakiramdam ko'y malaking responsibilidad iyon. Kaya, nang makita kong nasa mahirap akong sitwasyon, nagsimula akong manalangin. "Diyos ko," ang hinaing ko, "kung lalaking mabuti ang batang ito paglaki, kunin Mo na ang natitirang taon ng buhay ko at ibigay Mo sa kanya. Ngunit kung siya'y magiging masamang tao, kunin Mo na siya ngayon — habang parang anghel pa siya." Inbinyagan ko ang sanggol at pinangalanan siyang Paul. Isang linggo ang lumipas, namatay siya. Ngayon nasa Langit na siya at hindi na nanganganib na mawala ito.

Mga batang ulila

— Geronda, kung mamatay ang ulo ng pamilya, dapat bang makita ng maliliit na bata ang bangkay ng kanilang yumaong ama?

— Mas mabuting huwag. Kahit kapag namatay ang isang malapit na kamag-anak ng isang matanda, naghahanap ka ng paraan para ipaabot sa kanila ang balita nang dahan-dahan at maingat hangga't maaari. Lalo pa kaya para sa mga bata!

— Hanggang anong edad ay hindi kapaki-pakinabang para sa mga bata na makita ang kanilang yumaong kamag-anak?

— Depende ito sa [katauhan, disposisyon, pakiramdam] ng bata.

— Katanggap-tanggap bang dalhin ang mga bata sa puntod ng kanilang ama?

— Oo, maaari mong dalhin ang mga bata sa puntod. Dapat mong sabihin sa kanila: 'Ang tatay ninyo ay lumipat na mula rito patungong Langit. Kung magiging mabait kayong mga bata, bababa siya mula sa Langit para bisitahin kayo.' Naalala ko noong namatay ang lola ko, dinala nila ako sa bahay ng

ilang kaibigan namin para hindi ko makita ang libing at hindi ko malaman na siya ay pumanaw na. Doon, naglaro sila kasama ako at pinaglibang nila ako. Tumatawa ako, at sila'y umiiyak. Nang ibalik nila ako sa bahay, sinimulan kong magtanong, 'Nasa'n si Lola?' 'Darating siya, darating siya,' ang sabi nila sa akin. Naghintay ako na bumalik si Lola, at makalipas ang ilang sandali ay nalaman kong siya ay namatay na. Hindi mabuti para sa mga bata na makita ang kanilang mga mahal sa buhay na patay.

— Geronda, kapag namatay ang ina ng isang batang paslit, nararanasan nila ang kanyang kamatayan nang labis na sakit.

— Mas nawawalan ng ina ang mga bata kapag nawala ang kanilang ina kaysa kapag nawala ang kanilang ama. Kaya naman, kapag nawala ang kanilang ina, mas matindi ang kanilang nararamdamang sakit. Bihira para sa isang ama na maging pangalawang ina sa mga batang nawalan ng ina. Gayunpaman, sa Paraiso ay makakatanggap ng kaaliwan ang mga ganitong bata. Matatanggap nila doon ang [mga bagay na kulang]. Ang isang ulila ay makakapasok sa Paraiso sa mas mababang marka, gaya ng mga Griyegong mula sa ibang bansa na tinatanggap sa ating mga unibersidad nang walang pagsusulit, sapagkat ito ay itinadhana ng kaukulang batas. Sa madaling salita, ang batas ng Diyos ay naaangkop sa mga ulila, at kailangan nilang magpunyagi nang kaunti upang makapasok sa Paraiso, samantalang ang ibang tao ay kailangang magsagawa ng isang malaking pagsubok upang magawa ito. Itinuturing kong maligayang-palad ang mga batang nawalan ng lambing ng kanilang mga magulang. Sapagkat sa buhay na ito, nagawa nilang gawing Ama nila ang Diyos, habang sabay na inilalagay sa 'savings account' ng Diyos ang lambing ng kanilang mga magulang, na hindi nila nararanasan at ngayon ay nagbubunga sa kanila ng [espiritwal na] tubo.

Ngunit kahit sa buhay na ito, tutulungan ng Mabuting Diyos ang mga ganitong bata, sapagkat mula nang kunin ng Diyos ang kanilang mga magulang sa Kanya, Siya ay — kung maaari kong sabihin — obligado nang alagaan ang kanilang mga anak. Naalala mo ba ang sinasabi ng propetang David? *'Aalagaan Niya ang mga ulila at ang mga biyuda.'*⁵⁴ Natural na mas minamahal at mas inaalagaan ng Diyos ang mga ganitong bata. Sa mga ganitong bata, nagkakaloob Siya ng mas maraming [espiritwal] na pribilehiyo sa buhay na ito kaysa sa ibang mga bata. Kung itutuon ng isang ulila ang kanyang sarili sa kabutihan, siya ay lalong uunlad. Ngunit kung sasabihin niya, 'Dahil ako ay nagdusa, papahirapan ko naman ang iba,' sinisira niya ang kanyang sarili.

— Geronda, nananatili ba sa isang tao ang mga negatibong kahihinatnan ng pagiging ulila sa buong buhay niya?

— Ano'ng pinag-uusapan mo? Maaaring medyo mahigpit, mahiyain, at matatakutin ang mga ulila — kulang sila sa tuwa at sigla ng mga batang pinagkalooban ng labis na pagmamahal. Gayunpaman, ang pagiging mahigpit na ito ay nagsisilbing preno para sa mga batang ito, na tumutulong sa kanila sa buhay. At sa parehong oras, nagtitipon sila ng reserba para sa kanilang hinaharap na buhay. Ano sa palagay mo: hindi ba nakikita ng Diyos ang pagka-reserbado na ito? Tiyak na tutulungan Niya sila mamaya? Kaya't dapat nating yakapin ang isang ulila — lalo na yaong nawalan ng ina — nang may sakit at masidhing pag-ibig, upang sila'y unang mapainit, mawala ang kanilang pagkamahiyain, at mabuksan ang kanilang puso. At kung puno sila ng sigasig, dapat nating pigilan nang mahigpit ang kanilang labis na kasiglahan, baka maubos sila sa pagtatangkang ipahayag ang kanilang malalim na pasasalamat. Si San Arsenius ng Cappadocia ay lumaki bilang ulila—na nawalan ng kanyang ina at ama. Kung hindi niya hinarap ang kanyang pagka-ulila nang may espiritwal na katatagan at tapang, siya sana ay naging isang taong pinahirapan ng isip, na nagdurusa sa mga suliraning pangkaisipan. Ngunit tingnan kung gaano kagaling na binata siya! Anong mga kabayanihan ang kanyang nagawa! Ang ikinagulat ko ay ang kanyang mga buto ay malambot, parang bulak, parang espongha. Nang, sa

⁵⁴ Awit 145:9.

pagtuklas ng kanyang mga relikyang, inalis ko ang kanyang mga tadyang at gulugod mula sa libingan, nagbulok sila at naging alikabok sa sandaling mahawakan ko sila. Dalawang buto lamang, ang buto ng balakang at ang tibia, ang medyo matibay. Isang kamangha-manghang bagay: kung gaano siya kahina, paano nga ba siya nakalakad ng napakalayong distansya? Naglakad siya na para bang lumilipad sa himpapawid! Dito natin nakikita ang labis na lakas na ibinigay ng Diyos sa kanya. Kaya nga ba talaga na lampas sa kapangyarihan ni Cristo ang magbangon ng isang ulila?

Hanggang sa umabot sa kapanahunan ang mga bata, dapat silang gabayan

Upang hindi madulas sa madulas na dalisdid ng pag-urong sa makamundong bagay, na pumupuno sa kaluluwa ng pagkabahala at patuloy na nagpapalayo rito sa Diyos, dapat palaging maramdaman ng mga bata ang labis na pangangailangan ng payo ng mga nakatatanda — lalo na sa kritikal na yugto ng pagbibinata. Dapat maunawaan ng mga bata ang kahulugan ng pagsunod. Dapat nilang maintindihan na ang kanilang sariling kapakinabangan ay nakasalalay sa pagsunod sa kanilang mga magulang — upang masunuran nila sila nang may kagalakan at malayang makagalaw sa espirituwal na kaharian.

Napag-isipan mo na ba kung gaano kalimitado ang kalayaan ng isang maliit na bata? Sa loob ng siyam na buwan, nakakulong sila sa sinapupunan. Ang isang bagong silang na sanggol ay inilalagay sa duyan. Lumipas ang limang o anim na buwan, at inilalagay sila sa likod ng matataas na rehas. Pagkatapos, habang lumalaki ang bata, hindi siya pinapayagang lumabas ng bahay nang mag-isa, upang hindi siya mabangga sa isang bagay o mahulog sa hagdan. Pagkatapos ng lahat, kung hindi limitado ang kalayaan ng bata, mahuhulog siya at masasaktan.

Kinakailangan ang lahat ng ito upang matiyak na lumaki nang ligtas ang bata. Sa unang tingin, inaalís ng lahat ng mga hakbang na ito ang kalayaan ng bata — ngunit kung wala ito, nanganganib ang bata na mamatay mula pa sa unang sandali ng kanyang buhay. Gayunpaman, ang mga bata — kapag sila ay maliit — ay hindi nauunawaan na kailangan nila ng mga paghihigpit. At kapag sila ay lumaki, hindi pa rin nila nauunawaan na kailangan nila ng ibang uri ng mga paghihigpit, kaya't nagsusumikap sila para sa kalayaan. Ngunit anong uri ng kalayaan ito? Kalayaan bang maging pilay? Ang ganitong kalayaan ay humahantong sa kapahamakan ng mga bata. Dapat nilang maunawaan na hangga't hindi pa sila tapos sa pag-aaral, hangga't hindi pa sila nakakatanggap ng kanilang diploma, hangga't hindi pa sila nagkakapang-mature — upang maging disenteng tao — kailangan nila ng mga limitasyon. Sapagkat kung sila ay mapinsala kahit isang beses, sila ay mapapahamak. Dapat tingnan ng mga bata ang mga paghihigpit bilang isang pangangailangan, at maunawaan na ito ay biyaya mula sa Diyos. Dapat silang magpasalamat sa kanilang mga magulang na naglilimita sa kanila. Dapat nilang malaman na naglilimita ang mga magulang dahil sa pagmamahal. Walang ama o ina ang naglilimita sa kanilang anak dahil sa malisya—kahit pa naging napakatigas ang kanilang pag-uugali sa kanila. At kung masyadong istrikto ang mga magulang sa kanilang mga anak, may malaking pag-ibig ding nakatago rito. Ginagawa nila ito dahil sa kabutihang-loob, upang ang kanilang mga anak ay maging mas kalmado, disiplinado, at hindi malantad sa panganib. Pagkatapos ng lahat, kahit ang isang hardinero, kapag nagtanim ng punla, ay maaaring, para sa mas mataas na kaligtasan, itali ito ng alambre nang mas mahigpit kaysa sa kinakailangan at magdulot ng bahagyang pinsala. Gayunpaman, mabilis na pinapagaling ng Mabuting Panginoon ang sugat sa balat ng puno. Kung pinapagaling ng Diyos ang sugat ng isang puno, gaano pa kaya Niya pinapahalagahan ang [mga tao]—ang Kanyang sariling nilikha! Tiyak na, kung ang mga magulang ay naging masyadong mahigpit sa kanilang anak at nakapagdulot ng maliit na sugat, hindi ba't papagalingin din iyon ng Diyos?

Bukod dito, dapat makipag-usap ang mga anak sa kanilang mga magulang; dapat nilang buksan sa kanila ang kanilang mga puso. Tulad ng isang monghe sa isang monasteryo na may nakatatanda na

binubuksan niya ng kanyang puso at pinaglalapitan para humingi ng tulong, gayundin dapat magbukas ang isang anak sa kanyang mga magulang. Tama na unang magtiwala ang anak sa kanilang ina at pagkatapos ay sa kanilang espirituwal na ama. Gaya ng mga magulang, kung magkaroon ng pasa ang binti ng anak, sasamahan nila ito sa doktor at tatanungin kung ano ang kailangan nilang gawin para mawala ang pasa, ganoon din, dapat malaman nila kung ano ang [espirituwal] na problema ng kanilang anak — upang matulungan ito. Kung ang isang bata ay sa kanyang espirituwal na ama lamang naglalahad ng kanyang mga problema, paano sila matutulungan ng kanyang mga magulang? Wala silang alam kung ano ang nagpapabahala sa kanya.

Mga kahirapan ng mga bata sa paaralan

Ang mga batang may mabuting paghuhusga at mabilis na isip ay paminsan-minsan nakararanas ng kahirapan at pakikibaka. Gusto ng ganitong mga bata na ayusin ang lahat ayon sa kanilang sariling pangangatwiran at nagsusumikap na gawin ang mga bagay na lampas sa kanilang kakayahan. Matatag ang kanilang isipan, ngunit hindi nila alam kung paano magpreno. Nag-eeksperimento sila sa kanilang sarili, na para bang nais nilang subukan ang kanilang mga hangganan! Nagdurusa sila dahil dito. Kung matutong maging mapagkumbaba sila, makakatulong ang kanilang kakayahan sa paghuhusga para magtagumpay sila. Ang mga batang kulang sa ganitong paghuhusga at mabilis na pag-iisip ay hindi nakararanas ng kahirapan, ngunit, bilang kapalit, hindi nila pinagsisikapan ang kanilang sarili [sa loob], at hindi rin sila nagmumuni-muni [tungkol sa buhay] — sa pinakamainam na kahulugan ng salita.

Alam mo ba kung ilang estudyante, na naghanda para sa kanilang pagsusulit at kabisado ang lahat, ang natatakot na mabigo kaya hindi na sila sumasailalim sa pagsusulit? Bagaman kaya nilang harapin ang kanilang pag-aaral, ang mga estudyanteng ito, dahil sa kanilang sariling duwag, ay nagpapahamak sa sarili sa isang kalagayan ng matinding takot. Gayunpaman, kung mapagkumbaba silang hihingi: 'Manalangin ka para sa akin, sapagkat hindi ko kayang mag-isa sa pag-aaral, ngunit sa pamamagitan ng iyong mga panalangin sisikapang makapasa ako nang mabuti sa aking mga pagsusulit,' kung gayon, dahil sa kanilang pagpapakumbaba, matatanggap nila ang Biyaya ng Diyos at ang Banal na kaliwanagan. Bukod dito, bago kumuha ng kanilang mga pagsusulit, dapat manalangin ang mga estudyante sa kanilang patron santo, na tutulong sa kanila alinsunod sa kanilang pananampalataya at kabanalan.

— Isang dalaga na nag-aaral sa ibang bansa ang sumulat sa akin: "May sinasabi sa akin na hindi ako kailanman magtatagumpay sa espirituwal. Tila ganito na lang ako palagi."

— Ang kakaiba niyang babae! Nasa Europa at nakarating sa ganitong mga konklusyon! Pagkatapos ng lahat, hindi siya pumunta roon para magkaroon ng espirituwal na pag-unlad, ni manatili roon magpakailanman, kundi para makuha ang kaalamang kailangan niya para sa kanyang kurso. Hayaan siyang panatilihin ang kasalukuyan niyang kalagayang espirituwal, at huwag maghangad ng espirituwal na tagumpay doon. Pagkatapos ng lahat, ang mga Europeo ay mga taong nagtagumpay sa [mga makamundong] agham, hindi sa mga bagay na espirituwal. Huwag niyang pilitin ang sarili at huwag seryosohin ang lahat. Hindi niya dapat itong lahat isipin nang malalim at magdusa dahil dito. Ituring na lang niya ang pananatili roon bilang sapolitang serbisyo militar. Sa hukbo, ang isang sundalo ay pinapawisan nang husto, pinapagod ang sarili hanggang sa buto, at kung minsan ay napakataras ng pagtrato sa kanya ng iba. Ngunit sa Europa, tinatrato siya ng mga tao nang may kagandahang-asal, kahit pa ito ay mababaw at mapagkunwari — alinsunod sa kaisipang Europeo. Inaasahan na makatagpo siya ng mga kahirapang ito, dahil nakikita rin natin ang kaparehong bagay sa Gresya. Ang tanging pagkakaiba ay sa Gresya — dahil tayo ay isang Orthodox na bayan — mayroon ding espirituwal na suporta para sa mga nagmamalasaakit sa kanilang espirituwal na buhay. Kaunting pasensya at kaunting

atensyon, at malalampasan ang mga kahirapan. Dahil doon na siya napunta, dapat niyang gamitin ang kanyang libreng oras sa pagbabasa at panalangin, upang mapagiyaman din siya sa espirituwal. Ang mga pagsisikap na ginagawa niya para magtagumpay sa kanyang pag-aaral ay makakatulong sa kanya na lubusang malubog dito, at doon ay magiging dayuhan sa kanya ang lahat ng masasamang kaisipan at mga tukso ng kabataan.

Kabanata 2.

Tungkol sa paggalang at pagmamahal ng mga bata sa kanilang mga magulang

Paggalang ng mga bata sa mga magulang at nakatatanda

Kapag bata pa ang isang anak, hindi siya nag-iisa sa paggawa. Ang kanyang mga magulang ang nag-aalaga sa kanyang pagkain, damit, at iba pa. Tinutulungan ng mga magulang ang kanilang anak dahil sa pagmamahal. Ang bata ay hindi nagtatrabaho — maliit na gawain lang ang kaya niyang gawin sa bahay. Ngunit maihahambing ba talaga ang gawaing ito sa pagod at pagsisikap ng mga magulang para sa kanila? Kung, sa pagiging matanda, hindi maiintindihan ng isang anak ang mga ipinagkaloob sa kanya ng kanyang mga magulang, malaking kawalang-pagpapasalamat iyon!

Noong nakaraan, pinaparusaan ng mga magulang ang anak nang pisikal, at tinatanggap ng bata ang ganoong parusa nang walang pagkapoot. Madalas, hindi pa nga nila nauunawaan kung bakit sila pinapalo. Ngunit ang mga bata ngayon ay puro tanong na 'bakit at para saan?'. Isang tuloy-tuloy na pagtatalo. Kulang sila sa kasimplehan. Sinusuri nila sa paghuhusga at pagtatasa ang lahat ng nangyayari. Gayunpaman, ang Banal na Grasya ay hindi dumarating sa ganitong paraan. Kung hindi nakikita ng isang anak ang kanyang ama bilang ama at hindi tinatanggap ang parusa ng ama, siya ay isang anak sa labas ng kasal.⁵⁵ Ang ilang mga bata, sa sandaling magbigay man lang ng kahit kaunting puna ang kanilang mga magulang, ay agad nang nagbabanta: "Hihiwain ko ang aking pulso!" At ano pa ang magagawa ng mga magulang? Sumusuko sila, at sa huli ay naliligaw at napapahamak ang mga bata.

Dapat maunawaan ng isang bata na kung paminsan-minsan ay pinapalo siya ng mga magulang sa likod ng ulo, hindi ito dahil sa malisya kundi dahil sa pagmamahal — upang mabago niya ang kanyang mga gawi, maging mas mabuting tao, at sa huli ay makahanap ng kagalakan. Noong tayo'y mga bata pa, tinatanggap natin ang lahat: ang pagmamahal ng ating mga magulang, ang kanilang mga palo, at ang kanilang mga halik. Naiintindihan namin na ginagawa ito ng aming mga magulang para sa aming ikabubuti. Malaki ang tiwala namin sa kanila. Minsan, may isang kapatid na may kasalanan sa isang bagay, ngunit ang isa pa ang pinagalitan ng aming ina dahil wala siyang oras para magsagawa ng 'paglilitis'. Gayunpaman, ang may sala, nang makita na ang isa—ang inosente—ay pinaparusaan dahil sa kanya, ay inaamin ang kanyang kasalanan, sapagkat pinupukaw siya ng kanyang budhi. At sa ganitong paraan, ang may sala na kapatid ay napapawalang-sala.

Sa pamilya, ang mga nakabababa ay dapat magpakita ng paggalang sa kanilang mga magulang at sa kanilang mga nakatatandang kapatid. Dapat maramdaman ng mga nakabababa na ang paggalang, pagsunod, at pasasalamat sa kanilang mga nakatatanda ay isang pangangailangan. Ang mga nakatatanda naman ay dapat mahalín, tulungan, at protektahan ang mga nakabababa. Kapag ang nakabababa ay

⁵⁵ Ihambing ang Heb. 12:6–11.

nirerespeto ang nakatatanda, at ang nakatatanda ay minamahal ang nakabababa, nabubuo ang isang napakagandang samahan sa pamilya. Dati, sinasabi sa amin ng aking ama: "Magsumite kayo sa inyong nakatatandang kapatid na lalaki." Alam namin na mahal kami ng aming ama, kaya malaya kaming nakikitungo sa kanya. Ngunit sa aming nakatatandang kapatid na lalaki, dahil hindi namin naramdaman sa kanya ang pagmamahal ng isang ama, mas sumusunod kami nang mabuti.⁵⁶

Kapag nagpapagalang ang mag-asawa sa isa't isa at ang mga anak ay nagpapagalang sa kanilang mga magulang, maayos ang takbo ng buhay-pamilya, parang orasan. Sa ganitong pamilya, hindi kailanman sasabihin ng panganay na anak na lalaki sa kanyang ina ang mga katulad ng, 'Tingnan mo rito, Ma, huwag mo nang ulitin iyan,' o 'Bakit mo binaliktad lahat ng bagay?' Ngunit sa ganitong pamilya, hindi rin nagsasalita ang ama sa ina nang ganoong tono. Maaaring magbiro ang matanda sa bata upang pasayahin siya, ngunit ang bata, habang nasisiyahan sa mga biro ng matanda, ay hindi dapat kumilos nang pabirong-pabiro o masyadong pamilyar sa kanila. Nang ako ay nasa Monasteryo ng Stomion at paminsan-minsan ay bumababa mula sa monasteryo papunta sa bayan para mamili, isang munting batang lalaki na ang bahay ay nasa gilid mismo ng daan ang tumatakbo sa akin sa sandaling makita niya ako, at hahalikan ko ang kanyang kamay. Nasanay siya rito at, sa pagtakbo niya sa akin, siya na mismo ang nag-uunat ng kanyang kamay upang halikan ko ito! Ginawa ko ang gusto niya. Ngunit pagkatapos ay tinanong ako ng kanyang mga magulang: "Ama, pakiusap, huwag ninyong halikan ang kamay niya, dahil sinusundan niya ang mga pari, iniunat ang kamay para halikan nila, at kapag hindi nila ginawa, nagsisimulang siyang magwala."

Paano dapat mahalín ng mga anak ang kanilang mga magulang matapos nilang magsimula ng sarili nilang pamilya

Inaayos ng Mabuting Panginoon na ang isang mag-asawa ay pinagsasama ng ganitong pag-ibig na iniwan pa nga nila ang kanilang sariling mga magulang. Kung hindi umiiral ang pag-ibig na ito, hindi makapagsisimula ang mga tao ng sarili nilang pamilya. Natatapos na ang tungkulin ng mga magulang sa sandaling magsimula na ang kanilang mga anak ng sarili nilang pamilya [o maging monghe]. Pagkatapos noon, may utang lamang ang mga anak sa kanilang magulang [dalawang bagay]: lubos na paggalang at kasing dami ng pagmamahal na nararapat para sa sariling magulang. Hindi ko ibig sabihin na hindi dapat mahalín ng mag-asawa ang kanilang mga magulang. Hindi. Ngunit una, dapat mayroon silang malaking pagmamahal sa isa't isa at [pagkatapos lamang noon] ay mahalín ang kanilang mga magulang. Dapat magmahalan nang lubos ang mag-asawa hanggang sa umapaw ang kanilang pag-ibig. At mula sa sobrang pag-ibig na ito, ipapakita nila ang buong paggalang at pasasalamat sa kanilang mga magulang. Dapat marangal ang pag-ibig ng mag-asawa, upang alagaan ng bawat isa ang mga magulang ng kanyang kapareha hangga't maaari.

Para magkaroon ng kapayapaan at pagkakasundo sa pamilya, malaking tulong ang mga sumusunod: dapat mahalín ng asawang lalaki ang kanyang misis nang higit kaysa sa kanyang ina at higit kaysa sa sinuman sa kanyang mga malalapit na kamag-anak at pamilya. Ang pagmamahal ng asawang lalaki para sa kanyang mga magulang ay dapat dumaloy sa pamamagitan ng kanyang misis. Siyempre, dapat kumilos din ang misis sa parehong paraan.

May alam akong mga pamilya na sa simula ng kanilang buhay may-asawa ay nagkaroon ng problema at hindi pagkakasundo ang mag-asawa dahil sobra ang pagmamahal ng isa sa kanila sa kanyang ina. Ang pagmamahal na ito ay nagmumula sa pagmamahal na nararamdaman ng isang anak na lalaki o babae, na may labis na pagpapasalamat sa kanilang ina. Gayunpaman, unti-unti, habang nagiging malapit sa isa't isa ang mag-asawa, nawawala ang problemang ito. Pagkatapos ng lahat, kung

⁵⁶ May pitong kapatid sina Elder Paissios.

agad-agad pagkatapos ng kasal ay ibibigay ng isang mag-asawa sa isa pa ang pagmamahal na papalit sa pagmamahal ng isang ina, hindi iyon natural.

Kung iginagalang ng isang asawang lalaki ang kanyang biyenan na babae at lalaki, nagbibigay ito ng karangalan sa kanya, gayundin naman ang isang manugang na babae sa paggalang at pagmamahal sa kanyang biyenan na babae—ang babaeng nagdalang-tao sa kanyang asawa, nagpalaki sa kanya, at ngayon ay siya na ang kanyang asawa at kagalakan. Kung ang mag-asawa ay may ganoong damdamin at kaisipan, tahimik nitong hinuhubog ang kaluluwa ng kanilang mga anak.

Bago ang kasal ng kanyang anak na lalaki, nakakaramdam ang isang ina ng malaking ginhawa sa pagmamahal nito. Ngunit ang matatanda ay muling nagiging parang sanggol. Matapos maipakasal ang kanyang anak, ang pakiramdam ng isang ina ay katulad ng pakiramdam ng panganay na anak kapag nakita niya ang isa pa—isaing bagong silang na sanggol—sa bisig ng kanyang ina. Makikita mo: kung hindi pigilan ng isang tao ang kanyang mga pagnanasa sa kanyang kabataan, sa paglipas ng mga taon ay hihina ang kanyang kalooban at lalo pang lalakas ang kanyang mga pagnanasa.

Gayunpaman, hindi dapat magdamdam ang manugang na babae dito. At kung inaalagaan din niya ang matandang biyenan, magpakita siya ng pasensya nang kaunti, upang hindi niya mapawalang-bisa ang gantimpalang nakalaan sa kanya dahil sa pag-aalaga na ibinibigay niya. Kung inaalagaan niya ngayon ang kanyang biyenan nang may pasensya, mamaya, kapag nawala na ang lahat ng kalungkutan, magagalak siya sa kabutihang nagawa niya.

Ngunit, siyempre, dapat ding mahalín ng biyenan ang kanyang mga manugang na parang sariling mga anak na babae. Mas minahal ng lola ko sa ama ang nanay ko kaysa sa pagmamahal niya sa tatay ko. Nang mag-asawa ang mga kapatid kong lalaki, umiling ang mga kapitbahay at binalaan ang nanay ko: 'Naku, ngayon pupunta na rito ang mga manugang...' At sumagot ang nanay ko sa kanila: 'Bakit ninyo sinasabi 'yan? Mas minahal ako ng biyenan ko kaysa sa sariling anak niyang babae. Kaya bakit hindi ko naman aamuhin ang mga manugang ko?' At sa katunayan, inamuhin din niya sila na parang sariling mga anak.

Ang katandaan ay nagdudulot ng kababaang-loob

Gaano kababa ang isang tao sa katandaan! Unti-unti nang nawawalan ng lakas ang matandang lalaki at nagiging kahawig ng tumatandang lawin. Kapag tumatanda ang lawin, nalalagas ang mga balahibo nito at ang mga pakpak ay nagiging parang sirang suklay. Naalala ko na noong 1914, isang miyembro ng Banal na Sinodo, si E⁵⁷ mula sa Monasteryo ng Philotheou⁵⁸, habang siya ay isang layko pa lamang, ay nagboluntaryong maglakbay mula sa Smyrna upang makipaglaban sa Albania, bilang paghihiganti sa mga Turko na pumatay sa kanyang ama. Minsan, nahuli niya ang isang Turko at muntik na niyang hiwain ang lalamunan nito. Nanghihingi ng awa ang Turko: "Matigas ang aming pananampalataya. Tinuturuan kami nitong tumaga at pumatay. Ngunit hindi ganoon ang inyong pananampalataya. Hindi kayo tinuturuan ni Cristo na pumatay." Malalim ang naging epekto sa kanya ng mga salitang iyon kaya itinaon niya ang kanyang riple at agad na bumalik sa Banal na Bundok. Naging monghe siya at kasapi ng Banal na Sinodo, ngunit hindi kailanman nawala sa kanya ang diwa ng isang pinuno. Siya ang namamahala sa lahat ng tungkulin, at lahat ng susi sa mga bodega ay nakasabit sa kanyang sinturon. Wala sa mga kapatid ang nangahas na sumalungat sa kanya. Kung may mongheng makakalimutang tawagin siyang 'Elder Spiridon', siya ay magagalit nang husto. Noong isang

⁵⁷ Ang Banal na Konseho — ang halal na namamahalang katawan ng isang idiorhythmic (hindi komunal) na monasteryo. — *Tala ng tagasalin*.

⁵⁸ Isa sa dalawampung monasteryo ng Bundok Athos. Noong panahong inilarawan ng Matanda, idiorhythmic (hindi komunal) pa ito. — *Tala ng tagasalin*.

pagkakataon, sa panahon ng Dakilang Kwaresma, isang grupo ng mga tulisan ang dumating sa monasteryo at humiling ng keso sa mga monghe. Lumabas si Ama Spiridon sa mga tulisan at 'binati' sila nang ganito: 'Mga baboy kayo! Dumating kayo para humingi ng keso sa panahon ng Dakilang Kwaresma?' — sabi niya, at pinalabas sila sa pamamagitan ng tarangkahan. Sa isa pang pagkakataon, pinaghiwa-hiwalay ng mga monghe ang isang kandelabro—⁵⁹ —upang linisin ito. Nang makita ng mga tulisan ang iba't ibang makinang na kulot mula sa kandelabro, inakala nilang ginto ang mga ito. Pagdating nila sa monasteryo, inihagis nila ang mga kulot na ito sa mga sako at kumuha sila ng mga mulang mula sa paligid upang ipasan ang mga sako. Nang makita ito ni Ama Spiridon, hinawakan niya ang mga tulisan sa batok, kinuha ang kanilang mga sako at ibinuhos ang laman sa lupa. "Mga salbahis kayo, mga salbahis!" sabi niya sa kanila. "Ngunit mga murang piraso lang ng metal ito! Kasing mura ng inyong mga tansong noo!" Hindi alam ng taong ito kung ano ang duwag. Gayunpaman, sa kanyang katandaan ay nagkasakit siya at naging malungkot. Ipinagkatiwala sa akin ang pag-aalaga sa kanya. Minsan ay tinanong niya ako: "Averky, ipagdasal mo ako,⁶⁰ Hindi ako maganda ang pakiramdam." Tumayo ako at nagsimulang manalangin nang malakas gamit ang aking rosaryo: "Panginoong Hesukristo, maawa ka sa iyong lingkod, ang nakatatandang Spiridon." "Hangal ka," sabi niya, "hindi 'si matandang Spiridon', kundi Spirik!" Napakababa ng loob na idinulot sa kanya ng karamdaman at katandaan! Subukan mo siyang tawagin noon na iba kundi "si matandang Spiridon"!

At ang aking ama, sa kanyang katandaan, ay napababa ng isang langaw. Minsan ay natagpuan siya ng kapatid kong babae na umiiyak. 'Ano'ng nangyari, Ama?' tanong niya. 'Baka may apo kang nakainis sa'yo?' 'Hindi, hindi,' ang sagot niya. 'Ang galing kong lalaki... Gusto ko lang patayin ang langaw gamit ang panglangaw, hindi ko nga nagawa. Sinubukan kong patayin ito mula sa kanan — lumipad ito papuntang kaliwa; sinubukan kong patayin ito mula sa kaliwa — lumipad ito papuntang kanan! Noong bata pa ako, napakatumpak kong mamaril kaya hindi ko pinatay ang mga echet⁶¹, kundi pinaputukan ko sila mula sa lahat ng direksyon, upang magbagsak nang sunud-sunod at mabilis ang mga bala, na napilitan silang sumuko. Nang ako'y labing-anim, pinutukan ko ang isang batang leon, tinamaan ko ito, at nakipaglaban ako sa sugatang hayop. At ngayon, hindi ko na nga kayang patayin ang isang langaw! Ah, ang tao ay isang walang silbing nilalang." Naramdaman ng kawawa ang isang malaking "walang-halaga," isang zero, na para bang wala siyang nagawa sa kanyang buhay.

At alam mo ba kung paano nagpapakumbaba ang mga matatandang monghe sa mga tahanan para sa matatandang monghe sa mga monasteryo ng Banal na Bundok! Sumasailalim sila sa isa na namang... paggupit-buhok na monastiko! Pinapaikli ang kanilang buhok upang mas madali itong hugasan. Pinapakinis ang kanilang balbas dahil sila'y natutulo, nahuhulog ang pagkain sa kanilang mga bibig, at paano nga ba nila ito lilinisin pagkatapos? Ang paggupit-buhok na ito ang huling paggupit-buhok. Ang paggupit-buhok ng kababaang-loob!

Gantimpala para sa pag-aalaga sa matatanda

Kahanga-hanga ang kababaang-loob ng mga matatandang monghe sa mga retirement home para sa matatandang monghe sa mga monasteryo ng Banal na Bundok! Sumasailalim sila sa isa pang... monastikong paggupit ng buhok! Pinapaikli ang kanilang buhok para mas madaling hugasan. Pinuputol ang kanilang balbas dahil sila'y natutulo, nahuhulog ang pagkain sa kanilang bibig, at paano nga ba nila ito lilinisin pagkatapos? Ito ang huling paggupit. Ang paggupit ng kababaang-loob! Ang gastos sa pag-aalaga sa matatanda Halimbawa, pinapangalagaan ng mga may-ari ang mga matatandang baka na dati'y

⁵⁹ Isang malaking kandelabro o kandelabro na maraming sanga sa isang Simbahang Orthodox. — *Tala ng tagasalin*.

⁶⁰ Bilang isang rasoporo, ang Nakatatanda ay nangganggalang Averky.

⁶¹ Cheta — mga bandidong Turko.

ginagamit sa pag-aararo. Inaasikaso at inaalagaan nila ang mga ito sa kanilang katandaan, na sinasabing: 'Pagkatapos ng lahat, sila ang nagpapanustos sa atin.' Sa madaling salita, ang mga hayop na ginagamit sa trabaho na nagsumikap sa mga bukid ay nabigyan ng payapang katandaan. At gayon pa man, noong panahong iyon, wala pang teknikal na kagamitan ang mga tao gaya ng meron tayo ngayon. Kinailangan nilang gilingin ang lentil na pakain sa isang gilingan na pangkamay, pinipino ito nang husto upang makagat ng matandang baka. Ngunit nakakalimot na ang mga tao ngayon sa ganitong mga bagay: hindi nila inaalagaan ang matatanda, lalo na ang mga matatandang hayop!

Hindi kailanman sa buhay ko ako nakaramdam ng ganoong kasiyahan tulad noong ilang araw na iyon nang ako ay inatasang alagaan ang isang matandang monghe. Ang pag-aalaga sa matatanda ay nagdudulot ng malaking gantimpala. May narinig ako tungkol sa isang baguhan sa Banal na Bundok na sinapi ng isang kakila-kilabot na demonyo. Binigyan siya ng tungkuling alagaan ang anim na matatandang monghe sa tahanan ng matatanda ng monasteryo. Mahirap na panahon iyon; kulang ang mga kagamitan para mapagaan ang kanilang gawain. Aakyat ng mahirap na binata ang isang buntong labahin ng mga matatanda sa kanyang balikat at hihila-hila ito papunta sa malayong lawa, kung saan huhugasan niya ang lahat gamit ang lye... Hindi nagtagal, napalaya siya mula sa demonyong kumontrol sa kanya at naging monghe. Nangyari ito, una sa lahat, dahil inialay niya ang sarili para sa kapakanan ng iba, at dahil din sa pagpapala ng mga matatandang monghe.

Maraming mag-asawa ang nagrereklamo at nagdadamot tungkol sa mga kahirapang lumilitaw sa kanilang pamilya dahil sa mga kakaibang ugali at pag-ungol ng mga matatandang nakatira kasama nila. Nakakalimutan ng mga taong ito ang mga 'kalokohan' na dati nilang ginagawa noong bata pa sila, ang pag-iungol at mga kakaibang gawi na ginamit nila noon para guluhin ang iba. Hindi nila naaalala na dahil sa kanilang pag-iyak at mga tantrum, hindi rin naman sila nagbigay ng kapayapaan sa kanilang mga magulang. Kaya naman, pinapahintulutan ng Diyos ang ganitong mga tao na tiisin ang mga kahirapan na kaakibat ng pag-aalaga sa matatanda — upang kahit papaano ay 'maibalik' nila sa pamamagitan ng paghihirap ang mga problemang dati nilang idinulot sa iba. Ngayon, sila naman ang dapat sumuporta sa kanilang matatandang magulang at alagaan sila nang may pasasalamat, na nag-uugnay sa mga sakripisyo ng kanilang mga magulang para sa kanila noong sila ay mga bata pa. Ang mga hindi nakararamdam ng tungkulin sa kanilang mga magulang ay huhusgahan ng Diyos bilang mga di-makatarungan at walang-pasasalamat na tao.

Nakikita ko na madalas ang sanhi ng paghihirap na nararanasan ng maraming tao sa mundo ay ang katotohanang may sama ng loob ang kanilang mga magulang laban sa kanila. Nagdurusa ang mga pamilya dahil hindi nila inaalagaan ang kanilang mga lolo at lola. Anong biyaya ang matatamo ng mga anak kung lumaki sila sa isang pamilya kung saan ang isang malungkot na matandang babae o isang mahirap na matandang lalaki ay dinala sa isang tahanan-pangangalaga, iniwan doon upang mamatay sa paghihirap, kinuha ang kanilang mga ari-arian at hindi pinayagang makita ang kanilang mga apo? May isang matandang babae na dumalaw sa akin ngayon at sinabi niyang may apat siyang anak na lalaking kasal na. Nakatira silang lahat sa iisang kapitbahayan, ngunit hindi niya sila makita dahil minsan ay 'nangahas' siyang magpayo sa kanyang mga manugang: 'Magmahalan kayo, magsimba kayo!' Nang marinig ito, agad silang nagalit nang husto! "Huwag mong tumaong muli sa bahay namin!" ang sabi nila sa kanya. Limang taon nang hindi nakikita ng kawawang babae ang kanyang mga anak. "Ipagdasal mo ako, Ama," ang pagmamakaawa niya sa pagitan ng kanyang mga luha, "dahil may mga apo rin ako. Ipagdasal mong makita ko sila, kahit sa panaginip lamang." Aba, anong klaseng biyaya ang maaaring matanggap ng mga anak ng babaeng ito?

Ang isang lola sa pamilya ay isang malaking biyaya, ngunit hindi ito nauunawaan ng mga taong iyon. Karaniwan, ang mga lalaki ang nauunang tumanda, at inaalagaan sila ng kanilang mga asawa.

Kapag namatay ang asawa, dinadala ng mga anak ang kanilang lola sa kanilang tahanan upang maalagaan niya ang kanyang mga apo at hindi niya maramdaman na wala nang nangangailangan sa kanya. Kung gagawin ito ng mga anak, napakabuti nito. Sa ganitong paraan, nakakahanap ng kapayapaan ang matandang ina, at nakakatanggap ng tulong ang pamilya. Pagkatapos ng lahat, dahil sa kanyang maraming responsibilidad, wala nang oras ang isang ina para ibigay sa kanyang mga anak ang kinakailangang lambing at pagmamahal. Ito nga ang elementong kulang na ibinibigay ng isang lola sa mga bata, dahil ang edad ng isang lola ay ang edad ng pagmamahal at lambing. Isipin ito: kapag nagkamali ang isang bata, pinapagalitan siya ng ina, ngunit hinahaplos siya ng lola. Kapag nasa pangangalaga ng lola ang mga bata, may oras ang ina na asikasuhin ang lahat ng kanyang tungkulin, napapaligiran ng pagmamahal ang mga bata, at ang lola mismo ay pinapainit ng pagmamahal ng kanyang mga apo.

Ang taong nag-aalaga sa kanyang mga magulang ay may malaking biyaya mula sa Diyos. Isang binata, nang siya ay nagpakasal, ay ibinahagi sa akin ang kanyang mga plano: "Geronda, gusto kong magtayo ng bahay at maghanda ng dalawang maliit na apartment sa unang palapag para sa aking mga magulang at para sa aking biyenang." Alam mo ba kung gaano ako naantig noon! Alam mo ba kung ilang biyaya ang ipinagkaloob ko sa taong iyon! Nakakabigla: bakit napakaraming mag-asawa ang hindi nakakaintindi nito?

Ilang araw na ang nakalipas, may isang babae na lumapit sa akin at nagtanong: "Ama, ang nanay ko ay paralitiko. Pagod na pagod na ako! Walong taon na ng pag-iikot sa kanya mula sa isang gilid papunta sa kabila!" Naririnig ninyo kung ano ang nangyayari? Isang anak na babae ang nagsasalita tungkol sa kanyang ina sa ganitong tono! "Ah," sabi ko, "ang problema mo ay maaaring malutas nang napakasimple! "Ngayon mismo, ipagdarasal ko na ikaw ang maging paralisado sa loob ng walong taon, at gagaling ang iyong ina at siya ang mag-aalaga sa iyo." "Hindi, hindi, Ama!" ang sigaw niya. "Apat na taon," sabi ko, "hindi bababa sa apat na taon ang kakailanganin mo! Paano ka hindi nahihiya? Alin ang mas mabuti? Ang maging malusog, walang nararamdamang sakit, at alagaan ang isang maysakit habang tumatanggap ng gantimpala mula sa Diyos, o ang magdusa, hindi makagalaw ng isang galamay, magpakumbaba at humiling: 'Pakiusap, dalhan mo ako ng unan, ihiga mo ako sa kabilang gilid, ilapit mo ako sa pader...?'" Nang marinig ng babaeng ito ang sinabi ko sa kanya, siya'y bahagyang nahiya.

Walang ganoong problema sa isang pamilya kung inilalagay ng mga anak ang kanilang sarili sa sapatos ng kanilang mga matatandang magulang, o kung inilalagay ng manugang babae ang sarili sa sapatos ng kanyang biyenang at iniisip: 'Pagkatapos ng lahat, ako rin ay tatanda balang araw, at isang araw ay magiging biyenang din ako — at magugustuhan ko ba kung hindi ako papansinin ng aking manugang?'

Pagpapala ng Magulang

Ang pagpapala ng magulang ang pinakamalaking pamana na iniwan ng mga magulang sa kanilang mga anak. Kaya't dapat tiyakin ng mga anak na matanggap ito. Tingnan mo kung gaano kalaki ang ginawa ni Jacob para matanggap ang pagpapala ng kanyang ama! Nagsuot pa nga siya ng balat ng tupa!⁶²

Ang pagpapala ng isang ina ay isang napakagandang bagay! Sinabi ng isang lalaki: "Bawat salita ng aking ina ay isang gintong barya." Kamakailan lamang, isang Griyegong lalaki mula sa Johannesburg ang dumalaw sa akin. Alam mo ba kung anong impresyon ang iniwan niya sa akin? Dumalaw siya sa akin sa kaliva noong taglagas. "Geronda," sabi niya, "nagsakit ang aking ina, at dumating ako upang dalawin siya." Hindi pa lumilipas ang tatlong buwan nang bumalik siya tuwing Pasko. "Ano, bumalik

⁶² Tingnan ang Genesis 27.

ka na naman?" tanong ko. "Oo," sagot niya. "Narinig kong maysakit na naman ang nanay ko at dumating ako para halikan ang kanyang kamay, dahil tumatanda na siya at maaaring mamatay. Para sa akin, ang pinakamalaking kayamanan ay ang pagpapala ng aking ina." Animnapung taong gulang ang lalaki — at bumiyaha siya mula Johannesburg papuntang Griyego para halikan ang kamay ng kanyang ina! At ngayon ay pinagpala na ng Diyos ang lalaking ito ng napakaraming yaman kaya nais niyang magtayo ng isang malaking tahanan para sa mga retirado na klero at ipagkaloob ito sa Simbahan. Sa madaling salita, masasabi mong nabibigatan siya sa dami ng biyaya at hindi niya alam kung ano ang gagawin sa mga ito! Ang kaluluwang tulad niyan ay parang balsamo sa akin. Para kang naglalakad sa Disyertong Sahara at biglang nakakita ng kaunting tubig.unti-unti, nawawala at naglalaho ito.

At may isa pang lalaki na dumating sa kubo ko na umiiyak. "Ama," simula niya, "pinagpalaan ako ng nanay ko. At ngayon ay sinasapian ng karamdaman at problema ang pamilya namin, at lahat ng gawain sa trabaho ay nagkakamali..." "Ikaw mismo ang may dahilan sa nanay mo," sagot ko. "Pagkatapos ng lahat, hindi ka niya maaaring sumpain nang walang dahilan." "Oo," wika niya, "talagang ganoon akong anak noon..." "Umalis ka," sabi ko, "at hingin mo ang kapatawaran ng iyong ina." "Gagawin ko, Ama," tugon niya. "Ibigay ninyo sa akin ang inyong pagpapala." "Ibinibigay ko sa iyo ang aking pagpapala," sabi ko sa kanya, "ngunit kailangan mo ring tanggapin ang pagpapala mula sa iyong ina." "Malabong ibigay niya sa akin ang kanyang pagpapala," wika niya. "Pumunta ka," sabi ko, "sa kanya, at kung hindi niya ito ibibigay sa iyo, sabihin mo sa kanya: 'Sinabi sa akin ng isang nakatatanda na isang araw ay iaalay mo rin ang iyong kaluluwa sa Diyos.'" Pumunta siya sa kanyang ina, at pinagpala niya siya nang ganito: "Anak ko, sumaiyo nawa ang pagpapala ni Abraham!" Lumipas ang ilang sandali, at bumalik siya sa Athos, dala ang mga handog para sa akin—kompotang seresa at Turkish delight. Puno siya ng kagalakan. Malusog ang kanyang mga anak, at maayos ang takbo ng kanyang trabaho. May luha sa kanyang mga mata, at paulit-ulit niyang sinasabi, 'Kaluwalhatian sa Diyos.' Nagbago ang buhay ng lalaking ito, at puro espirituwal na bagay na lamang ang kanyang pinaguusapan. At ano pa nga ba ang masasabi kung iginagalang ng isang tao ang kanyang mga magulang mula pa sa simula! Paano nga ba hindi mapapalad sa Diyos ang ganoong tao?

Bahagi 4. Buhay Espirituwal

"Sa pamamagitan ng pagmamahal sa Diyos, pagkilala sa Kanyang dakilang Sakripisyo at sa Kanyang mga biyaya, at sa makatuwirang pagsisikap na pilitin ang sarili na tularan ang mga Santo, ang isang tao ay mabilis na nagiging banal: sinisimulan niyang pagpapakumbaba ang sarili, maramdaman ang kanyang sariling kakulangan at ang kanyang malaking kawalang-pagtangi sa Diyos"

Kabanata 1. Tungkol sa Espiritual na Buhay sa Pamilya

Habang mas madalas magreklamo ang isang tao, mas lalo niyang sinisira ang sarili

— Geronda, saan nagsisimula ang pagrereklamo at paano ito maiiwasan?

— Ang pag-ungol ay nagmumula sa pakiramdam ng sariling kamalasan, at mapapalayas ito sa pamamagitan ng pagpupuri sa [Diyos]. Ang pag-ungol ay nagbubunga ng pag-ungol, at ang pagpupuri ay nagbubunga ng pagpupuri. Kung ang isang tao, sa harap ng mga paghihirap, ay hindi nagrereklamo kundi pinupuri ang Diyos, sumasabog [sa galit] ang diyablo at lumalapit sa iba — sa nagrereklamo — upang magdulot sa kaniya ng mas malaking problema. Sapagkat habang mas marami ang reklamo ng isang tao, mas lalo niyang sinisira ang sarili. Minsan ninanakawan tayo ng diyablo at tinuturuan tayong huwag masiyahan sa anumang bagay, samantalang ang lahat ng nangyayari sa atin ay maaaring salubungin nang may espirituwal na kagalakan at papuri, at matatanggap natin ang pagpapala ng Diyos. May kilala akong isang monghe sa Banal na Bundok. Kapag umulan at sasabihin mo sa kanya, 'Umuulan na naman,' sisimulan niya: "Oo, bumubuhos nang malakas. Malalanta tayo agad sa sobrang basa." Kung tumigil ang ulan makalipas ang ilang sandali at sasabihin mo sa kanya, "Tumigil na ang ulan," sasagot siya, "Oo, ulan ba iyan? Ang ulan na ganyan ay magpapalanta sa lahat..." Hindi mo masasabing may problema sa ulo ng taong ito. Hindi. Sanay lang siyang magreklamo. Malinaw na matino ang isip ng lalaki, ngunit para siyang baliw sa pag-iisip!

May sumpa sa pagrereklamo. Ibig sabihin, ang taong palaging nagrereklamo ay para na ring sinisumpa ang sarili, at saka dumarating ang galit ng Diyos sa kanya. Sa Epirus, nakilala ko ang dalawang magsasaka. Ang isa ay may pamilya, dalawang maliliit na lupain, at inialay niya ang lahat sa Diyos nang may buong tiwala. Nagtatrabaho siya nang buong makakaya, nang hindi pinahihirapan ang sarili ng pag-aalala. "Anumang magawa ko, magagawa ko," ang sasabihin niya. Minsan hindi niya naihahakot ang dayami at nabubulok ito sa ulan; minsan naman ay pinapawi ng hangin ang mga bunton ng dayami; gayunpaman, sasabihin niya, "Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos," at naging maayos ang lahat para sa kanya. Ang isa namang lalaki ay maraming lupa, baka, at iba pa. Wala siyang anak. Kung tatanungin mo ang lalaking ito, 'Kamusta ka na?', sasagot siya, 'Huwag mo na akong tanungin kung kamusta ang takbo ng mga bagay-bagay.' Hindi niya kailanman sinabi, 'Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos,' ngunit palagi siyang nagre-reklamo at nagdadalamhati. At tingnan mo: una, mamamatay ang isang baka, pagkatapos ay may mangyayaring hindi kanais-nais na pangyayari sa kanya, tapos iba pa... Mayroon ang lalaking ito ng lahat ng bagay, ngunit hindi siya umunlad.

Kaya sinasabi ko na ang pagpapasalamat ay isang dakilang bagay. Binibigyan tayo ng Diyos ng mga biyaya, ngunit nakasalalay sa atin kung tatanggapin natin ang mga ito o hindi. Gayunpaman, paano natin matatanggap ang mga ito kung bibigyan tayo ng Diyos, halimbawa, ng saging, at magsisimula tayong mag-isip tungkol sa mas masarap na pagkain na kinakain ng isang milyonaryo? Alam mo ba kung ilang tao, na kumakain ng isang lumang biskwit, ang pumupuri sa Diyos araw at gabi at sumisipsip ng kaligayahan na parang manlilinlang? Ang mga taong ito ay nagkakaroon ng espirituwal na pagiging sensitibo at nauunawaan kung kailan nagsisimulang pahaplasin sila ng kamay ng Diyos. Ngunit hindi natin ito nauunawaan, dahil ang ating mga puso ay naging matigas at wala nang nakakapagpasaya sa atin. Hindi natin nauunawaan na ang kaligayahan ay nasa mga bagay na may kinalaman sa walang hanggan, hindi sa kayabangan.

Hayaan nating pamunuan ng Diyos ang ating buhay

— Geronda, bakit ang Kaharian ng Diyos ay inihalintulad sa Ebanghelyo sa butil ng mustasa: *'...na kapag itinanim sa lupa, ay siyang pinakamaliit sa lahat ng buto sa mundo; gayunpaman, kapag itinanim, lumalago ito at nagiging pinakamalaki sa lahat ng halaman...'*⁶³

— Napakaliit ng buto ng mustasa, ngunit kapag tumubo ang halaman, nagiging malaking palumpong ito. Kahit ang mga ibon ay makakapagpahinga sa mga sanga nito. Ang Salita ng Diyos ay inihalintulad sa buto ng mustasa dahil mula sa isang maliit na salita ng Ebanghelyo, ang isang tao ay lumalago at nauunawaan ang Kaharian ng Diyos.

— Geronda, paano mararanasan ng isang tao ang sinasabi ng Banal na Kasulatan: *'Ang Kaharian ng Diyos ay nasa inyo'*⁶⁴

— Makinig, pinagpalang kaluluwa, kapag mayroon tayong bahagi ng langitlikong kagalakan sa ating kalooban, naroroon ang Kaharian ng Diyos sa atin. Sa kabaligtaran, kapag mayroon tayong pagkabagabag ng isip at kirot ng budhi sa ating kalooban, dala-dala natin ang bahagi ng impyernong paghihirap. Isang dakilang bagay kung ang isang tao ay magsimulang maramdaman ang bahagi ng langitnang kagalakan kahit sa buhay na ito. At hindi ito mahirap kamtin: gayunpaman, sa kasamaang-palad, ang ating makasariling interes ang pumipigil sa atin na maabot ang espirituwal na kadakilaang ito.

Maaaring gawing makalangit ng isang tao ang kanyang buhay sa pamamagitan ng pagtanggap na ang Diyos ang gagabay sa kanya bilang isang Mabuting Ama. Dapat tayong magtiwala sa Diyos, umasa sa Kanya sa lahat ng ating balak gawin — at purihin Siya sa lahat ng bagay. Hindi dapat mag-alala. Ang pagkabahala ay humahantong sa pagkasira ng espiritu; pinapahina nito ang kaluluwa. Kung hinahanap ng isang tao ang Kaharian ng Langit, ang lahat ng iba pa ay ibinibigay sa kaniya. Sinasabi ng Ebanghelyo: *'Hangadin muna ang Kaharian ng Diyos'* (⁶⁵), at pati na rin, *'Ang Kaharian ng Diyos ay sinasakop nang sapilitan ng mga nangangailangan.'*⁶⁶

Sa ngayon, pinapahirap ng mga tao ang kanilang buhay dahil hindi sila kuntento sa kaunti, kundi patuloy silang naghahangad ng mga materyal na bagay. Gayunpaman, ang mga nagnanais mabuhay ng tunay at taos-pusong espirituwal na buhay ay dapat, una sa lahat, matutong maging kuntento sa kaunti. Kung papasimplehin ng mga tao ang kanilang buhay, kung hindi sila mabibigat sa maraming alalahanin, malalaya sila mula sa makalupang diwa at magkakaroon ng libreng oras para sa mga espirituwal na gawain. Kung hindi, sa pagsisikap na makisabay sa uso, ang mga tao ay manghihina, mawawalan ng kapayapaan at katahimikan, at magkakaroon ng matinding pagkabahala sa isip.

Nakikita ko kung minsan kung paano pinahihirapan ng mga tao ang sarili nilang buhay! Ngayon, habang papalabas na ako ng Athos, may lalaking taga-Uranopolis ang naghatid sa akin papunta rito sa monasteryo gamit ang kanyang sasakyan, at sa daan ay pinakiusapan akong dumaan muna sa bahay niya nang saglit. Dahil pinilit niya, ayaw kong masaktan ang kanyang loob. Pagkarating namin sa pintuan ng bahay niya, nakita kong hinuhubad niya ang kanyang mga sapatos at dahan-dahang naglalakad sa pasilyo. "Ano'ng nangyari sa'yo? Bakit ka ganyan lumakad?" tanong ko sa kanya. "Wala namang seryoso, Geronda," sagot niya, "maingat lang akong lumalakad para hindi masira ang sahig na parquet." Aba, ano'ng masasabi? Pinahihirapan ng mga tao ang sarili nila nang walang dahilan.

⁶³ Marcos 4:31–32. Tingnan din: Mateo 13:32, Lucas 13:19.

⁶⁴ Lucas 17:21.

⁶⁵ Mat. 6:33.

⁶⁶ Ithambing sa Mateo 11:12.

Ang habag sa kapwa ay nakatutulong sa pamilya

Habang mas maraming materyal na kayamanan ang nakukuha ng mga tao ngayon, mas maraming problema rin ang nakukuha nila. Hindi sila nagpapasalamat sa Diyos sa Kanyang mga biyaya, at hindi rin nila nakikita ang kasawian ng kanilang mga kapitbahay. At dahil hindi nila nakikita ang kasawian ng kanilang mga kapitbahay, hindi sila nagbibigay ng limos. Ginagastos ng mga tao ang pera nang walang patutunguhan at hindi iniisip ang kanilang kapitbahay na wala nang pagkain. Paano nga ba darating sa kanila ang biyaya ng Diyos? Kahit na may pamilya ang isang tao, kailangan pa rin niyang magtipid sa isang bagay at maglaan ng pera para magbigay ng limos sa iba. Dapat niyang ipaliwanag sa kanyang asawa at mga anak na may isang maysakit na iniwan ng lahat sa isang lugar, o isang mahirap na pamilya na lubos na nangangailangan. At kung wala silang pera para tulungan ang mga kapos, dapat niyang sabihin sa kanyang mga mahal sa buhay: "Magbigay tayo kahit isang Kristiyanong aklat sa mga taong ito na kapos, sapagkat marami naman tayong mga iyon." Sa pagbibigay ng limos sa mga nangangailangan, tinutulungan ng isang tao ang kanyang sarili at ang kanyang pamilya.

Alam mo ba kung gaano kalaki ang pangangailangan ng mga dukhang mananampalataya sa Russia! Minsan binigyan ko ang isang paring Ruso ng maliit na kahon ng insenso at sinabi, 'Tanggapin ninyo ang payak na handog na ito.' 'Talaga bang payak na handog ito?' ang tugon niya. 'Pagkatapos ng lahat, hindi mo makikita sa Russia ang ganoong kalidad ng insenso.' At alam mo ba kung gaano kasakit ang dinaranas ng mga refugee mula sa Russia at iba pang bansa rito sa Greece? Sa Chalkidiki, nakilala ko ang isang lalaki na galing sa Russia. Naglalagay siya ng mga slab ng bato, kumikita ng tatlong daang drachma bawat metro kuwadrado⁶⁷ at sinabi: "Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos, na may tinapay kami." Kaya, nang magreklamo sa akin ang isang kontratista na habang nagtatrabaho ay 'napupuno' raw siya ng kasalanan, sinagot ko: 'Kung bibigyan mo ng trabaho ang mga refugiadong ito at tutulungan mo sila, mababawasan mo ang iyong mga kasalanan. Pagkatapos ng lahat, ang mga kaluluwang ito ay walang matitirahan. Kung ikukumpara sa kanila, ikaw ay si Onassis.'⁶⁸

Dahil ninanais Niya na linangin natin ang birtud, pinapayagan ng Diyos ang karamdaman, kahirapan, at iba pa. Pagkatapos ng lahat, kayang pagalingin ng Diyos ang mga maysakit at pagyamanin ang mga mahihirap; kaya Niya silang lahat bigyan ng kabuhayan, ngunit magkakaroon tayo ng maling akala na tayo ay mabubuti. Aawitin natin ang ating sarili, halimbawa, na maawain, nang hindi naman talaga tayo ganoon, samantalang ngayon ay kitang-kita ang ating mga birtud sa ating mga gawa. Salamat sa Diyos, may mga taong nagsasakripisyo para sa kapwa. Nakilala ko ang isang lalaki na, nang matanggap sa pagitan sa hukbo, ay agad at hindi makatarungang hinatulan ng mahabang pagkakakulong. Sadyang pinili niya ang landas na ito upang mailigtas ang isang pamilya. Hindi niya inisip ang pagkompromiso sa kanyang sarili, ni ang kanyang hinaharap na karera.

Nakikita ko na iniaayos ng Diyos ang mga bagay-bagay upang sa bawat pamilya, kahit isang tao ay magkaroon ng pananampalataya at kabanalan, upang matulungan din ang iba pang miyembro ng pamilyang iyon! Sa Konica, nakilala ko ang isang pamilya na ang lahat ng miyembro ay hindi nagmamalaskit sa Simbahan, maliban sa isa sa mga anak na babae. Sa sandaling marinig ng dalagang ito ang kampana, tatanggalin niya ang kanyang apron, iiwan ang lahat ng kanyang gawaing-bahay na hindi pa tapos, at magmamadali patungo sa simbahan. Kahit noong dumating ang mga Aleman sa nayon at nagsimulang mag-ring ang sakristan ng kampana upang alertuhin ang mga tao, tumakbo ang dalagang ito patungo sa simbahan para sa vespas! At kahit na ang kanyang mga magulang ay napakamakimkim, siya ay napakamaawain. Dahil sa pagkamakimkim, ang ama ng dalaga ay hindi kumakain ng tamang

⁶⁷ Ibinigay noong 1992. Mga isang dolyar ng US.

⁶⁸ Si Aristotle Onassis (1900–1975) – isang Griyegong multimilyonaryo at malaking may-ari ng barko, ay isa sa mga pinakamayamang tao sa mundo.

pagkain, kundi tuyong tinapay na binabad niya sa tubig. Ang kanyang ina ay napakamakimkim din! Sa kabila ng katotohanang ang kanyang mga anak ay may mga posisyon ng pananagutan at mayaman, siya, upang hindi masayang kahit isang posporo, ay hahalungkatin ang abo para maghanap ng uling na hindi pa lubusang nasusunog at gagamit ng piraso ng dayami para magpasiklab ng apoy mula rito. Para hindi bumili ng takure ng kape, nag-iitim sila ng kape sa lata!

Pero mahal na mahal ako ng nanay niya. Noong panahong iyon, nakatira ako sa Monasteryo ng Stomion. Kaya naman, kung ang batang babaeng ito ay gustong kumuha ng isang bagay mula sa tahanan ng kaniyang kuripot na mga magulang para ipagkaloob bilang limos sa isang mahihirap, at hindi niya ito maaaring kunin nang lihim, sasabihin niya sa kaniyang ina: "Ma, kailangan ng isang monghe ang bagay na ito." "Ibigay mo sa kanya, ibigay mo sa kanya," ang sasagot ng kanyang ina. Ang kuripot na babaeng ito ay sasang-ayon lamang na magbigay ng kahit ano sa mga monghe. At dati, noong panahon ng okupasyon, lihim na tumutulong ang kanyang anak sa mga mahihirap. Tahimik siyang kumukuha ng trigo mula sa mga kamalig, binubuhat ito sa kanyang balikat papunta sa gilingan, ginigiling ito, at ipinamimigay ang harina sa mga mahihirap na pamilya. Minsan, nahuli siya ng kanyang ina na 'red-handed'. Grabe ang pagmumura at pagsaway na inabot ng dalaga! Pagkatapos ay nangako siya sa Diyos. "Diyos ko," sabi niya, "tumulong ka sa akin na makahanap ng trabaho, at ibibigay ko ang buong sahod ko sa kawanggawa." At kinabukasan mismo, inimitihan siyang magtrabaho sa isang organisasyong pangkawanggawa. Natuwa siya nang labis! Tinupad niya ang kanyang pangako: hindi siya bumili ng kahit medyas gamit ang kinita niya; ibinigay niya ang lahat sa kawanggawa. Alam mo ba kung ilang tao na ngayon ang nagsasabi sa kanya: 'Ingatan ka ng Diyos. Sumaiyo nawa ang pagpapala ng iyong mga magulang!' At dahil sa kanyang kawanggawa, naawa rin ang Diyos sa kanyang ina.

Pagtatanim ng birtud sa loob ng pamilya

— Geronda, paano makakapaglinang ng birtud ang isang taong may pamilya sa kanyang sarili?

— Nagbibigay ang Diyos ng mga kanais-nais na pagkakataon para rito. Ngunit marami, kahit na hinihiling nila sa Diyos na bigyan sila ng kanais-nais na pagkakataon upang magsanay ng birtud, ay nagsisimulang magreklamo kapag nakatagpo sila ng ilang kahirapan. Halimbawa, kung minsan ang Mabuting Diyos, dahil sa Kanyang walang-hanggang pag-ibig, na nagnanais na ang isang asawang lalaki ay magkaroon ng kababaang-loob at pasensya, ay inaalas ang Kanyang Biyaya sa kanyang asawa, na siya namang nagsisimulang kumilos nang 'mapanlinlang' at magpakita ng malupit na pagtrato sa kanyang asawa. Sa ganitong pagkakataon, hindi dapat magreklamo ang asawang lalaki, kundi magalak at magpasalamat sa Diyos sa kanais-nais na pagkakataong ibinigay Niya sa kanya upang gampanan ang isang gawa ng kabutihan. O, halimbawa, nananalangin ang isang ina sa Diyos na pagkalooban siya ng pasensya. Pagkatapos ay inihanda niya ang hapag-kainan; lumapit ang kanyang anak dito, hinila ang gilid ng mantel, at natapang lahat ng pinggan sa sahi. Parang sinasabi ng munting bata sa kanyang ina: "Mama, magtiyaga ka!"

At sa pangkalahatan, ang mga kahirapan sa mundo ngayon ay pinipilit ang mga taong nagnanais mabuhay nang kaunti man lang nang espiritwal na huwag magpahinga, huwag matulog. Kapag, huwag sana, sumiklab ang digmaan, hindi nagpapahinga ang mga tao, hindi nila pinipikit ang kanilang mga mata. May katulad na nangyayari ngayon, sa aking palagay, sa mga nagsisikap mabuhay nang espiritwal. Halimbawa, kunin mo ang mga kabataang regular na nagpupunta sa simbahan. Anong mga pagsubok ang kailangang tiisin ng mga kawawang iyon! Gayunpaman, ang pang-aabusong dinaranas nila mula sa maruming mundong kanilang ginagalawan ay sa paanuman nakatutulong upang manatiling mapagmatyag. Ngunit sa panahon ng kapayapaan, kapag walang kahirapan, makikita mong karamihan sa mga tao ay walang pakialam sa usapin ng pananampalataya at moralidad. Gayunpaman, dapat ding

gamitin ng mga tao ang mga mapayapang panahong ito para sa espirituwal na pag-unlad: dapat nilang sikaping alisin ang kanilang mga kapintasan at linangin ang mga birtud.

Malaking tulong ang katahimikan sa buhay-espiritwal. Mabuti kung ayusin ang pang-araw-araw na gawain sa paraang may itinakdang oras para sa katahimikan. Gamitin ng isang tao ang oras na ito upang suriin ang kanyang sarili, kilalanin ang kanyang mga pagnanasa, at magsikap na putulin ang mga ito at linisin ang kanyang puso. At napakabuti kung may tahimik na silid sa bahay na ang atmospera ay kahawig ng isang selda ng monghe. Doon, '*sa lihim*'⁶⁹ maaaring gampanan ng isang tao ang kanyang mga tungkuling espiritwal, magbasa ng mga aklat na espiritwal, at manalangin. Kung ang panalangin ay sinisimulan ng maikling pagbabasa ng mga espiritwal na akda, malaking tulong ito, sapagkat ang ganitong pagbabasa ay nagpapainit sa kaluluwa at dinadala ang isip sa espiritwal na kaharian. Kaya, kung ang isang taong madaling maabala ng maraming bagay sa araw ay may sampung minuto para sa panalangin, mas mabuting gugulin ang dalawang minuto ng panahong iyon sa pagbabasa ng isang malalim na babasahin, upang matanggal ang mga pagkagambala.

— Geronda, hindi mo ba iniisip na ang pamumuhay ng uri ng buhay na inilalarawan mo ay hindi gaanong madali sa mundo ngayon?

— Hindi, may mga layko na namumuhay nang tunay na espiritwal. Namumuhay sila bilang mga asketa: nag-aayuno sila, dumadalo sa mga paglilingkod, nananalangin gamit ang rosaryo, at lumaluhod nang taimtim — sa kabila ng pagkakaroon nila ng mga anak at apo. Tuwing Linggo, pumupunta ang mga taong ito sa simbahan, tumatanggap ng Komunyon, at bumabalik sa kanilang 'selda', na parang mga eremita na pumupunta sa katedral ng monasteryo tuwing Linggo at pagkatapos ay bumabalik sa kanilang mga selda upang mamuhay nang tahimik. Salamat sa Diyos, maraming ganitong kaluluwa sa mundo. At para maging tiyak, kilala ko ang isang pinuno ng pamilya na palagiang binibigkas ang Panalangin kay Hesus—kahit nasaan man siya. Ang taong ito ay laging may luha sa kanyang panalangin. Ang kanyang panalangin ay naging kusang-loob, at ang kanyang mga luha ay matamis; mga luha ng banal na kagalakan. Naalala ko rin ang isang manggagawa sa Banal na Bundok. Ang pangalan niya ay Yannis. Gumagawa siya ng napakahirap na trabaho at nagtratrabaho para sa dalawang lalaki. Tinuruan ko siyang sabihin ang Panalangin kay Hesus habang nagtatrabaho, at unti-unti itong nasamay. Minsan ay lumapit siya sa akin at sinabi na habang sinasabi ang Panalangin kay Hesus, naramdaman niya ang malaking kagalakan. "Umaga na," ang sagot ko. Makalipas ang ilang sandali, nalaman kong pinatay ang taong ito ng dalawang lasing na tulisan. Labis akong nagmalungkot! Ilang araw ang lumipas, at may isang monghe na naghanap ng kasangkapang itinago ni Janis sa isang lugar ngunit hindi niya mahanap. At saka, ipinakita ni Janis sa kaniya sa isang panaginip at sinabi kung saan niya itinago ang kasangkapan. Nakamit ng taong ito ang isang espiritwal na kalagayan at nagawang tumulong sa iba kahit mula sa kabilang buhay.

Kailan ba kasing-simple ang buhay-espiritwal! Sa pamamagitan ng pagmamahal sa Diyos, pagkilala sa Kanyang dakilang Sakripisyo at sa Kanyang mga biyaya, at sa pamamagitan ng dahilan na nagtutulak sa sarili na tularan ang mga Santo, ang isang tao ay mabilis na nagiging banal. Basta't siya ay magpapakumbaba, mararamdaman ang kanyang kahirapan at ang kanyang malaking kawalang-pagpapasalamat sa Diyos.

Panalangin sa Pamilya

— Geronda, dapat bang magbasa nang magkakasama ng Vespers ang buong pamilya?

⁶⁹ Tingnan ang Mat. 6:4.

— Dapat kumilos nang marangal ang mga matatanda sa bagay na ito. Dapat nilang basahin ang Vespers at sabihin sa maliliit na bata: 'Kung gusto ninyo, manalangin kayo nang kaunti kasama namin.' Kapag medyo lumaki na ang mga bata, maaari silang magkaroon ng isang nakagawiang 'rutin' tungkol sa panalangin: halimbawa, kung ang mga matatanda ay nananalangin ng labing-limang minuto, ang mga bata ay nananalangin ng dalawa o lima – at kung gusto nilang manalangin nang mas matagal, hayaan silang manalangin hangga't gusto nila. Kung pipilitin ng mga magulang ang mga bata na tumayo sa buong Vespers kasama nila, sa huli ay magsisimula nang mag-ungos ang mga bata."Huwag mong pilitin ang mga bata, dahil hindi pa nila lubos na nauunawaan ang kapangyarihan at halaga ng panalangin. Halimbawa, maaaring kumain ang mga magulang ng beans, karne, at iba pang solidong pagkain. Ngunit kung gatas pa lang ang iniinom ng sanggol, pipilitin ba siya ng mga magulang na kumain ng karne dahil mas mataas ito sa calories? Mas mataas nga ito sa calories, ngunit hindi pa ito kayang tunawin ng sanggol. Kaya, sa simula, para masanay ang sanggol sa pagkain ng karne, binibigay ito ng mga magulang nang kaunti-kaunti — isang maliit na piraso sa isang kutsara ng sabaw ng karne — upang sa huli ay siya mismo ang maghahangad ng ganitong pagkain.

— Geronda, minsan hindi lang mga bata kundi pati na rin ang matatanda ang napapagod nang husto pagsapit ng gabi kaya hindi na nila mabasa ang mga panalangin sa gabi.

— Kung sila ay sobrang pagod o maysakit, hayaang basahin nila hindi ang buong panalangin sa gabi, kundi kalahati nito. O kahit papaano ay basahin nila ang 'Ama Namin' nang isang beses. Hindi dapat tuluyang isuko ang panalangin. Tulad ng sa digmaan, kapag ang isang sundalo ay napapaligiran ng mga kaaway sa mataas na lugar, paminsan-minsan ay nagpapaputok siya mula sa kanyang riple upang matakot ang mga kaaway at hindi umatake; gayundin, ang mga taong wala nang lakas para sa buong panalangin ay dapat magpaputok [espritwal] upang matakot ang diyablo at tumakas.

Ang panalangin sa loob ng pamilya ay isang makapangyarihang puwersa. Kilala ko ang dalawang magkapatid na, sa pamamagitan ng kanilang mga panalangin, ay hindi lamang napigilan ang kanilang magulang na nagkahiwalay na magdiborsyo, kundi naibalik pa nila ang kanilang pagkakasundo nang higit kaysa dati. Palagi kaming sinasabihan ng aming ama: "Anuman ang inyong ginagawa, kailangan ninyong mag-ulat sa Diyos nang dalawang beses sa isang araw — upang malaman Niya kung nasaan kayo." Tuwing umaga at gabi, kami lahat—ama, ina, mga kapatid na lalaki at babae—ay nananalangin sa harap ng iconostasis, at sa pagtatapos ng panalangin ay yumuyuko kami sa harap ng icon ni Kristo. At kapag ang aming pamilya ay nahaharap sa tukso o kahirapan, nananalangin kami na ito ay malutas. Naalala ko noong minsan na nagkasakit ang bunso kong kapatid, sinabi ng ama namin: "Tara, hilingin natin sa Diyos na pagalingin Niya siya o kunin Niya na lang, para hindi na siya magdusa." Nanalangin kami bilang isang pamilya, at gumaling ang kapatid namin. At magkakasama rin kaming lahat na uupo sa hapag-kainan. Una kaming nanalangin, at saka kami nagsimulang kumain. Kung may sinumang magsimulang kumain bago pa man napagpala ang pagkain, sasabihin namin, 'Nangalunya siya.' Itinuturing naming pangangalunya ang kakulangan sa pagpipigil sa sarili. Kung ang bawat miyembro ng pamilya ay uuwi nang walang dahilan kailanman nila gusto at uupo para kumain nang mag-isa, nagdudulot ito ng pagkasira ng pamilya.

Ang Espirituwal na Buhay ng Mag-asawa

— Geronda, ano ang dapat gawin ng isang asawa kung ang kanyang mister ay hindi namumuhay nang espirituwal?

— Ipinagkatiwala niya sa Kristo ang kanyang asawa at ipanalangin na lumambot nang kaunti ang kanyang puso. Sa paglipas ng panahon, tahimik na magpapadala si Kristo ng 'isang pangkat' sa kanyang puso, at magsisimulang magmuni-muni ang asawa [sa pinakamahalaga]. At sa sandaling lumambot

nang kaunti ang puso ng kanyang asawa, maaari na siyang hilingan ng misis, halimbawa, na ihatid siya sa simbahan. Hindi niya kailangang kumbinsihin siya: 'Bakit ka ba hindi pumupunta sa simbahan?', kundi simpleng magtanong: "Pwede mo ba, kung hindi ka mahihirapan, ihatid ako sa simbahan?" At, matapos siyang ihatid sa simbahan, maaaring sabihin ng asawa: "Sige, dahil nakarating na rin ako rito, papasok na lang ako sa bahay ng Diyos at magsindi ng kandila." At hindi malayo na unti-unti rin siyang susulong sa espirituwal.

— Geronda, makakatulong ba ang espirituwal na ama ng misis sa asawa sa anumang paraan?

— Minsan, upang matulungan ang asawa, kailangang magsagawa ng espirituwal na gawain ang espirituwal na ama kasama ang asawa. At ang mabubuting katangian ng asawa ay maililipat sa kanyang asawa. Kung mabuti ang kanyang puso, tutulungan siya ng Diyos na magbago.

Ang isang babae ay may debosyon sa kanyang kalikasan. Ngunit kung ang isang lalaki, na dati'y hindi nagmamalasakit sa Simbahan, ay kalaunan ay nagising ang kanyang diwa sa espirituwal, saka siya'y buong kumpiyansang sumusulong sa mga bagay na espirituwal, habang hindi makasabay ang kanyang asawa. Maaari ring mangyari na magselos ang asawa sa kanya, dahil siya mismo ay hindi umuunlad sa espirituwal. Kaya, sa ganitong mga kaso, pinapayuhan ko ang mga asawang lalaki na maging maingat. Pagkatapos ng lahat, ano ang nangyayari? Habang mas sumusulong ang asawang lalaki sa espirituwal, mas lalaban sa kanya ang kanyang asawa — kung hindi siya namumuhay nang espirituwal. Halimbawa, kung sasabihin ng asawang lalaki: "Na-late na tayo, bumangon ka na at magsimba na tayo," sasagot siya: "Sige, mag-isa ka na lang! Hindi mo ako naintindihan, marami pa akong gagawin..." O kung ang asawa, halimbawa, ay sasabihing: "Makinig ka, bakit hindi nakasindi ang lampara mo?" o gustong sindihan ng asawa ang namatay na lampara, nasasaktan ang kanyang pagmamalaki at sisigaw siya: "Ano, nagpapari ka ba? O isang monghe?" Maaari pa niyang tugunin: "Bakit nga ba tayo nagsisindi ng lamparang ito? Mas mabuti pang ibigay na lang ang langis sa isang mahihirap." Oo, oo, maaari pa nga siyang umabot nang ganoon kalayo. Hanggang sa kalokohan ng mga Protestante. Siyempre, pagkatapos ay siya mismo ang magagalit dahil sa dami ng mga dahilan na inimbento niya, pero kasabay nito ay patuloy pa rin siyang nagagalit dahil sa espirituwal na pag-unlad na nakikita niya sa kanyang asawa. Kaya sa ganitong mga pagkakataon, mas mabuti pang huwag nang sindihan ang lampara kaysa sindihan ito ng asawa. At dahil dito, upang hindi masira ang pamilya, pinapayuhan ko ang mga asawang lalaki: "Kapag kalmado ang iyong asawa, sabihin mo ito sa kanya: 'Alam mo, kapag pumupunta ako sa simbahan, nananalangin, yumuyuko nang bahagya o nagbabasa ng isang espirituwal na aklat, hindi ko ito ginagawa dahil sa malalim na debosyon, hindi. Ngunit dahil pinapabagal ako ng lahat ng ito, pinipigilan ako at hindi ako nadadala ng agos ng nakakatakot na lipunang ito na ating ginagalawan. Kung hindi, alam mo: kung paano niya ako hahatakin sa lahat ng mga bar at pagtitipon...'" Kung itatanong ito ng asawang lalaki sa ganitong paraan, matutuwa ang asawang babae at maaari rin siyang magbago at malampasan siya sa espirituwal. Ngunit sa pamamagitan ng ibang pagbabalangkang ng tanong, ginagawa niyang labis ang kanyang sama ng loob at itinutulak siya sa kalagayang hindi angkop. Maaari pa nga silang magdiborsyo. Kung nais ng asawang lalaki na tulungan ang kanyang asawa sa espirituwal na paraan, subukan niyang iugnay siya sa isang pamilyang namumuhay nang espirituwal, kung saan deboto ang ina at asawa — upang nais niyang tularan sila.

Mga Bata at ang Buhay na Espiritual

— Geronda, may isang ina na binibigyan ang anak niya ng banal na tubig, ngunit tinatapon ito ng bata. Ano ang dapat gawin sa ganitong kaso?

— Dapat siyang manalangin para sa bata. Marahil binibigyan niya ito ng banal na tubig sa paraang nagpapasaway sa bata. Para lumakad ang mga bata sa mga daan ng Diyos, dapat ding mamuhay nang

wasto sa espirituwal ang mga magulang. May ilang magulang na pumupunta sa simbahan ang nagsisikap na maging mabuti ang kanilang mga anak, ngunit hindi dahil nababahala sila sa kaligtasan ng kaluluwa ng mga ito, kundi dahil gusto nilang magkaroon ng mabubuting anak. Sa madaling salita, mas nababahala sila sa sasabihin ng ibang tao tungkol sa kanilang mga anak kaysa sa katotohanang maaaring mapunta ang kanilang mga anak sa walang hanggang paghihirap. Ngunit paano, sa ganoong kaso, tutulong ang Diyos? Ang layunin ay hindi para mapilitan ang mga bata na pumunta sa simbahan, kundi para mahalin nila ang Simbahan. Dapat silang gumawa ng mabuti hindi dahil pinipilit, kundi dahil nararamdaman nilang ito ay isang pangangailangan. Ang banal na buhay ng mga magulang ay humihimas sa kaluluwa ng mga bata, at saka sila ay masunuring tumatalimid [sa kanilang ama at ina]. Sa gayon, lumalaki silang may kabanalan at malusog na pangangatawan, na iniwasan ang espirituwal na kapahamakan. Kung mahigpit na pinamamahalaan ng mga magulang ang kanilang mga anak, na hinihimok ng takot sa Diyos, tutulungan sila ng Diyos at matutulungan ang bata. Gayunpaman, kung ginagawa nila ito dahil sa makasarili, hindi tutulong ang Diyos. Madalas na naghihirap ang mga bata dahil sa kayabangan ng kanilang mga magulang.

— Geronda, minsan tinatanong kami ng mga ina kung paano at gaano katagal dapat manalangin ang mga batang tatlo o apat na taong gulang?

— Sabihin ninyo sa kanila: 'Ikaw ang ina; ikaw mismo ang makakakita kung gaano kalakas ang iyong munting anak.' Hindi kailangan ng nakasulat na patakaran dito.

— Geronda, may mga magulang na dinadala ang kanilang maliliit na anak sa aming monasteryo para sa Pagbabantay sa Búkás ng Gabi. Nakakapagod kaya ito para sa mga bata?

— Sa oras ng Matins, hayaang magpahinga muna nang kaunti ang mga bata. At para sa Banal na Liturhiya, ibalik sila sa simbahan.

Ang mga ina, nang hindi pinipilit ang kanilang mga anak, ay dapat turuan silang manalangin mula sa murang edad. Ang mga naninirahan sa mga nayon ng Cappadocia ay isinabuhay [at pinanatili] ang tradisyong asketiko nang may malaking debosyon. Dinadala nila ang kanilang mga anak sa mga kuweba, simbahan, at kapilya, kung saan sila'y nagpapakumbaba at nananalangin nang may luha, at sa ganitong paraan natuto ring manalangin ang kanilang mga anak. Nang dumating ang mga pulutong ng mga tulisan sa gabi upang samsamin sila, habang dumaraan sa mga maliit na simbahanang ito, narinig nila ang pag-iyak at namangha sila. "Ano ang nangyayari?" tanong nila. "Anong klaseng mga tao ito? Bakit sila tumatawa sa araw at umiiyak sa gabi?" Hindi maintindihan ng mga tulisan ang nangyayari.

Ang mga panalangin ng maliliit na bata ay makagagawa ng mga himala. Binibigyan sila ng Diyos ng kanilang hinihiling. Sapagkat ang mga bata ay dalisay at inosente, kaya pinakikinggan ng Diyos ang kanilang dalisay na panalangin. Naalala ko noong isang beses, nang umalis ang aming mga magulang para magtrabaho sa bukid, naiwan ako sa bahay kasama ang aking dalawang nakababatang kapatid na lalaki. Biglang dumilim ang langit, at sinundan ng isang napakalakas na pag-ulan. "Ay, ano kayang pinagdadaanan ng aming mga magulang ngayon!" ang alalahanin namin. "Paano na sila makakauwi?" Nagsimulang umiyak ang mga bata. "Halika rito," tinawag ko sila. "Hilingin natin kay Kristo na itigil ang ulan." Kami tatlo ay lumuhod sa harap ng iconostasis at nagsimulang manalangin. Pagkalipas ng ilang minuto, tumigil ang ulan.

Dapat maingat na tulungan ng mga magulang ang kanilang mga anak mula sa murang edad upang lumapit sa Kristo at maranasan ang pinakamataas na espirituwal na kagalakan mula pa sa kanilang mga unang taon. Kapag nagsimula nang mag-aral ang mga bata, dapat unti-unting turuan sila ng kanilang mga magulang na magbasa ng mga espirituwal na aklat at tulungan silang mamuhay nang espirituwal. Pagkatapos ay magiging parang maliliit na anghel sila at magkakaroon ng malaking katapangan sa harap ng Diyos sa kanilang mga panalangin. Ang ganitong mga bata ay tunay na espirituwal na kayamanan

para sa kanilang mga pamilya. Ang mga buhay ng mga santo ay partikular na nakakatulong sa kanila sa kanilang espiritwal na buhay. Nang bata pa ako, dinadala ko ang maliliit na aklat na naglalaman ng mga buhay ng mga santo, na inilathala noong mga panahong iyon, at pumupunta ako sa gubat. Doon ako nagbabasa, nananalangin, at tuwang-tuwa. Mula sa edad na sampu hanggang labing-anim (hanggang nagsimula ang Digmaang Griyego-Italiano⁷⁰), na hindi pabigat ng mga alalahanin sa mundo, namuhay ako nang espiritwal. Ang kagalakan ng isang bata ay dalisay: nag-iiwan ito ng bakas sa isang tao at, kapag sila'y lumaki, malalim nitong hinahaplos ang kanilang puso. Kung ang mga bata ay namumuhay nang espiritwal, magiging masaya sila sa buhay na ito, at sa buhay na susunod ay magagalak sila nang walang hanggan kasama ni Kristo.

Ugnayan sa pamilya at mga kaibigan

— Geronda, may isang ginang na nagtanong sa amin kung ano ang dapat niyang gawin tungkol sa kanyang dalawang pinsan, na naging pasanin niya sa loob ng maraming taon.

— At ano ang gusto niya? Ano, susulat ba tayo ng bagong Ebanghelyo? Nais ng Diyos na tulungan niya sila, at Siya Mismo ang gagawa ng makabubuti para sa kanilang mga kaluluwa.

— Geronda, kung may hindi pagkakaunawaan sa pagitan ng mga kamag-anak, dapat bang magsalita upang tulungan sila?

— Oo, dapat siyang kausapin, ngunit nang may pag-iingat. Sapagkat kung mananahimik siya, maaari itong magdulot ng kasamaan. Ngunit kung ang taong nagbigay ng mabuting payo sa mga mag-aaway na kamag-anak ay hindi naintindihan at sila'y nagalit sa kanya, dapat niyang sabihin: 'Patawarin mo ako sa pag-aalala ko sa iyo' — at pagkatapos noon ay iwan mo na sila sa kapayapaan at ipanalangin mo sila.

Ang taong nagnanais mabuhay nang payapa ay dapat maging lubos na maingat sa pakikitungo sa pamilya at mga kaibigan. Hindi sila dapat mailigaw ng kagandahang-asal at mabuting pag-uugaling maaaring makita nila sa iba. Ang makamundong kagandahang-asal at mabuting pag-uugali ay maaaring magdulot ng malaking pinsala—dahil nakaugat ang mga ito sa pagpapanggap. Ang panlabas na kilos ng isang tao ay maaaring magpatingin sa kaniya bilang isang perpektong santo sa paningin ng iba; gayunpaman, kapag naibunyag ang kaniyang panloob na mundo sa iba, malalaman na sa katotohanan ay kabaligtaran pala ang totoo.

— Geronda, kung ang isang tao ay nakararamdam at nauunawaan na mabait ang pakikitungo sa kanya ng kanyang kapwa, tama bang ipahayag ang kanyang pasasalamat para rito?

— Kung ito ay isang taong napakalapit sa kanila, hindi na kailangan, dahil una, nakatulong din sila at nagbigay ng pabor sa kanila noon, at pangalawa, nararamdaman din nila ang panloob na pasasalamat na nararamdaman ng kabilang tao para sa kanila. Gayunpaman, kung ang taong nagbigay ng pabor o nagpakita ng kabutihang-loob sa kanila ay hindi gaanong malapit, dapat nilang ipahayag ang kanilang pasasalamat sa abot ng kanilang makakaya. Sa mga estranghero ay sinasabi natin: "Salamat." At kung, halimbawa, nais ng isang bata na ipahayag ang kanyang pasasalamat sa kanyang mga magulang, wala siyang ibang magagawa kundi sabihin ang "salamat" sa kanila araw at gabi, nang walang tigil, para sa lahat ng kanilang ginagawa para sa kanya.

Malaking kapakinabangan kung ang isang tao ay tuwiran sa pakikitungo sa iba, palaging may mabuting iniisip para sa kanila, at hindi masyadong seryosohin ang bawat isa. Dapat iwasan ang mga pagtatalo at pag-uusap na sinasabing nagsisimula para sa espiritwal na kapakinabangan ngunit kadalasan ay nagdudulot lamang ng sakit ng ulo. Hindi dapat asahan ang espiritwal na pag-unawa mula

⁷⁰ Ang digmaan noong 1940 sa pagitan ng Gresya at ng Pasistang Italya. — *Tala ng tagasalin*.

sa mga taong hindi naniniwala sa Diyos. Mas mabuting ipanalangin ang mga taong iyon, upang patawarin at liwanagan sila ng Diyos. Dapat makipag-usap sa bawat tao sa wikang kanilang nauunawaan, at hindi dapat ibunyag ng [isang mananampalataya] sa iba ang mga dakilang katotohanang pinaniniwalaan at nararanasan nila, dahil hindi ito mauunawaan ng iba, sapagkat iba ang dalas ng kanilang pinagsasalita, na nasa haba ng [espiritwal] na alon na iba ang sukat.

May ilan na nagsasabi: "Nais kong makilala ng iba si Cristo — gaya ng pagkakakilala ko sa Kanya." At ang mga taong ito ay nagsisimulang kumilos sa iba bilang mga guro. Gayunpaman, ang kanilang buhay ay dapat naaayon sa kanilang itinuturo. Sa pamamagitan ng pagtuturo sa iba ng ibang "Cristo" sa pamamagitan ng kanilang sariling buhay, at hindi namumuhay ayon sa kanilang sinasabi, hindi nila maaaring sabihing nakilala nila si Cristo. Kung walang karanasan ng [espiritwal na buhay], ang isang tao ay hindi konektado sa realidad, at sa kalaunan ay 'ibibigay' ng kanyang panloob na sarili siya sa iba. Kapag lumalapit tayo sa ating kapuwa nang may sakit at tunay na pag-ibig, binabago sila ng tunay na pag-ibig ni Cristo. Ang isang taong may kabanalan — kahit saan man siya naroroon — ay lumilikha sa paligid niya, wari bang isang uri ng espiritwal na elektromagnetikong larangan, at naapektuhan nito ang mga pumasok dito. Siyempre, dapat tayong mag-ingat na huwag sayangin ang ating pag-ibig o ibigay nang padalos-dalos ang ating mga puso sa iba, dahil madalas na ang ilan ay hinahawakan ang ating mga puso at pagkatapos ay dumudugo ito nang walang kabuluhan. O kaya naman ay hindi nila tayo nauunawaan at naiinis sila sa atin.

Mga tukso tuwing kapaskuhan

— Geronda, bakit karaniwang may tukso na nangyayari tuwing kapaskuhan?

— Hindi mo ba alam? Sa panahon ng mga pista, nagagalak si Kristo, ang Ina ng Diyos, at ang mga Santo at [espiritwal] nilang pinagkakalooban ng biyaya ang iba. Nagbibigay sila ng mga pagpapala sa mga tao, at binibigyan sila ng mga espiritwal na kaloob. Pagkatapos ng lahat, nag-oorganisa rin ang mga magulang ng handaan sa araw ng pangalan ng kanilang mga anak, at nagbibigay ng amnestiya ang mga hari kapag ipinanganak ang isang prinsipe. Kaya bakit hindi dapat makapagbigay ang mga Santo ng [espiritwal na] handog sa mga tao sa araw ng kanilang pagdiriwang? At dapat sabihin na ang tuwang ipinagkakaloob ng mga Santo ay tumatagal nang matagal, at ang mga kaluluwa ng tao ay nakakakuha ng napakalaking benepisyong mula rito. Kaya naman, ang diyablo, na nakakaalam nito, ay naglalagay ng mga patibong upang mawala sa mga tao ang mga banal na biyayang kanilang natanggap, at upang ang kapistahan ay hindi magdulot sa kanila ng kagalakan o kapakinabangan. Kaya nakikita ninyo na madalas sa isang pamilya, kapag naghahanda ang lahat para sa Banal na Komunyong, giniganyak sila ng demonyo na mag-away, at hindi lamang sila nabibigo na makatanggap ng Komunyong, kundi hindi man lang sila nakakapunta sa simbahan. Ginagawa ng demonyo ang lahat upang matiyak na ang mga tao ay mawawalan ng banal na tulong.

Makikita rin ito sa ating buhay monghe. Madalas, ang diyablo, dahil alam niya sa karanasan na sa araw ng pista ay makatatanggap tayo ng espirituwal na benepisyong, ay naghahanda ng tukso sa araw na iyon, o mas madalas, sa araw bago pa man. Ngunit siya ay, sa huli, ang tagatuksu [— ano pa nga ba ang magagawa niya?]. At sa ganitong paraan sinisira niya ang ating panloob na disposisyon. Halimbawa, maaaring tuksuhin niya tayo sa isang pagtatalo o pag-aaway sa isang kapatid, at pagkatapos ay magdudulot sa atin ng kalungkutan at babagsakin tayo, kapwa sa kaluluwa at katawan. Sa paggawa ng lahat ng ito, pinipigilan niya tayo na makinabang sa pagdiriwang, [na maranasan ang pagdiriwang] sa kagalakan ng pagbibigay-luwalhati sa Diyos. Gayunpaman, kung nakikita ng Mabuting Diyos na hindi tayo nagbigay ng anumang dahilan sa diyablo para sa tukso, na ito ay nagmula lamang sa kanyang inggit, tutulongan Niya tayo. At tinutulungan Niya tayong makamit ang mas malaking kapakinabangan

kung mapagkumbaba nating akuin ang sisi sa tukso na naganap at hindi natin huhusgahan hindi lamang ang ating kapatid, kundi pati ang diyablo na napopoot sa kabutihan. Sapagkat tiyak na ito ang kanyang gawain: maglatag ng mga patibong at magkalat ng kasamaan. Samantalang ang tao, bilang larawan ng Diyos, ay dapat magkalat ng kapayapaan at kabutihang-loob.

Kabanata 2.

Ang Paggawa at ang Espiritual na Buhay

Ang paggawa ay isang biyaya

— Geronda, noong mga nakaraang panahon ay sinasabi nila: 'Mas mabuting punasan ang talampakan ng iyong sapatos kaysa punasan ang mga kumot.' Ano ang ibig nilang sabihin sa mga salitang iyon?

— Ang ibig nilang sabihin noon: 'Mas mabuting ipagargas ang talampakan ng iyong sapatos sa trabaho kaysa mahiga sa kama at magpabaya.' Ang trabaho ay isang biyaya; ito ay isang kaloob mula sa Diyos. Pinatitibay nito ang katawan at pinapresko ang isipan. Kung hindi binigyan ng Diyos ang tao ng trabaho, ang tao ay magiging amag. Ang mga masisipag na tao ay hindi tumitigil sa pagtrabaho kahit sa katandaan. Kung, habang may lakas pa sila, ay titigil sila sa pagtrabaho, magsisimula silang mawalan ng pag-asa. Para sa ganitong mga tao, ang pagtigil sa pagtrabaho ay katumbas ng kamatayan. Naalala ko ang isang siyamnapung taong gulang na lalaki sa Konitsa na nagtatrabaho nang walang tigil. Sa huli, namatay siya doon mismo sa bukid — dalawang oras na lakad mula sa bahay.

Ngunit dapat ding sabihin na ang pisikal na pahinga na pinangarap ng ilan ay hindi isang matatag na kalagayan. Habang nagpapahinga nang pisikal, pansamantala lamang nilang nakakalimutan ang kanilang panloob na pagkabalisa. Mayroon na silang lahat: tanghalian, panghimagas, paliligo, pahinga... Gayunpaman, sa sandaling matapos ang lahat ng ito, nananabik sila sa mas malaking kapayapaan. Kaya naman, ang mga tao ay palaging kulang sa isang bagay at dahil dito ay palaging nalulungkot. Nararamdaman nila ang isang kawalan, at ang kanilang kaluluwa ay nagsusumikap na punan ang kawalan na iyon. Ngunit ang taong pagod sa paggawa ay may patuloy na kagalakan — kagalakang espiritwal.

— Geronda, pero kung, halimbawa, may problema ka sa likod, hindi ka makakapagtrabaho.

— Aba, sa tingin mo ba hindi kailangan ng ehersisyo ang ibabang bahagi ng likod? Hindi ba makakatulong sa ibabang bahagi ng likod ang trabahong nagsisilbing ehersisyo para rito? Sabihin ko sa iyo ito: kung ang isang tao ay kumakain, umiinom, natutulog at hindi nagtatrabaho, nagsisimulang 'lumuwag' ang lahat ng kanyang panloob na 'piyesto' at palagi niyang nararamdamang gusto niyang matulog, dahil ang kanyang katawan at mga nerbiyos ay nagre-relax at humihina. Unti-unti, ang ganitong tao ay aabot sa puntong wala na siyang magawang anuman. Sa sandaling maglakad sila ng kaunting distansya, nahihirapan na silang huminga. Ngunit kung magsisimula silang magtrabaho at gumalaw nang kaunti, parehong lalakas ang kanilang mga binti at braso. Tingnan: ang mga taong mahilig magtrabaho ay hindi matagal natutulog, o kaya naman ay hindi na talaga makatulog dahil sa sobrang pagod; gayunpaman, sa kabila nito, malakas ang mga taong ito. Ito ay dahil, sa pamamagitan ng paggawa, pinatitibay nila ang kanilang sarili at pinapalakas ang kanilang mga katawan.

Ang trabaho ay kalusugan, lalo na para sa isang kabataan. Napansin ko na ang ilang anak na inaalagaan ng ina, kapag sumali sa hukbo, ay nagiging mas matatag at matapang. Malaking

kapakinabangan sa mga ganitong binata ang hukbo. Siyempre, ang pinag-uusapan ko ay karaniwang tumutukoy sa nakaraan. Ngayon, sa hukbo, natatakot silang guluhin ang mga sundalo o pilitin silang gumawa ng kahit ano, dahil kapag sila ay 'nagulo' sa anumang paraan, hihiwa nila ang kanilang pulso o 'magkakaroon sila ng nervous breakdown'... Para masiguro na mananatiling malusog ang mga bata, pinapayo ko sa mga magulang na ipadala sila para magtrabaho sa iba at magbayad pa sa taong iyon. Basta't nag-eeenjoy ang mga bata sa trabahong gagawin nila. Pagkatapos ng lahat, kung ang isang binata, na may lakas at isip, ay hindi nagtatrabaho, siya ay nagiging tamad, mabagal, at maluwa ang katawan. At kung, bukod pa rito, nakikita niyang nagtatagumpay ang iba, nadadala siya ng kanyang sariling kasakiman at hindi nakakakita ng ligaya sa anumang bagay. Palagi siyang nababahala sa kanyang mga iniisip, at ang kanyang isipan ay para bang puno ng dayami. Pagkatapos ay lumalapit sa kanya ang diyablo at nagsisimulang bumulong: "Hampaslupa ka, anong kawalang-kwenta ka! Isa sa mga kapanahunan mo ay naging guro, ang isa naman ay nagbukas ng sariling negosyo at kumikita, pero ano'ng makakamit mo?" Sa ganitong paraan, itinulak ng diyablo ang taong ito sa kawalan ng pag-asa. Ngunit kung magsimula nang magtrabaho ang binata, magkakaroon siya ng tiwala sa sarili — sa pinakamainam na kahulugan ng salita. Makikita niya na kaya rin niyang pagtagumpayan ang mga kahirapan, at bukod pa rito, abala ang kanyang isipan sa trabaho, at wala na siyang oras para sa ganitong mga iniisip. Ibig sabihin, dobleng benepisyong ang makukuha.

Pagpili ng propesyon

— Geronda, may ilang magulang na pinipilit ang kanilang mga anak na piliin ang parehong propesyon gaya nila, at madalas ay mariin nila itong ipinipilit.

— Hindi, mali ang ginagawa nila. Hindi mo dapat pilitin ang mga bata na gawin ang ikalulugod ng kanilang mga magulang kung hindi naman ito ikalulugod ng mga bata mismo. May kilala akong isang binata na gustong mag-enroll sa Fakultad ng Teolohiya at maging pari. Gayunpaman, tutol dito ang kanyang ina; iginiit niya na mag-aral siya ng medisina. Natutuhan ng binatang ito ang Byzantine chant at kumakanta sa simbahan. Gumawa siya ng sarili niyang instrumento at tinutugtog dito ang mga kantang pang-simbahan. Marami siyang alam na himno sa puso. Talented siya; sumusulat siya ng mga tropario at nagko-komposo ng mga serbisyo. Pagkatapos niyang makapagtapos ng sekondarya, nag-enroll ang binata sa Fakultad ng Teolohiya. Nagkaroon ng nervous breakdown ang kanyang ina dahil sa pagkabahala. Pagkatapos, lumapit siya sa akin at humiling: "Ipagdasal ninyo, Ama, na gumaling ako, at pagkatapos ay hayaan ninyong gawin ng anak ko ang gusto niya." Ngunit nang siya'y gumaling, muling sinagka niya ang kanyang anak sa pag-aaral ng teolohiya. At sa huli, iniwan niya ang fakultad ng teolohiya, tinigil ang pag-awit, at sinayang ang kanyang buhay nang walang kabuluhan.

Nakikita kong nahihirapan ang mga kabataan na pumili ng larangan ng pag-aaral, kaya't ganito ang aking payo: "Isipin kung aling propesyon o larangan ng pag-aaral ang nakakaakit sa iyo. Dapat mong ituloy ang bagay na mayroon kang likas na hilig." Ngunit kung ang mga kabataang lalaki o babae ay nag-iisip na pumili ng landas na hindi naman nila kinahihiligan, pinapayuhan ko silang ibuhos ang kanilang puso sa bagay na tunay nilang kinahihiligan, upang ito'y maging kapaki-pakinabang sa kanila. Sa madaling salita, tinutulungan ko silang pumili ng trabahong kanilang ikatutuwa at ng propesyon na naaayon sa kanilang kakayahan. Sapat na na ang kanilang ginagawa ay kaaya-aya sa Diyos. May likas na hilig ba ang isang tao sa musika? Hayaan siyang maging, halimbawa, isang mahusay na musikero o mahusay na mang-aawit sa simbahan at, sa pamamagitan ng kanyang pag-awit, tulungan ang mga nakikinig sa kanya na mahal in ang Simbahan at ang panalangin. May bokasyon ba ang isang tao sa pagpipinta? Hayaan siyang maging isang alagad ng sining o isang ikograpo at, nang may paggalang,

magpinta ng mga ikonong gagawa ng mga himala. May bokasyon ba ang isang tao sa agham? Hayaan siyang maglaan ng kanyang sarili rito at magtrabaho nang may pag-ibig.

At tingnan: mula pa sa pagkabata, malinaw na kung ano ang bokasyon ng isang tao. Noong isang beses, may isang lalaki na dumating sa Monasteryo ng Stomion kasama ang dalawang batang lalaki—ang kanyang mga pamangkin. Ang isa, na anim o pitong taong gulang, ay naupo sa tabi namin at sunud-sunod kaming tinanong ng iba't ibang bagay nang hindi humihinto. "Ano ang gusto mong maging paglaki mo?" tanong ko sa kanya. "Abogado!" ang sagot niya. Ang pangalawang bata ay nawala kung saan. "Saan siya?" tanong ko sa kanyang tiyuhin. "Nahulog ba siya sa bangin?" Lumabas kami para hanapin siya at narinig namin ang tunog ng martilyo mula sa pagawaan ng karpintero. Pumasok kami sa pagawaan at nakita namin na lubos na nasira ng maliit na batang lalaki ang makinis na ibabaw ng mesa sa trabaho gamit ang kanyang asha, kaya hindi na ito angkop kundi para sa kalan! "Ano ang gusto mong maging paglaki mo?" tanong ko sa kanya. "Magsusupot!" sagot ng bata. "Sige, ikaw nga," sabi ko, "ikaw nga. Huwag mo nang alalahanin na nasira mo ang tabla! Wala namang problema."

Pagmamahal sa trabaho

— Geronda, bakit may mga taong nababagot habang nagtatrabaho?

— Marahil ay hindi nila mahal ang kanilang trabaho? O marahil ay paulit-ulit lang nila ginagawa ang iisang bagay habang nagtatrabaho? Madalas sa ilang industriya, halimbawa sa isang pabrika na gumagawa ng mga bintana at pinto, isang manggagawa ang nagdudugtong ng mga tabla mula umaga hanggang gabi, ang isa naman ay patuloy na naglalagay ng salamin sa mga ito, at ang isa pa ay pinapahiran sila ng putty araw-araw. Patuloy na ginagawa ng mga taong ito ang parehong nakakabagot na gawain, habang ang amo ay naglilibot para magbantay sa kanila. At nagpapatuloy ito nang higit pa sa isa o dalawang araw. Ngunit kung paulit-ulit mong gagawin ang iisang bagay, nababagot ang mga tao rito. Hindi ganoon noong araw: kukunin ng isang karpintero ang apat na pader mula sa mga tagapagtayo at kailangang ipasa ang isang kumpletong bahay sa may-ari. Kailangan niyang ilatag ang sahig, ikabit ang mga bintana at pinto, selyuhin ang salamin gamit ang putty, at iba pa. Pagkatapos ay gagawin na niya ang iba't ibang paikot-ikot na hagdan at inukit na barandilya, saka pipinturahan ang lahat, pagkatapos ay ang mga kabinet at estante naman... At sa wakas, gagawin na niya ang mga muwebles. At kahit na hindi ito nagagawa ng isang manggagawa nang mag-isa, alam pa rin niya kung paano gawin ang lahat. Kung kinakailangan, kaya pa ng karpintero na maglatag ng bubong na may tiles.

Ngayon, maraming tao ang napapagod dahil hindi nila mahal ang kanilang trabaho. Binabantayan nila ang orasan at sabik na inaabangan ang sandaling makauwi na sila. Ngunit kung ang isang tao ay may pakiramdam ng responsibilidad, may hilig sa kanilang ginagawa, at tunay na nagmamalasakit sa kanilang trabaho, habang mas siya ay nagtatrabaho, lalo pang sumisiklab ang hilig na iyon. Pagkatapos, ibinubuhos ng taong iyon ang buong sarili sa kanilang trabaho at, pagdating ng oras para umalis, nagtatanong nang may gulat: 'Saan na napunta ang oras?' Nakakalimutan nila ang pagkain at pagtulog; nakakalimutan nila ang lahat. Kahit hindi pa sila nakakain, hindi sila nararamdamanang nagugutom, at kahit hindi pa sila nakatutug, hindi sila antok. Hindi lang sila hindi antok—nagagalak pa nga sila na hindi sila natutug! Hindi sila pinahihirapan ng gutom o kakulangan sa tulog: para sa ganitong tao, ang trabaho ay isang piging, isang pagdiriwang.

— Geronda, sabihin nating may dalawang tao na gumagawa ng parehong gawain. Bakit ang isa ay nakakakuha ng espirituwal na benepisyong mula rito, samantalang ang isa naman ay nakararanas ng espirituwal na pinsala?

— Nakasalalay lahat sa kung paano nila ginagawa ang gawaing ito at kung ano ang taglay nila sa kanilang sarili. Kung ang isang tao ay nagtatrabaho nang may kababaang-loob at pag-ibig, ang lahat ng

kanyang ginagawa ay magiging liwanag, malilinis, masayang pinagpala, at mararamdaman niya mismo ang panloob na pagbabago ng lakas. Ngunit kung ang isang tao ay may mapagmalaking kaisipan na mas magaling siya kaysa sa iba, maaaring makaramdam siya ng isang uri ng kasiyahan; subalit ang kasiyahang ito ay hindi pumupuno sa kanyang puso, sapagkat ang kaluluwa ay hindi tumatanggap ng [espritwal na] kaliwanagan at hindi nakakahanap ng kapayapaan.

Bukod pa rito, kung ginagawa ng isang tao ang kanyang gawain nang walang pag-ibig, siya ay napapagod. Halimbawa, kung ayaw ng isang tao sa kanyang gawain at, upang matapos ito, kailangan niyang umakyat sa isang burol, ang simpleng pagtanaw lamang sa burol na iyon ay nakakapagpahina sa kanya. Samantalang ang isa pa, na buong puso ang paggawa, ay naglalakad at umaakyat sa burol nang hindi man lang niya namamalayan. Halimbawa, kung ang isang tao ay nagpapaluwag ng lupa sa taniman o nag-aalis ng damo sa gulayan nang buong puso, maaari siyang magtrabaho nang ilang oras nang hindi napapagod — sa kabila ng matinding init ng araw. Ngunit kung ang isang tao ay nagtatrabaho nang hindi inilalagay ang puso rito, palagi siyang humihinto, bumubuntong-hininga, nagrereklamo tungkol sa init at paghihirap.

— Geronda, maaaring ubusin ng trabaho o pag-aaral ang isang tao hanggang sa maging walang pakialam siya sa kanyang pamilya at iba pang mga responsibilidad?

— Dapat mahalín mo lang ang iyong trabaho: hindi mo kailangang magpakabaliw dito. Kung hindi mo mahal ang iyong trabaho, doble ang pagod mo — pisikal at mental. At kapag napagod na ang iyong espiritu, hindi na maibabalik ng pisikal na pahinga ang iyong lakas. Ang pagkapagod ng isip — iyan ang nakakapagod sa isang tao. Kapag ang isang tao ay nagtatrabaho nang buong puso at nakaramdam ng kagalakan, hindi nauubos ang kanyang mental na lakas, at nawawala rin ang pagkapagod sa katawan. Kilala ko ang isang heneral na ginagawa pa ang trabaho ng isang sundalo. Alam mo ba kung paano niya inaalagaan ang kanyang mga sundalo? Tulad ng isang ama. At alam mo ba kung anong kagalakang nararamdaman niya? Tinutupad ng taong ito ang kanyang tungkulin at nagagalak. Noong isang beses, sa hatinggabi, umalis siya mula sa Evros,⁷¹ para maglakbay papuntang Larissa para sa pista ni San Achillius⁷² at para makarating nang tama sa Banal na Misa, kahit na maaari naman siyang dumating nang mas huli, para lang sa panalangin. Gayunpaman, nagpasya siyang umalis nang mas maaga, upang parangalan ang Santo. Lahat ng ginagawa ng taong ito, ginagawa niya mula sa puso.

Ang ligayang nararamdaman ng isang taong ginagawa nang buong pag-ibig ang kanyang gawain ay isang mabuting ligaya. Ibinigay ng Diyos ang ligayang ito upang ang Kanyang mga nilikha ay hindi manghina. Ito ay muling pagbawi ng lakas sa pamamagitan ng pagod.

Dapat gamitin ng bawat isa nang espritwal ang kaloob na taglay nila

Dapat gamitin ng bawat tao ang kaloob na taglay niya para sa kabutihan. Sapagkat ang Diyos, matapos bigyan ang isang tao ng isang partikular na kaloob, ay hihingin Niya itong pananagutan. Halimbawa, ang talino ng isang tao ay isang kapangyarihan [na ipinagkaloob sa kaniya], ngunit depende sa kung paano gamitin ng bawat tao ang kanilang talino, maaari silang gumawa ng mabuti o masama. Kung, bilang isang taong napakatalino, gagamitin ng isang tao nang tama ang kanilang kakayahan, maaari silang makalikha ng mga imbensyon na makakatulong sa mga tao. Gayunpaman, sa pamamagitan ng maling paggamit ng mga kakayahang ipinagkaloob sa kanya, maaaring bumuo ang isang tao, halimbawa, ng mga paraan upang nakawin ang kapwa niya. O, halimbawa, isipin ang mga artista na naglalathala ng kanilang mga guhit sa mga pahayagan at magasin. Ang isang cartoon, isang guhit, ay maaaring magtago ng isang buong pangyayari sa loob nito. Ibig sabihin, kung gagamitin ng

⁷¹ Ang Evros ay isang ilog sa hilagang-silangan ng Gresya, sa hangganan ng Turkey. — *Tala ng tagasalin*.

⁷² Ang pista ni San Achillius ng Larissa († c. 330) ay ipinagdiriwang tuwing ika-15 ng Mayo. — *Tala ng tagasalin*

mga artistang ito ang kakayahang umangkop ng kanilang isipan para sa kabutihan, kanilang sasambahin ito at tutulungan ang kanilang sarili at ang iba. Samantalang ngayon, marami sa ganitong mga tao ang gumagawa ng masasamang gawain: kung sila ay walang hiya, lalo pang nagiging walang hiya; kung sila ay mga biro-biro, lalo pang nagiging katawa-tawa.

Ibig sabihin, ang mga taong may talento, na may natatanging kakayahan, ay alinman sa nakapagpapakinabang sa iba o sumisira sa kanila. Samantalang ang mga walang natatanging kakayahan ay tiyak na hindi makagagawa ng maraming kabutihan, ngunit hindi rin naman sila makagagawa ng maraming kasamaan.

Trabaho at pagkabahala sa isip

— Geronda, maraming tao ang naiinis kapag umuwi sila mula sa trabaho.

— Pinapayo ko sa mga lalaki, pagkatapos ng trabaho, na dumalaw sa simbahan, magsindi ng kandila, tumayo ng sampung o labinlimang minuto habang naglilingkod, o umupo sa isang parke at magbasa ng isang sipi mula sa Ebanghelyo, upang makahanap ng kapayapaan. Pagkatapos noon, hayaang umuwi sila nang payapa at nakangiti. Kung hindi, uuwi silang naiinis at magsisimula ng pagtatalo sa kanilang mga mahal sa buhay. Hindi nila dapat dalhin sa bahay ang mga problemang kinahaharap nila sa trabaho: dapat iwan ang mga problemang ito sa pintuan ng kanilang tahanan.

— Geronda, ngunit may ilang tao na pinagtatwiran ang kanilang pagkabagabag at nerbyos dahil sa mga responsibilidad na kanilang pasan sa trabaho, na nagpapuno sa kanila ng pag-aalala.

— Pinupuno sila nito ng pagkabalisa dahil nakakalimutan nilang gawing katulong ang Diyos sa kanilang mga gawain. Mas mabuti pa ang isang tamad na palaging nagsasabing, 'Hindi bale, hindi ako pababayaan ng Diyos...' kaysa sa mga taong iyon. Sa akin, mas mabuti para sa isang tao na magtrabaho bilang simpleng empleyado, gawin nang maayos at buong pagmamahal ang kanyang tungkulin, subukang pasimplehin ang kanyang buhay, limitahan ang sarili sa mga pangangailangan at panatilihing kalmado ang isipan, kaysa maging may-ari ng negosyo at paulit-ulit na magsabi: 'Naku, ano'ng gagawin ko?' At karaniwan, ang mga ganitong malalaking tao ay may malalaking utang. At saka sumisiksik ang kayabangan. "Kumuha na lang ako ng isa pang malaking utang — ipapatayo ko ito, itatayo ko iyon, at mamumuhay nang marangya..." — ganyan ang sinasabi ng mga taong iyon, ngunit nagkakamali sila ng pagkalkula, nauubos ang puhunan, at naibebenta ang kanilang mga ari-arian sa subasta.

Bukod pa rito, maraming tao ang hindi gumagamit ng kanilang isip sa trabaho. Pinapagod nila ang kanilang sarili nang walang kabuluhan at nabibigo silang gampanan ang mga tungkuling ipinagkatiwala sa kanila. Pagkatapos, nawawalan sila ng dangal sa mata ng iba, at napupuno ng pagkabahala ang kanilang kaluluwa. Halimbawa, may isang tao na gustong matutunan ang isang partikular na sining o gawang-kamay, ginugol ang maraming taon sa pag-aaral sa isang guro o sa isang institusyong pang-edukasyon, ngunit dahil sa kawalang-pansin, hindi siya nagtatagumpay dahil hindi niya ginagamit ang kanyang isip. Dapat maunawaan ng isang tao kung ano ang kailangan niya para sa kanyang trabaho at punan ang mga kakulangan. Halimbawa, habang namumuhay ako sa mundo at nagtatrabaho bilang karpintero, napagtanto kong kailangan ko ng lathe para sa mga muwebles na ginagawa ko. Ano ngayon? Dapat ba akong maghanap ng turner at hilingin sa kanya na tulungan ako?

Hindi. Bumili ako ng lathe at tinuruan ko ang sarili kong gamitin ito. Pagkalipas ng ilang sandali, napagtanto kong kailangan kong gumawa ng mga spiral na hagdan. Umupo ako, binuhay ko muli ang aking geometriya at aritmetika, at natutunan kong gawin ang mga ito. Kung hindi mo gagamitin ang iyong ulo, mahihirapan ka. Ang ibig kong sabihin ay dapat gumamit ng isip ang isang tao, dahil maraming problema at komplikasyon ang madalas lumitaw habang nagtatrabaho. Sa pamamagitan ng paggamit ng isip, magiging bihasang manggagawa ang isang tao at, sa pag-alam kung paano kumilos

sa bawat partikular na sitwasyon, ay susulong. Iyan ang buong batayan nito. Ang isip ang dapat maging pangunahing puwersa sa lahat ng bagay. Kung hindi, nananatiling hindi ganap na nabubuo ang isang tao at nasasayang ang kanilang oras.

Ang Pagpapabanal ng Paggawa

Ang bawat tao, sa pamamagitan ng kanilang panalangin at [Kristiyanong] buhay, ay dapat banalhin ang kanilang paggawa at banalhin ang kanilang sarili. Kung, sa trabaho, ang iba ay nasasakop ng isang tao at sila ay may pananagutan para sa kanila, dapat din nilang ialay sa kanila ang espirituwal na suporta. Kung ang isang tao ay nasa mabuting panloob na kalagayan, binabanal din nila ang kanilang trabaho. Halimbawa, kung may mga kabataang lalaki na lumalapit sa isang maestro upang matutuhan ang kanyang hanapbuhay, dapat din niyang tulungan silang matutong mabuhay nang espirituwal. Ang ganitong saloobin ay makabubuti sa amo mismo, sa kanyang mga nasasakupan, at sa kanyang mga kliyente, sapagkat pagpapalain ng Diyos ang kanyang paggawa.

Anumang propesyon ay maaaring gawing banal.⁷³ Halimbawa, hindi dapat kalimutan ng isang doktor: ang pinakamalaking tulong sa medisina ay ang Grasya ng Diyos. Kaya, dapat niyang sikap maging sisidlan ng Banal na Grasya. Ang isang doktor, bilang isang mabuti at mabait na Kristiyano at kasabay nito ay isang mahusay na espesyalista, ay tumutulong sa mga maysakit sa pamamagitan ng kanyang kabaitan at pananampalataya, habang hinihikayat niya silang harapin ang kanilang karamdaman nang may tapang at pananampalataya. Sa kaso ng malubhang karamdaman, maaaring sabihin ng ganitong doktor sa pasyente: "Ang medisina bilang isang agham ay umabot na sa antas na ito. Gayunpaman, kung saan hindi sapat ang kaalaman ng tao, naroroon ang Diyos, na gumagawa ng mga himala."

At ang isang guro ay dapat magsikap na gampanan ang kanilang tungkulin nang may kagalakan at tulungan ang mga bata sa kanilang espirituwal na muling pagsilang. Pagkatapos ng lahat, hindi lahat ng magulang ay may kakayahang magdulot ng espirituwal na muling pagsilang ng kanilang mga anak, kahit na mabuti ang kanilang hangarin. Habang tinuturuan ang mga bata ng kaalaman, ang isang guro ay dapat kasabay na magsikap na matiyak na sila ay maging tunay na tao. Kung hindi, anong silbi ng natutunang literasiya nila? Kailangan ng lipunan ang mga taong matuwid na — ano man ang kanilang gawain — ay gagampanan nang maayos. Hindi lamang dapat tiyakin ng isang guro na natutunan nang mabuti ang aralin, kundi isaalang-alang din ang iba pang birtud o positibong katangian ng mga mag-aaral — tulad ng paggalang, kabaitan, at kagandahang-loob. Ang mga marka na ibinibigay ng Diyos sa mga bata ay hindi laging tumutugma sa ibinibigay ng kanilang mga guro. Ang isang 'D' para sa Diyos ay maaaring maging isang 'A+', at ang isang 'A+' para sa Diyos ay maaaring maging isang 'D'.

Ang isang propesyon ay hindi nagpapatao sa isang tao

— Geronda, kung ang isang tao ay nababahala habang nagtatrabaho, ano ang dahilan nito?

— Marahil hindi nila nilalapitan nang may mabuting hangarin ang kanilang trabaho? Kung nilalapitan nila nang tama ang kanilang paggawa, ano man ang trabaho, magiging isang pagdiriwang, isang kagalakan ito para sa kanila.

⁷³ Siyempre, bukod sa mga propesyong hindi katugma sa titulong Kristiyano, na marami na ngayon — halimbawa, mga gangster, magnanakaw, tagapagsulong ng imoralidad, mga usurero, mangkukulam, mga doktor na nagsasagawa ng aborsyon, mga modelo ng moda, mga payaso, at iba pa. Ang mga ganitong hanapbuhay ay hindi lamang hindi maaaring gawing banal, kundi nangangailangan din ng paggaling sa pamamagitan ng pagsisisi. — *Tala ng tagasalin*.

— Geronda, paano kung may tao na naiinis dahil gumagawa siya ng mabigat o maruming trabaho? Halimbawa, nagtatrabaho sa isang construction site, naghuhugas ng pinggan sa kantina, o gumagawa ng katulad na bagay? Paano niya dapat ayusin ang kanyang saloobin?

— Kung pagmumuni-muniin niya na hinugasan ni Kristo ang mga paa ng Kanyang mga alagad,⁷⁴, mawawala ang kanyang pagkadismaya. Ginawa ni Kristo ang Kanyang ginawa, na para bang sinasabi sa atin: 'Dapat ninyong gawin din ang pareho.' Anuman ang ginagawa ng isang tao—manlilinis man ng boiler, hohugas ng palayok, o huhukay ng lupa—dapat siyang magalak. Pagkatapos ng lahat, may mga taong naglilinis ng imburnal dahil lang wala silang ibang makuhang trabaho. Maghapon, ang mahihirap na tao ay nasa putik at mikrobyo. Ngunit hindi ba siya isang tao? Hindi ba siya nilikha ayon sa wangis ng Diyos? Isang pinuno ng pamilya ang nagtrabaho bilang tagalinis ng imburnal at nakamit niya ang mataas na kalagayang espirital. Nagkasakit siya ng tuberculosis, at kahit na maaari niyang iwan ang trabahong iyon, ayaw niyang may ibang tao na magdusa sa kanyang lugar. Minahal ng taong ito ang mababang buhay na kinamumuhian ng iba, at dahil dito pinuno siya ng Diyos ng Biyaya.

Hindi ang propesyon ang bumubuo sa isang tao bilang tao. Kilala ko ang isang manggagawa sa pantalan na nagbigay-buhay sa isang patay. Nang ako ay diakono s⁷⁵, isang lalaki na mga limampu't lima ang gulang ang lumapit sa akin isang araw. Nang dumating siya nang huli na ng gabi, hindi siya kumatok sa pinto, dahil ayaw niyang istorbuin ang mga ama, kaya nahiga na lang siya sa kalye para matulog. Nang makita ito ng mga kapatid sa skete, dinala siya nila sa loob at ipinaalam sa akin. "Bakit hindi mo kinuha ang kampanilya?" tanong ko sa kanya. "Binuksan sana namin ang pinto para sa iyo at binigyan ka ng kuwarte sa bahay-pangbisita." "Ano'ng sinasabi ninyo, Ama?" sagot niya. "Paano ko mangangahas na istorbuin ang mga kapatid?" Nang makita ko ang liwanag sa kanyang mukha, napagtanto kong namumuhay siya nang napaka-espiritwal. Sinabi sa akin ng lalaking ito na nawala sa kanya ang kanyang ama noong siya'y bata pa, kaya nang siya'y nag-asawa, labis niyang minahal ang kanyang biyenan. Pagkatapos ng trabaho, unang dinadalaw niya ang kanyang biyenan na lalaki at babae, saka siya uuwi sa sariling bahay. Gayunpaman, labis siyang nalulungkot dahil ang kanyang biyenan ay labis na mapanumpa. Maraming beses niyang pinakiusapan ang biyenan na tigilan ang panunumpa, ngunit hindi ito tumigil. Isang araw, nagkasakit nang malubha ang kanyang biyenan. Dinala siya sa ospital, at makalipas ang ilang araw ay namatay siya. Nang mamatay ang kanyang biyenan, hindi siya nasa tabi nito dahil sa oras na iyon ay nag-aalis siya ng kargamento sa barko sa pantalan. Nang dumating siya sa ospital at sinabihan na namatay na ang kanyang biyenan, pumunta siya sa morgue at, nang may labis na kalungkutan, ay nagsimulang manalangin nang ganito: 'Diyos ko, ipinamamanman ko sa Iyo, buhayin mo siyang muli upang siya'y magsisi, at saka mo siya kunin pabalik.' Agad na nagbukas ang mga mata ng patay na lalaki at nagsimulang igalaw ang kanyang mga kamay. Ang mga tauhan ng morgue, nang makita ang nangyayari, ay tumakas nang may matinding takot. Dinala ng stevedore ang kanyang biyenan pauwi, at siya ay ganap na gumaling. Pagkatapos noon, namuhay siya sa pagsisisi ng limang taon pa. "Ama ko," sabi sa akin ng stevedore, "pinasasalamat ko ang Diyos sa pagpapakita sa akin ng ganitong awa. Sino ba ako para ipakita sa akin ng Diyos ang ganoong awa?" Napakasimple ng lalaking ito. At gayon pa man, napakapayak ng kanyang pagkatao na hindi man lang niya naisip na siya ang nagbuhay sa patay. Sadyang nag-abo siya sa alabok dahil sa labis na pasasalamat sa Diyos sa ginawa Niya para sa kanya.

Maraming tao ang pinahihirapan ang sarili dahil hindi nila makamtan ang hungkag na kaluwalhatian o makapagtipon ng kayamanang panglupa. Hindi nila iniisip na ang lahat ng

⁷⁴ Tingnan ang 1 Juan 13:4–14.

⁷⁵ Dikeos — sa mga skete ng Bundok Athos, isang monghe na pinili o hinirang para sa loob ng isang taon upang pangasiwaan ang pamumuhay ng mga naninirahan sa skete. — *Tala ng tagasalin*.

kaluwalhatianang ito at kayamanang ito ay walang silbi sa buhay na darating — iyon ay, sa tunay na buhay. Pagkatapos ng lahat, imposibleng dalhin ang mga ito sa ibang, tunay na buhay na iyon.

Dadala natin sa buhay na iyon ang tanging mga gawa natin na dito sa lupa ay nagbibigay sa atin ng angkop na 'passport' para sa dakila at walang hanggang paglalakbay na naghihintay sa ating unahan.

Kabanata 3.

Tungkol sa pagtitimpi sa pang-araw-araw na buhay

Sa pamamagitan ng ascesis, ang tao ay nagiging katulad ng mga di-katawang Anghel

— Geronda, minsan sinabi ninyo sa amin: 'Sa espirituwal na pakikibaka, kinakailangang harangan [ang kaaway].' Ano ang ibig ninyong sabihin noon?

— Sa panahon ng digmaan, sinusubukan nilang harangan ang kaaway. Kinukubkob nila siya, itinutulak sa loob ng mga pader ng lungsod, at iniwan siyang nagugutom. Pagkatapos ay piniputol din nila ang kanyang suplay ng tubig. Sapagkat kung ang kaaway ay walang suplay ng tubig, pagkain, o bala, mapipilitan siyang sumuko. Ang ibig kong sabihin ay kung lalabanan natin ang diyablo sa parehong paraan — sa pamamagitan ng pag-aayuno at pananalangin — siya ay magsusuko at aatras. *'Sa pamamagitan ng pag-aayuno, pananalangin at dasal, matatanggap ko ang mga langitnang kaloob...'*⁷⁶ — sabi ng sumulat ng himno.

Sa pamamagitan ng ascesis at espirituwal na pakikibaka, ang tao ay nagiging katulad ng mga di-katawang kapangyarihan. Siyempre, dapat isabuhay ang pagpipigil sa sarili na may pinakamataas na espirituwal na layunin sa isipan. Kung ang isang tao ay nagsasagawa ng pagpipigil sa sarili upang alisin ang mga taba na nakasasama sa kanilang kalusugan, kung gayon ay [lamang] sa kapakanan ng kanilang laman sila nagmamalasakit. Sa kasong ito, ang kanilang ascesis ay kahalintulad ng sa mga nagsasagawa ng yoga.

Sa kasamaang palad, kahit ang mga kabilang sa Simbahan ay itinulak sa likuran ang usapin ng pag-aascetismo at debosyon. "Ano'ng magagawa mo," sabi ng mga taong iyon, "kailangan kumain, mag-enjoy sa ganito at ganoon... Pagkatapos ng lahat, nilikha ng Diyos ang lahat para sa atin." Alam mo ba kung ano ang sinabi sa akin ng isang arkhimandrite sa isang hapunan na inihandog bilang parangal sa amin? Nang mapansin niyang hindi ko kayang kumain nang higit sa karaniwan, sinabi ng arkhimandrito: *"Kung sinuman ang sumira sa templo ng Diyos, sisirain siya ng Diyos!"*⁷⁷ "Maaari bang," tanong ko sa kanya, "may nagkamali ka? Ano ang tinutukoy ng talatang ito mula sa Banal na Kasulatan?" Sa ascesis o sa isang maluwag at malikot na pamumuhay? Tinutukoy ng Kasulatan ang mga nagpapadumi, ibig sabihin, sumisira [sa kanilang katawan—] ang templo ng Diyos sa pamamagitan ng pakikipagtalik at labis na pag-inom. Hindi tinutukoy ng Kasulatan ang mga nagsasagawa ng pag-aascetismo dahil sa pag-ibig kay Cristo." At siya, nakikita mo, ay sinusubukang ipagtanggol ang kanyang pag-iisip at sinabi: "Dapat tayong kumain nang maayos, upang hindi 'masira' [sa pamamagitan ng ating pag-aayuno] ang templo ng Diyos [— ang ating katawan]"! At isang lalaki, nang makapunta siya sa isang monasteryo, ay ibinahagi sa akin ang kanyang mga impresyon: "Nasa isang monasteryo ako kung saan ang mga monghe ay nag-ayuno nang napakatindi kaya't nagkasakit sila. Ang kanilang

⁷⁶ Mula sa karaniwang troparion para sa mga kagalang-galang: *"Naninirahan sa disyerto at anghel sa laman..."*

⁷⁷ 1 Cor. 3:17.

mga gintong sisidlan ng alak na puno ng langis ay hindi man lang nila hinipo. Ganyan, Ama, ang bunga ng pag-aayuno at pananabik!" Ano ang masasabi sa ganyan? Ayaw ng mga taong ganito na mawalan ng anumang bagay. Kumakain sila ng kanilang tanghalian, prutas, at mga keyk, at pagkatapos, upang ipagtanggol ang kanilang sarili, ay nagsisimula silang sisihin ang iba — yaong mga gumagawa ng mga gawaing asketiko. Hindi pa nararanasan ng mga taong ganito ang espirituwal na kagalakan na hatid ng asketismo at pag-aayuno. "Kailangan kong uminom ng napakaraming baso ng gatas," sabi ng ganitong uri ng tao. "Hindi, siyempre mag-aayuno ako habang panahon ng pag-aayuno. Pero pagkatapos nito, babawiin ko ang mga basong gatas na hindi ko ininom habang nag-aayuno! Kailangan ko kasi ng ganoon karaming protina." At hindi naman talaga kailangan ng kanyang katawan ng protina. Hindi, sinasabi niyang may karapatan siyang [uminom ng gatas na ito], at pinapakalma ang sarili na ayos lang ang lahat, na hindi ito kasalanan. Ngunit kahit na ang isang tao ay nag-iisip lamang sa ganitong paraan, ang mismong pag-iisip na iyon ay kasalanan na. Ang layo ng mararating ng lohika ng tao! Nakakaya ng isang tao na sundin ang mga pag-aayuno na inuutos ng Simbahan, ngunit kasabay nito ay hindi niya pinipigilan ang sarili sa kung ano ang nawala sa kanya sa mga panahong ito ng pag-aayuno. Aba, paano nga ba man manirahan ang Banal na Espiritu sa ganoong tao pagkatapos noon?

At tingnan ang kahalayan na bumabalot sa ilang mag-asawa! Noong isang beses, isang napakasimpleng lalaki na may siyam na anak ang lumapit sa kumpisal, at pinayagan siya ng kumpesor na makipagkomunyon. "Oh, Padre," ang sagot niya. "Paano ko posibleng makakatanggap ng Komunyon! Pagkatapos ng lahat, kumakain kami ng mantikilya. Kailangan ko namang magtrabaho. Ganoon din ang mga anak ko." "Ilan kayong anak?" tanong ng kanyang kumpesor. "Siyam." "At gaano karaming mantika ang nilalagay ninyo sa pagkain ninyo?" "Dalawang kutsara ng mantikilya." "Gaano karaming mantika ang nakukuha ninyo, kawawa ka naman?" wika ng kumpesor. — "Humayo't tumanggap ng Komunyon!" Para sa labing-isang kaluluwa — dalawang kutsarita lamang ng mantika. Gayunpaman, pinahirapan pa rin siya ng kaisipang iyon!

Nakakakilala ako ng mga layko na naging banal dahil sa ascesis na kanilang isinasagawa. Ngunit hindi ganoon katagal ang nakalipas, isang layko ang nagtrabaho sa Banal na Bundok kasama ang kanyang anak. Matagal silang nagtrabaho sa Athos. Pagkatapos ay may dumating na magandang trabaho sa kanilang bayan, at nagpasya ang ama na lisanin ang Banal na Bundok, dala ang kanyang anak upang magkakasama nang mabuhay ang buong pamilya. Gayunpaman, naantig ang anak sa mapag-asal na pamumuhay ng mga monghe, at nang maalala niya ang buhay sa mundo na may mga espirituwal na pagkabahala, ayaw na siyang bumalik. "Pagkatapos ng lahat, Ama," wika niya, "mayroon ka pang ibang mga anak. Iwan mo ang isa sa Hardin ng Pinakabanal na Ina ng Diyos." Hindi siya nagpatinag sa pakiusap ng kanyang ama, at napilitan itong iwan siya sa Banal na Bundok. Ang batang ito ay analfabeto, ngunit napakasensitibo; taglay niya ang malaking kabaitan at pagiging simple. Pakiramdam niya ay hindi siya karapat-dapat sa paggupit-buhok ng monghe, sapagkat naniniwala siyang ang pagsunod sa mga patakaran ng monghe at iba pa ay higit sa kanyang makakaya. Kaya naman, nakahanap siya ng isang maliit na kubo, na dati ay ginagamit na stableng panghayop, tinakpan ang pinto at bintana ng mga bato at bulung-ferna, at iniwan lamang ang isang maliit na bilog na siwang—isang butas—na pag-uusbong niya papasok at palabas ng kaniyang tirahan. Mula sa loob, tinakpan niya ang butas ng isang lumang kupas na amerikana na nakuha niya sa hindi alam na lugar. Hindi siya nagpailaw ng apoy. Mas maganda pang tirahan ang mga pugad ng ibon kaysa sa kanya, at mas maganda pang tahanan ang mga lungga ng hayop kaysa sa tinitirahan niya. Ngunit kahit ang mga naninirahan sa marangyang palasyo ay hindi nagtataglay ng kagalakang naranasan ng kaluluwang ito. Sapagkat ang taong ito ay nagpagal para kay Cristo, at si Cristo ay kasama niya—hindi lamang sa kaniyang kubo, kundi pati na rin sa kaniyang espirituwal na tahanan—sa kaniyang katawan, sa kaniyang puso. Kaya nga, siya ay namuhay sa Paraiso. Paminsan-minsan, lumalabas siya mula sa kanyang silungan at

pumupunta sa isang selda kung saan nagtatrabaho ang mga kapatid sa mga hardin ng gulay. Tinutulungan niya ang mga kapatid sa kanilang mga gawain, at bilang ganti, binibigyan siya nila ng ilang pirasong tinapay at olibo. Kung hindi siya pinapayagang magtrabaho, hindi niya tinatanggap ang tinapay o olibo. Para sa mga biyayang natanggap niya, itinuring niyang kailangan itong suklian nang doble sa pamamagitan ng kanyang paggawa. Siyempre, tanging ang Diyos lamang ang nakakaalam ng kanyang buhay-espiritwal, sapagkat namuhay siya sa kadiliman, payak at walang paligoy-ligoy. Ngunit mula sa isang insidente, na kalaunan ay nalaman ng marami, marami ang maaaring maunawaan. Minsan ay pumasok siya sa isang monasteryo at nagtanong kung kailan magsisimula ang Dakilang Kwaresma, kahit na para sa taong ito ay tumatagal ang Dakilang Kwaresma halos buong taon. Pagkatapos ay bumalik siya sa kanyang 'silid' at nagsarili. Halos tatlong buwan ang lumipas, at hindi niya man lang napansin. Isang araw, lumabas siya ng kanyang selda at nagtungo sa isa sa mga monasteryo upang itanong kung malapit na ba ang Pasko ng Pagkabuhay. Dumalo siya sa pagsisimba, tumanggap ng Komunyong sa Banal na Misa, at pagkatapos ay nagtungo sa refektoryo kasama ang mga pari. Sa refektoryo, nakita niya ang mga pulang itlog. Araw iyon ng Pagkabuhay.⁷⁸ Nagulat siya at tinanong ang isa sa mga kapatid: "Makinig ka, talagang Pasko na ba ng Pagkabuhay?" "Anong Pasko ng Pagkabuhay ang pinag-uusapan mo?" ang tugon ng kausap. "Bukas na ang Pag-akyat!" Sa madaling salita, nagayuno ang lalaking ito sa buong Malaking Kuwaresma at sa karagdang apatnapung araw hanggang sa Pag-akyat! Sa ganitong paraan ay naglingkod siya hanggang sa kanyang huling hininga. Natagpuan siya ng isang mangangaso dalawang buwan matapos siyang mamatay at iniulat ang nangyari sa pulisya at sa doktor. "Hindi lamang walang amoy ng pagkabulok mula sa kanya," sabi ng doktor sa akin, "kundi, sa kabaligtaran, naglalabas ng bango ang kanyang katawan."

Pag-aayuno para sa mga bata

— Geronda, dapat bang mag-ayuno ang mga batang limang o anim na taong gulang bago tumanggap ng Banal na Komunyong?

— Sa pinakamaliit, sa gabi bago ang araw na tatanggap sila ng Komunyong, dapat silang kumain ng magaan pagkain na may langis. Ngunit ang usaping ito ay nasa hurisdiksyon ng espirituwal na ama. Mas mabuting itanong ng ina sa espirituwal na ama kung paano dapat mag-ayuno ang kanyang anak, dahil maaaring may mga isyu sa kalusugan ang munting bata at, halimbawa, kailangan niyang uminom ng gatas.

— Geronda, gaano katagal dapat mag-ayuno ang isang maliit na bata?

— Kung malakas at malusog ang bata, maaari siyang mag-ayuno. Bukod pa rito, napakaraming uri ng pagkaing pang-kuwaresa ang makukuha ngayon. Noong nakaraan, nag-aayuno ang mga bata at tumatakbo-takbo at naglalaro buong araw. Sa Farasa, noong Dakilang Kwaresma, nag-aayuno ang lahat—mga bata at matatanda—hanggang alas-nwebe.⁷⁹ Tinitipon ng mga magulang ang mga bata sa kuta, iniwan silang may mga laruan, at sa alas-tres ng hapon, nang tumunog ang kampana para sa Liturhiya ng mga Naunang Banal na Regalo, pupunta sila sa simbahan at tatanggap ng Komunyong. Sinabi ni San Arsénio ng Kapadokya: "Ang mga bata, kung naglalaro sila buong araw, hindi man lang naiisip ang pagkain. Kaya tiyak na kaya nilang mag-ayuno ngayon, samantalang ang Cristo Mismo ang tumutulong sa kanila upang mag-ayuno?"

At ang mga matatandang hindi nag-aayuno ay nagsisimulang maramdaman ang pagtusok ng kanilang konsensya kapag nakikita nila kung paano nag-aayuno ang mga bata. Naalala ko, noong bata

⁷⁸ Ang ika-trenta't siyam na araw matapos ang Pagkabuhay, kapag inaawit sa simbahan sa huling pagkakataon ang 'Si Cristo'y Nabuhay' at iba pang himno ng Pagkabuhay. – *Tala ng tagasalin*.

⁷⁹ Ibig sabihin, hindi sila kumain o uminom ng anumang bagay hanggang alas tres ng hapon — alas nuwebe ng oras ng Byzantine.

pa ako, nagtrabaho ako kasama ang aking amo sa iisang bahay. Doon din kami kumakain. Tuwing Miyerkules at Biyernes, aalis ako nang hindi nananatili para sa tanghalian at uuwi para kumain, dahil hindi nag-aayuno ang mga taong iyon. Noong minsan, naaalala ko, Miyerkules iyon; nagdala sila ng ilang keyk at gusto akong pasyalan. "Salamat," sabi ko sa kanila, "pero nag-aayuno ako." "Tingnan mo iyan," sabi nila nang gulat, "ang munting batang lalaki ay nag-aayuno, samantalang tayo na mga matatanda ay kinakain ang lahat ng nakikita."

Pag-aayuno dahil sa pag-ibig

Sa pamamagitan ng pag-aayuno, ipinapakita ng isang tao ang kanyang malayang kalooban. Dahil sa pag-ibig, isinasagawa nila ang isang gawa, isang akto ng pagtanggap sa sarili, at tinutulungan sila ng Diyos. Gayunpaman, kung pipilitin ng isang tao ang sarili at sasabihin, 'Ano ang magagawa ko? Narito na naman ang Biyernes — at kailangan kong mag-ayuno,' saka niya pinahihirapan ang sarili. Ngunit kapag naunawaan niya ang kahulugan [ng pag-aayuno] at nag-aayuno dahil sa pag-ibig kay Kristo, magagalak siya. "Sa araw na ito," iisipin ng ganoong tao, "si Cristo ay ipinako sa krus. Hindi man lang nila binigyan ng tubig—binigyan nila Siya ng suka."⁸⁰ At ngayon, hindi ako iinom ng tubig buong araw." Sa paggawa nito, mararamdaman ng isang tao ang higit na kagalakan sa kanyang sarili kaysa sa isang umiinom ng pinakamahusay na inuming mabula.

At tingnan mo, maraming taong makalupa ang hindi matiis ang pag-aayuno tuwing Biyernes Santo. Ngunit sa bangketa, sa tapat ng isang ministryo o iba pa, maaari silang umupo sa hunger strike—dahil sa pagkamatarat, pagkapilit—upang makamit ang isang bagay. Ang diyablo ang nagbibigay sa kanila ng lakas para dito. Ang ginagawa nila ay pagpapakamatay. At ang iba naman, pagdating ng Pasko ng Pagkabuhay, ay masayang sumisigaw nang malakas: "Tumindig ang Cristo," habang iniisip kung gaano sila kakain ngayon. Ang mga taong tulad nila ay parang mga Hudyo na nais gawing hari si Cristo dahil pinakain Niya sila sa ilang.⁸¹

At naaalala mo ba kung ano ang sinasabi ng Propeta? "*Sumpa ang sinumang gumagawa ng gawain ng Panginoon nang pabaya.*"⁸² Iba ang usapin kung ang isang tao ay may mabuting hangarin na mag-ayuno ngunit hindi makapag-ayuno dahil, kung hindi siya kakain, manginginig ang kanyang mga binti, mahuhulog siya, at iba pa.

Ibig sabihin, hindi pinapayagan siya ng kanyang lakas at kalusugan na mag-ayuno. Iba naman ang usapin kung ang isang tao ay hindi nag-aayuno samantalang may sapat siyang lakas para gawin ito. Saan ang mabuting kalooban doon? Ngunit ang paghihirap at kalungkutan ng taong nagnanais ngunit hindi makapagsagawa ng pagtitimpi ay katumbas ng maraming kabayanihan, at siya mismo ay tumatanggap ng mas dakilang gantimpala kaysa sa may lakas na nagsasagawa nito. Sapagkat ang may lakas at nagsasagawa ng pagtitimpi ay nakararamdam ng isang tiyak na kasiyahan. Ngayon, isang kalunus-lunus na babae na nasa gulang na limampu't lima ang dumating upang makipagkita sa akin. Iya'y umiiyak dahil hindi siya makapag-ayuno. Hinikayat siya ng kanyang asawa. Nagkaroon siya ng isang anak na nasagasaan at namatay, at siya'y naiwan nang mag-isa. Namatay na rin ang kanyang ina, at wala na siyang matitirahan o kahit isang kagat ng tinapay. Paminsan-minsan, tinatanggap siya ng isa, tapos ng isa pa sa kanyang mga kakilala sa kanilang bahay, at nagagawa niya roon ang ilang gawaingbahay. 'May mabigat na pasanin sa aking konsensya, Ama,' sabi sa akin ng mahihirap na babae, 'dahil wala akong nagagawa. At ang pinakamalala sa lahat, hindi ako makapag-ayuno. Kinakain ko ang anumang ibibigay nila sa akin. Minsan, tuwing Miyerkules at Biyernes, binibigyan nila ako ng pagkaing

⁸⁰ Tingnan ang Mat. 27:34; Mar. 15:36; Luc. 23:36 at Juan 19:29.

⁸¹ Tingnan Juan 6:5–15.

⁸² Jer. 48:10.

halamang-dilig, pero madalas binibigyan nila ako ng karne, at napipilitan akong kumain ng karne dahil, kung hindi ako kakain, nawawalan ako ng lakas at hindi makatayo." "Kumain ka," sabi ko sa kanya, "dahil wala kang lakas." Kailangan alagaan ng isang tao ang sarili. Kung makita nilang kulang sila sa lakas, hayaang kumain sila nang mas marami. 'Itakda mo ang sarili mong sukatan,' sabi ni Kagalang-galang Nilus ang Tagapag-ayuno.⁸³

— Geronda, paano naman noong araw, nang may ilang babae sa mga nayon na hindi kumakain mula Lunes ng Paglilinis hanggang Sabado ni San Teodoro Tyron?⁸⁴ Paano nila napapanatili ang kanilang lakas sa ganitong pag-aayuno—kasama pa ang lahat ng kanilang gawaing-bahay, ang bahay, ang mga anak, ang mga hayop, at ang mga taniman ng gulay?

— Sa kanilang puso, sasabihin ng mga babaeng ito: "Kung talagang mag-aayuno tayo nang tama, hindi tayo dapat kumain ng kahit ano hanggang sa Dakilang Sabado." Kaya't iniisip nila, mag-aayuno na lang ako hanggang Sabado ng unang linggo — pagkatapos ng lahat, malapit na rin namang darating ang Sabadong iyon. O marahil naisip nila: "Nag-ayuno si Kristo nang apatnapung araw."⁸⁵ Kaya naman, hindi ba't kaya kong mag-ayuno ng isang linggo lang?" Higit pa rito, ang mga babaeng ito ay kilala sa kanilang pagiging payak, at iyon ang dahilan kung bakit nila tiniis ang ganoong pag-aayuno. Kung ang isang tao ay may pagiging payak at kababaang-loob, tinatanggap niya ang Biyaya ng Diyos, nag-aayuno nang may kabanalan, at pinapakain ng banal. Pagkatapos ay nagkakaroon sila ng banal na lakas, at sa mahabang pag-aayuno ay mayroon silang malaking 'reserba ng tibay.' Sa Australia, isang dalawang-pung-pitong taong gulang na binata ang umabot sa puntong hindi na siya nakakain ng kahit ano sa loob ng dalawang-pung-walong araw. Ipinadala siya sa akin ng kanyang espirituwal na ama upang ikwento ito sa akin. Ang binatang ito ay deboto at may asetikong diwa. Nagkumpisal siya, dumadalo sa simbahan, nagbabasa ng mga akda ng mga Banal na Ama, at higit sa lahat, ng Bagong Tipan. Noong isang beses, habang binabasa niya sa Ebanghelyo kung paano nag-ayuno si Kristo nang apatnapung araw, naantig ang puso ng binata at naisip niya: "Kung ang Panginoon, na Diyos at sa Kanyang pagiging tao ay Walang-Kasalanang Tao, ay nag-ayuno nang apatnapung araw,"⁸⁶ , ano pa nga kaya ang nararapat kong gawin—isang lubhang makasalanang tao?" Kaya naman, humingi siya ng basbas sa kanyang kumpesor na mag-ayuno, ngunit hindi man lang niya naisip na sabihin sa kanyang kumpesor ang kanyang intensyon na wala talagang kakain o iinum sa loob ng apatnapung araw. Kaya sinimulan niya ang kanyang pag-aayuno noong Lunes ng Unang Linggo ng Dakilang Kwaresma at nag-ayuno hanggang Linggo ng Pagpupugay sa Krus, nang hindi man lang uminom ng kahit isang patak ng tubig. Nagtatrabaho siya sa isang pabrika, at mabigat ang kanyang trabaho — pag-aayos ng mga kahon at pag-iipatong ng mga ito. Nang dumating ang ika-dalawampu't walong araw ng pag-aayuno, nakaramdam siya ng bahagyang pagkahilo habang nagtatrabaho kaya umupo muna siya sandali. Pagkatapos ay uminom siya ng tsaang kumain ng isang maliit na rusk. Akala niya na kung siya'y mahihimatay at madala sa ospital, malalaman nila na napagod siya sa pag-aayuno at sasabihin nila: "Tingnan ninyo, namamatay ang mga Kristiyanong ito dahil sa pag-aayuno." "Geronda," sabi niya sa akin, "matapos mag-ayuno nang napakaraming araw, parang ayaw ko nang kumain. Ngunit pinipilit kong kumain ng kaunti, dahil kung hindi, hindi ako makapagtrabaho." Gayunpaman, nababahala ang binata sa isipang hindi niya natapos ang apatnapung araw ng pag-aayuno na sinimulan niya, at ibinahagi niya ang isipang ito sa kanyang espirituwal na ama. Sumagot ang espirituwal na ama nang may makatwirang salita: "Sapat na ang mga araw na nag-ayuno ka; huwag mong pahirapan ang sarili sa ganoong mga iniisip."

⁸³ Tingnan ang Mga Gawa ng ating Kagalang-galang na Ama Nilus ng Sinai. Moscow, 2000. p. 130.

⁸⁴ Ibig sabihin, nag-ayuno sila sa pagkain at tubig sa loob ng limang araw.

⁸⁵ Tingnan ang Mat. 4:2 at Luc. 4:2.

⁸⁶ Ibid.

Pagkatapos, ipinadala siya ng kanyang kumpesor sa akin upang, kung manatili ang nagpapahirap na kaisipan sa kanya, matulungan ko siyang paalisin ito. Upang matiyak na malinis ang motibo ng binata, tinanong ko siya: "Nangako ka bang mag-aayuno ng apatnapung araw?" "Hindi," ang sagot niya. "Nang hinanap mo ang pagpapala ng iyong kumpesor para sa pag-aayuno, hindi mo ba naisip na ibunyag sa kanya ang iyong intensyon na wala kang kakainin o iinumina sa loob ng apatnapung araw, o sinadya mo bang itago sa kanya ang intensyon na ito—na sa tingin mo ay mabuti—upang makapag-ayuno ka nang apatnapung araw ayon sa iyong sariling kalooban?" tanong ko muli. "Hindi, Ama," ang sagot niya muli. Pagkatapos ay sinabi ko: "Ako, siyempre, ay nauunawaan ko na ang iyong kalikasan. Ngunit tinanong ko ito upang maunawaan mo mismo na para sa mga araw na nag-ayuno ka, makakatanggap ka ng gantimpalang langit. Sapat na ang mga araw na iyon. At huwag mong pahiritin ang sarili mo sa pag-iisip na hindi mo kinaya ang apatnapung araw na pag-aayuno. Gayunpaman, sa susunod, sabihin mo sa iyong tagapakinig sa kumpisal ang tungkol sa mga mabubuting kaisipan na iyon, at sa kabutihang itinago mo sa iyong puso. At ang espirituwal na ama ang magpapasya kung kailangan mo bang gawin ang ganoong pagsubok o isang katulad nito." Ang kabataang ito ay may malaking kababaang-loob dahil sa mga mapagkumbabang kaisipan na kanyang pinagyayaman sa kanyang sarili. At ginawa niya ang pag-aayunong ito dahil sa malaking pag-ibig, para kay Kristo. At natural lamang na pinatibay siya ni Kristo ng Kanyang Banal na Grasya. Ngunit kung ang isang tao [na walang ganoong kababaang-loob at] makasarili ang magnais na magsagawa ng ganoong pag-aayuno, na nagsasabing, 'Bakit hindi ko rin magagawa iyon, kung nagawa na ito ng iba?'—kanita mag-aayuno lamang siya ng isa o dalawang araw at pagkatapos ay hihimatayin. At ang kanyang isip ay magiging malabo rin, dahil aalis sa kanya ang Biyaya ng Diyos. Ang ganoong tao ay magsisisi pa nga sa pagsisikap na inilaan niya sa pag-aayuno na iyon, na halos hindi na niya matiis. Maaaring umabot pa siya sa puntong sasabihing: 'Ano ba ang naibigay sa akin ng pag-aayunong ito?'

Sa pamamagitan ng pag-aayuno, ang isang tao ay nagiging isang kordero, isang batang tupa. Kung siya ay nagiging isang mabangis na hayop, nangangahulugan ito ng isa sa dalawang bagay: alinman sa ang pagtitimpi na kanyang isinasagawa ay lampas sa kanyang lakas, o ginagawa niya ito dahil sa makasarili at samakatuwid ay hindi siya tumatanggap ng banal na tulong. Maging ang mga ligaw na hayop, mga mabangis na nilalang, ay kung minsan ay napapawi at napapababa ang loob dahil sa pag-aayuno. Tingnan mo: kapag nagugutom ang mga hayop, lumalapit sila sa mga tao. Instinktibo nilang nauunawaan na mamamatay sila sa gutom, ngunit sa pamamagitan ng paglapit sa mga tao, makakahanap sila ng pagkain at mananatiling buhay. Minsan nakakita ako ng isang lobo na naging kasing-amo ng kordero dahil sa gutom. Noong taglamig, nang maraming niyebe, bumaba ito mula sa bundok at napadpad sa aming bakuran. Lumabas kami ng kapatid kong lalaki para pakainin ang mga hayop, at may hawak akong sulo. Nang makita ang lobo, kinuha ng kapatid ko ang isang pamalo at sinimulang bugbugin ito. At hindi man lang kumibo ang lobo.

Kung ang isang tao ay hindi umabot sa puntong ginagawa niya ang kanyang ginagawa dahil sa pag-ibig sa Diyos at pag-ibig sa kapwa—ang kanyang kapwa—siya ay nasasayang lang ang kanyang lakas nang walang kabuluhan. Kung siya ay nag-aayuno habang mayabang na iniisip na may ginagawa siyang mahalaga, sayang ang buong pag-aayuno niya. Ang ganoong tao ay nagiging parang butas-butás na timba na hindi makapagtago ng anuman. Subukang ibuhos ang tubig sa butas-butás na timba — dahan-dahan itong tatagas palabas.

Ang ligaya ng magang tiyan

Kung hindi nagsasanay ng pagpipigil sa sarili ang isang tao, dala-dala niya ang isang buong imbakan ng [taba]. Ngunit kung nagsasanay sila ng pagpipigil sa sarili at kumakain lamang ng sapat

para sa kanilang pangangailangan, sinusunog ng kanilang katawan ang kanilang kinain, at hindi ito naiimbak sa katawan.

Ang iba't ibang putahe ay nagpapalawak ng tiyan at nagpapagana ng gana, ngunit bukod doon, ginagawang malabnaw ang katawan ng tao at nagdudulot ng pamamaga. Kung isang putahe lang ang ihahain sa pagkain at hindi ito masyadong masarap, maaaring hindi pa ito maubos ng isang tao; o, kung masarap ito at magpakasawa siya sa pagkain, kakain pa siya nang kaunti. Gayunpaman, kung makakakita ka ng isda, sopas, patatas, keso, itlog, salad, prutas, at kendi sa iyong harapan, gusto mong ubusin ang lahat at mag-request pa. Sumisiklab ang iyong gana sa isang pagkain at pagkatapos ay sa iba pa; kapag nakatikim ka na ng isa, gusto mo namang kainin ang katabi nito. At tingnan mo: hindi matiis ng isang tao kahit isang simpleng salita mula sa kanyang kapwa. Hindi niya matiis ito, hindi niya matiis iyon... Ngunit ang kawawang tiyan ay nagtitiis at sumasakop sa lahat ng inihahain natin dito. At tinatanong natin ito, 'Kayang tunawin ito?' Kaya ang tiyan, na walang isip, ay nalalampasan tayo sa birtud! Nagsusumikap itong tunawin ang lahat! At kung ang isang pagkaing kinain natin ay hindi tugma sa isa pa, kapag napunta na ang mga ito sa tiyan, nagsisimula silang 'mag-aaway' sa isa't isa. At ano pa ang magagawa ng tiyan noon? Nagsisimula itong magkaroon ng hindi pagtunaw ng pagkain.

— At paano, Geronda, mapuputol ng isang tao ang nakasanayang magpakabusog?

— Kailangan mong pigilan nang kaunti ang sarili mo. Huwag mong kainin ang gusto mo, para hindi lalong mag-udyok sa iyong gana, dahil unti-unti, lumalaki nang lumalaki ang 'kamalig'. Pagkatapos, ang tiyan — na, ayon kay Abba Macarius, isang masamang 'maningil ng buwis' — ay patuloy na humihingi pa nang paunti-unti. Kapag natikman mo ang isang bagay, nasisiyahan ka, pero pagkatapos ay parang gusto mo nang matulog: hindi ka na nga makapagtrabaho. Ngunit kung isang uri lamang ng pagkain ang kinakain mo, nakakatulong ito para mapigil ang iyong gana.

— Geronda, paano kung may iba't ibang putahe sa mesa, ngunit kaunti lang ang dami, hinaharap ba ng isang tao ang parehong kahirapan?

— Aba, pareho lang ang hirap. Maliit lang ang mga pangkat-pulitikal, kaya hindi sila makabuo ng pamahalaan!... Kapag maraming uri ng ulam, para bang maraming partidong pampulitika ang nagtitipon sa tiyan. Naiinis ang isang partido sa isa pa; nag-aaway sila, naglalaban-laban — at nagkakaroon ng hindi pagtunaw...

Mas dakila ang ligaya ng katamtamang pagkain kaysa sa ligayang hatid ng pinakamasasarap na putahe. Noong bata pa ako, pumapasok ako sa gubat at isang piraso lang ng bagel ang kinakain ko sa isang araw. Ay, wala na akong ibang gusto! Hindi kayang palitan ng pinakamasasarap na putahe ang ligayang espiritwal na naranasan ko. Ngunit ginagawa ko ito nang may kagalakan. Gayunpaman, maraming tao ang hindi kailanman nakaranas ng ligaya ng magaanang pakiramdam ng tiyan. Sa simula, kapag kumakain ng masarap, nakararamdam sila ng ligaya, ngunit pagkatapos ay sumisiksik ang kasakiman at labis na pagkonsumo; kumakain sila nang marami at — lalo na sa katandaan — ay nakararamdam ng kabigatan. Sa gayon ay pinipili nilang hindi maranasan ang ligaya ng magaanang pakiramdam ng tiyan.

Bahagi 5.

Tungkol sa mga pagsubok ng ating buhay

"Upang makapunta sa Matamis na Paraiso, dapat munang tikman ang maraming kapaitan sa buhay na ito at makatanggap ng pasaporte matapos malampasan ang mga pagsubok"

Kabanata 1. **"Dumaan ako sa apoy at tubig..."⁸⁷**

Ang Mga Krus ng Pagsusubok

— Geronda, palagi kong suot ang krus na pinagpala mo sa akin. Tinutulungan ako ng krus na ito sa mga panahon ng kahirapan.

Alam mo, ang mga krus na dinadala ng bawat isa sa atin ay maliliit na krus lamang. Parang mga maliit na krus na isinusuot natin sa leeg, na nagpoprotekta sa atin sa ating buhay. Sa tingin mo ba talaga na may dinadala tayong isang dakilang krus? Ang Krus ni Cristo lamang ang napakabigat, sapagkat si Cristo, dahil sa pagmamahal Niya sa atin—mga tao—ay hindi Niya ginamit ang Kanyang banal na kapangyarihan para sa Kanyang sarili. At pagkatapos ng Kanyang pagpapako sa krus, dinala Niya, dinadala Niya, at dadalhin Niya sa Kanyang sarili ang pasanin ng krus ng bawat tao, at sa pamamagitan ng Kanyang banal na tulong at matamis na aliw, pinaluluwagan Niya tayo mula sa sakit ng ating mga pagsubok.

Ang Mabuting Diyos ay nagbibigay sa bawat tao ng krus ayon sa kanilang kakayahan. Hindi binibigyan ng Diyos ang isang tao ng krus upang magdusa, kundi upang mula sa krus ay makataas ang tao patungo sa Langit. Sapagkat sa esensya, ang krus ay isang hagdan patungo sa Langit. Kapag napagtanto natin kung anong kayamanang tinitipon natin sa [langit na] kaban ng yaman sa pamamagitan ng pagtitiis sa kirot ng mga pagsubok, hindi tayo magrereklamo, kundi luluwalhatiin natin ang Diyos, at isasapuso natin ang munting krus na ipinagkaloob Niya sa atin. Sa paggawa nito, tayo ay magagalak kahit sa buhay na ito, at sa buhay na darating, tayo ay makakatanggap ng parehong [espritwal na] 'pension' at 'isang beses na bayad'. Doon, sa Langit, garantisado ang mga pag-aari at mana na inihanda ng Diyos para sa atin. Gayunpaman, kung hihingin natin sa Diyos na iligtas tayo sa mga pagsubok, ibibigay Niya ang mga pag-aari at pamana na ito sa iba, at tayo ay mawawalan ng mga ito. Ngunit kung magtiis tayo, bibigyan din Niya tayo ng mga gantimpalang espritwal.

Ang taong nagdurusa rito ay pinagpala, sapagkat habang siya ay nagdurusa nang higit sa buhay na ito, mas malaki ang benepisyong matatanggap niya para sa buhay na darating. Ito ay dahil tinutubos niya ang kanyang mga kasalanan. Ang krus ng mga pagsubok ay mas mabigat kaysa sa mga talento at kaloob na ipinagkaloob sa atin ng Diyos. Mapalad ang taong hindi isa, kundi limang krus ang pasan. Ang pagdurusa o kamatayang pagmamartir ay nagdudulot ng dalisay na gantimpala. Kaya naman, sa bawat pagsubok ay sabihin natin: 'Pinasasalamatan Kita, aking Diyos, sapagkat ito ay kinakailangan para sa aking kaligtasan.'

Ang mga pagsubok ay tumutulong sa mga tao na magbalik-loob

— Geronda, nakatanggap ako ng balita na ang pagdurusa ng aking mga kamag-anak ay walang katapusan. Magkakaroon pa kaya ng wakas ang kanilang mga kalungkutan?

— Magtiyaga ka, kapatid, at huwag mawalan ng pag-asa sa Diyos. Kapag tiningnan mo ang lahat ng pagsubok na dumating sa iyong mga kamag-anak, malinaw na mahal ka ng Diyos at pinapayagan

⁸⁷ Awit 65:12.

Niya ang mga pagsubok na ito upang ang buong pamilya mo ay mapalinis sa espirituwal. Kung titingnan mo ang mga pagsubok na dumating sa iyong pamilya mula sa makalupang pananaw, magmumukha kang malungkot. Gayunpaman, kapag tiningnan natin ang mga ito mula sa pananaw na espirituwal, [maiintindihan natin] na ikaw ay masaya, at sa buhay na darating, ang mga itinuturing na masaya sa buhay na ito ay manginginasa sa iyo. Sa pagtitiis sa lahat ng pagsubok na ito, ang iyong mga magulang [ay, gaya ng sinasabi] gumagawa ng isang gawang espirituwal. Sapagkat hindi nila nauunawaan o nalalaman ang isa pa — isang marangal, espirituwal na paraan ng paggawa ng isang gawa [ibig sabihin, isang pakikibaka ng sariling malayang kalooban]. Ngunit ano man ang masabi, may isang hiwaga na nakatago sa mga pagsubok na dumating sa iyong pamilya at sa ilang ibang pamilya. Pagkatapos ng lahat, napakaraming panalangin ang iniaalay para sa iyong mga mahal sa buhay! Sino ang nakakaalam ng mga hatol ng Diyos? Nawa'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay at wakasan ang mga pagsubok na ito.

— Geronda, hindi ba posible na magkamalay ang mga tao hindi sa pamamagitan ng kalungkutan at pagsubok, kundi sa ibang paraan?

— Sa tuwing bago pahintulutan ang isang pagsubok, sinubukan muna ng Diyos [na magpabawi sa isang tao] sa banayad na paraan. Gayunpaman, hindi nila Siya naintindihan, kaya pinayagan Niya ang pagsubok. Isipin ito: kung ang isang masuway na anak ay hindi nakikinig sa kanyang ama, una munang sinusubukan ng ama na itama siya nang mahinahon, hinahayaan siyang gawin ang gusto niya. Gayunpaman, kung hindi binabago ng anak ang kanyang mga gawain, pinapalitan ng ama ang kahinahunan ng katigasan — upang itama ang kanyang anak. Ganito rin ang Diyos — minsan, kung ang isang tao ay hindi nakakaintindi sa pamamagitan ng kabaitan, binibigyan Niya sila ng mga pagsubok upang sila'y magbalik-loob. Kung hindi naranasan ng mga tao ang kaunting sakit, karamdaman at iba pa, magiging mga hayop sila at hindi man lang lalapit sa Diyos.

Ang buhay na ito ay panandalian at maikli. At mabuti na ito'y maikli, sapagkat ang mga mapait na kalungkutan, na gaya ng mapait na gamot, ay nagpapagaling sa ating kaluluwa, ay mabilis ding lilipas. Isaalang-alang mo nga, na kahit ang mga doktor, kapag ang maysakit ay naghahirap, ay binibigyan sila ng mapait na gamot, sapagkat ang maysakit ay nagagaling hindi sa matamis, kundi sa mapait. Ang ibig kong sabihin ay ang mapait ay nagdudulot ng kalusugan ng katawan at kaligtasan ng kaluluwa.

Kapag tayo ay nasa sakit, binibisita tayo ni Cristo

Ang taong hindi dumaraan sa pagsubok, na ayaw makaramdam ng sakit, ayaw magdusa ng kalungkutan, ayaw maabala o mapagalitan, kundi nagsusumikap na mabuhay nang walang alalahanin, ay hindi nakatotohanan. *"Dumaan tayo sa apoy at sa tubig, at dinala mo kami sa kapahingahan,"* sabi ng salmista sa⁸⁸.

Isipin mo, sapagkat pati ang ating Mahal na Ginang, ang Pinakabanal na Theotokos, ay nagdusa, at ang mga Santo ng ating Simbahan ay nakaranas din ng sakit. Kaya't tayo rin ay dapat makaranas ng sakit. Sapagkat sinusundan natin ang parehong landas na dinaanan nila, na ang tanging pinagkaiba ay, sa pamamagitan ng pagdanas ng kaunting pagdurusang o kalungkutan sa buhay na ito, nababayaran natin ang utang [ng ating mga kasalanan] at nakakamtan ang kaligtasan. Ngunit si Kristo rin ay dumating sa lupa na may sakit. Siya ay bumaba mula sa Langit, nagkatawang-tao, nagdusa, at tiniis ang Pagpapako sa Krus. At ngayon, nauunawaan ng isang Kristiyano na bumibisita sa kanya si Kristo sa pamamagitan mismo nito—sa pamamagitan ng sakit.

⁸⁸ Awit 65:12.

Kapag bumibisita ang sakit sa isang tao — doon siya binibisita ni Cristo. Ngunit kapag hindi man lang nakararanas ng anumang kalungkutan ang isang tao — para bang iniwan siya ng Diyos. Ang ganoong tao ay hindi binabayaran ang kanyang mga kasalanan ni naglalaan ng anumang espirital na ipon. Siyempre, ang tinutukoy ko ay yaong taong hindi nais magdusa alang-alang sa pag-ibig kay Cristo. "Malusog ako," sabi ng ganitong tao. "Maganda ang aking gana sa pagkain. Busog akong kumakain, namumuhay nang walang alalahanin at payapa." Ngunit hindi sinasabi ng ganitong tao, "Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos!" Kung sana ay kinikilala man lang niya nang may pasasalamat ang lahat ng biyayang ipinagkakaloob ng Diyos sa kanya, iba sana iyon. "Hindi ako karapat-dapat rito," ang nararapat na sabihin sa ganoong tao. "Ngunit, dahil mahina ako, pinapatawan ako ng Diyos ng habag." Isinalaysay sa 'Buhay ni San Ambrosio' na minsan, pinagtuloy ang Santo at ang kanyang mga kasama sa bahay ng isang mayamang tao para sa gabi. Nang makita ni San Ambrosio ang napakaraming kayamanan doon, tinanong niya kung naranasan na ba ng taong ito ang kalungkutan sa kanyang buhay. "Hindi, kailanman," ang sagot ng mayamang tao. "Patuloy na dumarami ang aking kayamanan, sagana ang ani ng aking mga bukid, hindi ako nakararanas ng anumang sakit at hindi ko nga alam kung ano ang sakit." Pagkatapos ay umiyak si San Ambrosio at sinabi sa kanyang mga kasama: "Ihanda ninyo ang mga karwahe at umalis tayo agad sa lugar na ito, sapagkat hindi kailanman dinalaw ng Diyos ang taong ito!" At nang lumabas na sa kalye ang Santo at ang kanyang mga kasama, gumuho ang bahay ng mayamang lalaki! Ang walang-alalang, walang-kalungkutang buhay na iyon na pinamumunuan ng lalaking ito ay, sa katunayan, isang pagtalikod ng Diyos.⁸⁹

"Ang minamahal ng Panginoon ay pinapawayanan Niya..."⁹⁰

— Geronda, bakit labis ang pagdurusa ng mga tao ngayon?

— Dahil sa pag-ibig ng Diyos. Ikaw, bilang isang madre, ay bumabangon nang maaga sa umaga, tinutupad mo ang iyong patakaran sa monastiko, nananalangin gamit ang iyong rosaryo, yumayuko at iba pa. Para sa mga taong makamundo, ang mga paghihirap na kanilang dinaranas ang kanilang patakaran, ang kanilang kanon. Sa pamamagitan ng mga paghihirap at pagsubok na ito, nililinis ang mga tao. Ang mga paghihirap na ito ay mas nakabubuti sa kanila kaysa sa isang buhay na makalupa at walang alalahanin, na hindi nakatutulong sa kanila na lumapit sa Diyos o mag-ipon ng espirituwal na pondo para sa langit. Kaya, dapat tanggapin ng mga tao ang mga kalungkutan at tukso bilang mga biyaya mula sa Diyos.

Ang Mabuting Diyos, na nagnanais na ang Kanyang mga anak ay bumalik sa Kanya, ay dinidisciplina sila sa pamamagitan ng mga pagsubok, gaya ng ginagawa ng isang Mabuting Ama. Ginagawa Niya ito dahil sa pag-ibig, dahil sa banal na kabutihan, at hindi dahil sa malisya o makalupang legalistikong katarungan. Ibig sabihin, sa pagnanais Niyang iligtas ang Kanyang mga nilikha, at na sila ay magmana ng Kanyang Kaharian sa Langit, pinapahintulutan ng Diyos na dumating sa kanila ang mga pagsubok. Pinahihintulutan Niya ito upang ang tao ay makipaglaban, magsagawa ng mga gawa ng kabayanihan, at makapasa sa mga pagsubok ng pagtitiis sa pagdurusa, upang hindi makapagsabi ang diyablo: "Bakit mo siya ginagantimpalaan, o paano mo siya inililigtas? Sapagkat hindi siya nagpagal." Hindi nababahala ang Diyos sa buhay sa lupa; nababahala Siya sa buhay na darating. Higit sa lahat, inaalaan Niya ang ating buhay sa hinaharap, at saka ang buhay sa lupa.

— Geronda, ngunit bakit nagpapadala ang Diyos ng maraming pagsubok sa ilang tao, samantalang wala naman Siyang ipinapadala sa iba?

⁸⁹ Tingnan ang The Great Synaxarion of the Orthodox Church. Blg. 12. pp. 243–244.

⁹⁰ Kaw. 3:12.

— Ano ang sinasabi ng Banal na Kasulatan? "*Sapagkat ang sinumang minamahal ng Panginoon ay pinarurusahan Niya...*"⁽⁹¹⁾ Halimbawa, ang isang ama ay may walong anak. Lima ang nakatira sa bahay kasama ang kanilang ama, samantalang tatlo ang umalis sa bahay at nakalimot sa kanya. Kung ang mga anak na nakatira sa bahay kasama ang kanilang ama ay gumawa ng mali, maaaring pagsabihan niya sila, o hapusin sa likod ng ulo, o, kung sila ay matalino, ipakita niya ang pagmamahal at bigyan sila ng tsokolate. Ngunit ang mga naninirahan nang malayo sa kanilang ama ay hindi nakakatanggap ng pagmamahal o ng sampal sa likod ng ulo. Ganoon din ang ginagawa ng Diyos. Pinaparurusahan Niya ang mga naninirahan sa Kanya, at ang mga may mabuting kalooban sa Kanya, ng 'sampal sa likod ng ulo' kapag sila'y nagkasala, at binabayaran nila ang kanilang kasalanan. O, kung bibigyan Niya sila ng mas maraming 'pagsaway', nakakapag-apon sila ng gantimpalang langit para sa kanilang sarili. At sa mga namumuhay nang malayo sa Kanya, ipinagkakaloob Niya ang mahabang buhay upang sila'y magsisi. Iyan ang dahilan kung bakit nakikita natin ang mga taong makalupang nagkakasala ng mabigat, at gayon pa man, sa kabila nito, sagana sila sa materyal na kayamanan at nabubuhay nang matagal nang hindi nakakaranas ng kalungkutan. Nangyayari ito sa pamamagitan ng Probidensiya ng Diyos—upang magtubig ang mga taong ito. Kung hindi sila magtubig, wala silang magiging depensa sa buhay na darating.

Ang Diyos ay nalulungkot sa mga pagsubok na dinaranas ng tao

Anong paghihirap ang dinaranas ng mga tao! Anong bigat ng pasanin na kanilang dinadala! May ilan na pumupunta rito para ikwento sa akin ang kanilang kirot sa loob ng dalawang minuto, habang nagmamadali, at makatanggap ng kaunting ginhawa. Isang pagod na ina ang nagsabi sa akin: "Geronda, may mga sandali na wala na akong lakas para magtiis. Pagkatapos ay nananalangin ako: 'Kristong akin, bigyan mo ako ng maikling pahinga, at pagkatapos ay hayaang bumalik muli ang pagdurusa.'" Napakailangan ng mga tao ng panalangin! Ngunit, bukod doon, ang bawat pagsubok ay biyaya rin mula sa Diyos. Isa itong karagdagang 'puntos' patungo sa pagpasok sa susunod na buhay. Ang pag-asang ito ng gantimpala sa buhay na darating ay nagbibigay sa akin ng kagalakan, aliw, at lakas, at nagagawa kong tiisin ang sakit ng mga kalungkutang nagpapahirap sa napakarami.

Ang ating Diyos ay hindi si Baal, kundi ang Diyos ng pag-ibig. Siya ang Ama na nakikita ang pagdurusa ng Kanyang mga anak mula sa iba't ibang tukso at pagsubok na nagpapahirap sa kanila. At gagantimpalaan Niya tayo, basta't tiisin natin ang maliit na pagkamartir na ito ng pagsubok na dumating sa atin—o, mas tama pa, ang biyayang dumating sa atin.

— Geronda, may ilan na nagtatanong: 'Ngunit hindi ba malupit na pinayagan ito ng Diyos? Hindi ba Siya nasasaktan?'

— Ang kalungkutan ng Diyos para sa mga taong nagdurusa dahil sa karamdaman, sa mga demonyo, sa mga barbaro at iba pa, ay may kasamang kagalakan ng gantimpalang langit na inihanda Niya para sa kanila. Ibig sabihin, iniisip ng Diyos ang gantimpalang matatanggap ng isang taong sumusubok sa langit. Alam Niya kung ano ang naghihintay sa ganoong tao sa buhay na darating, at ito ang nagbibigay sa Diyos ng 'lakas na tiisin' ang sakit na ito. Pagkatapos ng lahat, pinayagan ng Diyos si Herodes na gumawa ng napakaraming krimen!⁹² Pinagpapatay ni Herodes ang labing-apat na libong sanggol at napakaraming magulang na tumangging hayaang patayin ng mga sundalo ang kanilang mga anak! Sapagkat pinatay rin ang mga magulang na ito. Ang mga barbarikong sundalo, na nagnanais magpasaya sa kanilang mga kumander, ay piniraso-piraso ang mga sanggol. At habang lumalaki ang paghihirap na tiniis ng mga sanggol na ito, lalo ring tumitindi ang sakit na naramdaman ng Diyos.

⁹¹ Kaw. 3:12.

⁹² Tingnan ang Mat. 2:16.

Ngunit higit pa rito. Nagalak Siya sa pinakadakilang kaluwalhatian na naghihintay sa kanila sa Langit. Nagalak Siya para sa mga munting anghel na ito, na bubuuin ang anghel na hanay ng mga martir. Mga anghel mula sa hanay ng mga martir!

Sa panahon ng kalungkutan, pinapaliwanag ng Diyos ang tao ng tunay na kaaliwan

Ang Diyos, na malapit sa atin, ay nakikita ang mga kalungkutan ng Kanyang mga anak at pinapaliwanag tayo, tulad ng isang Mabuting Ama. At sa palagay mo ba, nais nga Niya talagang makita ang Kanyang anak na nagdurusa? Isinasaalang-alang ng Diyos ang lahat ng kanyang pagdurusa, lahat ng kanyang pag-iyak, at pagkatapos ay ginagantimpalaan Niya siya para dito. Ang Diyos lamang ang nagbibigay ng tunay na aliw sa panahon ng kalungkutan. Kaya naman, ang isang taong hindi nananampalataya sa tunay na buhay, hindi nananampalataya sa Diyos, ay hindi humihingi ng Kanyang awa sa mga pagsubok na nagpapahirap sa kaluluwa, ay nananatili sa ganap na paghihikayat. Ang buhay ng ganitong tao ay walang kahulugan. Siya ay palaging nananatiling walang magawa, hindi nalulugod at pinahihirapan sa buhay na ito, ngunit bukod pa rito, hinahatulan niya ang kanyang kaluluwa magpakailanman.

Gayunpaman, ang mga taong espiritwal ay walang sarili nilang kalungkutan, sapagkat nalalampasan nila ang lahat ng pagsubok na dumarating sa kanila sa pamamagitan ng pananatili sa pagiging malapit kay Cristo. Ang ganitong mga tao ay pasan ang matinding pait ng kalungkutan ng iba, ngunit kasabay nito ay tinatanggap din nila ang dakilang pag-ibig ng Diyos. Kapag inaawit ko ang *"Huwag Mo akong ipagkatiwala sa pakikipagpanalangin ng tao, O Pinakabanal na Kataas-taasan,"* paminsan-minsan ay humihinto ako sa mga salitang ... *"kundi tanggapin Mo ang panalangin ng Kaluwalhatian ng Iyong lingkod..."* Kung wala akong dalamhati, paano ko maisasambit ang mga salitang: *"...sapagkat binabaha ako ng kalungkutan, hindi ko na ito matiis..."*⁹³ Paano ako makapagsasalita ng kasinungalingan? Sa espiritwal na kahulugan, walang kalungkutan sa mga pagsubok, sapagkat kung inihanda ng isang tao ang kanyang sarili nang wasto sa espiritwal, nagbabago ang lahat. Kung hinawakan ng isang tao ang Matamis na Hesus sa kapaitan ng kanyang sakit, ang lahat ng kanyang kapaitan at pagdurusa ay nagiging pulot.

Kapag naunawaan ng isang tao ang mga hiwaga ng buhay espirituwal at ang misteryosong paraan ng paggawa ng Diyos, hindi na siya nag-aalala sa mga nangyayari sa kanya. Masaya niyang tinatanggap ang mapait na gamot na ibinibigay ng Diyos para sa kalusugan ng kanyang kaluluwa. Tinuturing ng ganitong tao ang lahat [ng nangyayari sa kanya] bilang bunga ng kanyang panalangin, sapagkat palagi niyang hinihiling sa Diyos na linisin ang kanyang kaluluwa. Gayunpaman, kapag nilalapitan ng mga tao ang mga pagsubok sa makalupang paraan, sila ay nagdurusa. Ngunit dahil pinangangalagaan tayo ng Diyos, dapat nating isuko nang lubusan ang ating sarili sa Kanya. Kung hindi, ang buhay ng isang tao ay nagiging paghihirap: nais nilang ang lahat sa kanilang buhay ay maganap ayon sa kanilang kagustuhan. Ngunit hindi nangyayari ang mga bagay ayon sa kanilang kagustuhan, kaya ang kanilang kaluluwa ay hindi makakita ng kapayapaan.

Kahit puno man o nagugutom ang isang tao, kahit pinupuri siya o tinatrato nang hindi makatarungan, dapat siyang magalak at harapin ang lahat nang may kababaang-loob at pasensya. Pagkatapos ay magbibigay ng pagpapala ang Diyos sa kaniya — hanggang sa maabot ng kaniyang kaluluwa ang isang kalagayan na hindi na nito kayang lamunin ang mga pagpapalang ito. Ang mga pagpapala ng Diyos ay magiging napakalaki para tiisin ng ganoong kaluluwa. At habang mas sumusulong ang isang tao sa espiritwal, mas lalo niyang maiintindihan ang pag-ibig ng Diyos at matutugyatin nito.

⁹³ Tingnan ang *The Book of Hours*. Moscow, 1990. p. 288.

Mga tukso at kalungkutan sa pahintulot ng Diyos

Minsan ang mga pagsubok na dumarating sa atin ay parang mga antibiotic na ibinibigay ng Diyos upang pagalingin ang karamdaman ng ating kaluluwa. Ang mga pagsubok na ito ay nagbibigay sa atin ng malaking espirituwal na tulong. Nakakatanggap ang isang tao ng banayad na 'tapik sa likod ng ulo' mula sa Diyos, at lumalambot ang kanyang puso. Siyempre, alam ng Diyos [kahit hindi Niya tayo sinusubok] ang kalagayan ng bawat tao, ngunit dahil hindi natin ito alam, pinapayagan Niya tayong dumaan sa mga pagsubok—upang makilala natin ang ating sarili, matuklasan ang mga hilig na nakatago sa ating kalooban, at hindi magkaroon ng labis na pagrereklamo sa Araw ng Paghuhukom. Sapagkat kahit pa ipagkaila ng Diyos ang ating mga kahinaan at dalhin Niya tayo sa Paraiso nang tayo ay ganito, magdudulot pa rin tayo ng bagyong kalituhan at hindi kasiyahan doon. Kaya naman, pinapayagan ng Diyos ang diyablo na lumikha ng mga tukso dito, upang ang mga tukso na ito ay makapawi ng alikabok [ng mga pagnanasa] sa atin, upang sa pamamagitan ng ating mga kalungkutan ay mapagpakumbaba at mapalaya ang ating kaluluwa. At pagkatapos nito, pinupuno tayo ng Diyos ng Kanyang Grasya.

Ang tunay na kagalakan ay ipinapanganak mula sa kapaitan na masayang tinitikman ng isang tao para kay Cristo—Siya na tikman ang kapaitan upang iligtas tayo. Dapat magalak ang isang Kristiyano lalo na kapag dumating ang pagsubok sa kanya, kahit na hindi naman siya ang may kasalanan.

Minsan sinasabi natin sa Diyos: "Diyos ko, sa hindi ko alam kung ano ang gagawin Mo, iniaalay ko ang aking buong sarili sa Iyo upang gawin Mo akong isang tao." At ang Diyos, nang marinig ang mga salitang ito, ay ninais na gawin ako hindi lamang isang tao, kundi isang bagay na higit pa sa pagiging tao. Kaya pinapayagan Niya ang diyablo na lumapit at tuksuhin at pahirapan ako. Ngayon, habang naghihirap ako dahil sa kanser, nakikita ko ang mga panlililang ng diyablo, at napapatawa ako. Ganyan siyang klaseng diyablo! Alam mo ba kung anong sabon ang ginagamit ng diyablo para paliguan ang isang tao kapag pinayagan siya ng Diyos na tuksuhin ito, upang makapasa ang tao sa mga pagsubok? Nililigo ng diyablo ang isang tao gamit ang bula ng kanyang kasamaan. Ang ganda ng sabon niya! Tulad ng isang kamelyo na umuuga ng bula sa galit, ganoon ang ginagawa ng diyablo sa mga ganitong pagkakataon. At saka niya sinisimulang kuskusin ang isang tao. Siyempre, hindi niya ito ginagawa para hugasan ang dumi ng isang tao at gawing mas malinis siya. Hindi, ginagawa niya ito dahil sa malisya. Gayunpaman, pinapayagan ng Diyos ang diyablo na kuskusin ang isang tao hanggang matanggal ang kanyang maruruming mantsa at siya ay maging malinis. Sapagkat kung pinayagan ng Diyos ang diyablo na kuskusin ang isang tao na parang pagkuskos ng damit sa paglalaba, ginawang pira-piraso ng diyablo ang tao.

— Geronda, masasabi ba natin na ang iba't ibang tukso na nangyayari sa ating buhay ay nangyayari sa atin ayon sa kalooban ng Diyos?

— Hindi, huwag nating pagkamalyahin ang kalooban ng Diyos sa lahat ng dinadala ng tagatuksu. Binibigyan ng Diyos ang diyablo ng kalayaan na tuksuhin ang tao hanggang sa isang tiyak na punto. At pinapabayaang Niya ring malaya ang tao na gumawa ng mabuti o masama. Gayunpaman, hindi sisihin ang Diyos sa kasamaan na ginagawa ng tao. Halimbawa, si Hudas ay alagad ni Cristo. Ngunit katanggap-tanggap bang sabihin na kalooban ng Diyos na siya ay maging isang traidor? Hindi, si Hudas mismo ang nagpayag sa diyablo na pumasok sa kanya. May isang tao na nagtanong sa isang pari: 'Panginoon, ipinamamanhid ko sa inyo, magsagawa kayo ng panalanging alala para kay Hudas.' Para bang sinasabi niya: "Ikaw, Kristo, ay hindi makatarungan. Ang katotohanang ipinagkanulo ka ni Hudas ay kalooban Mo. Kaya tulungan Mo siya ngayon."

Bihira lang na pinapahintulutan ng Diyos ang ilang debotong tao na dumaan sa mga pagsubok upang ang isang taong namumuhay nang masama ay magbawi at magsisi. Ang ilang tao, habang

dinaranas ang mga pagsubok, ay binabayaran ang mga kasalanan ng kanilang buhay, ngunit sila'y nagrereklamo nang walang katwiran. Binibigyan sila ng Diyos ng pagkakataong matulungan sa pamamagitan ng pagtingin sa halimbawa ng pagtitiis na ipinapakita ng mga naghahirap at hindi nagrereklamo, kahit na wala silang kasalanan. Ang mga taong debotong iyon ay tumatanggap ng dobleng gantimpala. Halimbawa, isang napakabuti at debotong pinuno ng pamilya ang nakaupo sa bahay kasama ang kanyang asawa at mga anak. Biglang tumama ang lindol, gumuho ang bahay, natabunan ng mga guho ang buong pamilya, at matapos ang matinding pagdurusa, sila'y namatay. Bakit pinayagan ng Diyos na mangyari ito? Upang ang iba—yaong may kasalanan at pinaparusahan—ay hindi magreklamo.

Kaya naman, ang mga nagmumuni-muni sa mabibigat na krus na tinaglay ng mga matuwid ay hindi kailanman nawawalan ng pag-asa sa kanilang sariling maliliit na pagsubok. Nakikita ng ganitong mga tao na, sa kabila ng pagkakagawa nila ng iba't ibang kasalanan sa kanilang buhay, mas kaunti ang kanilang dinaranas kaysa sa mga matuwid, kaya't kumikilala sila tulad ng matalinong tulisan:⁹⁴ "Hindi naman nagkasala ang mga taong ito sa anumang bagay, ngunit tiniis nila ang ganitong pagdurusa. Anong paghihirap nga ba ang nararapat sa atin? Sa kasamaang palad, ang ilan ay tulad ng tulisan na ipinako sa kaliwa ni Cristo."⁹⁵ Sinasabi ng mga taong ito tungkol sa mga matuwid na nagtiis ng paghihirap: "Tingnan ninyo, hindi sila kailanman pinakawalan mula sa krus sa buong buhay nila, at anong kasawian ang dumating sa kanila!"

May mga pagkakataon din—bagaman napakabihira—na ang Diyos, dahil sa pag-ibig, ay nagpapahintulot sa ilang piniling asketiko na magdusa ng malalaking pagsubok. Ginagawa Niya ito upang koronahan sila. Ang mga taong ito ay mga tagapag-gayâ ni Cristo. Isipin ito: dahil sa espirituwal na pagtulong ni Santa Syncletica sa maraming tao sa pamamagitan ng kanyang mga panawagan, nais ng diyablo na hadlangan siya sa gawaing ito, at sa loob ng tatlong taon at kalahati ay nanahimik ang kagalang-galang dahil sa karamdaman.⁹⁶

Sa ibang pagkakataon, ang isang tunay na tagasunod ni Cristo ay nananalangin sa Diyos na magkaloob ng habag upang patawarin ang mga kasalanan ng kanyang mga kapuwa at hindi sila isailalim sa Kanyang matuwid na poot. Hinihiling ng taong ito na siya ang parusahan ng Diyos sa halip na ang mga makasalanang ito, kahit na wala siyang kasalanan. Ang ganoong tao ay nasa malapit na pakikipag-isa sa Diyos, at ang Diyos ay labis na naantig at natouch sa dakila at marangal na pag-ibig ng Kanyang anak. Hindi lamang binibigyan ng Diyos ang ganoong tao ng awa na hinihiling niya—ibig sabihin, hindi lamang pinapatawad ang mga kasalanan ng iba—kundi pinapayagan din Niya ang taong ito na magdusa ng kamatayang martir, alinsunod sa kanyang taos-pusong pamanhik. At sa parehong panahon, inihahanda ng Diyos para sa taong iyon ang pinakamahusay na makalangit na palasyong kaharian na may mas dakilang kaluwalhatian, sapagkat maraming tao, sa paghuhusga batay sa panlabas na anyo, ay hindi makatarungang hinatulan ang taong ito at inakala na pinaparusahan siya ng Diyos, wari, dahil sa sarili niyang mga kasalanan.

Pagkawalay-pasasalamat sa pag-ibig ng Diyos

— Geronda, ang mga pagsubok ba ay palaging para sa kapakinabangan ng tao?

— Nakasalalay ito sa kung paano haharapin ng isang tao ang mga pagsubok. Ang mga taong walang mabuting saloobin ay nagsisimulang magmura laban sa Diyos sa mga pagsubok na dumarating

⁹⁴ Tingnan ang Lucas 23:39 at sumunod.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ang paggunita kay Santa Syncletica ay ipinagdiriwang tuwing ika-5 ng Enero. Tingnan ang Mga Buhay ng mga Santo sa wikang Ruso. Enero. Moscow, 1904. p. 189

sa kanila. "Bakit ito nangyari sa akin?" ang hinaing ng ganitong mga tao. "Tingnan mo, napakaganda ng lahat para sa kaniya! Anong klaseng Diyos ito na pinapayagan ang lahat ng ito?" Hindi sinasabi ng ganitong mga tao ang "*Nakasala ako,*" kundi naghihirap sila. Samantalang ang mga taong deboto ay nagpapasalamat sa Diyos nang ganito: "Luwalhati sa Diyos! Dinala ako ng pagsubok na ito sa Kanya. Pinayagan ito ng Diyos para sa aking kabutihan." Dati, maaaring hindi man lang pumupunta sa simbahan ang ganitong mga tao, ngunit pagkatapos ng kanilang mga pagsubok ay nagsisimula silang dumalo sa simbahan, kumumpisal, at tumanggap ng Banal na Komunyong. Bukod pa rito, madalas na ginagabayan ng Diyos ang mga taong matigas ang puso, sa isang punto ng kanilang mga pagsubok, sa ganoong kalagayan ng pagsisisi na sila mismo ay biglang nagbabago at nabubuwal sa alikabok dahil sa sakit na nararamdaman nila para sa lahat ng kanilang nagawa.

— Geronda, kapag maayos ang lahat para sa atin, dapat ba nating sabihin 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos'?

— Kung hindi natin sinasabi ang 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos' sa panahon ng kagalakan, paano natin ito sasabihin sa panahon ng kalungkutan? Nagpapasalamat ka ba sa Diyos sa panahon ng kalungkutan ngunit ayaw mong magpasalamat sa Kanya sa panahon ng kagalakan? Ngunit, siyempre, kung ang isang tao ay walang pasasalamat, hindi niya kilala ang pag-ibig ng Diyos. Ang kawalang-pasalamat ay isang malaking kasalanan. Para sa akin, ito ay isang nakamamatay na kasalanan. Ang isang taong walang pasasalamat ay hindi kailanman nasisiyahan sa anumang bagay; wala itong nagdudulot ng kagalakan. Nagre-rereklamo ito sa lahat ng bagay. Sa kanyang paningin, lahat ng bagay at lahat ng tao ang may kasalanan. Dito sa Faras, ang grape must ay isang minamahal na matamis na meryenda. Kaya isang gabi, umiyak ang isang batang babae dahil nais niya ng grape must. Ano ang magagawa? Kinailangan ng kanyang ina na pumunta sa mga kapitbahay at humingi ng kaunti. Matapos makatikim ng kaunting must, umiyak na naman ang batang babae, tumatapak-tapakan ang paa sa sahig at sumigaw: "Mama, gusto ko rin ng sour cream!" — "Anak ko, saan ba ako kukuha ng sour cream sa ganitong oras?" — tanong ng kanyang ina. Hindi, "Gusto ko ng sour cream" at iyon na iyon. Ano ang gagawin? Ang kawawang ina ay naglakad papunta sa kapitbahay at humiram din ng sour cream. Nang matikman ng anak ang sour cream, nagsimulang umiyak nang malakas muli. "O, bakit ka naman umiiyak ngayon?" tanong ng kanyang ina. "Ma, gusto kong haluin mo sila para sa akin!" Kaya naman, kinuha ng ina ang gatas na binabad sa asin at ang kulay-gatas at pinaghalo niya. Pero ayaw ng anak: hindi siya tumigil sa pag-iyak. "Ma, hindi ko sila puwedeng sabay kainin! Gusto kong paghiwalayin mo sila para sa akin!" Noon, wala nang ibang nagawa ang ina kundi sampalin nang malakas ang pisngi ng anak! At doon nga, naghiwalay ang gatas na binabad sa asin at ang kulay-gatas.

Nais kong sabihin na ang ilang tao ay kumikilos na parang batang babaeng ito, at dumarating sa kanila ang parusa ng Diyos. Dapat, kahit man lang—matapos nating aminin ang ating kawalang-pasalamat—ay pasalamat natin ang Diyos araw at gabi para sa mga biyayang ipinagkakaloob Niya sa atin. Sa paggawa nito, tatapakan natin ang sakong ng duwag na diyablo, na kapag tinipon na ang lahat ng kanyang mga alagad, ay mawawala na parang itim na usok, dahil [sa pag-amin ng ating kawalang-pasalamat at pagpasalamat sa Diyos sa Kanyang mga biyaya], tatamaan natin ang diyablo sa kanyang kahinaan.

Ang ating maliliit na pagsubok at ang malalaking pagsubok ng ating mga kapitbahay

Sa bawat pagsubok na dumarating sa atin, ang pinakamabisang lunas ay ang mas mabigat na pagsubok na dumating sa ating mga kapitbahay. Kailangan lamang nating ihambing ito sa pagsubok na dumating sa ating sarili, at makita ang malaking pinagkaiba nito at ang dakilang pag-ibig na ipinakita ng Diyos sa pamamagitan ng pagpapahintulot lamang sa atin ng maliit na pagsubok. Sa paggawa nito,

magpapasalamat tayo sa Kanya; mararamdaman natin ang sakit para sa kapwa nating mas naghihirap kaysa sa atin, at mananalangin tayo nang buong puso na sana'y magpadala ang Diyos ng tulong sa kanya. Halimbawa, naamputahan ako ng paa. 'Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos,' ang sasabihin ko, 'na kahit papaano'y mayroon pa akong isang paa. Pagkatapos ng lahat, may iba namang naamputahan ng pareho. At kahit pa ako'y maging pilay, kung pareho ang aking mga braso at binti ang maputol, sasabihin ko pa rin: 'Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos, sa katotohanang nakalakad ako sa aking mga paa sa napakaraming taon, sapagkat may iba na ipinanganak na hindi makagalaw, mga pilay mula nang sila'y isinilang.'"

Nang marinig kong ang isang pinuno ng sambahayan ay nagdurusa sa pagdurugo sa loob ng labing-isang taon, sinabi ko: 'Paano ko siya makakapanlaban! Isang taong makalupa ang nagdurusa sa pagdurugo sa loob ng labing-isang taon, subalit may mga anak siya, kailangang bumangon tuwing umaga at magtrabaho, samantalang ako'y hindi man lang nagdusa sa mga pagdurugong ito nang pitong taon!⁹⁷ Sa pag-iisip ko sa iba, sa isang taong nagtitiis ng ganitong pagdurusa, hindi ko maituwid ang aking sarili. Ngunit kapag nagsimula akong mag-isip kung paano ako naghihirap habang ang iba ay namumuhay nang marangya, kung paano ako napipilitang bumangon tuwing kalahating oras tuwing gabi dahil sa problema sa bituka at hindi makatulog, habang ang iba ay mahimbing na natutulog, pinagtatanggol ko ang sarili ko, kahit na nagrereklamo ako. Ate, gaano ka na katagal nagdurusa sa herpes?⁹⁸

— Walong buwan, Geronda.

— Nakikita mo? Pinapayagan ng Diyos ang isang tao na magdusa sa sakit na ito nang dalawang buwan, ang isa pa ay sampung buwan, at ang ikatlo ay labinlima. Naiintindihan kita. Labis ang iyong nararamdamang sakit. May ilang tao na nauudyukan ng paghihikayat dahil sa sakit na ito. Ngunit kung ang isang taong makamundo, na nagkaroon ng herpes nang isa o dalawang buwan at nawalan ng pag-asa dahil sa matinding sakit, ay malalaman na ang isang taong espirital ay nagdurusa sa parehong karamdaman nang isang buong taon at tinitii ito nang hindi nagrereklamo, agad siyang makakaramdam ng ginhawa. "Tingnan mo," sabi ng naghihirap, "nagsimula akong magkasakit dalawang buwan na ang nakalipas at narating ko na ang sukdulang paghihikayat, gayong ang kaluluwang ito ay nagdurusa nang isang buong taon — at wala! At ako, sa katunayan, ay makasalanan, samantalang siya ay namumuhay nang espirital." Kaya, wala pang nakipag-usap o nagturo sa taong ito, ngunit nakakatanggap na siya ng tulong!

Ang mga kalungkutan na idinulot sa atin ng mga tao

— Geronda, kung ang isang tao ay nagtitiis ng mga kalungkutan at kawalan ng katarungan mula sa mga tao alang-alang sa Diyos, nililinis ba siya ng pagtitiis na ito mula sa kanyang mga hilig?

— Patuloy pa rin siyang nagtatanong! Hindi lang nito siya nililinis, pinipino pa nito! Mayroon pa bang mas mataas kaysa sa ganitong pagtitiis? Sa ganitong paraan, maaaring makabawi ang isang tao sa kanyang mga kasalanan. Isipin ito: ang isang nahuling kriminal ay binubugbog, ikinukulong, at doon niya tinatapos ang kaniyang maliit na 'pagsusukli.' At kung ang taong iyon ay taos-pusong nagsisisi, siya ay naliligtas mula sa walang hanggang kadiliman. Maliit na bagay ba kung, sa pamamagitan ng pagdurusa sa lupa, nababayaran ng isang tao ang kaniyang utang sa kawalang-hanggan?

Tiisin ang bawat kalungkutan nang may kagalakan. Ang mga kalungkutang ipinapataw sa atin ng mga tao ay mas matamis kaysa sa matatamis na 'sirop' na ipinapakain sa atin ng mga nagmamahal sa atin. Isaalang-alang, sapagkat sa Mga Banal na Salita ay hindi sinasabi ni Cristo: 'Mapalad ka kapag

⁹⁷ Mula noong 1988, nagkaroon ang Nakatatanda ng patuloy na pagdurugo sa bituka.

⁹⁸ Ang herpes zoster ay isang viral na sakit na nailalarawan ng mga kumpol ng paltos sa balat na may kasamang pamumula at pamamaga. Nagdudulot ito ng matinding pananakit at iba't ibang komplikasyon sa katawan. — *Tala ng tagasalin*.

pinupuri ka nila,' kundi *'Mapalad ka kapag inuuyam ka nila...'*⁹⁹ at higit pa *'at nagsisinungaling laban sa iyo.'* Kapag ang isang tao ay sumasailalim sa di-makatarungang pang-iinsulto, siya ay nag-iipon ng espirituwal na ipon sa makalangit na kayamanan. At kung ang paninirang-puri na ipinapataw sa kaniya ay nararapat, kung gayon ay binabayaran niya ang kaniyang mga kasalanan. Kaya, hindi lamang natin dapat tiisin nang walang reklamo ang mga natutukso sa atin, kundi dapat din tayong magpakita ng pasasalamat sa kanila, sapagkat binibigyan tayo ng taong ito ng mainam na pagkakataon upang magpagal sa pag-ibig, sa kababaang-loob, at sa pagtitiis.

Siyempre, ang mga mapagparatang ay nakikipagtulungan sa diyablo. Ngunit karaniwan, ang malakas na hangin ay bumubuwag at nagwawalis sa mga mahihinang punong mababaw ang ugat. Samantalang para sa mga punong malalim ang ugat, ang malakas na hangin ay tumutulong upang lalo pang palalimin ang kanilang mga ugat.

Dapat tayong manalangin para sa lahat ng naninira sa atin, at hilingin sa Diyos na ipagkaloob sa kanila ang pagsisipi, kaliwanagan, at kalusugan. Hindi natin dapat taglayin kahit kaunting galit sa mga taong ito. Panatilihin lamang natin ang aral mula sa tukso na ating hinarap, itabi ang lahat ng kapaitan [ng mga sama ng loob at poot], at alalahanin ang mga salita ng Kagalang-galang na Efren na taga-Sirya: "Kung titiisin mo ang paninirang-puri at pagkatapos ay napatunayan ang kalinisan ng iyong budhi, huwag kang maging mayabang, kundi sa kababaang-loob ay paglingkuran mo ang Panginoon, na nagligtas sa iyo mula sa paninirang-puri ng tao, upang hindi ka maging isang kahabag-habag na biktima."¹⁰⁰

Kabanata 2. Tungkol sa Karamdaman

Tinutulungan ng mga karamdaman ang mga tao

— Geronda, ano ang ibig sabihin ng kasabihang 'nawa'y matagpuan mo ang daan papunta sa Paraiso'?

— Nawa'y maging maayos ang iyong paglalakbay patungong Paraiso.

— Geronda, marahil ang kahulugan ng pahayag na ito ay: 'Nawa'y makarating ka sa isang mabuting Paraiso'?

— Nakarinig ka na ba ng sinumang nagsalita tungkol sa isang 'masamang' Paraiso? Ngunit gayon pa man, upang marating ang matamis na Paraisong iyon, kailangang tikman ng isang tao ang maraming kapaitan sa buhay na ito. Sa ganitong paraan, makakatanggap sila ng 'passport' para sa mga pagsubok na kanilang tiniis. Ang mga nangyayari sa mga ospital! Anong mga trahedya! Anong hirap ang tinitii ng mga tao! Ilan bang mga ina ang hindi masaya, na papasok sa operasyon, naiisip ang kanilang mga munting anak at nabibiyak ang kalooban sa pag-aalala para sa kanilang pamilya! Ilan bang mga ama ang may kanser, sumasailalim sa radiotherapy, at kung paano sila naghihirap! Hindi makapagtrabaho ang mga taong ito, ngunit kailangan pa nilang magbayad para sa kanilang tirahan; pagkatapos ng lahat, napakarami nilang gastusin! May iba pa, na malusog naman, na hindi pa rin makayanan ang kanilang mga gastusin, lalo na ang mga maysakit na pinagsusumikapang magtrabaho hanggang sa tuluyan nang

⁹⁹ Mat. 5:11.

¹⁰⁰ San Efren na Siryano. Mga Gawa. Tomo I. Thessaloniki, 1988. p. 253.

paghihirap, na nagsusumikap na mabigyang-hugpong ang gastusin ng kanilang pamilya. Labis akong nabibigatan ng kalungkutan ng tao. Gaano karami ang naririnig ko araw-araw! Walang katapusang pagdurusa, mga kahirapan!... Buong araw, mapait ang aking bibig dahil sa kalungkutan ng mga tao, at sa gabi, natutulog akong nagugutom para makapagpahinga nang kaunti. Nararamdaman ko ang matinding pagkapagod ng katawan, ngunit kasabay nito ay nakakahanap ako ng kapayapaan sa loob.

— Geronda, palaging ba nakabubuti sa isang tao ang karamdaman?

— Oo, palagi itong nagdudulot ng napakalaking benepisyo. Tinutulungan ng karamdaman ang mga taong kulang sa birtud na pakalmahin ang Diyos.¹⁰¹ Isang dakilang bagay ang kalusugan, ngunit ang kabutihang dulot ng karamdaman sa isang tao, hindi ito kayang ibigay ng kalusugan! Ang karamdaman ay nagdudulot ng espiritwal na kabutihan sa isang tao. Ang karamdaman ay isang napakalaking biyaya. Nililinis nito ang isang tao mula sa kasalanan, at kung minsan ay 'ginagarantiyahan' nito ang [langit na] gantimpala. Ang kaluluwa ng tao ay parang ginto, at ang karamdaman ay parang apoy na naglilinis sa gintong iyon. Isipin mo, sapagkat ang Cristo Mismo ay nagsabi sa Apostol Pablo: '*Ang aking lakas ay nagiging ganap sa kahinaan.*'¹⁰² Habang mas naghihirap ang isang tao dahil sa karamdaman, mas nagiging dalisay at banal siya — basta't matiisin niya at tanggapin ang kanyang karamdaman nang may kagalakan.

Ang tanging kinakailangan sa ilang karamdaman ay kaunting pasensya. Pinapayagan ng Diyos ang karamdaman upang makatanggap ang isang tao ng maliit na gantimpala, at sa pamamagitan ng karamdaman ay nililinis ng Diyos ang isang tao sa kanyang mga kakulangan. Sapagkat ang pisikal na karamdaman ay nakatutulong sa paggaling ng espirituwal na karamdaman. Ang pisikal na karamdaman ay nagdadala ng kababaang-loob sa isang tao at sa gayon ay pinapawi ang kanyang espirituwal na karamdaman. Ang Diyos ay nakakakuha ng kapakinabangan sa lahat para sa ikabubuti ng isang tao! Ang lahat ng pinapayagan Niya ay nagdudulot sa atin ng espiritwal na kapakinabangan. Alam Niya kung ano ang kailangan ng bawat isa sa atin, at ayon dito ay binibigyan Niya tayo ng karamdaman — upang makatanggap tayo ng gantimpala para rito, o upang makabawi sa ilang kasalanan.

Langit na Gantimpala para sa Karamdaman

— Kamusta ang nanay mo?

— Hindi siya maganda ang lagay, Geronda. Paminsan-minsan ay tumaas nang husto ang kanyang lagnat, at nagdudulot ito sa kanya ng hindi matiis na sakit. Nagsisiklot ang kanyang balat at natatakpan ng mga sugat, at sa gabi ay hindi siya makatulog.

— Alam mo, ang mga taong tulad niya ay mga martir. Kung hindi man lubos na martir, tiyak na kalahating martir.

— Ngunit para sa kanya, Geronda, ang buong buhay niya ay isang mahabang paghihirap.

— Mas lalo pang magiging dakila ang gantimpalang matatanggap niya. Alam mo ba kung magkano ang nakalaan para sa kanya? Tiyak ang Paraiso para sa kanya. Dahil nakikita ng Diyos na kaya ng isang tao na tiisin ang malubhang karamdaman, binibigyan Siya ang taong iyon ng karamdaman na ito, upang sa kaunting pagdurusa sa buhay sa lupa, makatanggap ang tao ng dakilang gantimpala sa walang hanggang buhay sa langit. Nanghihirap sila rito, ngunit matatanggap nila ang kanilang gantimpala doon, sa buhay na darating, sapagkat naroroon ang Paraiso, at naroroon ang kabayaran [para sa mga kalungkutan].

¹⁰¹ Ang konsepto ng 'paghingi ng tawad' sa Diyos sa teolohiyang Orthodox ay hindi may katangiang legal tulad ng sa teolohiyang Kanluranin, kundi ipinapahayag ang mahabaging parusa ng Diyos sa makasalanang tao para sa kanilang kaligtasan.

¹⁰² 1 Cor. 12:9.

Ngayon ay may isang babae na may problema sa bato ang dumating upang makita ako. Siya ay sumasailalim sa hemodialysis sa loob ng maraming taon.¹⁰³ "Ama," tanong niya sa akin, "pakiusap, biyayaan mo ang braso ko. Wala nang malusog na ugat sa mga braso ko, at hindi ko na nga magawang sumailalim nang maayos sa hemodialysis." "Ang mga sugat at paltos sa iyong mga kamay," sabi ko, "ay sa buhay na darating ay magiging mga diamante na mas mahalaga kaysa sa mga diamante ng mundong ito. Ilang taon ka nang sumasailalim sa hemodialysis?" "Labindalawa," ang sagot niya. "Sa ganoong kaso," ang sagot ko, "karapat-dapat kang makatanggap ng parehong [espiritwal] na 'isang beses na tulong-pinansyal' at ng 'pinakamababang pensiyon'." Pagkatapos ay ipinakita niya sa akin ang isang sugat sa kabilang braso at sinabi: "Ama, hindi gumagaling ang sugat na ito. Makikita mo ang buto sa pamamagitan nito." "Oo," ang sagot ko, "ngunit makikita mo rin ang Langit sa pamamagitan nito. Pagtiisan mo lang; hinihiling ko sa iyo ang mabuting pasensya. Nananalangin ako na paramihin ni Cristo ang Kanyang pag-ibig sa iyong kalooban at malimutan mo ang kirot. Siyempre, maaari kitang ipaghangad ng iba: na mawala ang iyong kirot, ngunit mawawala rin ang dakilang gantimpala. Kaya't ang una kong ipinaghangad para sa iyo ang mas mabuti." Ang mga salitang ito ay nagbigay ng aliw sa kawawang babae.

Kapag sumasailalim sa pagsubok ang katawan, ang kaluluwa ay nagiging banal. Ang katawan, ang ating munting bahay na gawa sa luwad, ang naghihirap dahil sa karamdaman, ngunit ang may-ari ng bahay na ito—ang ating kaluluwa—ay magagalak magpakailanman sa makalangit na palasyo na inihahanda ni Cristo para sa atin. Sa pamamagitan ng makalangit na lohikang ito—na hindi makatuwiran para sa mga tao ng mundong ito—nagagalak din ako at ipinagmamalaki ko ang mga karamdaman at kapintasan ng aking katawan. Ang tanging hindi ko iniisip ay ang aking pagtanggap ng gantimpalang makalangit. Naiintindihan ko [ang aking sakit] sa paraang [sa pamamagitan nito] ay binabayaran ko ang aking kawalang-pagsalang-loob sa Diyos, sapagkat hindi ako tumugon nang nararapat sa Kanyang mga dakilang kaloob at biyaya. Sapagkat ang lahat sa aking buhay ay isang tuloy-tuloy na [espiritwal] na piging: kapwa ang aking buhay monghe at ang aking mga karamdaman. Tinatrato ako ng Diyos nang may pag-ibig sa lahat ng bagay; mapagkawanggawa Siya sa akin sa lahat ng bagay. Gayunpaman, ipagdasal ninyo na huwag Niya itong ituring laban sa akin [lamang] sa buhay na ito, sapagkat kung gayon—kaawa-awa ako, kaawa-awa! Ibibigay ni Cristo sa akin ang isang dakilang karangalan kung, alang-alang sa Kanyang pag-ibig, ay magdurusa pa ako nang higit. Basta't patatagin Niya ako upang matiis ko ang [sakit] na ito. At hindi ko kailangan ng anumang gantimpala.

Kapag ang isang tao ay nasa perpektong kalusugan, sa katunayan ay nangangahulugan iyon na may isang bagay na hindi tama sa kanya. Mas mabuti para sa kanya na magkasakit ng kahit ano. Nakamit ko mula sa aking karamdaman ang isang benepisyong hindi ko nakamit mula sa lahat ng mga gawaing pag-a-ascetic na ginawa ko bago ako magkasakit. Kaya sinasabi ko na kung ang isang tao ay walang obligasyon [sa iba], mas mabuti para sa kanya na piliin ang karamdaman kaysa kalusugan. Kapag malusog, nananatili ang tao sa utang, ngunit mula sa karamdaman, kung titiisin niya ito nang may pasensya, makakatanggap siya ng gantimpala. Nang nanirahan ako sa isang komunal na monasteryo,¹⁰⁴ isang banal na obispo, isang matandang lalaki na nagngangalang Hierotheos, ang minsang dumating doon. Retirado na siya at nanirahan bilang isang eremita sa Skete ni Santa Ana. Nang umalis siya at sumakay sa kanyang kabayo, umakyat ang kanyang salawal at nakita ng lahat ang kanyang kakila-kilabot na namamagang mga binti. Ang mga mongheng tumutulong sa kanya na makasakay sa kabayo ay nabigla. Napansin ito ng obispo at sinabi: "Ito ang pinakamahusay na mga

¹⁰³ Hemodialysis — pag-dialysis at ultrafiltrasyon ng dugo gamit ang makinang "artipisyal na bato." — *Tala ng tagasalin*.

¹⁰⁴ Sa Monasteryo ng Esfigmen noong 1953–1955.

biyaya na ipinagkaloob sa akin ng Diyos. Hinihiling ko sa Kanya na huwag Niya akong agawin ng mga ito."

Pagpapakita ng pasensya sa pagdurusa

Kapag tayo ay nagkakasakit, mabuting ipagkatiwala natin nang lubos ang ating sarili kay Kristo. Dapat nating tandaan na ang ating kaluluwa ay mas nangangailangan ng pasensya at papuri sa panahon ng kirot kaysa ng isang katawang 'parang bakal', na maaari nating gamitin upang magsagawa ng mga dakilang pisikal na gawa. Sapagkat sa pamamagitan ng ganitong mga gawa ay inilalagay natin ang ating sarili sa panganib ng kayabangan at pagpapalalo, nang hindi natin namamalayan, dahil maaaring magmukha sa atin na kaya nating sakupin ang Paraiso sa pamamagitan ng sarili nating 'pag-atake ng kabalyerya.'

Alam mo ba kung ilang taon na akong nasa sakit? Minsan kayang tiisin, at minsan naman ay hindi na matiis. Ang sakit na kayang tiisin ay isang matatag na kalagayan. Alam mo ba kung gaano ako kasakit dahil sa bronchiectasis¹⁰⁵ at sa operasyon na ginawa sa akin! Pagkatapos ay nagsimula ang lahat ng mga problemang ito sa aking bituka. Pagkatapos, sa loob ng anim na buwan, nagdusa ako mula sa herniated disc at nasa matinding sakit. Hindi ko na makayuko gaya ng dati, at kahit na mahirap para sa akin ang alagaan ang sarili, kailangan ko pa ring tulungan ang mga taong pumupunta para makita ako. Pagkatapos, may lumitaw na matigas sa aking tiyan, at sinabihan ako na ito ay luslos. Kapag napapagod ako, nagsisimula itong sumakit at lumaki nang sobra. Minsan, sa bisperas ng pista ng Banal na Dakilang Martir Panteleimon, lumaki at sumakit ang luslos. Gayunpaman, kailangan kong pumunta sa Panteleimon Hermitage para sa Banal na Pagbabantay sa Gabing-gabi. "Pupunta ako, anuman ang mangyari," ang sabi ko sa sarili, dahil kailangan ko talaga na naroroon para sa pagdiriwang na ito. Habang nasa pagbabantay, gusto ko nang umupo sandali, pero naisip ko na kung ibababa ko ang upuan ng stasidia at uupo ako, uupo rin ang lahat. Kaya pinili kong huwag nang umupo at nanatili akong nakatayo. Pagkatapos ng labindalawang oras na pagbabanté buong gabi, inakala kong lalo pang lububha ang kalagayan ko. Pagbalik ko pa lang sa selda ko nang may kumatok sa bakal na lagayan ng lagay sa pintuan. "Buksan ninyo, Ama!" ang narinig kong sabi ng isang tinig. Tumawa ako. "Sige, iyon na iyon," sabi ko sa sarili ko, "ngayon, subukan mo lang makasabay." At nga pala: di nagtagal ay dumating ang iba pang mga bisita, at sunud-sunod pa. At nang gabi na, matapos kong ihatid ang huling mga bisita, nakita kong ang luslos ko... ay tuluyan nang nawala! Ngunit kinabukasan, matapos akong magpahinga, muling lumitaw ito! Pagkatapos noon, inistorbo ako nito at nagdulot sa akin ng sakit, ngunit kasabay nito ay nagdala rin ito ng kagalakan sa akin. Sapagkat alam ni Kristo ang aking kalagayan; alam Niya kung ano ang mabuti para sa akin. Kaya iniwan Niya ako na may hernia na ito sa loob ng limang taon. Alam mo ba kung gaano ako kasakit dahil dito?

— Geronda, naaalala mo ba noong nagkaroon ka ng problema sa iyong mga binti?

— Iba na iyon ang kuwento. Hindi ako makatayo sa aking mga paa. At kapag may dumadalaw, nahihirapan ako. Pagkatapos, nawala ang sakit sa aking mga binti, pero nagsimulang dumugo. Sinabi ng mga doktor na ulcerative colitis iyon. Nagsimula ang isang bagong kabanata... Pitong taon ng pagdurugo, ng sakit... Pero huwag kang mawalan ng pag-asa; ipagdasal mo na lang ang kalusugan ng aking kaluluwa. Natutuwa ako na pinarangalan ako ng Diyos at ginawaran ng biyayang ito, at ayaw kong kunin Niya ito sa akin. Purihin ang Diyos, pinapayagan Niya akong makinabang sa aking mga karamdaman. Sa ganitong paraan, sinusubok tayo sa pagtitiis. Ngayon isang bagay, bukas iba naman...

¹⁰⁵ Bronkiectasis — paglawak ng mga bronko at maliliit na bronko dahil sa matagal na pamamaga o bara sa maliliit na bronko — *Tala ng tagasalin*.

"Sapagkat kailangan ninyo ng pagtitiis."¹⁰⁶ Sapagkat kung tayo, na may kahit kaunting takot sa Diyos, ay hindi magtitiis, ano pa ang maiiwan para sa mga taong makamundo? Ngunit nakikita ko na maraming layko ang nalalampasan tayo, mga monghe, sa kabanalan. Sinabi sa akin ng aking mga magulang na noong nagkasakit ang mga Farasiots, hindi sila agad tumakbo kay Hajj Fendi upang magpagaling. Una, tiniis nila ang sakit. Tiniis nila hangga't kaya nila—ayon sa kanilang pagmamahal sa Diyos at kanilang pagtitiis—dahil itinuturing nilang biyaya ang magdusa. "Hayaan mo," sasabihin nila, "na pahirapan ang aking kaluluwa nang kaunti para kay Kristo, sapagkat tiniis ni Kristo ang matinding paghihirap upang iligtas ako." Pupunta lamang sila kay Hajj Fendi¹⁰⁷ para sa paggaling kapag nakita nilang hinahadlangan ng karamdaman ang kanilang gawain at nagsisimula nang magdusa ang kanilang mga pamilya. Tingnan ang disiplina sa sarili na taglay nila! Dahil ang mga taong ito, na mga karaniwang tao, ay ganoon ang pag-iisip at matiisin, paano ako—bilang isang monghe—dapat mag-isip? Sinabi ni Kristo: "*Sa pamamagitan ng inyong pagtitiis ay makakamit ninyo ang inyong mga kaluluwa.*"¹⁰⁸ Isaalang-alang ito: Ang mga gawa ng kawanggawa ni Job noong pag-aari niya ang lahat ng mabubuting bagay ay hindi kasing-kaaya-aya sa Diyos gaya ng pagtitiis ni Job sa pagsubok na dumating sa kanya.¹⁰⁹

— Geronda, kapag sinasabi mong tiniis ng isang tao ang sakit, ibig mo bang sabihin na hindi niya ipinapakita na siya ay nasasaktan?

— Sa pinakamababa, maaari niyang ipaalam nang kaunti sa mga nasa paligid niya na siya ay nasasaktan. Maaari niyang sabihin sa kanila ang tungkol sa kanyang sakit, ngunit hindi niya sasabihin kung gaano ito kalala. Sapagkat kung ganap niyang itinatago ang kanyang sakit sa iba, maaaring maligaw ang ilan sa kanyang mga kilos. Halimbawa, kung ang isang monghe ay naghihirap dahil sa sakit at hindi makadalo sa serbisyo, at hindi niya sinasabi sa iba ang kanyang kalagayan, maaaring may masamang balak na magalit.

Salikep sa sakit

— Geronda, anong uri ng sakit ang tinatawag mong hindi matiis?

— Pananakit na nagpapaluha sa mata. Hindi ito luha ng pagsisisi, at hindi rin luha ng kagalakan. Saang kategorya sa tingin mo nabibilang ang mga luhaang ito?

— Marahil, Geronda, sa kategorya ng pagkamartir?

— Siyempre, — sa kategorya ng pagkamartir.

— Geronda, kapag ako'y nasa matinding kirot, nahihirapan akong sabihin ang mga salitang 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos.'

— Bakit mahirap para sa iyo na sabihin ang mga salitang iyon? Isipin mo ang tiniis ni Cristo. Pagpapahirap, paghamak, latigo, pagpapako sa krus!¹¹⁰ Tiniis Niya ang lahat ng ito, '*ang Walang Sala,*'¹¹¹ upang iligtas tayo. At ikaw, kapag ikaw ay nasa sakit, sabihin mo: 'Para sa Kaloob-looban Mo, aking Cristo, titiisin ko.'

— Geronda, ano ang kailangan upang malampasan ang sakit?

— Kailangan ng tapang at pagsisikap.

— At paano malalampasan ng isang tao ang hindi matiis na sakit?

¹⁰⁶ Heb. 10:36.

¹⁰⁷ Ganito tinatawag ng mga naninirahan sa Pharas si Arsenius na Kagalang-galang ng Cappadocia. — *Tala ng tagasalin.*

¹⁰⁸ Lucas 21:19.

¹⁰⁹ Tingnan ang Aklat ni Job.

¹¹⁰ Tingnan ang Mateo 27:26–44; Marcos 15:15–32; Lucas 23:23–43 at Juan 19:1–23.

¹¹¹ Tingnan ang Isa. 53:9.

— Kung siya ay isang makamundong tao, sa pamamagitan ng makamundong awit; kung siya ay isang taong espirital, sa pamamagitan ng isang himig na espirital... Noong isang beses, nagkamataas na lagnat at matinding pananakit ng ulo ang aking ama. Alam mo ba kung ano ang ginawa niya? Nagpakabusog siya sa inasahang herreng, uminom ng isang basong alak at biglang kumanta ng: 'Gising, aking aba, walang-kayang bayan.' Pagkatapos ay kumanta pa siya ng ilang awit ng mga partisano, at nawala ang kanyang pananakit ng ulo! Kaya—upang mawala ang sakit—tayo rin ay kakanta ng mga espirital na himno! Naalala ko noong minsan na nagka-trangkaso ako at nagkaroon ng napakasakit ng ulo na pakiramdam ko'y mamamaga na ang ulo ko. Kaya, nagsimula akong kumanta ng isang napakagandang himno, at nawala ang sakit ng ulo. Sa katunayan, ang pagkanta ng mga salmo kasabay ng Panalangin kay Hesus ay malaking tulong sa ganitong mga pagkakataon. Pinapalambot nito ang kaluluwa, pinapakalma ito, dahil ang patuloy na kalungkutan at kirot ay nagpapabigat sa kaluluwa, at ito ay nagiging malamig. At kagabi, hindi rin ako makatulog dahil sa sakit. Naisip ko pa nga na kung mamatay ako bago sumapit ang madaling-araw, susundan ako ng isang mahabang araw. Sapagkat sa kabilang buhay ay walang paglubog o pagsikat ng araw... Ngunit kumuha ako... ng tableta para sa pananakit — inawit ko ang troparion: *'Sa pamamagitan ng mga paghihirap ng mga banal na nagdusa para sa Iyo, ipinamamanhid namin sa Iyo, O Panginoon, na pagalingin ang lahat ng aming karamdaman...'*¹¹² Napatunayan na pangmatagalan ang bisa ng tableta; tumagal ito buong gabi! May ganoong tableta ba ang mga doktor?

— Geronda, sinasabi nila na lumalala ang sakit sa gabi.

— Oo, mas lumalala ang pakiramdam ng mga tao sa gabi. Ngunit bukod doon, sa araw, habang nakikisalamuha at nakikipag-usap sa iba, nakakalimutan ng maysakit ang kanilang sakit. Sa gabi, naiwan silang mag-isa sa kanilang sarili, ang isip nila ay nakatuon sa sakit, at tila lumalala ito sa kanila. Hindi mo maiiwasan ang sakit kapag may sakit ka, ngunit ang gawain ay i-ikot ang knop ng iyong [espiritwal] na pagtutono sa ibang dalas, upang makalimutan mo ang sakit na ito. Pagkatapos ng lahat, kung haharapin mo ang sakit sa maling paraan, doble ang sakit. Kapag pinagtutuunan mo ng pansin ang sakit, lalo itong tumitindi. Ngunit kung mag-iisip ka ng mabuting kaisipan—halimbawa, pag-alala sa mga taong mas naghihirap pa kaysa sa iyo, o kung kakanta ka ng himno—makakalimutan mo ang sakit.

— Geronda, karaniwang nagbabala ang sakit na may mali sa katawan. Sa ganitong konteksto, gaano kalaki ang pansin na dapat nating ibigay sa sakit?

— Kailangan mong subukan ang iyong mga hangganan at maging maingat nang naayon. Lalo na pagdating sa isang matandang tao. Dito, kailangan ng pag-iingat, dahil kung patuloy mong papatakbuhan ang isang lumang kotse sa parehong bilis na dati nitong tinatahak noong bago pa ito, mabubuwal ito: ang mga gulong ay lilipad sa isang direksyon, ang karburador sa isa pa... Nang sumakit ang ibabang bahagi ng likod ko, hindi ako makapanalangin gamit ang aking rosaryo habang nakatayo. Nang makita kong bahagyang bumuti na ang pakiramdam, sinubukan kong tumayo: nanalangin ako gamit ang aking rosaryo habang nakatayo at nagsagawa ng pagyuko. Sumakit muli ang ibabang bahagi ng likod ko. Yumuko ako nang kaunti. Pagkatapos sinabi ko sa sarili ko: "Sige, subukan muli." Ganoon din ang nangyari. Sumakit muli ang ibabang bahagi ng likod ko. Pagkatapos noon, hindi na ako tumayo at yumuko, ngunit payapa ang isip ko.

— Geronda, kung alam kong ang sakit ko ay walang ibang masamang epekto sa katawan, hindi ako naaabala. Gayunpaman, naaabala ako kung alam kong ang sakit ay senyales ng isang malubhang karamdaman.

¹¹² Tropario para sa Apat na Dosenang Martir ng Sebaste; ipinagdiriwang tuwing ika-9 ng Marso.

— Tingnan mo, halimbawa, ang pananakit ng ibabang bahagi ng likod ay maaaring walang seryosong kahihinatnan sa katawan, ngunit nililimitahan nito ang tao, 'pinaparalisa' siya, at hindi siya makagalaw. Ngunit kaya ng katawan na tiisin ang iba pang uri ng sakit.

— Geronda, pinapait ba ng sakit ang isang tao?

— Kung hindi lapitan ng isang tao ang sakit nang espiritwal, maaari itong magdulot ng kapaitan sa kaniya. Gayunpaman, sa pamamagitan ng espiritwal na paglapit dito, makakakita sila ng kapayapaan at makakatanggap ng aliw mula sa Diyos. Pagkatapos ay nagiging isang piging ang karamdaman, isang pagdiriwang. Nagagalak ang isang tao dahil mabibilang siya sa hanay ng mga nagkumpisal at mga martir. Nakalimutan ng mga banal na martir ang kanilang sakit dahil mas matindi ang kanilang pag-ibig kay Kristo kaysa sa kanilang nararamdamang sakit at napawi nito ang sakit.

— Ngunit hindi ba napapalinis ang isang taong nakararanas ng sakit at hindi ito nilalapitan nang may espiritwal na saloobin?

— Ang taong makamundo ay napapalinis, ngunit ang monghe ay hindi.

Pagsasalo sa kirot ng iba

Kapag ang isang tao ay nakararamdam ng sakit para sa kanyang kapuwa, sa isang paraan ay nagiging nito ang habag ng Diyos. Nagagalak ang Diyos dahil sa pamamagitan ng pag-ibig ng taong iyon ay ipinapakita niyang kamag-anak siya ng Diyos, at ito ay nagdudulot sa kanya ng banal na aliw. [Kung wala ang banal na aliw na ito], hindi matiis ng isang tao ang sakit para sa kanyang kapuwa.

— Geronda, paano mararamdaman ng isang tao ang sakit ng iba?

— Kung ikaw din ay naghihirap, iniisip mo ang hirap ng iba, inilalagay mo ang sarili mo sa kalagayan nila, at nakararamdam ka ng matinding sakit hindi para sa sarili kundi para sa kanila. Sa madaling salita, ang sarili mong sakit ang tumutulong sa iyo na maunawaan ang sakit ng iba. At kapag tinatanggap mo ang sarili mong sakit nang may kagalakan, naiaaliw mo ang mga nagdurusa. Ngunit, siyempre, iba lang ang basta marinig na may nagkasakit, at iba ang ikaw mismo ang magkasakit. Doon mo maiintindihan ang taong maysakit. Dati, nang marinig ko ang salitang 'chemotherapy'¹¹³, inakala kong ibig sabihin nito ay 'chemical therapy'—ibig kong sabihin, inakala kong binibigyan ng katas at natural na pagkain ang mga pasyenteng may kanser bilang gamot. Paano ko ba malalaman kung ano ang 'chemotherapy'? Ngunit ngayon, naiintindihan ko na kung gaano ito kasakit.

— Geronda, alin ang mas mahirap tiisin — chemotherapy o radiotherapy?

— Mas mahirap? Wala namang mas madali sa dalawa — hindi ang radiotherapy o ang chemotherapy... At ang pinakamalala, pinapatay ng lahat ng mga paggamot na ito ang gana mong kumain. Kailangan mong kumain nang maayos, pero wala kang ganang kumain. At iginiit ng mga doktor: "Kailangan mong kumain nang maayos." Kailangan mo naman, siyempre, pero paano ka kakain kung pinapatay ng chemotherapy at radiotherapy na ito ang gana mo sa pagkain at ginagawang bangkay ka! Nang sumasailalim ako sa radiotherapy, kahit na sobrang init ng katawan ko, hindi talaga ako makainom ng tubig. Kahit tubig, naiirita ako. Gusto kong magsuka.¹¹⁴

— Geronda, sana pumayag ka na sa operasyon nang mas maaga...

— Ano'ng ibig mong sabihin, 'mas maaga!' Hindi ako nananalangin para sa sarili kong paggaling, dahil bilang may kanser, kasabay ako ng mga naghihirap. Mas nauunawaan ko ang mga nakararanas ng sakit, at nakikibahagi ako sa kanilang kirot. Ngunit bukod pa rito, ang karamdaman ay espiritwal ding

¹¹³ Mula sa salitang Griyego na "χρμός" — katas. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁴ Ipinahayag noong Hunyo 1994, isang buwan bago ang kanyang kamatayan.

nakabubuti sa akin. Hinihiling ko lamang na magkaroon ako ng sapat na lakas upang alagaan ang sarili at makatulong sa iba. Gayunpaman, hayaan mong mangyari ayon sa kalooban ng Diyos.

Kung may karamdaman ka at hindi mo ito pinapansin, may karapatan kang manalangin para sa kalusugan ng iba. Ngunit kahit ang taong walang nararamdamang sakit ay dapat magdusa man lang nang kaunti para sa mga naghihirap. Tulad ng sinasabi ng mga Pariseo: 'Aakihin ko ang iyong pasanin,' ibig sabihin, akuin ko ang iyong sakit, iyong paghihirap, iyong kalungkutan.

— Geronda, at paano nila ito sinalo?

— Sa pamamagitan ng pag-ibig. Kung sasabihin ng isang tao sa iba nang may pag-ibig, 'Aakuin ko ang iyong sakit,' aakuin nga niya ito. Gayunpaman, kapag inako nila ito, kailangan ng napakalaking pasensya, napakalaking tapang, at napakalaking lakas upang pasanin ito. May ilang tao na lumalapit at sinasabi sa akin: 'Geronda, nais kong pasanin ang iyong sakit.' Ang iba ay sinasabi ito mula sa tunay na tapang, ngunit ang ilang duwag ay hindi nila alam kung ano ang kanilang binibirit. Sila mismo ay tumatakbo sa doktor sa kahit na maliit na bagay at napakabilis nilang nawawalan ng pag-asa. Hindi nila matiis ang sarili nilang munting sakit, ngunit sinasabi nilang tatanggapin nila ang aking sakit! Mas mabuti pa kung titiisin nila ang sarili nilang sakit, masiglang tatanggapin ang mga pagsubok na pinahihintulutan ng Diyos sa kanila, at hindi hihingi, kunwari dahil sa pag-ibig, na akuin ang karamdaman ng iba. Sapagkat kung biglang ipagkaloob ng Diyos ang kanilang hiling, ngunit sa panahong iyon ay nakalimutan na nila kung ano ang kanilang hiningi sa Kanya at nagsimulang magreklamo, marahil ay sisihin pa nila ang Diyos sa nangyari sa kanila.

Pangangalaga sa mga maysakit

Kagabi, papunta ako sa simbahan para sa pagbabantay, nakita ko ang isang ama sa isang sulok kasama ang isang batang lalaki na naka-wheelchair. Lumapit ako sa kanila, niyakap ko ang batang lalaki at hinalikan ko siya. "Alam mo ba na isa kang Anghel?" tanong ko sa kanya. At sa kanyang ama naman ay sinabi ko: "Isang malaking karangalan para sa iyo na alagaan ang isang Anghel. Magalak ka, sapagkat kayo'y parehong mapupunta sa Paraiso." Nagliwanag ang kanilang mga mukha sa tuwa, sapagkat naranasan nila ang banal na aliw.

Ang mga nag-aalaga sa maysakit, sa mga may kapansanan, at iba pa nang may pag-ibig at pasensya ay tinatangal ang kanilang mga kasalanan sa pamamagitan ng kanilang sakripisyo. Kung wala na silang kasalanan, sila ay pinapabanal. Noong isang beses, may isang babae na nagsalaysay sa akin tungkol sa mga himalang nangyari sa kanyang buhay. Nagulat ako, dahil ang mga estadong kanyang inilarawan ay matatagpuan sa buhay ng mga santo, subalit siya ay isang karaniwan at payak na babae. Ngunit nang ikwento niya sa akin kung paano niya nabuhay ang karamihan ng kanyang buhay, napagtanto ko na ang buong buhay niya ay isang tuloy-tuloy na sakripisyo. Kahit noong bata pa siya, sinimulan na niyang alagaan ang mga maysakit, dahil ang kanyang mga lolo at lola, na may sakit, ay nakatira sa bahay ng kanyang mga magulang. Nang siya ay nag-asawa, ang kanyang biyenan na lalaki at biyenan na babae, na may sakit din, ay nakatira rin sa kanila. Pagkatapos ay nagkasakit ang kanyang asawa. Hindi na siya makagalaw sa kama, at inalagaan siya nito. Sa madaling salita, ginugol ng babaeng ito ang buong buhay niya sa pag-aalaga sa mga maysakit. Sa lahat ng taong iyon, pinangarap niyang makabasa ng mga espirital na aklat at dumalo sa Banal na Pagbabantay sa Simbahan buong gabi, ngunit wala siyang oras para sa mga bagay na iyon. Gayunpaman, dahil mayroon siyang wastong dahilan, ipinagkaloob ng Diyos sa kanya ang Kanyang buong Grasya.

— Geronda, alam mo, ang ilang tao, kapag nagkakasakit, ay nagsisimulang kumilos nang kakaiba.

— Oo, nangyayari nga iyon. Ngunit kahit ang malulusog ay dapat man lang subukang unawain ang pagkabalisa, pagrereklamo, pagiging masungit o mga kakaibang ugali ng may sakit, dahil para sa

kanila ay natural iyon. Lalo na kung hindi pa kailanman nagkasakit ang isang tao, hindi niya maiintindihan ang may sakit. Hindi pa sila nakaranas ng sakit, kaya medyo matigas ang kanilang puso.

Ang mga nag-aalaga sa maysakit, sa mga nakakandado sa kama, ay dapat maging napaka-maingat at subukang huwag pukawin ang inaalagaan nila sa pagrereklamo. Maaaring inaalagaan nila siya nang maraming taon, ngunit kung sa huli ay mapukaw nila siya sa pagrereklamo kahit isang beses, mawawalan sila ng lahat. Kung ang kaluluwa ng isang tao ay lisanin ang mundong ito nang nasa kalagayan ng pagrereklamo, ang mga naging sanhi ng pagrereklamong iyon ay nagkasala ng isang mabigat na kasalanan. Pagkatapos ay pahihirapan sila ng Masama, na kunwari ay 'pinapalinis' ang kanilang konsensya [sa pamamagitan ng pagpapaalala sa kanila na sila ang nagtulak sa taong iyon sa pagrereklamo, at siya ay namatay].

— Geronda, kapag inaalagaan mo ang maysakit, hindi lamang ang pagod ang sumisipsip ng iyong lakas, kundi pati na rin ang paghihirap ng kalooban, dahil nakikita mong unti-unting nanghihina ang isang mahal sa buhay.

— Tingnan mo, kapag isang miyembro ng pamilya ang nagkakasakit, ang buong pamilya ang sumasakit para sa kanya. At kung ang nagkakasakit ay ang ama at hindi na siya makapagtrabaho, ang buong pamilya ang naghihirap at nangangailangan. Lahat sila ay nag-aalala, iniisip kung mabubuhay pa ba ang kanilang ama o hindi. Nanghihirapan siya, at nanghihirapan din ang kanyang mga mahal sa buhay. Habang siya ay unti-unting nanghihina, ganoon din ang mga nasa paligid niya. At ang ina naman ay nagkakaroon ng dobleng pasanin. Kailangan niyang alagaan ang mga anak at pumunta sa ospital para alagaan ang maysakit. Ang ibig kong sabihin ay kapag ang isang tao ay malubhang nagkakasakit, hindi lang siya ang naghihirap, napapagod, at gustong mamatay, kundi pati ang kanyang mga kamag-anak na nag-aalaga sa kanya ay nawawalan ng pag-asa, naghihirap, at napapagod. At kapag mas malalim ang samahan ng magkakamahal, mas mahal nila ang isa't isa, mas pinapahintulutan ng Diyos na sa pagtatapos ng karamdaman, parehong nakararanas ng matinding pagdurusa at matinding sakit ang pasyente at ang mga nag-aalaga sa kanya. Nakarating sila sa puntong sinasabi nila: 'Kunin na siya ng Diyos, upang siya'y makapahinga,' ngunit makakahanap din ng kapahingahan ang kanilang mga sarili pagkatapos ng kanyang pagpanaw. Isipin ito: kapag sa isang pamilyang napakalapit ng samahan, ang mga magulang ay biglang namatay nang walang naunang karamdaman, at hindi nakaranas ng pagdurusa ang mga magulang man o ang kanilang mga anak habang inaalagaan sila, ang sakit ng pagkawala, ang sakit ng paghihiwalay sa kanilang mga magulang, ay napakalaki para sa mga anak.

— Geronda, hanggang saan maaaring makaapekto ang kalagayang pangkaisipan ng isang tao sa kanyang pisikal na kalusugan?

— Kung ang isang tao ay nasa mabuting kalagayang pangkaisipan, nababawasan nito ang pisikal na sakit. Kung siya ay nasa masamang kalagayang pangkaisipan, lalo pang lumalala ang kanyang [pisikal] na kalusugan. Halimbawa, isang pasyenteng may kanser na sinabing wala nang pag-asa ng mga doktor. Sa pamamagitan ng paniniwala sa Diyos at pagiging nasa masayang espirituwal na kapaligiran, maaari siyang mabuhay nang mas matagal. Kung hindi, ang kanilang paghihirap ay maaaring magdulot na maubos ang kanilang lakas sa loob ng ilang linggo. Minsan, mula sa pananaw medikal, maaaring mukhang malusog ang isang tao, na may magagandang resulta ng pagsusuri at scan, ngunit kung may dinadala silang bagay sa kanilang kalooban na sumisira sa kanilang espiritu, sa katotohanan ay hindi sila maganda ang kalusugan. Pagkatapos ng lahat, sa karamihan ng mga kaso, nagsisimula ang mga karamdaman sa paghihirap. Bawat tao ay may kanya-kanyang kahinaan. Para sa isang tao, ang pagkabahala ay maaaring tumama sa tiyan; para naman sa iba, sa ulo.

Ang pinakamabisang lunas para sa karamdaman ay ang espirituwal na kagalakan na ipinagkakaloob ng Banal na Grasya sa kaluluwa. Ang espirituwal na kagalakan ang may pinakamalakas

na kapangyarihang magpagaling sa lahat ng karamdaman. Ito ang banal na pahid na nagpapagaling sa mga sugat, samantalang ang pagkabahala ay lalo lamang nagpapalala rito.

Ang paghihirap ng mga maysakit at pagtitiwala sa Diyos

— Geronda, ay isang taong malubhang may sakit at nagpasiyang lubusang ipagkatiwala ang sarili sa Diyos at gumawa ng tama?

— Kung wala siyang obligasyon [sa iba], hayaan siyang gawin ang gusto niya. Gayunpaman, kung may obligasyon siya sa iba, nasa kanila ang magpasya kung dapat siyang maghanap ng medikal na tulong o ipagkatiwala ang sarili sa pangangalaga ng Diyos. Pagkatapos ng lahat, ako rin ay napunta sa doktor hindi sa aking sariling kagustuhan... Kung hindi ako nagpatingin para sa tinawag ng doktor na 'simpleng pagsusuri', tuluyan nang naharangan ng bukol ang aking bituka. Makakainom na lang sana ako ng kaunting likido, at doon na sana nagtatapos ang lahat... Nakikita mo: nagpatingin ako para sa isang 'simpleng pagsusuri', at naipit ako sa ganoong kalat... Una ay CT scan, tapos sa cardiologist naman; pa-taas-baba lang ang antas ng protina sa dugo ko. Tinabas nila ako, tinahi, naglagay ng mga patch... At ano ang kinalabasan ng lahat ng ito sa huli? Mukhang dito na ako mananatili magpakailanman...

Karaniwan nating sinasabi: "Una, dapat subukan ng may sakit na humingi ng tulong sa kanilang kapwa, at kapag hindi nila ito nakuha, saka sasagipin ng Diyos." Ngunit hindi natin dapat kalimutan na kahit habang humihingi sila ng tulong sa kapwa, nakararanas pa rin ng matinding pagdurusa ang mga may malubhang karamdaman.

Pinipilit silang dumaan sa tunay na pagsubok. Kailangan nilang tiisin ang di-mabilang na pagsusuri, operasyon, paglipat ng mga organo, kemoterapiya, radioterapiya... Tinutusok ang kanilang mga braso para maglagay ng drip; sumasabog ang mga ugat ng mga kaluluwang kawawa; pinapakain sila sa pamamagitan ng tubo sa kanilang ilong; hindi sila makatulog... At lahat ng ito ay para lang magawa nang makatao ang dapat gawin. Nauunawaan mo ba? Hindi ito simpleng bagay. Halimbawa, nagkaroon ng nana sa isang sugat, at para matanggal ang nana, kailangang hiwain ang sugat — saka magiging maayos ang lahat. Hindi, dito ang isang tao ay nahahagis sa isang tunay na paikot-ikot. Kaya nga hindi natin dapat sabihing: 'Ayos lang ang lahat, napunta ang pasyenteng ito sa mabubuting doktor' — at doon na tayo magpapalubag-loob. Hindi, dapat nating isaisip ang mga sumusunod: upang makatanggap ng medikal na tulong ang pasyente, kailangan niyang pagdaanan ang tunay na pagsubok at pagdurusa. Dapat tayong manalangin nang may kalungkutan na sana'y bigyan siya ni Cristo ng pagtitiis at liwanagan ang mga doktor, dahil ang mga doktor — lalo na kung kulang sila sa kababaang-loob — ay maaaring magkamali.

Isipin ito: kapag ang isang bahay ay gumuho, hindi maaaring manatili rito ang may-ari. Sa eksaktong parehong paraan, ang may-ari ng katawan, ang kaluluwa, ay hindi maaaring manatili sa kanyang tahanan—ang katawan—kung ito ay gumuho. At ngayon sinisikap nilang panatilihin ang panginoon sa kanyang bahay sa tulong ng bakal, asero, at bitamina A, B, C... Ibig sabihin, sinisikap nilang tulungan ang maysakit sa pamamagitan ng agham. Ngunit hindi lahat ng maysakit ay natutulungan. At sa ganitong tulong, ang kanilang buhay ay nagpapatuloy lamang sa sakit, o mas tama, nagpapatuloy ang kanilang pagdurusa. Sapagkat hindi sapat ang agham lamang. Kinakailangan din ang pananampalataya at panalangin. Minsan, kahit dito sa monasteryo, nakikita ko kung paano ang mga madre na dating doktor sa mundo ay nais pang makatulong sa mga maysakit sa pamamagitan ng agham medikal kaysa sa pagtitiwala sa Diyos at panalangin. Gayunpaman, ang taos-pusong panalangin ang magpapagawa sa mga madre na ito na magkaroon ng pinakamataas na antas sa medisina, sapagkat kapag nakamit na nila ito, titigil na silang maglagay ng pag-asa sa agham ng tao. Kung ang isang tao ay

nagpapalago ng pag-ibig, na sinamahan ng pagdadalamhati para sa lahat ng tao sa pangkalahatan, doon ay pumapasok ang banal na kapangyarihan. Basta't may malalim na kababaang-loob sa kaluluwa, upang hindi magmalaki ang tao at mapasama ang Diyos sa pag-iisip na sariling gawa ang mga kapangyarihang ito.

Hindi natin dapat kalimutan na kayang pagalingin ni Kristo ang mga karamdaman na hindi kayang lunasan ng mga doktor, ngunit dapat may mabigat na dahilan para sa pakikialam ni Kristo, at ang nananalangin para sa maysakit ay dapat isang taong may malalim na pananampalataya at dakilang debosyon kay Kristo.

— Geronda, kung gayon, kapag naghihirap ang mga tao, hindi na ba sila dapat maghanap ng medikal na tulong?

— Ngunit hindi iyan ang ibig kong sabihin, kapatid ko! Hindi ko sinasabi, halimbawa, na hindi natin dapat bigyan ng oxygen ang maysakit at hayaang mabulunan. Nais kong bigyang-diin kung paano naghihirap ang maysakit habang tumatanggap ng tulong ng tao, at na dapat tayong manalangin sa Kristo na tulungan Niya ang maysakit upang hindi na sila magdusa. Kung malubha ang karamdaman, hilingin natin kay Kristo na alisin ang karamdaman na ito sa pamamagitan lamang ng Kanyang paghipo. Sapagkat kung hahapustin ni Kristo nang bahagya ang kamay ng maysakit, mawawala ang lahat ng kanilang karamdaman at sila'y gagaling! Hindi na kakailanganin ang mga gamot o lason.

At kung banayad Niya namang hapustin ang mukha ng isang tao, mas mabuti pa iyon. At kung yakapin pa Niya sila, lumalambot ang puso ng tao. Nauunawaan mo ba ito? Gayunpaman, kailangan ng malaking pananampalataya. Kung ang maysakit mismo ay walang pananampalataya, hindi siya gagaling.

Mga batang may sakit

— Geronda, ang maysakit na batang dinala rito ng kanyang mga magulang ngayon ay labis na naghihirap.

— Huwag kang mag-alala, unti-unti ring mawawala ang kanyang karamdaman. Ngunit mananatili sa kanya ang pagiging sensitibo habang buhay, at aalalahanin niya ang kanyang karamdaman. Makakatulong sa kanya sa espiritwal ang pagiging sensitibong ito.

— Geronda, ang mga batang may leukemia ay labis ding naghihirap.

— Malaking tulong sa mga ganitong bata ang Banal na Komunyong. Maraming bata ang gumaling sa kanilang karamdaman dahil sa Banal na Komunyong. Habang binabasa natin ang Awit 145, kung saan hinihiling natin sa Diyos na itigil ang pagdurugo ng mga nagdurusa rito,¹¹⁵ manalangin tayo na tulungan ng Diyos ang mga batang nagdurusa sa anemia, at maging nais din na magkaroon ng sapat na dugo sa mga ospital para sa mga batang may thalassemia.¹¹⁶ Ang mga batang ito ay nagdurusa nang higit pa kaysa sa mga sanggol na pinatay ni Herodes.¹¹⁷ Naghihirap dahil sa karamdaman, ang maliliit na bata ay may dalisay na gantimpala, sapagkat wala silang kasalanan. Ilan pa kaya ang makikitang maliliit sa buhay na darating, kasama ang martir-tulad, anghel na kawan ng mga pinatay na sanggol sa Bethlehem! Ang mga sanggol na dalawang buwang gulang ay sumasailalim sa operasyon, iniksyon, at inilalagay sa patak-patak! Saan ka ba makakakita ng ugat sa ganoong kaliit na braso! Kaya tinutusok nila ito, tinutusok nila ito... May bukol sa utak ang isang sanggol, at sinisilayan siya ng radyasyon; nakahiga

¹¹⁵ Binasá ni San Arsenio ng Kapadokya ang Awit 145 sa ganitong mga pagkakataon.

¹¹⁶ Thalassemia — isang namamanang hemolytic na anemia, na may kapansanan sa sintesis ng protinang globin, karaniwan sa mga bansang Mediterranean. Ang sakit ay humahantong sa progresibong anemia, paglaki ng atay at lien, jaundice, atbp. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁷ Tingnan ang Mateo 2:16.

ang maliit niyang ulo sa pagitan ng makakapal na kable ng kuryente... Hindi nga matiis ng isang matanda ang ganoong bagay, lalo na ng mga sanggol!

— Geronda, gumagaling ba sa huli ang mga sanggol na ito o namamatay sila?

— Marami, siyempre, ang namamatay, pero paano naman ang kanilang mga magulang — paano nila sila maiiwan nang walang medikal na pangangalaga?

— Geronda, may saysay pa bang subukan ng mga pedyatrisyan na iligtas ang buhay ng mga premature na sanggol?

— Dapat gawin ng mga doktor ang lahat ng kanilang makakaya at sabay na manalangin para sa mga sanggol na ito. "Diyos ko," ang dapat sabihin ng mga doktor, "kung mabubuhay ang batang ito at magdurusa habang-buhay, ipinamamanman ko sa Iyo, tanggapin Mo siya sa Kaloob-looban Mo." Gayunpaman, kasabay nito, dapat nilang tiyakin na mabibinyagan ang mga sanggol. Pagkatapos, makakasama ng mga sanggol na ito ang kanilang mga doktor sa Paraiso na may mga kandilang nakasindi.

At kapag sapat na ang edad ng mga bata para mag-unawa, dapat maging maingat ang mga doktor upang hindi sila matrauma kapag sinasabi ang diagnosis. Sinabi ng isang doktor sa isang walong taong gulang na bata: 'Mabubulag ka.' Pumunta ang ama niya sa akin kasama ang batang ito at sinabi sa akin, sa harap mismo niya: "Dinala namin siya sa ibang bansa para sa mga pagsusuri. Sinabihan kami na bingi siya." Ngunit kahit ang batang malusog, kung makarinig ng ganoong bagay, maaaring bumalik ang kanyang karamdaman. Ano pa kaya ang masasabi natin tungkol sa batang maysakit!

Para gumaling ang isang maysakit, kailangang may isakripisyo

Kung hihingi tayo sa Diyos ng isang bagay nang hindi tayo nag-aalay ng anumang sakripisyo, maliit ang halaga ng ating kahilingan. Kung uupo lang ako na nakapikit ang mga kamay at sasabihing, 'Diyos ko, ipinamamanhid ko sa Iyo, pagalingin mo si ganito-ganito,' ngunit hindi ako nag-aalay ng anumang sakripisyo, para na lamang akong nagbibigkas ng magagandang salita [— na hinahayaan na lang ang hangin ang magdala nito]. Ngunit kung may pag-ibig ako, kung nag-aalay ako ng sakripisyo, saka si Cristo, sa pagkitang ito, ay tutuparin ang aking hiling — siyempre, kung ito ay makabubuti sa iba. Kaya naman, kapag may humihingi sa iyo na ipagdasal ang maysakit, sabihin mo sa kanila na magdasal din sila, o kahit man lang subukang alisin ang kanilang mga kakulangan.

May ilang tao na lumalapit sa akin at nagtatanong: "Pagalingin mo ako, narinig kong kaya mo akong tulungan." Ngunit ang mga taong ito ay nais ng tulong nang hindi man lang nagsusumikap. Halimbawa, sasabihin mo sa isang tao: "Huwag kang kumain ng matatamis; gawin mo ang sakripisyong ito upang matulungan ka ng Diyos." At sasagot siya: "Bakit? Tiyak na hindi ako matutulungan ng Diyos kung wala ang sakripisyong ito?" Ang mga taong ganito ay hindi makasakripisyo ng kahit ano para sa kanilang sarili. Paano nga ba nila masasakripisyo ang kanilang sarili para sa ikabubuti ng iba! Ngunit mayroon ding mga taong tumitigil sa pagkain ng matatamis upang matulungan ni Cristo ang mga nagdurusa sa diabetes, o nagpupuyat upang bigyan ni Cristo ng kaunting tulog ang mga naghihirap sa hindi pagkatulog. Sa paggawa nito, nakikipag-ugnayan ang isang tao sa Diyos. At saka ipinagkakaloob ng Diyos ang Kanyang Biyaya sa mga tao.

Kapag sinasabi sa akin ng isang tao na hindi siya makapanalangin para sa isa sa kanyang maysakit na kamag-anak, pinapayuhan ko siyang mag-alay ng sakripisyo para sa taong maysakit, na isuko ang isang bagay na nakasasama sa kanyang sariling kalusugan.

Noong isang beses, may isang lalaki mula sa Alemanya na bumisita sa akin sa aking hermitage. May anak siyang babae na paralisado. Sinuko na ng mga doktor ang dalaga. Ang kawawang ama ay lubos na nawalan ng pag-asa. "Maghandog ka ng isang sakripisyo para sa kalusugan ng iyong anak,"

ang payo ko sa kanya. "Hindi ka makagawang prostrasyon, at hindi ka rin makapanalangin. Huwag mo nang pansinin iyon. Sabihin mo sa akin: ilang pakete ng sigarilyo ang iniinom mo sa isang araw?" "Apat at kalahating pakete," ang sagot niya. "Umiinom ka lang ng isang pakete," sabi ko sa kanya, "at ibigay mo ang perang sana ay nagastos mo sa tatlo't kalahating pakete sa isang mahihirap bilang limos." "Ama," sabi niya sa akin, "pag gumaling ang anak ko, titigil na talaga ako sa paninigarilyo." "Hindi," sabi ko, "kapag gumaling na siya, hindi na iyon magiging mahalaga. Dapat mong itigil ang paninigarilyo ngayon. Tigilan mo na ang paninigarilyo. Hindi mo ba mahal ang anak mo?" "Hindi ko mahal ang anak ko?! Maghahagis ako ng sarili ko mula sa ika-anim na palapag para sa kanya," ang tugon niya. "Hindi ko sinasabing itapon mo ang sarili mo sa ika-anim na palapag; sinasabi kong tigilan mo ang paninigarilyo. Kung gagawin mong kalokohan at itatapon mo ang sarili mo sa ika-anim na palapag, iiwan mong pulubi ang anak mo at mawawala ang kaluluwa mo. Pinapayuhan kitang gawin ang mas madaling bagay: tigilan mo ang paninigarilyo. Tigilan mo na ito ngayon din!" Ngunit tumanggi siyang tigilan ang paninigarilyo sa anumang kalagayan, at sa huli ay umalis siya sa akin na umiiyak! Paano mo ba tutulungan ang isang taong ganoon? Ngunit ang mga nakikinig sa iyo ay tunay na nakakatanggap ng tulong.

Sa isa pang pagkakataon, pumasok ang isang lalaki, humihingal matapos maglakad nang buong lakad papunta rito. Napansin kong matindi siyang naninigarilyo at sinabi ko sa kanya, "Kakaiba ka, hindi ba? Bakit ka naninigarilyo nang ganoon karami? Magkakasakit ka." Pagkatapos niyang makahinga nang kaunti, sinabi niya, "Seryoso ang karamdaman ng asawa ko, at baka mamatay siya. "Pakiusap, ipagdasal mo ako para sa isang himala. Sumuko na ang mga doktor." "Mahal mo ba ang iyong asawa?" tanong ko sa kanya. "Opo." "Kung ganoon, bakit ayaw mong tulungan siya nang mag-isa? Ginawa na niya ang lahat ng kaya niya, at ginawa na rin ng mga doktor ang lahat ng posible. Nandito ka ngayon at hinihiling mong gawin ko ang makakaya ko: iyon ay, ipanalangin na tulungan siya ng Diyos. Pero ano'ng ginawa mo mismo para masiguro na matulungan ang iyong asawa?" "Ano'ng magagawa ko, Geronda?" tanong niya nang may pagtataka. "Kung," sabi ko sa kanya, "titigil ka sa paninigarilyo, gagaling ang iyong asawa." Inisip ko na kung makikita ng Diyos na hindi makakatulong sa espirituwal na paggaling ng kanyang asawa ang paggaling, kahit papaano ay maililigtas ng lalaking ito ang sarili mula sa pinsalang dulot ng paninigarilyo. Isang buwan ang lumipas, at bumalik siya, puno ng kagalakan, upang pasalamat ako. "Geronda," sabi niya sa akin, "tinigil ko na ang paninigarilyo at gumaling na ang asawa ko." Pagkalipas ng ilang sandali, bumalik siyang muli upang makita ako; labis siyang nalulungkot at sinabi sa akin na palihim niyang sinimulan muli ang paninigarilyo at muling malubha ang pagkakasakit ng kanyang asawa. "Bueno," sabi ko sa kanya, "ngayon alam mo na ang lunas. Tigilan mo ang paninigarilyo."

Panalangin para sa May Sakit

— Geronda, may ilang tao na dumating na humihingi sa inyo na ipagdasal ang isang may sakit na bata. Tinanong din nila kung gagaling siya. Ano ang sasabihin ko sa kanila?

— Sabihin mo ito sa kanila: 'Mananalangin ang Matanda. Mahal ni Cristo ang batang ito at gagawin Niya ang anumang para sa kanyang kabutihan. Kung makita Niya na, habang lumalaki, ang bata ay magiging mas mabuting tao, didinig Niya ang panalangin ng Matanda. Gayunpaman, kung makita ni Cristo na sa paglaki, hindi magiging mabuti ang kalagayang espirituwal ng bata, dadalhin Niya siya sa Kanyang sarili ngayon. Gagawin Niya ito dahil mahal Niya siya.' "Humiling ka," wika Niya, "at ibibigay Ko sa iyo [ang iyong hinihiling]."¹¹⁸ Ngunit ibibigay lamang ng Diyos sa akin ang aking hinihiling kung inialay ko ang aking sarili sa Diyos. Kung hindi, bakit Niya ako bibigyan ng buhay?

¹¹⁸ Tingnan ang Mateo 7:7; Marcos 11:24; Lucas 11:10 at Juan 16:24.

Para ba lumayo ako sa Kanya? Kung ipagdarasal ko ang isang maysakit, nagagalak ako kapag gumaling siya at kapag siya'y namatay.

— Geronda, tama ba ang ginagawa natin kapag nananalangin tayo para sa ating sariling kalusugan?

— Mas mabuti kung hihingin natin sa Diyos ang kaligtasan mula sa ating mga hilig. Ibig sabihin, hanapin muna natin at hingin ang Kaharian ng Diyos. Sa pamamagitan ng paghingi sa Diyos na pagalingin tayo mula sa karamdaman, sinasayang natin ang ating makalangit na mana. Gayunpaman, kung hindi natin matiis ang pagdurusa na dulot ng karamdaman, humiling tayo sa Diyos na pagalingin tayo, at kikilos Siya alinsunod sa [kung ano ang pinakamabuti para sa atin].

— Geronda, makakatulong ba ang ating mga panalangin sa maysakit kung siya mismo ay humihingi ng ibang bagay sa Diyos?

— Kung ang isang maysakit ay humihingi sa Diyos na pagalingin lamang ang sarili niya, nang hindi nananalangin para sa paggaling ng ibang maysakit, ay nagkakamali siya. Ikaw, kapatid, noong nasa mundo ka pa, ay nagtrabaho ka sa ospital. Ano ang ginawa mo noong ang isang pasyente ay hindi makasabi ng Panalangin kay Hesus?

— Ako mismo ang nagsabi, Geronda.

— Tiyak na ginawa mo ang tama, ngunit dapat ay nanalangin din ang pasyente.

— Nanalangin din siya. Sinabi niya: 'Pinakabanal na Ina ng Diyos, aking Ginang, iligtas mo ako.' Ngunit, Geronda, hindi ba ang pagtiis ng sakit ay isang uri ng panalangin?

— Magaling! Oo, siyempre, panalangin din iyan! Kung may hihiling sa iyo na ipanalangin mo sila dahil may nakatakdang operasyon sila sa isang araw, dapat kang magsimulang manalangin agad pag hiningi nila iyon sa iyo. Huwag mong hintayin ang araw at oras na dadalhin siya sa operating theatre para saka ka magsimulang manalangin. At sa mga serbisyo, kapag sinabi ng pari, '*Para sa mga may karamdaman,*' kantahin mo nang may damdamin ang 'Panginoon, maawa ka.' Kung huminga ka nang malalim at mag-umpisang umungol ng "oo-oo-oo" na parang tinunog na tinidor, para mas malagu mong maawit ang "Diyos ko, maawa ka," mawawala rin ang iyong isip sa "oo-oo-oo..." at kung anu-anong kalokohan, samantalang ang mga kawawang maysakit na naghihirap at nasa matinding kirot ay naghihintay ng kaunting tulong mula sa iyo! Pagkatapos ng lahat, ang mga maysakit ay naghihirap dahil sa sakit. Wala kang nararamdamang sakit. Kaya ipanalangin mo sila, upang sila'y makatanggap ng tulong. Kung hindi ka humihikbi sa sakit o nagrereklamo habang paikot-ikot sa iyong kama sa ospital, maghinga ka man lang nang malalim sa panalangin para sa mga maysakit. Kung ang mga malusog ay hindi man lang magdasal nang kaunti para sa mga maysakit, malapit nang sabihin sa kanila ni Kristo: 'Malusog ka at hindi ka nagdasal para sa mga nagdurusa? "*Hindi ko kayo kilala...*"'¹¹⁹

Kung hindi tayo nananalangin para sa maysakit, susunod lamang ang karamdaman sa natural nitong takbo. Ngunit kung tayo ay nananalangin para sa kanila, maaaring mabago ang natural nitong takbo. Kaya, palaging manalangin para sa mga maysakit.

Kabanata 3.

Tungkol sa katotohanang ang pisikal na kapansanan ay biyaya mula sa Diyos

¹¹⁹ Tingnan ang Mat. 25:12.

Ang tamang saloobin sa pisikal na kapansanan

— Geronda, maaari bang magdulot ang kapansanan sa isang tao ng inferiority complex?

— Ay, kalokohan iyan!

— Gayunpaman, Geronda, ito nga ang minsan nangyayari sa mga taong may kapansanan.

— Nangyayari ito dahil mali ang kanilang pananaw. Kapag napagtanto nila na ang kapansanan ay biyaya mula sa Diyos, nagkakaroon sila ng tamang pananaw at napapalaya mula sa kanilang kompleks ng pagiging mababa. Kapag ang isang batang hindi nakatanggap ng espirituwal na tulong upang magalak sa kanyang kapansanan ay nagkaroon ng pisikal na kapansanan, may mga nagpapagaan na kalagayan kung sila ay nagdurusang mula sa kompleks ng pagiging mababa. Ngunit kung ang bata ay lumaki at nanatili sa kanila ang pakiramdam ng pagiging mababa, nangangahulugan ito na hindi nila naintindihan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay. Isang siyam na taong gulang na batang babae ang nagkaroon ng bukol sa mata, at tinanggal ng mga doktor ang kanyang mata. Pinagtawanan siya ng mga bata sa paaralan, at siya ay nagdusa. Dumalaw ang kanyang ama sa akin sa selda at ikinuwento ang nangyari. "Geronda," sabi niya sa akin, "akala ko kung bibilhin ko lahat ng hihiling niya sa akin, matutulungan ko siya, dahil magiging masaya siya at makakalimutan ang paghihirap na dulot ng kanyang kapansanan. Naisip ko nga iyon, pero paano ko gagawin? Wala pa nga bang limang iba kong maliliit na anak na naiinggit sa kanya, dahil wala pa silang alam." "Ano ba ang sinasabi mo?" ang sagot ko. "Ang ginawang sinasabi mo ay huwad na ginawa. Hindi nito malulutas ang problema. Kung bibilhin mo ngayon ang bawat damit na hihilingin niya, sa loob ng ilang taon hihingin niya sa'yo na bilhan mo siya ng 'Mercedes.' Saan mo kukunin ang ganoong halaga ng pera? At pagkatapos ay maririnig niya na ang ilang tao sa rancho ay may sarili nilang eroplano, at hihingin niya na bilhan mo siya ng isa. Ano ang gagawin mo noon? Sa halip, subukang tulungan ang anak mong magsaya sa katotohanang isa lamang ang mata niya. Hayaan mong isipin niyang siya ay isang martir. Maraming banal na martir ang binunot ang mga mata, pinutol ang kanilang mga tainga at ilong, ngunit pinagtawanan sila ng mundo. Gayunpaman, ang mga santo, na nagdusa dahil sa karamdaman at pang-aasar ng tao, ay hindi sumuko at tiniis ang kanilang mga paghihirap nang may matibay na pagtitiis. Kung mauunawaan ito ng batang babae at ituturing niya ang kanyang kapansanan bilang dahilan upang luwalhatiin ang Diyos, ilalagay siya ng Diyos sa hanay ng mga nagkumpisal. Pag-isipan mo: inayos ng Diyos na matanggal ang mata ng bata sa paraang hindi siya nakaramdam ng sakit, at ilalagay pa Niya siya sa hanay ng mga nagkumpisal! Sa tingin mo ba ay maliit na bagay ito? Pagkatapos ng lahat, walang kasalanang pinambabayaran ng dalaga sa pamamagitan ng kanyang kapansanan. At mula sa kapansanang ito ay makakatanggap siya ng dalisay na gantimpala." Pinasalaman ako ng nag-aalalang ama at umalis nang may masiglang loob. At tunay nga niyang tinulungan ang kanyang anak na maunawaan na ang kanyang kapansanan ay biyaya mula sa Diyos. Tinulungan niya siyang magpuri sa Diyos.

Kaya lumaki ang batang babae nang walang problema, nakapasok sa departamento ng pilolohiya ng unibersidad, nagtapos, at ngayon ay nagtatrabaho bilang guro at mas masaya kaysa sa ibang mga babae — na mayroon ng lahat, ngunit naghihirap dahil hindi nila naintindihan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay.

Kung hindi nauunawaan ng mga tao ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, nagdurusang sila kahit pa sa mga biyaya at paborableng pagkakataong ibinigay ng Diyos para sa kanilang kaligtasan. Ngunit ang taong inayos ang kanyang pag-iisip ay nagagalak sa lahat ng bagay. Pilay ba siya? Ngunit nagagalak pa rin siya rito! Hindi ba siya masyadong matalino? Ngunit nagagalak pa rin siya rito! Kalbo na parang lawin? Nagagalak din siya doon!

Siyempre, nauunawaan ko ang mga kahirapang kinahaharap ng mga taong may kapansanan, at taimtim akong nananalangin para sa kanila, lalo na para sa mga kabataang babae. Pagkatapos ng lahat, para sa isang binata, hindi ganoon kabigat ang kapansanan o pisikal na depekto. Gayunpaman, para sa isang dalagang nais magpakasal, mahirap tiisin ang ganoong kapansanan.

At kung paano sila naghihirap, ang mga bulag! Hindi nila kayang alagaan ang sarili. Kapag naglalakad sila, natitissod at nahuhulog... Sa aking mga panalangin, hinihiling ko sa Diyos na bigyan ang mga bulag ng kahit kaunting liwanag, upang kahit papaano ay makaya nilang asikasuhin ang kanilang mga pangangailangan.

— Ako rin, Geronda, ay nalulungkot dahil hindi ko mabasa kahit isang kabanata ng Ebanghelyo, sapagkat mahina ang aking paningin. Ngunit sinabi ninyo sa amin na kung babasa ang isang tao ng isang kabanata ng Ebanghelyo araw-araw, siya ay pinapabanal.

— Bakit ka nag-aalala tungkol dito? Akala mo ba na kung babasahin mo hindi ang buong kabanata, kundi ilang taludtod lang mula sa Ebanghelyo, o kahit isang salita lang mula rito, o simpleng hahalikan mo nang may paggalang ang banal na aklat na ito, hindi ka mapapabanal? Bukod pa rito, hindi ka naman kahapon lang dumating kay Cristo. Bakit nga hindi mo pinagninilayan ang nabasa at narinig mo hanggang ngayon? Ang pinakamahalaga ay itama ang iyong pag-iisip. Sabihin mo sa sarili mo: 'Ngayon, gusto ako ng Diyos na nasa ganitong kalagayan. Ilang taon na ang nakalipas, gusto Niya akong nasa ibang kalagayan.' Isang debotong abogado, nang tumanda, ay nawalan ng paningin. Minsan sinabi niya sa akin: "Manalangin ka, banal na nakatatanda, upang makabasa ako kahit kaunti, at makilala ko ang aking mga mahal sa buhay." "Makikilala mo ang iyong mga mahal sa buhay," sagot ko, "sa pamamagitan ng kanilang mga tinig. Tungkol naman sa pagbabasa... matagal ka nang nagbabasa sa loob ng napakaraming taon! Ngayon, isabuhay mo ang Panalangin kay Hesus. Malamang, ito mismo ang gusto ng Diyos mula sa iyo ngayon." Pagkatapos ng pag-uusap na ito, ang kaluluwang mapalad ay nagsimulang makaranas ng higit na kagalakan kaysa noong nakakakita pa siya.

Langit na Gantimpala para sa Kapansanan

Kung tayo ay may kapansanan, magtiis tayo at hindi nagrereklamo, makakatanggap tayo ng malaking gantimpala. Sapagkat ang lahat ng may kapansanan ay nagtatabi ng isang uri ng [espiritwal] na ipon para sa kanilang sarili. Halimbawa, sa bangko ng langit, binubuksan ang isang account para sa isang bingi sa taingang hindi niya naririnig, para sa isang bulag sa bulag na mata, at para sa isang pilay sa pilay na paa. Isang dakilang bagay ito! Kung ang mga taong ito ay gagawa ng kahit isang maliit na gawa laban sa kanilang mga espirituwal na pagnanasa, gagantimpalaan sila ng Diyos ng mga korona. Isipin ito: pagkatapos ng lahat, ang mga beterano ng digmaan ay tumatanggap ng espesyal na pensiyon at, higit pa rito, ginagawaran ng mga medalya.

Kung ang isang tao ay may taglay na kagandahan, katapangan, at kalusugan, ngunit hindi nagsusumikap na putulin ang kanyang mga kapintasan, sasabihin sa kanya ng Diyos: 'Sa iyong buhay sa lupa ay nasiyahan ka sa mga biyayang ipinagkaloob sa iyo: katapangan at iba pa! Ano pa ang utang ko sa iyo? Wala.' Ngunit ang isang taong may kapansanan—man ito man ay ipinanganak na mayroon nito, minana mula sa kanilang mga magulang, o nakuha sa paglaon—ay dapat magalak, sapagkat sa buhay na darating ay matatanggap nila ang kanilang gantimpala. Lalo na kung hindi siya ang may kasalanan sa kanyang kapansanan. Sa kasong ito, makakatanggap siya ng dalisay na gantimpala, nang walang anumang 'pagbawas' o 'pagpigil.' Sapagkat kung ang isang tao, halimbawa, ay hindi makayunat ng kanyang binti, hindi makaluhod, hindi makayuko, at iba pa, sa buong buhay niya, hindi ito maliit na [pagsubok]. Sa buhay na susunod, sasabihin ng Diyos sa ganoong tao: 'Halika rito, anak Ko, at umupo ka sa trono na ito magpakailanman.' Kaya sinasabi ko na sanlibong beses pang mas mabuti sana kung

ipinanganak akong may kapansanan sa pag-iisip, bulag, o bingi, sapagkat sa ganoong pagkakataon ay naghihintay sa akin ang gantimpala mula sa Diyos.

Kung ang mga taong may kapansanan ay hindi nagrereklamo, kundi mapagkumbabang pinupuri ang Diyos at namumuhay kasama Niya, sa Paraiso ay sila ang uupo sa pinakamagandang lugar. Ilalagay sila ng Diyos kasama ng mga nagkumpisal at mga martir na, alang-alang sa pag-ibig ni Cristo, isinuko ang kanilang mga kamay at mga paa, at ngayon sa Paraiso ay may paggalang nilang hinihimas ang mga kamay at mga paa ni Cristo.

— Geronda, paano kung, halimbawa, ang isang tao ay bingi at sabay na nagrereklamo at nagdadalamhati sa kanyang kapalaran?

— Nagre-reklamo rin ang mga maliliit na bata. Hindi binibigyan ng Diyos ng malaking kahalagahan ang mga ganitong bagay. Isipin ito: ang mabubuting magulang, habang pantay-pantay nilang iniibig ang lahat ng kanilang mga anak, ay nagpapakita ng espesyal na pag-aalaga sa mga mahina o may kapansanan. Sa parehong paraan, ang Diyos, ang mabuting Ama natin, ay inaalagaan ang Kanyang mga anak na mahina sa pisikal o espirituwal, basta't mabuti ang kanilang ugali at hayaan Niya silang makialam sa kanilang buhay.

Mga batang may kapansanan sa pag-iisip

Kailanman ang paghihirap ng mga inang may anak na may kapansanan sa pag-iisip! Palagi silang maingay, pinapadumihan ang lahat... Isang tunay na pagsubok ito! May kilala akong isang ina na ang anak ay may kapansanan sa pag-iisip. Lumaki na siya ngayon at isang malusog na binata, ngunit hindi niya siya kayang kontrolin dahil gumagawa siya ng mga hindi maisip na kalokohan! Pinapahiran niya ng dumi ang mga pader, muwebles, at mga kumot... Inaayos ng kanyang ina ang bahay, naglilinis at naghuhugas, inilalagay ang lahat sa kani-kanilang lugar, pero sinisira niya ang lahat at pinapahiran ng dumi. Itinatago ng kawawang babae sa kanya ang mga panlinis, pero nakikita niya ito at iniinom! Itinatapon niya ang buong kabinet mula sa balkonahe. Sa awa ng Diyos, wala pa siyang napatay. At hindi ito nangyayari nang isa o dalawang araw lang. Matagal na itong nangyayari—mga taon na.

— Geronda, maaaring magkaroon ba ng kababaang-loob at kabutihan ang isang taong may kapansanan sa pag-iisip?

— Siyempre kaya nila! Halimbawa, yung batang may kapansanan sa pag-iisip na madalas dinadala rito sa monasteryo ng kanyang mga magulang. Anong matinong tao ang may taglay na kabaitan na tulad ng sa kanya? Ang kanyang pagdarasal, ang kanyang pagyuyuko! Noong ako'y nagkakasakit ng luslos at hindi makaluhod, sinabi ng kanyang mga magulang sa kanya: 'May sakit ang Ama; hindi siya makaluhod.' 'Ako na lang ang gagawa para sa kanya!' sabi ng batang lalaki, at nagsimulang lumuhod para sa akin! At patuloy siyang lumuhod para sa akin, basang-basa ng pawis. Anong pagmamahal, anong kabutihang-loob ang taglay niya! Noong isang beses, binugbog siya ng isa sa mga anak ng kapitbahay, at bilang tugon sa pananakit, iniaabot niya ang kanyang kamay sa kanya at sinabi: 'Ingat ka!' Nakikita mo ba? Alin sa mga 'matatalinong' tao ang kumikilos nang ganyan, kahit pa basahin nila ang Ebanghelyo at napakaraming aklat na espirituwal? Ilang araw na ang nakalipas, dumating rito ang buong pamilya ng batang ito para makilala niya ako. Nang dumating sila, umupo siya sa tabi ko, at ang nakababatang kapatid niyang babae ay umupo nang medyo malayo. Nang makita niyang malayo sa akin ang kapatid niya, sinabi niya rito, 'Halika, umupo ka sa tabi ni Tatay'—at inilipat siya sa upuan niya. Labis akong naantig sa batang ito, at binigyan ko siya ng isang malaking krus na gawa sa madreperla bilang pagpapala, na dinala sa akin mula sa Jerusalem. Habang hawak niya ang krus, sinabi niya, "Lola, Lola!" — at ipinakita niya kung paano niya ilalagay ang krus na ito sa puntod ng kanyang lola! Maiisip

mo ba iyan! Wala siyang gustong para sa sarili; gusto niya ang lahat para sa iba! Siya mismo ay pupunta sa Langit 'na walang pagsubok,' ngunit dadalhin din niya ang kanyang mga magulang sa Langit.

Kailan ko nga sana ako nasa kalagayan niya! Kahit pa wala akong maintindihan, kahit pa hindi ako makapagsalita! Binigyan ako ng Diyos ng bawat biyaya, ngunit sa kabila nito, sinayang ko ang mga biyayang ito nang walang pasasalamat. Sa isang buhay na iba kaysa sa buhay ng batang ito, kahit ang mga teologo ay mawawalan ng kabuluhan. Naisip ko na sa Langit, ang mga banal na teologo ay hindi magkakaroon ng mas mataas na posisyon sa kaalaman tungkol sa Diyos kaysa sa mga batang ganito. At marahil ay ibibigay ng Matuwid na Diyos sa mga batang ito ang isang bagay na mas dakila pa, dahil sa kanilang buhay sa lupa, marami ang kanilang pinagkaitan.

Mga Sakit sa Pag-iisip

— Geronda, kung ang isang tao ay nahuhulog sa kalungkutan, ano ang dapat niyang gawin upang malampasan ito?

— Kinakailangan ang banal na aliw.

— At paano makakamit ng isang tao ang aliw na ito?

— Dapat 'kumapit' sa Kristo, at ibibigay ni Kristo ang ginhawang iyon. Pagkatapos ng lahat, ang pagiging sentimental ay madalas na magkakabit sa pagiging makasarili. Karamihan sa mga schizophrenic ay mga taong sensitibo ang kalikasan. May nangyayaring maliit na insidente sa kanila, o hindi nila malampasan ang ilang kahirapan, at labis silang nagdurusa. Ang iba naman ay maaaring pumatay ng tao at kumilos na parang walang nangyari. Samantalang ang isang sensitibong tao, na aksidenteng nakatapak sa paa ng kuting, ay nagdurusa at hindi makatulog dahil sa pagkabagabag. Kung hindi siya makatulog nang dalawa o tatlong gabi, siyempre, pupunta agad siya sa doktor.

— Geronda, sinasabi ng mga psychologist na matutulungan ang isang taong may sakit sa pag-iisip kung aalisin ang sanhi [ng kanilang karamdaman].

— Oo, pero kung umiiral nga ang sanhi. Pagkatapos ng lahat, minsan ang mga tao ay nalalabuan ng iniisip na maaaring magpagulo sa kanila kahit na ang nangyayari ay natural at, kung maaari kong sabihin, makatwiran. "Marahil ay may namamanang sakit sa pag-iisip ako? Marahil ay may sakit ako?" — pinahihirapan ng ganitong mga tao ang kanilang sarili. May kilala akong isang binata na, habang nag-aaral, ay nagbabasa ng labing-isang oras kada araw. Nakakuha siya ng iskolarship at tinulungan ang kanyang pamilya, dahil may sakit ang kanyang ama. Pagsapit ng pagtatapos ng kanyang pag-aaral, lubos na siyang napagod, dahil siya ay isang sensitibo at maselang tao. Palagi siyang may pananakit ng ulo, at nahirapan siyang ipagtanggol ang kanyang tesis. Pagkatapos ay sinimulan niyang pahiritin ang sarili sa mga iniisip na baka siya ay nagdurusa mula sa isang namamanang sakit sa pag-iisip. Anong namamana ang pinag-uusapan mo? Kahit na ang isang tao ay nagbabasa lamang ng labing-isang oras sa isang araw, magdudulot ito ng pagkapagod. At ano ang masasabi kung ang isang tao ay nag-aaral, tumutulong sa kanyang mga magulang, at sabay na may sensitibong kaluluwa!

— Geronda, isang bata, matapos magpakamatay ang kanyang ama, ay nagsimulang malubog sa kalungkutan at kawalan ng pag-asa. Maaari kayang namamana ito?

— Posible na nakaranas ng trauma sa pag-iisip ang bata. Hindi natin masasabing may ganap na katiyakan na ang pagmamana ang dahilan dito. Higit pa rito, hindi natin alam kung anong kalagayan ang kinaroroonan ng kanyang ama, o kung ano ang naging dahilan ng kanyang pagpapakamatay. Siyempre, kung ang ama ay isang taong mailap, kailangan ng tulong ang bata. Pagkatapos ng lahat, kung ang bata ay mailap din at, kasabay nito, tinatago ang kaisipang mayroon siyang masamang predisposisyong genetiko, maaaring magkasakit nga siya.

Pinahihintulutan ng Diyos ang isang tao na dumaan sa mga pagsubok na kaya niyang pagdaanan. Ngunit bukod sa bigat ng mga pagsubok, nadaragdagan pa ito ng pang-iinsulto ng mga tao, kaya't yumuyuko ang kaluluwa sa ilalim ng dagdag na bigat na ito at nagsisimulang magreklamo. Sa pamamagitan ng kanilang pang-iinsulto, lalo pang pinapabaliw ng mga tao ang mga baliw. Sapagkat sa simula, ang pagkabalih ay maaaring mapigilan sa loob ng tiyak na hangganan. Noong mga unang panahon, wala pang mga ospital para sa sakit sa pag-iisip, at kapag naging baliw ang isang tao, siya ay ikinukulong sa isang silid na may bakal na kandado. Naalala ko ang isang baliw na babae; ang pangalan niya ay Peristera. Siya ay ikinukulong sa loob ng bahay. Pinupukol ng mga bata ng bato ang mga bintana at tinutukso siya. Bigla siyang nagagalit, pinipukpok ang mga kandado, sumisigaw at hinahagis palabas ng bahay ang lahat ng mahahawakan niya. Ngunit sa ibang buhay, makikita mong mas mahuhusay si Peristera kaysa sa maraming tinatawag na 'matalino' at 'matinuon' na tao.

Naalala ko ang isa pang insidente. Sa isang pamilya, ang panganay na anak na babae ay bahagyang may kapansanan sa pag-iisip. Ngunit puno ng kabutihan ang kanyang puso. Apatnapung taong gulang na siya, ngunit kumikilos siya na parang limang taong gulang. Anong mga tukso ang inilalagay sa kanya ng mga matatanda at ng mga bata! Isang araw, iniwan siya ng kanyang mga magulang para magluto ng pagkain habang sila'y nagtatrabaho sa bukid. Dapat sana ay babalik ang kapatid niyang lalaki mula sa bukid, dadalhin ang mais, at dadalhin ang inihandang baon sa bukid upang makakain ang mga magulang at ang mga manggagawa. Pinitas ng kawawang babae ang mga zucchini, talong, at beans mula sa taniman at naghahanda nang lutuin ang mga ito nang dumating ang nakababatang kapatid niya—hindi isang babae, kundi isang tunay na tukso—hinila nito ang asno sa tenga, dinala sa mga gulay na pinitas niya, at kinain ng asno ang lahat ng iyon. Hindi nagsalita ang dukhang dalaga sa sinuman at bumalik sa taniman ng gulay para kumuha pa ng iba. Habang pinupulot niya muli ang mga ito, dumating ang kanyang kapatid na lalaki mula sa bukid, at kakalalagay lang niya ng pagkain sa apoy. Ibinaba ng kanyang kapatid ang mga mulas at, nang makita na hindi pa handa ang pagkain, sinimulan siyang bugbugin! Anong paghihirap ang tiniis niya araw-araw! Nanalangin ang kaluluwang ina sa Diyos na siya munang mamatay, saka ang anak, dahil inakala niyang mawawalan ng mag-aalaga sa anak niya. At nga nga, nauna ngang namatay ang anak, saka ang ina.

Ngunit ano man ang masasabi, mas may kalamangan ang mga may kapansanan sa pag-iisip kaysa sa iba. Wala silang maaaring hingin, kaya't pumapasok sila sa susunod na buhay nang hindi kailangang harapin ang anumang pagsubok.

Ang wastong saloobin ng mga magulang sa kanilang mga anak na may kapansanan

May mga ina na, kapag nalaman nila habang buntis na ipapanganak nilang may kapansanan ang kanilang anak, ay nagpapalaglag at pinapatay ang kanilang anak. Hindi nila iniisip na ang batang ito ay may kaluluwa rin. Maraming ama ang lumalapit at nagsasabi sa akin: "Magkakaroon ba ng kapansanan ang anak ko? Bakit ginagawa ito ng Diyos? Hindi ko ito matiis." Anong kawalang-hiya sa Diyos ang taglay ng ganitong saloobin, anong katigasan ng ulo, anong kasakiman! Ang mga taong ganito, kung tutulungan sila ng Diyos, ay lalo pang lalala. Noong isang beses, may isang estudyanteng dumating sa silid-pagtulugan ko kasama ang kanyang ama; nawalan siya ng isip dahil sa kanyang mga iniisip. Ang binata ay ginamot ng electroshock therapy. Ang kawawang binata ay nagtiis ng matinding paghihirap sa bahay. Kilala siya sa kanyang debosyon. Habang siya ay sumasamba, binubunggo niya ang kanyang ulo sa lupa. "Marahil magpapakita ng awa ang Diyos sa lupa," wika niya, "at magpapakita rin ng awa sa akin, na siyang tumama rito." Ibig sabihin, inakala niya na kung magpapakita ang Diyos ng awa sa lupa, na nasaktan dahil sa kanyang pagtama, magpapakita rin Siya ng awa sa kanya! Malalim ang naidulot nito sa akin! Itinuturing ng kabataang ito na hindi siya karapat-dapat. Kapag lumalala ang

kanyang kalagayan, pumupunta siya sa Banal na Bundok. Inaayos ko ang kanyang pag-iisip; sa loob ng isa o dalawang buwan mabubuhay siya nang maayos, at pagkatapos ay uulitin muli ang lahat. Ayaw ng kanyang ama na makita ng kanilang mga kakilala ang kanyang anak, dahil nasasaktan ang kanyang pagmamalaki. Naghihirap siya dahil sa sarili niyang kasakiman. "Pinapahiya ako ng anak ko sa paningin ng iba," sabi niya sa akin. Nang marinig ito, sinabi ng anak niya sa kanya: "Makinig ka, mas mabuting tanggapin mo na lang! Narito ako — baliw — at kumikilos lang nang natural! Gusto mo ba akong pilitin sa makitid na hangganan ng kaayusan? Tanggapin mong may baliw kang anak at kumilos nang natural. Ikaw lang ba ang may baliw na anak?" — "Sus!" naisip ko. "Sino sa dalawa ang talagang baliw?"

Nakikita mo ba kung paano madalas humahantong sa ganitong mga bagay ang kasakiman? Maaaring hangarin pa nga ng isang ama ang kamatayan ng kanyang anak! Nang nanirahan ako sa mundo, nakilala ko ang isang batang may kapansanan sa pag-iisip. Ang kanyang mga magulang, kapag bumibisita sa mga kaibigan, ay hindi siya dinadala, para hindi sila mahiya sa kanya! At pinagtawanan nila ako dahil kinausap ko ang batang ito. Ngunit mas malalim ang puwesto ng batang ito sa puso ko kaysa sa mga nagtawanan sa kanya.

Kabanata 4. **Tungkol sa mga Espirituwal na Batas**

Paano gumagana ang mga espirituwal na batas

— Geronda, ano ang tinatawag na mga batas na espirituwal?

— Ipapaliwanag ko sa iyo. Tulad ng pagkakaroon ng mga batas ng kalikasan, gayundin naman sa buhay na espirituwal ay may mga espirituwal na batas. Halimbawa, kung ihahagis ng isang tao ang isang mabigat na bagay pataas. Kapag mas malakas ang puwersa ng paghahagis niya at mas mataas ang paghahagis niya rito, mas malakas ang puwersa ng pagbagsak at pagwasak ng bagay. Ito ay isang batas ng kalikasan. At sa buhay na espirituwal, habang mas mataas ang itinaas ng isang tao sa kanyang kayabangan, mas mabigat ang kanyang pagbagsak na espirituwal, at ayon sa taas ng kanyang kayabangan, siya ay mabubuwag [espirituwal]. Sapagkat ang taong mayabang ay umaabot sa isang tiyak na hangganan, at pagkatapos ay bumabagsak at nakararanas ng ganap na kabiguan. "*Ang sinumang magpapasikat, siya ang mapapababa.*" (¹²⁰) Ito ay isang espirituwal na batas.

Gayunpaman, may malaking pinagkaiba ang mga natural at espirituwal na batas. Ang mga natural na batas ay 'walang-habag' at hindi ito mababago ng tao. Ang mga espirituwal na batas naman ay 'maawain', at maaari itong baguhin ng tao. Sapagkat [sa kaso ng mga espirituwal na batas] nakikitungo siya sa kanyang Maylalang at Tagapaglikha — sa Dios na Saganang-maawain. Ibig sabihin, nang mabilis niyang mapagtanto kung gaano siya kataas na umakyat sa kayabangan, sasabihin ng isang tao: 'Diyos ko, wala akong sariling anuman, at gayon pa man ay mayabang pa rin ako?! Patawarin mo ako!' — at agad na hinawakan ng maaalagang kamay ng Diyos ang taong ito at banayad siyang ibinababa, kaya hindi napapansin ang kanyang pagbagsak. Sa gayon, hindi napipiga ang tao ng pagbagsak, dahil nauna rito ang taos-pusong pagsisisi at panloob na pagbabago.

Ganoon din sa batas ng Ebanghelyo: '*Sapagkat sa tabak kayo'y mapapahamak.*'¹²¹ Ibig sabihin, kung tatamaan ko ang isang tao ng tabak, ayon sa espirituwal na batas kailangan kong magbayad sa

¹²⁰ Lucas 18:14. Tingnan din ang Mateo 23:12.

¹²¹ Ihambing sa Mateo 26:52.

pamamagitan ng pagtama rin ng tabak sa akin. Gayunpaman, kung kikilalanin ko ang aking kasalanan, kung ang aking sariling budhi ay 'tutamaan ako ng espada' at hihingi ako ng kapatawaran sa Diyos, kung gayon ay tumitigil ang paggana ng mga espirital na batas, at ako, na parang balsamong panulak, ay tumatanggap ng pag-ibig ng Diyos mula sa Kanya.

Ibig sabihin, sa kalaliman ng mga paghatol ng Diyos — at ang Kanyang mga paghatol ay isang kalaliman — nakikita natin na nagbabago ang Diyos kapag nagbabago ang mga tao. Kung ang isang masuway na anak ay magkamalay, magsisi, at pahirapan ng kanyang budhi, aalagaan siya ng ama nang may pagmamahal at aaliwin siya. Maapektuhan ng isang tao ang desisyon ng Diyos! Hindi ito isang bagay na basta-basta. Gagawa ka ba ng kasamaan? Pinapalo ka ng Diyos sa likod ng ulo. Sasabihin mo ba, 'Nakasala ako'? Ibibuhos Niya ang Kanyang mga biyaya sa iyo.

Ang marangal na mga anak ng Diyos

May ilang tao na nagsisi sa kanilang kasalanan, at pinatawad sila ng Diyos. Tumigil na ang paggana ng mga espirital na batas, ngunit sa kabila nito, hindi nakakalimot ang mga tao sa kanilang kasalanan. Taimtim nilang hinihiling sa Diyos na parusahan sila sa kanilang kasalanan sa buhay na ito — upang bayaran ito. At dahil iginiit nila ito, tinutupad ng Mabuting Diyos ang kanilang taos-pusong kahilingan. Gayunpaman, sa Kaniyang bangko sa langit, sa Paraiso, inilalaan Niya para sa kanila ang gantimpala at ang espirital na interes na naipon dito. Ang mga taong ganito ang marangal na mga anak ng Diyos, ang Kaniyang pinaka-taos-pusong mga anak.

Ang aklat na **The Spiritual Meadow** (¹²²) ay nagsasalaysay tungkol kay Abba Pimen, na isang pastol. Isang araw, may isang lalaki na bumisita sa kanya at hiniling kay Abba na payagan siyang matulog sa kanyang silid para sa gabing iyon. Dahil wala siyang espesyal na lugar para sa mga bisita, pinatulog ni Abba ang bisita sa kanyang karaniwang tulugan, habang siya ay natulog sa isa sa mga kweba. Noong umaga, nang bumalik siya sa selda, tinanong siya ng bisita: "Paano mo ginabi, Abba? Nangingig ka ba sa lamig?" "Hindi," sagot ni Abba Pimen, "maayos ang ginawâ ko. Pumasok ako sa isang kuweba at nakita ko roon ang isang leon na natutulog. Humiga rin ako, at sinandal ko ang aking likod sa kanyang balahibo. Ang hininga ng leon ay ginawang mainit ang kuweba na parang pugon, at hindi ako naging malamig." "Hindi ka ba natakot na kakainin ka ng leon?" "Hindi," sagot ng Abba, "hindi ako natakot, ngunit alamin mo ito: kakainin ako ng mga mababangis na hayop." "Paano mo 'yan nalaman?" "Sa mundo, pastol ako," sagot ng Abba. "Minsan habang inaalagaan ko ang aking kawan, pinilas-pilas ng aking mga aso ang isang lalaking dumaraan. Maaari ko sanang nailigtas ang lalaking iyon, ngunit nanatiling walang pakialam ako. Mula noon, palagi kong hinihiling sa Diyos na hayaan akong lamunin ng mababangis na hayop. At naniniwala ako na ibibigay sa akin ng Diyos ang habag na ito." Tunay nga, nilamon ng mga hayop ang Abba na ito. Gayunpaman, sa buhay na darating, ang mga taong tulad niya ay mapapasa sa pinakapiling na lugar.

— Geronda, sa komentaryo sa isang aklat ng mga Ama ng Simbahan na aking nabasa, kapag ang isang tao ay nagkasala, siya ay dapat parusahan upang mabayaran ang kasamaan na kanyang nagawa.

— Hindi, hindi ganoon. Kung ang isang tao ay nagsisisi, hindi siya pinaparusahan: ipinapakita ni Cristo sa kanya ang awa. Dapat maging maingat nang husto sa mga komentaryo sa mga tekstong patristiko, dahil ang isang 'komentador' ay maaaring isang mabuting tao, ngunit maaaring mali ang kanyang mga interpretasyon. Kung hindi ka sigurado na tama ang pag-iinterpret ng may-akda ng komentaryo sa lahat ng bagay, mas mabuting basahin mo lamang ang mismong tekstong patristiko. Sinabi sa akin ng isang tao na si propeta Isaias ay pinilas sa dalawa gamit ang lagaring kahoy,¹²³ dahil

¹²² Tingnan si *Blessed John Moschus*, Ang Espirituwal na Pastulan. Sergiev Posad, 1915. p. 197.

¹²³ Tingnan ang Buhay ng Banal na Propeta Isaias sa aklat: *Mga Buhay ng mga Santo sa Ruso*. Buwan ng Mayo. Moscow, 1907. p. 287.

siya ay pinilas sa dalawa para sa mga kasalanan ng mga tao. Samantalang sa katotohanan, ang Propeta mismo ang humiling sa Diyos na siya ay pilasin sa dalawa para sa mga kasalanan ng mga tao, at ang dakilang pag-ibig na ito ng Propeta para sa sangkatauhan ang nag-udyok sa Diyos na ipagkaloob ang kanyang kahilingan. Ngunit sa bawat paghila ng lagari sa katawan ng Propeta, nagkaloob ang Diyos ng ganoong karaming korona sa kaniya. Upang maunawaan ang ilang bagay, kailangan may tiyak na paunang kaalaman; kailangan may alam ka. Halimbawa si Abba Pimen, na aking nabanggit; siya ay maaaring nakaintindi sa propeta Isaias, kahit na hindi eksaktong pareho ang nangyari sa kanila, dahil sa kaso ng propeta Isaias ay may sakripisyo para sa bayan.

— Geronda, nangyayari ba ang ganitong mga kaso sa ating panahon?

— Oo, siyempre. Naalala ko ang isang insidente na nangyari noong nakatira ako sa Monasteryo ng Philotheou. May isang lalaki na sunog ang isang Turko sa pugon, isang Turko na pumatay sa kanyang ama. Pagkatapos noon, siya ay nagsisi, pumunta sa Banal na Bundok, naging monghe, at masigasig na nagsagawa ng mga gawaing pang-monastiko. Gayunpaman, araw at gabi siyang nanalangin sa Diyos na payagan siyang masunog. Isang araw, sumiklab ang apoy sa monasteryo. Ako ang tagapangalaga ng bodega noon. Pinuno ko ng tubig ang mga timba at iba pang sisidlan, at tumakbo kaming lahat para patayin ang apoy. At nang napawi na namin ang apoy, natagpuan namin ang mongheng ito na nasunog nang buhay. Nananatili pa rin sa isip ko ang tagpong iyon... Ano ang nangyari? Ang mongheng tinutukoy ay walumpu't limang taong gulang noon. Inalagaan siya ng isa pang monghe na pitumpu't lima ang gulang. Noong araw na iyon, ang mongheng nag-aalaga sa maysakit, na nagnanais maibsan kahit kaunti ang pananakit ng kanyang rayuma, ay pinahiran ng kerosina ang kanyang mga binti at, matapos siyang balutan, inihiga ang matanda malapit sa nag-aalab na pugon. May lumipad na nag-aalab na baga mula sa mga troso ng kastanyas. Tumama ito sa mga paa ng nakabalot na monghe; nagliyang ang mga ito, nasunog siyang buhay, at sumiklab ang apoy sa monasteryo. Lubos akong nalungkot sa nangyari at hindi ako makapagtigil sa pag-aalala! Nang sinabi sa akin ng aking tagapakinig ng kumpisal: "Huwag kang malungkot. Siya mismo ang humiling nito sa Diyos, upang pagtubos sa kanyang kasalanan. Ang nangyari ay isang biyaya mula sa Diyos."

Mga espirituwal na batas at pag-ibig ng Diyos

— Geronda, ang mga espirituwal na batas ba ay palaging agad na nagkakaroon ng bisa?

— Iba-iba. Madalas, tanging paghanga na lang ang mararamdaman! Ang ilang tao, sa sandaling maging medyo mayabang lang sila, agad silang nakakaranas ng ganap na kabiguan; ibig sabihin, kumikilos ang espirituwal na batas nang kasing bilis ng kidlat. Halimbawa, may isang madre na naglilinis ng mga bintana at dumaan sa isip niya ang mayabang na kaisipan na mas maganda ang paglilinis niya kaysa sa isa pang madre. Agad siyang naabala ng isang bagay [— isang hindi inaasahang galaw] — at nabasag ang bintana. Sa ibang mga kaso, hindi agad nagkakaroon ng epekto ang mga espirituwal na batas.

— Geronda, kapag agad na gumagana ang mga espirituwal na batas, ano ang ibig sabihin noon?

— Isang mabuting tanda iyon. Sa ganitong mga kaso, dapat maunawaan ng isang tao na tinatakpan sila ng pag-ibig ng Diyos, dahil binabayaran nila nang paisa-isa ang bawat isa sa kanilang mga pagkakamali, sa halip na bayaran nang sabay-sabay ang lahat mamaya. Gayunpaman, kung hindi agad nagkakaroon ng bisa ang mga espirituwal na batas sa isang tao, mapanganib ito. Ipinapakita nito na ang taong iyon ay isang anak na naligaw mula sa kanyang Ama—ang Diyos—at hindi siya naninirahan sa Tahanan Niya. May mga taong palaging mayabang sa kanilang pag-uugali, at wala silang nangyayari. Ibig sabihin, napakalaki ng kanilang kayabangan na hindi na ito pang-tao. Naabot na nito ang pinakamataas na antas — demonyong kayabangan, [Satanikong] pagmamataas. Ang ganitong tao ay

bumabagsak din, ngunit mula sa kabilang panig ng tuktok. Tumutuloy siyang bumabagsak sa impyerno. Bumabagsak siya ng isang Luciferianong pagbagsak, ngunit hindi nakikita ng mga nasa kabilang panig ng tuktok ang kanyang pagbagsak. Ibig sabihin, ang mga taong tinutukoy ay hindi nasasailalim sa espirituwal na batas sa buhay na ito, ngunit ang kasabihang apostoliko ay naaangkop sa kanila: "*Ngunit ang masasamang tao at ang mga salamangkero ay lalo pang lulubha, na linoloko at niloloko.*"¹²⁴

— Geronda, maaaring masira ba ang isang likha ng kamay ng tao dahil hinahangaan ito ng lumikha?

— Oo, dahil pumapasok ang mga espirituwal na batas. Inaalís ng Diyos ang Kanyang Biyaya sa isang tao, at sinisira ng taong iyon ang bagay, ang likhang-sining o katulad nito. Nangyayari ito upang ang taong naging mayabang sa gawa ng kanyang sariling mga kamay ay magkamalay at magkaroon ng pag-unawa.

— Geronda, kung may isang tao na sumira ng ginawa ng iba, ibig bang sabihin ay napasok na ang mga espirituwal na batas?

— Oo, siyempre.

— Ngunit hindi kaya na ang isang tao ay sumisira ng isang bagay dahil lamang sa kapabayaán o kakulangan sa galing?

— Bihira ang ganitong mga kaso. Kaya, hangga't maaari, mamuhay nang mapagkumbaba. Tandaan na wala tayong sariling pag-aari. Lahat ng ating mayroon ay ibinigay sa atin ng Diyos. Lahat ng ating mayroon ay pag-aari ng Diyos. Ang tanging pag-aari natin ay ang ating mga kasalanan. Kung hindi tayo magpapakumbaba, ang mga espirituwal na batas ay patuloy na gagana laban sa atin, hanggang sa mapawi ang ating makasarili. At hayaan na lang — hayaang ayusin ng Diyos ang lahat sa ganitong paraan at pakumbabaan tayo hanggang sa dumating ang ating kamatayan.

— Geronda, posible bang hindi mapagtanto ng isang tao na nagsimula nang umiral sa kaniya ang mga espirituwal na batas?

— Kung hindi bantayan ng isang tao ang sarili, wala siyang mauunawaan at hindi siya makakatanggap ng anumang tulong. Wala sa mga bagay ang nakabubuti sa kanya.

— Geronda, kaya ba humihinto sa paggana ang mga espirituwal na batas kapag ang isang tao ay nagpakumbaba na lamang?

— Oo, pangunahin ay tumitigil ang mga ito sa pag-iral sa pamamagitan ng pagpapakumbaba, o kapag wala nang maipapagawa sa isang tao. Magbibigay ako ng halimbawa. Isang babae ang palaging nanakit sa kanyang asawa, at hindi niya sinabi ito sa kahit kanino, dahil siya ay isang guro at natakot mawalan ng reputasyon. Gayunpaman, sa kanyang kaso, nag-umpisa nang gumana ang mga espirituwal na batas. Noong bata pa siya, namatay ang kanyang ama, at ang kanyang inang biyuda, sa maliit niyang pensiyon, ay nagsikap na ipa-aral siya upang maging guro. Ngunit sa halip na magpasalamat, binugbog niya ito. Ang mga pinagdaanan ng kawawang ina! At kaya, nang siya'y lumaki at nag-asawa, pinayagan ng Diyos na simulan siyang bugbugin ng kanyang asawa. Pinayagan ito ng Diyos upang mabayaran niya ang kanyang kasalanan. Ngunit alam mo ba kung ano ang nangyari pagkatapos? Namatay ang lalaking ito, at sinimulan ng kanyang anak na bugbugin ang biyuda nito — ang sariling ina. Sa ganitong paraan, nabayaran din niya ang kanyang kasalanan. Pagkatapos, lumaki at nag-asawa rin ang kanilang anak na lalaki. Ang babaeng pinakasalan niya ay hindi ganap na matino ang isip. Hindi lang niya siya pinapalo, kundi kumanta pa siya, 'Si Cristo'y muling nabuhay mula sa mga patay, tinatalo ang kamatayan sa pamamagitan ng kamatayan!' Nakikita mo ba kung paano inayos ng Diyos ang lahat upang mabayaran din ng lalaking ito ang kanyang mga kasalanan? Gayunpaman, sa puntong ito ay

¹²⁴ 2 Tim. 3:13.

tumigil nang gumana ang mga espiritwal na batas, dahil wala nang hihingin sa kanyang kawawang [baliw] na asawa.

— Geronda, kung ang isang tao ay nahuhulog sa kasalanan at nagdadalamhati rito, bayaran ba niya ang kanyang mga espiritwal na utang sa ganitong paraan?

— Kinikilala ba niya ang kanyang utang [sa Diyos] o nagdadalamhati ba siya nang makasarili? Kung kinikilala niya ang kanyang utang, hindi na niya kailangang magbayad para sa kanyang pagkahulog. Gayunpaman, kung hindi niya kinikilala ang kanyang utang, hahayaan ng Diyos na magkaroon ng kaparusahan. Halimbawa, ang isang Kristiyano ay dapat magbigay ng limos sa iba. Kung ang isang taong matigas ang puso ay hindi nagbibigay ng limos kundi nagtitipon-tipon ng pera, darating ang mga tulisan sa kanya, bubugbugin siya, kukunin ang kanyang pera, at sa ganitong paraan ay nababayaran niya ang kanyang pagkakamali. Kung mayroon tayong [espiritwal] na utang at hindi natin ito nababayaran sa buhay na ito, isang napakasamang palatandaan iyon. Ibig sabihin, iniwan na tayo ng Diyos. At kung ang isang tao ay hindi pinaparusahan at puro biyaya lamang ang natatanggap, malamang na gumawa siya ng mabuti, at dahil sa gawang iyon ay ginagantimpalaan siya ni Kristo sa buhay na ito—doble o triple. Gayunpaman, hindi binabayaran ng taong iyon ang kanyang mga pagkakamali. At masama rin iyon. Sabihin nating gumawa ako ng mabuti nang sampung porsyento, at ginantimpalaan ako ni Cristo ng dalawampung porsyento, at wala akong kalungkutan o paghihirap. Ngunit sa ganitong kaso, hindi ko binabayaran ang aking mga kasalanan.

Ayon kay San Isaac na taga-Sirya, ang mga kapighatian sa buhay na ito ay nagpapabawas sa mga pahirap ng impiyerno.¹²⁵ Ibig sabihin, sa ganitong kaso, nagkakaroon ng bisa ang mga espiritwal na batas kaugnay sa tao, at isang bahagi ng mga pahirap ng impiyerno ay nawawala.

Bahagi 6.

Tungkol sa kamatayan at sa buhay pagkatapos ng kamatayan

"Pagkatapos ng lahat ng ginawa ng Diyos para sa atin, lubos na walang-pagtangi kung mapunta tayo sa impiyerno at magdulot ng dalamhati sa Kanya. Huwag sana pahintulutan ng Diyos na ang sinuman, lalo na ang isang tao, ay mapunta sa impiyerno, o kahit isang maliit na ibon."

Kabanata 1.

Tungkol sa saloobin sa kamatayan

Kamatayan

— Geronda, ano ang dapat isipin ng isang tao sa kanyang kaarawan?

— Dapat niyang isipin ang araw ng kanyang hinaharap na kamatayan at maghanda para sa dakilang paglalakbay na ito.

¹²⁵ Sa salin na Ruso ni S. I. Sobolevsky: "Ang siyang napaparusahan dito dahil sa kanyang kahihyan ay natitikman ang sarili niyang Gehenna". Ganoon din sa mga gawa ng ating banal na ama na si Isaac na taga-Syria. Mga Salita ng Asketisismo. Moscow, 1993. p. 365.

— Geronda, kung sa paghuhukay ay lumabas na hindi nabulok ang mga labi ng yumao, ang dahilan ba nito ay isang kasalanan na hindi niya pinagsisihan?

— Hindi, hindi palagi. Maaaring dahil sa mga gamot na iniinom nila, o sa komposisyon ng lupa sa sementeryo. Ngunit gayon pa man, kung matuklasang hindi nabubulok ang mga labi ng yumao nang hukayin, nagbabayad sila para sa ilan sa kanilang mga kasalanan. Nangyayari ito dahil kahit pagkatapos ng kamatayan ay nagiging biro pa rin sila ng iba.

— Geronda, ang kamatayan ang pinaka-siguradong pangyayari na mangyayari sa isang tao. Bakit nga ba natin ito nakakalimutan?

— Alam mo, sa mga komunidad ng monghe noong unang panahon, isa sa mga monghe ang inatasang paalalahanan ang ibang mga ama tungkol sa kamatayan. Habang ginagampanan ng ibang mga kapatid ang kanilang tungkulin, lalapit ang mongheng ito sa bawat isa at sasabihin: 'Mga kapatid, mamamatay tayong lahat.' Ang ating buhay ay nakasuot ng mortal na laman. Ang dakilang hiwagang ito ay hindi madaling maunawaan ng mga taong puro lamang laman ang kanilang pagkatao at dahil dito ay ayaw mamatay, ayaw pa nga nilang marinig ang tungkol sa kamatayan. Para sa ganitong mga tao, ang kamatayan ay nagiging dobleng kamatayan at dobleng dalamhati. Ngunit, sa kabutihang-palad, inayos ng Mabuting Diyos ang mga bagay nang sa gayon, kahit papaano, ay makinabang ang mga matatanda sa ilang palatandaan na papalapit na ang katandaan sa kanila. Pagkatapos ng lahat, ang matatanda ay likas na mas malapit sa kamatayan kaysa sa mga bata. Naging kulay-abo ang kanilang buhok, wala na sila sa dating sigla, unti-unting umaalis ang kanilang lakas, nagsisimula silang maglaway, at sa ganitong paraan ay napapababa sila at napipilitang magmuni-muni tungkol sa pagkamapanghamak ng mundong ito. Kahit na gustuhin ng matatanda na magwala, hindi nila magawa, dahil ang lahat ng nangyayari sa kanila ay humahadlang sa kanila. O kapag narinig nila na may namatay na kapantay nila sa edad, o mas bata pa, naaalala rin nila ang kamatayan. Nakita mo na ba kung paano, sa mga baryo, kapag tumunog ang kampana para sa libing, ang mga matatandang lalaking nakaupo sa kapihan ay tumatayo, nagpapako ng tanda ng krus, at nagtatanong kung sino ang namatay at kailan sila ipinanganak? "Ay," sabi nila, "tingnan mo, dumating na ang turno namin! Lahat tayo'y aalis sa mundong ito!" Napagtatanto nila na nawala na ang kanilang mga taon, na ang sinulid ng kanilang buhay ay papalapit na sa wakas at ang kamatayan ay papalapit na. Kaya't ang mga matatanda ay palaging iniisip ang kamatayan. Subukang sabihin sa isang maliit na bata: "Isipin mo ang kamatayan." Sasagot siya ng, "La-la-la" — at tatakbo ulit para maglaro ng bola. Sapagkat kung tutulungan ng Diyos ang isang munting bata na maunawaan na siya ay mamamatay, mawawalan ng pag-asa ang kawawang bata sa buhay at magiging lubos na walang silbi, dahil wala nang makakapagpasaya sa kanya. Kaya naman, ang Diyos, bilang isang Mabuting Ama, ay iniaayos ang lahat upang hindi maunawaan ng bata kung ano ang kamatayan at malayang maglaro nang masigla gamit ang kanyang bola. Gayunpaman, habang tumatanda ang bata, unti-unti niyang nauunawaan kung ano ang kamatayan.

Isipin ito: kahit ang isang baguhang monghe, lalo na kung bata pa, ay hindi dapat magkaroon ng kaisipang mamamatay. Iniisip niya na marami pa siyang taon ng buhay sa unahan, at ang usapin ng kamatayan ay hindi siya kinakabahala. Tandaan kung paano sinabi ng Apostol Pedro: 'Tawagin ang mga binata upang dalhin ang mga bangkay nina Ananias at Sapphira'?'¹²⁶ Sa mga monasteryo, karaniwang inihuhukay ng mga batang monghe ang mga yumao. Ang mga nakatatandang monghe, na malalim ang pag-iisip, ay naghahagis ng kaunting lupa sa katawan ng yumao. Marangal nilang hinahagis ang isang dakot ng lupa sa katawan lamang at hindi kailanman sa ulo ng yumao. Nang ako'y nasa isang libing sa isang monasteryo, nasaksihan ko ang isang hindi kanais-nais na tagpo. Habang inihuhukay at tinatakpan ng lupa ang bangkay, binigkas ng pari ang mga salitang: "*Ikaw ay alikabok, at sa alikabok*

¹²⁶ Tingnan ang Mga Gawa 5:6–10.

ka babalik." Habang ang lahat ng monghe, alinsunod sa kaugalian, ay naghahagis ng isang dakot na lupa sa katawan ng kanilang yumaong kapatid nang may labis na paggalang at kababaang-loob, isang batang monghe ang nagtupi ng kanyang kasukolan, kumuha ng pala at, nang walang pakialam sa mundo, na para bang awtomatikong kumikilos, ay nagsimulang ihagis ang lahat ng mahihigop niya sa pala sa yumao: buhangin, mga bato, mga piraso ng kahoy... Ginawa niya ito upang ipakita kung gaano siya kagaling na tao! Naroon siya, pinipili ang sandali upang ipakita ang kanyang lakas, ang kanyang kakayahan sa mabigat na gawain! Iba sana ang usapin kung nagtatanim sila ng puno sa monasteryo o pumupuno ng hukay, at siya, na nagpapakita ng kabutihang-loob at pagkamapagkawanggawa, ay nagsabi: "Matatanda na ang ibang mga monghe. Anong trabaho ang aasahan mong magawa nila? Hayaan ninyong ako na ang gumawa." Sa ganoong pagkakataon, mas napagod sana siya nang kaunti, ngunit nabawasan sana ang pasanin ng iba. Ngunit dito, kahit makakita ka ng patay na hayop, naaawa ka rito. Ano ang masasabi mo kung makikita mong nakahiga ang kapatid mo sa hukay... At ikaw, na parang pala, ay walang pakialam na tinatakpan mo siya ng lupa at mga bato... Ipinapakita ng lahat ng ito na ang batang monghe na ito ay walang kamalay-malay sa kamatayan.

Kung gusto mong mamatay, hindi ka mamamatay

— Geronda, nakuha na ang huling diagnosis. Malignante ang bukol mo. Ito ay kanser sa isa sa pinakamalalang anyo nito.

— Dalhan mo ako ng panyo, at sasayaw ako! Sasayaw ako ng 'Paalam, salbaheng mundo!' Hindi pa ako nakasayaw sa buong buhay ko, pero ngayon sasayaw ako sa tuwa na papalapit na ang kamatayan.

— Geronda, sabi ng doktor na unang dadalhin ka nila sa radiotherapy para paliitin ang bukol, at pagkatapos ay operahan ka.

— Naiintindihan ko. Una, bobombahin ito ng hukbong panghimpapawid, at pagkatapos ay aatakihin na ng mga tropa! Alam mo, mas mabuti kung umakyat na ako agad sa itaas at sabihin sa iyo kung ano ang nangyayari doon!.. May ilang tao, lalo na ang matatanda, ang naiinis kapag sinasabihan sila ng doktor ng, 'Mamamatay ka na' o 'Limampung porsyentong tsansa na mabubuhay ka.' Gusto nilang mabuhay. Pero para saan? Kakaiba iyon! Kung gustong mabuhay ang isang kabataan, iba iyon; may katwiran para doon. Ngunit kung ang isang matanda ay nagsusumikap na mabuhay, hindi ko iyon maintindihan. Naiintindihan ko kung siya ay sumasailalim sa paggamot upang sa isang paraan ay matiis niya ang sakit. Ibig sabihin, hindi niya hinahangad na pahabain ang kanyang buhay, kundi nais lang niyang makaya pang tiisin ang sakit nang kaunti at alagaan ang sarili hanggang sa siya ay mamatay. May saysay ang ganitong paggamot.

— Geronda, hinihiling namin sa Diyos na pahabain ang iyong buhay.

— Bakit? Hindi ba nakasulat sa salmo na pitumpung taon ang haba ng ating buhay?¹²⁷

— Gayunpaman, idinagdag ng salmista: "*Kung dahil sa lakas, walumpung taon...*"

— Oo, ngunit sinasabi rin niya na '*...lumalala ang kanilang pagod at karamdaman.*'¹²⁸ Kaya mas mabuting magpahinga sa buhay na darating!

— Geronda, maaaring bang ang isang tao, dahil sa kababaang-loob, ay makaramdam na hindi siya handa sa buhay na darating at magnasang mabuhay pa nang kaunti upang maghanda?

— Siyempre, mabuti iyon. Ngunit paano malalaman ng ganoong tao: baka, kung mabuhay pa siya nang mas matagal, lalo pang lumala ang mga bagay?

— Geronda, kailan nga ba nakakapag-ayos ng loob ang isang tao sa kamatayan?

¹²⁷ Awit 89:10.

¹²⁸ Ibid.

— Kailan? Kung si Cristo ay nabubuhay sa loob ng isang tao, ang kamatayan ay isang kagalakan para sa kaniya. Gayunpaman, hindi tama na magalak sa katotohanang mamamatay ka dahil sa pagod ka na sa buhay. Kapag ang isang tao ay nagagalak sa kamatayan — sa mabuting kahulugan ng salita — ang kamatayan ay lumalayo sa kaniya at napupunta sa isang duwag! Kung gusto mong mamatay, hindi ka namamatay. Ang taong namumuhay nang walang alalahanin ay natatakot sa kamatayan, dahil nagbibigay sa kanya ng kasiyahan ang buhay sa mundo, at ayaw siyang mamatay. Kung may magsalita sa ganoong tao tungkol sa kamatayan, sasagot siya: 'Tuktok nang tatlo sa kahoy!' Ngunit ang taong nagdurusa, nakararanas ng sakit at iba pa, itinuturing ang kamatayan bilang isang pagliligtas at sasabihin: 'Sayang at hindi pa dumarating ang kamatayan para kunin ako... Tila may naabutan itong hadlang sa daan.'

Ilan lamang ang nagnanais ng kamatayan. Karamihan ay nais magkaroon ng panahon upang matapos ang isang bagay sa buhay na ito kaya ayaw nilang mamatay. Gayunpaman, iniaayos ng Mabuting Diyos ang mga bagay upang mamatay ang isang tao kapag naabot na niya ang kapanahunan. Ngunit ano man ang sabihin ng iba, ang isang taong espiritwal, bata man o matanda, ay dapat magalak sa katotohanang siya ay buhay at sa katotohanang siya ay nakatakdang mamatay. Gayunpaman, hindi dapat hanapin ng isang tao ang kamatayan para sa sarili, sapagkat iyon ay pagpapakamatay.

Para sa isang taong namatay na sa mundo at muling nabuhay nang espiritwal, walang anumang pagkabahala, takot, o pag-aalangan tungkol sa kamatayan, sapagkat hinihintay nila ang kamatayan nang may kagalakan. Ito ay dahil pupunta sila kay Cristo at magagalak sa Kanyang presensya. Ngunit habang nasa buhay na ito pa, nagagalak din sila, sapagkat kahit sa buhay na ito ay kasama nila si Cristo at nakararanas sila ng bahagi ng langitlik na kagalakan habang nasa lupa pa. Ang ganitong tao ay nagtatanong sa sarili kung may kagalakan ba sa Paraiso na higit pa sa kanilang nararanasan habang nabubuhay pa sa lupa. Ang mga taong ito ay nagsusumikap nang may pag-ibig at pagsakripisyo. Habang nakatitig sa kamatayan at pinagninilayan ito araw-araw, mas handa silang espiritwal, nagsusumikap nang may higit na tapang, at nalalampasan ang kayabangan.

Ang mga maysakit, na nakahiga sa kanilang mga higaan ng kamatayan

— Geronda, pinakiusapan kaming ipanalangin ang isang lalaki na ilang araw nang nakasabit sa isang sinulid, ngunit hindi pa rin lumalayo ang kanyang kaluluwa.

— Bakit hindi ito umalis? Nangumpisal ba siya?

— Hindi, ayaw niyang magsisi. Kaya, Geronda, ang pagdurusa ba ng isang tao sa sandali ng pag-alis ng kanyang kaluluwa ay sanhi ng kanyang kasalanan?

— Hindi naman kinakailangang ganoon. At hindi rin naman kinakailangang kung ang kaluluwa ng isang tao ay umalis nang tahimik at payapa, ay nasa mabuting kalagayan siya. Kahit na ang mga tao ay nagdurusa at nahahirapan sa huling sandali ng kanilang buhay, hindi ito nangangahulugang marami silang kasalanan. May ilang tao, dahil sa labis na kababaang-loob, ay taimtim na hinihiling sa Diyos na bigyan sila ng masamang kamatayan — upang pagkatapos ng kamatayan ay manatili silang hindi kilala. O maaaring magkaroon ng masamang kamatayan ang isang tao upang [espiritwal] na mabayaran ang isang maliit na utang. Halimbawa, sa buhay ng isang tao, mas pinuri siya kaysa sa nararapat, kaya pinayagan siya ng Diyos na kumilos nang medyo kakaiba sa oras ng kamatayan, upang siya ay bumagsak sa mata ng iba. Sa ibang mga kaso, pinapayagan ng Diyos ang ilan na magdusa sa oras ng kamatayan upang maunawaan ng mga nasa paligid kung gaano kahirap ang buhay para sa kaluluwa sa impyerno kung hindi nito inayos ang sarili nitong buhay dito. Ngayon, kung maayos ang iyong mga [espiritwal] na papeles (ibig sabihin, nasa mabuting espiritwal na kalagayan ka), makakatawid ka mula

sa buhay sa lupa tungo sa buhay na walang hanggan sa paraang hindi ka man lang lalapitan ng mga tangalashki.

— Geronda, kung ang isang tao ay malalapit nang mamatay o may malubhang karamdaman, tama bang sabihin sa kanila ang totoo?

— Nakadepende iyon sa uri ng taong iyon. Minsan may taong may kanser na nagtatanong sa akin: "Ano sa palagay mo, Geronda, mabubuhay pa ba ako o mamamatay na ako?" Kung sasabihin mong mamamatay sila, mamamatay sila doon mismo, sa harap ng iyong mga mata — dahil sa pagkabigla. Kung hindi mo sasabihin, nagkakaroon sila ng lakas ng loob at hinaharap ang kanilang karamdaman nang walang takot. "Pagdating sa hustong gulang," tinatanggap ng maysakit ang kanyang krus at natatagpuan ang lakas na malampasan ang anumang mangyari sa kanya pagkatapos. Nangangahulugan ito na makabubuhay pa siya ng ilang taon, matutulungan ang kanyang pamilya, maihahanda ang sarili sa kamatayan, at mabibigyan din ang kanyang mga mahal sa buhay ng pagkakataong maghanda para rito. Siyempre, hindi ko sinasabihan ang mga taong iyon na mabubuhay sila ng isang libong taon o na maliit na bagay lang ang kanilang karamdaman, kundi sinasabi ko sa kanila: "Mahirap kang tulungan sa makataong paraan. Siyempre, walang imposible para sa Diyos, ngunit subukan mong ayusin ang iyong espirituwal na bahay."

— Geronda, minsan natatakot ang mga kamag-anak ng isang malubhang may sakit na bigyan siya ng Komunyong, baka isipin niyang malapit na siyang mamatay.

— Ano nga ba ang dapat gawin? Ibig bang sabihin nito ay dapat mamatay ang isang tao nang hindi nakakatanggap ng Komunyong upang hindi nila malaman na sila'y mamamatay at hindi maligalig? Sabihin ng mga kamag-anak ng ganoong tao sa kanila: 'Ang Banal na Komunyong ay isang gamot. Makakatulong ito sa iyo. Mabuti kung tatanggap ka ng Komunyong.' Sa ganitong paraan, nakakatanggap ang tao ng Komunyong, nakakatanggap ng tulong, at sabay na naghahanda para sa buhay na darating.

— Geronda, dapat bang ipagkaloob ang Sakramento ng Pagpapahid sa mga Malalapit nang Pumanaw?

— Para sa mga hindi makapagbigay ng kanilang kaluluwa sa Diyos, binabasa ang *'Rito para sa Paghihiwalay ng Kaluluwa sa Katawan'*. Ang Sakramento ng Pagpapahid ay ipinagkaloob sa lahat ng maysakit, hindi lamang sa mga nasa hulihan ng kanilang buhay.

— Geronda, may kaugnayan ba ang mga salitang binibigkas ng isang tao sa punto ng kamatayan at ang kanyang kalagayang espiritwal?

— Huwag tayong magmadaling maghusga. Sa sandaling umalis ang kaluluwa ng isang tao sa katawan, maaaring makaramdam siya ng sakit o paghihirap, at maaaring magpakita ang kanyang mukha ng ekspresyon ng sakit, kaya iniisip ng mga nasa paligid niya na siya ay nasa masamang kalagayang espiritwal. Gayunpaman, iba ang ekspresyon ng sakit sa mukha kumpara sa ekspresyon ng galit o takot. Nangyayari na ang isang tao ay nagdurusa, pinahihirapan ng sakit, at iniintindi ito ng mga nasa paligid niya bilang pakikipaglaban niya sa mga demonyo na dumating upang kunin ang kanyang kaluluwa!

— Geronda, ang kaluluwang umaalis sa buhay na ito sa isang maayos na kalagayang espiritwal ba ay dumaraan sa mga paghihirap?

— Kung ang kaluluwa ng isang taong nasa maayos na kalagayang espiritwal ay umaakyat sa Langit, hindi ito mapapahamak ng tangalashki. Ngunit kung ito ay espiritwal na magulo, pinahihirapan ito ng tangalashki. Minsan nangyayari rin ito: pinapayagan ng Diyos ang kaluluwa ng isang tao na makita ang mga paghihirap sa mismong sandaling lisanin nito ang katawan, upang matulungan tayo, na nabubuhay pa, na gampanan ang isang dakilang gawain at bayaran ang ating mga utang habang tayo pa

ay nasa buhay na ito. Naalala mo ba ang Buhay ni Banal na Theodora?¹²⁹ Ibig sabihin, pinapayagan ng Diyos ang ilang tao na makita ang mga paghihirap upang ang iba ay matulungan at magsisi. Sa Buhay ng Kagalang-galang na Euphrosynus¹³⁰ mababasa natin na ang abbot ng monasteryo, matapos ang isang pangitain, ay nagising na may hawak na mansanas sa kanyang kamay, upang makita ito ng iba at matanggap ang tulong.

At kung minsan pinapayagan ng Diyos ang kaluluwa ng isang malapit nang mamatay na makipag-usap sa isang tao, upang ang malapit nang mamatay mismo ang makapagsisi, o ang mga nakakarinig sa kanya. Nakikita mo: maraming paraan ang Diyos para iligtas ang isang tao. Sa ilang pagkakataon tinutulungan Niya ang isang tao sa pamamagitan ng mga Anghel, sa iba naman sa pamamagitan ng mga pagsubok o iba't ibang tanda. Nakilala ko ang isang babae na tinrato ang kanyang asawa at biyenan sa isang barbariko at hindi makataong paraan. Pinapalo niya silang dalawa. Siya mismo ang pumupunta sa mga kapitbahay para mang-tsismis, habang pinapapunta naman niya ang matandang biyenan sa bukid para magtrabaho. Ang kawawang matandang babae ay naglalakad ng dalawang oras papunta sa bukid araw-araw, halos hindi na niya mahila ang kanyang mga paa, at nagtrabaho sa bukid mula umaga hanggang gabi, na walang sinumang inireklamo. At isang araw, nang siya ay umuwi nang lubos na pagod, siya ay nahulog sa sahig at sinabi sa kanyang manugang: "Dumating si Arkanghel Michael upang kunin ang aking kaluluwa. Punasan mo ang dugo, mahal." "Anong dugo?" tanong ng manugang nang may takot, sapagkat wala siyang nakikitang dugo. "Ngunit tingnan mo, mahal, dumadaloy ang dugo, dugo! Punasan mo, punasan mo!" Nagsimulang hanapin ng manugang ang dugo, at sa sandaling iyon ay inialay ng matandang babae ang kanyang kaluluwa sa Diyos.

Pagkatapos ng insidenteng iyon, nagkamalay ang manugang at binago ang kanyang buhay. Nabago siya mula sa isang mabangis na hayop tungo sa isang korderong malambing. Ang katotohanang nakita niya ang biyenan niyang mamatay na may mga salitang ito, at naniwala na si Arkanghel Michael, na diumano'y may hawak na tabak, ang kumukuha ng kanyang kaluluwa, ay nangyari sa pamamagitan ng probidensiya ng Diyos — upang matakot siya at magsisi. Sa madaling salita, nagsalita ang Diyos sa kanya sa isang wikang kanyang naintindihan, upang siya'y magkamalay. Malamang ay mabuti ang ugali ng babaeng ito.

— Geronda, ano ang ibig sabihin kung ang isang taong malapit nang mamatay ay tumatawag sa kanyang mga namatay nang kamag-anak?

— Madalas itong nangyayari upang magsilbing halimbawa sa iba, sa mga nasa tabi ng mamamatay na tao. Kilala ko ang isang mayamang ginang; isang banal na babae siya. Hindi siya kailanman nag-asawa at nanirahan kasama ang kapatid niyang babae, na pinagkalooban niya ng lahat ng kayamanan niya. Ang bayaw niya, ibig sabihin, ang asawa ng kapatid niya, ay namatay pagkatapos niya. Habang siya ay mamatay na, sinimulan niyang tawagin siya: "Halika rito, Despina, magpatawaran tayo. Patawarin mo ako... sa paghihirap na ipinaranas ko sa'yo, patawarin mo ako!" "Nasaan mo nakikita si Despina?" — tanong ng mga nasa paligid niya. "Nandito naman siya, hindi mo ba siya nakikita, doon!" — sagot niya sa kanila at inialay niya ang kanyang kaluluwa sa Diyos.

— Geronda, tinatanggap ba ng mga tao ang kapatawaran kung, habang sila'y mamamatay na, hihingi sila ng kapatawaran sa isang taong namatay na?

— Pinahihintulutan ito ng Diyos upang sila'y makatanggap ng kapatawaran kahit sa ganitong paraan, sapagkat sa oras ng kamatayan ay nagsisisi ang tao at nararamdaman ang pangangailangang humingi ng kapatawaran sa mga taong kanyang nasaktan.

¹²⁹ Tingnan ang Ang Paghuhukom sa Kabaong, o Ang Mga Pagsusubok ni Banal na Theodora. St Petersburg, 1995.

¹³⁰ Ang paggunita kay Santa Eufrosina ay sa ika-11 ng Setyembre. Tingnan ang Mga Buhay ng mga Santo sa wikang Ruso. Setyembre. Moscow, 1902. mga pahina 257–260.

Pagpapakamatay

— Geronda, ang ilang tao, kapag nahaharap sa mga kahirapan sa kanilang buhay, ay agad na nag-iisip na magpapakamatay.

— May kinalaman dito ang makasarili. Karamihan sa mga taong nagpapakamatay ay nakikinig sa diyablo, na nagsasabi sa kanila na kung wawakasan nila ang kanilang sariling buhay, maliligtas sila sa panloob na paghihirap na kanilang nararanasan. Dahil sa makasarili, pinapatay ng mga taong iyon ang kanilang sarili. Halimbawa, kung ang isang tao ay nagnanakaw, at nahuli o nabunyag ang pagnanakaw na ito, sasabihin ng magnanakaw: 'Ay, nasira na ang reputasyon ko' — at sa halip na magsisi, magpakumbaba, at lumapit sa kumpisal upang palayain ang kanyang kaluluwa mula sa walang hanggang paghihirap, pinapatay niya ang sarili. Ang isa naman ay nagpapakamatay dahil paralisado ang kanyang anak. "Paano ito nangyari: may paralisadong anak ako?" sabi ng ganitong tao at siya'y nawawalan ng pag-asa. Ngunit kung siya ang may pananagutan sa pagkaparalisa ng kanyang anak at inamin niya ang kanyang kasalanan, magsisi siya. Paano ka magpapakamatay at iiwan mong walang proteksyon ang iyong anak? Hindi kaya mas lalong lumaki ang kanyang kasalanan pagkatapos noon?

— Geronda, madalas nating marinig na ang isang tao ay nagpapakamatay dahil sa karamdaman sa pag-iisip.

— Ang mga taong may sakit sa pag-iisip na nagpapakamatay ay may mga nagpapabawas ng kanilang pananagutan, dahil hindi sila nasa tamang pag-iisip. Kahit sa simpleng pagtanaw sa mga ulap na nagsasama sa langit, ang ganoong tao ay nagsisimulang maramdaman ang kabigatan ng puso. Kung may iba pang karamdaman na nakahalo rito, ang mga ulap ay lalo pang dumidilim. Gayunpaman, hindi nananalangin ang Simbahan para sa mga taong nagpapakamatay nang hindi sila may sakit sa pag-iisip, gaya rin ng hindi nito panalangin para sa mga namatay na erehe. Iniwan ng Simbahan ang mga taong ito sa paghuhukom at awa ng Diyos. Hindi ginugunita ng pari ang mga pangalan ng ganitong mga tao sa panahon ng Proskomedyá, at hindi rin siya kumukuha ng partikula para sa kanila, dahil sa pagkitil sa sariling buhay, tinatanggihan at pinamumuhi ng mga taong ito ang buhay. Ngunit ang buhay ay isang biyaya mula sa Diyos. Ngunit sa pagtatapos ng kanilang buhay sa pamamagitan ng pagpapakamatay, epektibong itinaon ng mga taong ito ang biyayang ito sa mukha ng Diyos.

Ngunit dapat tayong manalangin nang taimtim para sa mga nagpabagsak ng kanilang buhay sa pamamagitan ng pagpapakamatay, upang ang Mabuting Panginoon ay gumawa rin ng isang bagay para sa kanila. Sapagkat hindi natin alam kung bakit nila kinuha ang kanilang sariling buhay, at hindi rin natin alam kung anong kalagayan sila noong huling sandali ng kanilang buhay. Marahil, sa sandaling umalis ang kanilang kaluluwa sa kanilang katawan, nagsisi sila, humingi ng kapatawaran sa Diyos, at tinanggap ang kanilang pagsisi. At marahil ay tinanggap ng Anghel ng Panginoon ang kanilang kaluluwa.

Narinig ko ang kuwento tungkol sa isang batang babae na nakatira sa isang nayon at madalas niyang inilalabas ang kanyang maliit na kambing para magpastol. Tinatali niya ang kambing sa parang at naglalaro sa malapit. Isang araw, habang siya ay naglalaro, nakawala ang kambing at tumakbo palayo. Naghanap ang batang babae ngunit hindi niya ito nahanap, kaya umuwi siya nang wala ang kambing. Galit na galit ang kanyang ama; pinukpukan niya siya at pinalayas sa bahay. 'Umalis ka at hanapin mo ang kambing!' utos niya. 'Kung hindi mo ito mahahanap, mas mabuti pang magbitin ka na lang.' Lumayo ang kawawang batang babae para hanapin ang kambing. Dumating ang gabi, at hindi pa rin siya nakauwi. Nag-alala ang kanyang mga magulang, hinanap siya nila, at natagpuan siyang nakabitin sa isang puno. Gumawa siya ng bitag mula sa lubid na ginamit na pagkagapos sa kambing at binitin ang

sarili. Ang kawawang dalaga ay inosente at literal na sinunod ang sinabi ng kanyang ama. Ipinaglibing siya sa labas ng bakod ng sementeryo.

Siyempre, tama ang ginawa ng Simbahan nang ilibing siya sa labas ng bakuran ng simbahan. Ginawa ito ng Simbahan upang pigilan ang mga taong nagpapakamatay dahil sa maliliit na bagay. Ngunit gagawin din ni Kristo ang tama kung dadalhin Niya ang batang babae sa Langit.

Kabanata 2.

"Huwag kayong magmalungkot na gaya ng iba na walang pag-asa"¹³¹

Ang kamatayan ng mga bata

— Geronda, isang ina ang nawalan ng anak siyam na taon na ang nakalipas. Ngayon hinihiling niya na ipagdasal ninyo na makita man lang niya ito sa panaginip at makatagpo ng kaaliwan.

— Ilan taon na ang bata? Bata pa ba siya? Mahalaga iyon. Kung bata pa ang bata at kung ang ina ay nasa ganitong kalagayan na kapag siya ay lumitaw, hindi mawawala ang kanyang kapanatagan ng isip, saka siya lilitaw sa kanya. Ang dahilan kung bakit hindi lumilitaw ang bata ay nasa kanya.

— Geronda, maaari bang lumitaw ang bata hindi sa kanyang ina na siyang humihingi nito, kundi sa iba?

— Oo naman! Pagkatapos ng lahat, iniaayos ng Diyos ang lahat para sa ating kapakinabangan. Kapag sinabihan ako na may namatay na binata, nagdadalamhati ako, ngunit sa makataong paraan lamang. Sapagkat, kung susuriin natin nang mas malalim, makikita natin na habang tumatanda ang isang tao, mas lalo siyang nakikipaglaban at mas maraming kasalanan ang naipon niya. Lalo itong totoo sa mga tao sa mundong ito: habang mas matagal silang nabubuhay, mas lalo nilang pinapahirap ang kanilang kalagayan—sa pamamagitan ng kanilang mga alalahanin, kawalan ng katarungan, at iba pa—sa halip na pagandahin ito. Kaya naman, ang isang taong kinukuha ng Diyos mula sa buhay na ito sa pagkabata o kabataan ay nakakakuha ng higit kaysa sa kanyang nawala.

— Geronda, bakit pinapayagan ng Diyos na maraming kabataan ang mamatay?

— Walang sinuman ang nakapirma pa ng kontrata sa Diyos tungkol sa kung kailan sila mamamatay. Kinuha ng Diyos ang bawat tao sa pinakaangkop na sandali ng kanilang buhay, sa isang natatanging paraan na para lamang sa kanila — upang iligtas ang kanilang kaluluwa. Kung nakikita ng Diyos na magiging mas mabuti ang isang tao, pinapayagan Niya silang mabuhay. Gayunpaman, kapag nakita Niya na lalo pang lalala ang isang tao, kinukuha Niya sila upang iligtas sila. At ang iba—yaong namumuhay sa kasalanan ngunit may hilig na gumawa ng mabuti—kinukuha Niya sa Kanyang piling bago pa man nila magawa ang kabutihang iyon. Kumikilos ang Diyos nang ganito dahil alam Niya na gagawa ng mabuti ang mga taong ito kung magkakaroon ng paborableng pagkakataon. Sa madaling salita, para na ring sinasabi ng Diyos sa kanila: 'Huwag ninyong ikabahala ang sarili: sapat na ang

¹³¹ 1 Tes. 4:13.

mabuting disposisyon na taglay ninyo.' At tungkol naman sa iba—ang mga taong napakabuti—kinukuha sila ng Diyos sa Kanya, sapagkat kailangan din ng Paraiso ang mga usbong ng bulaklak nito.

Siyempre, hindi madaling maunawaan ng mga magulang at kamag-anak ng isang yumaong bata ang lahat ng ito. Isipin ito: kapag namatay ang isang bata, dinadala siya ni Kristo sa Kanya na parang isang maliit na anghel, habang ang kanyang mga magulang ay umiiyak at pinipukpok ang kanilang dibdib, sa panahon na dapat ay nagdiriwang sila. Pagkatapos ng lahat, paano nila malalaman kung ano sana ang naging siya nang siya ay lumaki? Sasalba kaya siya? Nang umalis kami sa Asia Minor sakay ng barko noong 1924, sanggol pa ako. Puno ng mga refugee ang barko. Nakahiga ako sa deck, nakabalot sa lampin ng aking ina. May isang marino na aksidenteng nakatapak sa akin. Akala ng aking ina ay namatay na ako kaya't siya'y umiyak. Isang babae mula sa aming nayon ang nagbukas ng lampin at nakita niyang ayos lang ako. Ngunit kung namatay ako noon, tiyak na nasa Paraiso ako. At ngayon, matanda na ako, marami na akong nagawa, ngunit hindi pa rin ako sigurado kung doon ako mapupunta o hindi.

Ngunit, bukod doon, nakakatulong din ang kamatayan ng mga bata sa kanilang mga magulang. Dapat malaman ng mga magulang na mula sa sandaling mamatay ang kanilang anak, nagkakaroon sila ng tagapamagitan sa Paraiso. Kapag namatay na ang mga magulang, darating ang kanilang mga anak sa mga pintuan ng Paraiso kasama ang kanilang mga anghel upang salubungin ang mga kaluluwa ng kanilang ama at ina. At hindi iyon isang maliit na bagay! Bukod pa rito, sa maliliit na bata na pinahirapan ng sakit o kapansanan, sasabihin ni Cristo: "Pumasok ka sa Paraiso at piliin mo ang pinakamagandang lugar doon." At sasagot ang mga bata kay Kristo nang ganito: "Maganda rito, Kristo, ngunit gusto naming makasama rin ang aming mummy," at si Kristo, nang marinig ang pamanhik ng mga bata, ay hahanap ng paraan upang iligtas ang kanilang ina.

Siyempre, hindi dapat lumabis sa kabilang sukduhan ang mga ina. May ilang ina na naniniwala na ang kanilang yumaong anak ay naging santo, at ito ay nagdadala sa kanila sa ilusyon. Isang ganitong ina ang gustong magbigay sa akin ng isang bagay na pag-aari ng kanyang yumaong anak—bilang biyaya, dahil naniniwala siyang naging santo ito. "Pagpalain mo ako," tanong niya sa akin, "para ibigay ang kanyang mga gamit sa mga tao bilang pagpapala?" "Hindi," sabi ko sa kanya, "mas mabuting huwag." Isa pang ganitong ina, noong Huwebes Santo, ay nagdikit ng larawan ng kanyang anak—na pinatay ng mga Aleman—sa Krus na nakatayo sa gitna ng simbahan. Sinabi niya: "Ang anak ko ay nagdusa gaya ni Cristo." Ang mga babaeng nanatili sa simbahan magdamag bago ang Pagpapako sa Krus ay hindi siya pinigilan; pinabayaan nila siyang payapa upang hindi siya masaktan. At ano nga ba ang masasabi nila sa kanya? Pagkatapos ng lahat, ang kanyang kaluluwa ay lubos na nasaktan.

Aliw para sa mga nagdadalamhati

— Geronda, anong napakalaking lakas ang kailangan para hindi matakot ang mga tao sa biglaang kamatayan!

— Kung naunawaan ng mga tao ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, matatagpuan nila ang lakas na harapin nang maayos ang kamatayan. Sapagkat naunawaan nila ang kahulugan ng buhay, nilalapitan nila ang kamatayan nang espiritwal. Alam mo ba kung ilang kabataang nasasagasaan sa moped! Alam mo ba kung ilang kabataang nasasangkot sa aksidente sa motorsiklo! Itinaas ng mga binata ang kanilang motorsiklo sa hulihang gulong, at sa posisyong iyon ay napakadali para sa kanila na matumba, tumama ang ulo sa aspalto at mabiyak ang bungo. Itinuturing pa nga nilang bayani ang sinumang makataas ng kanilang motorsiklo nang mas mataas kaysa sa iba. "Ako," ang iHINGA ng ganitong mga kabataan, "naitaas ko ang motorsiklo ko para umandar sa hulihang gulong, parang nakatayo sa hulihang paa nito, pero natumba ako." Nakikita mo ba kung ano ang itinuturo sa kanila ng

demonyo, na gusto niyang mabasag ang kanilang mga ulo? Sapagkat kung nagmamaneho sila nang normal, sa dalawang gulong, kahit pa magkaaksidente sila, maaaring tumama sila sa ibang bahagi ng katawan at hindi sa ulo at mabuhay. Gayunpaman, kung pinapayagan ng Diyos ang diyablo na gumawa ng masama, o pinapayagan Niya ang isang tao na maging pabaya, nangangahulugan ito na may mabuting magmumula sa kasamaan ng diyablo o sa kapabayaang ng tao.

— Geronda, bakit naman nananalangin ang ating Simbahan na *'mapangalagaan tayo'* mula sa biglaang kamatayan?

— Iba iyon. Hinihiling ng Simbahan sa Diyos na huwag Niya kaming masumpungan ng kamatayan na hindi handa.

— Geronda, may isang ina na dumarating dito at labis ang pagluluksa dahil pinadala niya ang anak niya sa isang lakad at nabundol at namatay ito sa sasakyan.

— Sabihin mo sa kanya: 'Sinadya ba ng drayber na durugin ang anak mo? Hindi. Pinadala mo ba siya para may mabangga siyang sasakyan? Hindi. Kaya sabihin mo: "Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos," dahil kung hindi siya nabangga, baka naligaw siya. At ngayon, kinuha siya ng Diyos sa pinakaangkop na sandali. Nasa Langit na siya ngayon at walang panganib na mawawala siya. Bakit ka umiiyak? Hindi mo ba alam na sa pag-iyak mo ay pinahihirapan mo ang iyong anak? Ano ang gusto mo: magdusa ang iyong anak o magalak siya? Pagsikapan mong tulungan ang iyong ibang mga anak na malayo sa Diyos. Sila ang dapat mong pag-iyakan, hindi ang namatay na." Kahapon lang, may isang ina na umiiyak na dumating dito. "Kinuha ng Diyos ang nag-iisang anak ko," ang iyak niya, at sinisi niya ang Diyos dahil dito. "Kung isasaalang-alang mong mabuti ang nangyari sa iyo," sabi ko sa kanya, "makakabuo ka ng konklusyon na pinarangalan ka ng Diyos. Kinuha Niya ang isang maliit na anghel sa Kanyang sarili, kinuha ang isang batang nabinyagan, upang hindi siya makakuha ng mga kasalanan at mga pagnanasa. Kinuha ng Diyos ang munting anghel sa Kanyang piling, at gayon pa man ay sinisisi mo pa rin Siya rito? Sa lalong madaling panahon ay mararamdaman mo kung paano ipinagdarasal ng iyong yumaong anak ang Diyos para sa iyo." Pagkatapos ay ikinuwento sa akin ng babaeng ito ang kanyang buhay. Sinabi niya na noong siya ay bata pa, maaari sana siyang magkaroon ng maraming anak, ngunit sa panahong iyon ay ayaw niya ng mga ito.

Alam mo ba kung ilang ina ang nananalangin at humihiling na mabuhay ang kanilang mga anak kasama ang Diyos! "Hindi ko alam kung ano ang gagawin Mo, Diyos ko," ang sabi ng mga babaeng ito, "Nais kong maligtas ang anak ko, na makasama Ka." Gayunpaman, kung makita ng Diyos na ang isang bata ay lumilihis sa tamang landas, na patungo siya sa kapahamakan at wala nang ibang paraan para iligtas siya, Kinuha Niya siya sa Kanyang piling sa pamamagitan ng isang hindi inaasahang kamatayan. Halimbawa, pinapayagan Niya na mabundol ng isang lasing na drayber ang isang bata at sa gayon ay dinadala Niya ito sa Kanya. Kung may pagkakataon pa para gumanda ang bata, sana ay pinigilan ng Diyos ang aksidenteng iyon. Pagkatapos, nawawala ang pagkalasing sa isipan ng nakabundol sa bata. Nagkamalay ang lalaki at pinagbabagbag siya ng kanyang konsensya habang-buhay. "Nagawa ko ang isang krimen," sabi ng ganoong tao, at patuloy na hinihiling sa Diyos na patawarin siya. Sa ganitong paraan, naliligtas din ang taong ito. At ang ina ng batang pumanaw, na pinahihirapan ng matinding dalamhati, ay nagsisimulang mamuhay nang may layunin, pinagninilayan ang kamatayan, at naghahanda para sa buhay na darating. Kaya nga, siya rin ay naliligtas. Nakikita mo ba kung paano, sa pamamagitan ng mga panalangin ng ina, iniaayos ng Diyos ang mga bagay-bagay upang maligtas ang mga kaluluwang tao? Ngunit kung hindi ito nauunawaan ng mga ina, sinisisi nila ang Diyos! Ano pa ba ang hindi na kailangang pakinggan ng Diyos mula sa atin!

Kapag hindi na tinitingnan ng isang tao ang mga bagay mula sa makalupang pananaw, nakakahanap ng kapayapaan ang kanyang kaluluwa. Sapagkat paano makakahanap ng tunay na aliw

ang isang tao kung hindi siya nananampalataya sa Diyos at sa tunay na buhay—sa buhay pagkatapos ng kamatayan, sa buhay na walang hanggan? Nang ako ay nasa Monasteryo ng Stomion, may isang biyuda sa Konitsa [malapit doon] na palaging pumupunta sa sementeryo at umiiyak roon nang ilang oras. Hinahampas niya ang kanyang ulo sa lapida at ang kanyang mga hagulgol ay nakakasagabal sa buong kapitbahayan! Inilalabas niya ang lahat ng kanyang sakit sa sementeryo. Dumarating ang mga tao, hinihila siya palayo, ngunit bumabalik pa rin siya. Nangyari ito nang maraming taon. Pinatay ng mga Aleman ang asawa ng babaeng ito, at ang anak niyang babae, ilang taon matapos mamatay ang ama, na halos labing-siyam na taong gulang pa lamang, ay namatay dahil sa sakit sa puso. Kaya naiwan nang mag-isa ang babaeng ito. Kung titingnan mo mula sa labas ang nangyari sa kanya, sasabihin mo: "Bakit pinayagan ng Diyos na mangyari ito?" At ang babae mismo, nang tiningnan niya ang nangyari sa kanya sa ganitong paraan—mula sa labas—ay hindi nakakita ng aliw. Isang araw, nang pumunta rin ako sa sementeryo upang tingnan kung ano ang nangyayari, sinimulan niyang sabihin sa akin: "Bakit ginawa ng Diyos ang lahat ng ito? Pinatay ang asawa ko sa digmaan. Isa lang ang anak kong babae. Kinuha rin siya ng Diyos sa akin..." Patuloy siyang nagsalita, sinisisi ang Diyos. Matapos kong pabayaan siyang magsalita nang ilang sandali, sinabi ko: "May sasabihin din ako sa iyo. Kilala ko ang iyong asawa. Napakabuting tao siya. Namatay siya sa digmaan para sa kanyang bansa, tinutupad ang kanyang banal na tungkulin. Hindi siya tratuhin nang hindi makatarungan ng Diyos. Pagkatapos, matapos ang pagkamatay ng iyong asawa, iniwan sa'yo ng Diyos ang iyong anak na babae sa loob ng ilang taon. Siya ay nanirahan sa'yo, at nakaramdam ka ng kaunting ginhawa. Gayunpaman, kalaunan, nang makita na maaaring maligaw ang batang babae sa tamang landas, kinuha siya ng Diyos mula sa mabuting kalagayan kung saan siya naroroon. Ginawa Niya ito upang iligtas siya." Ang balong ito, bagaman ang kanyang asawa ay isang taong napakatahimik, ay medyo makalupa rin. Siyempre, hindi ko ito sinabi nang direkta sa kanya; hindi ko sinabi sa kanya, "Ikaw ay isang taong makalupa," kundi tinanong ko siya: "Ano ang iniisip mo ngayon? Mahal mo ba ang mundo?" "Ayaw kong makakita ng kahit sino o ano pa man," ang sagot niya. "Alam mo," sabi ko sa kanya, "ang mundo ay patay na, pati na rin para sa iyo. Ang iyong dalamhati ang tumutulong sa iyo, at wala nang bagay sa mundo ang nakakaakit sa iyo. Kaya, sa lalong madaling panahon ay magkakasama na kayong lahat sa Paraiso. Kanino pa ba ipinakita ng Diyos ang ganitong karangalan na ipinagkaloob Niya sa iyo? Nauunawaan mo ba ito?" Pagkatapos ng pag-uusap na ito, tumigil na ang mahihirap na babae sa pagpunta sa sementeryo. Nang sa tulong ng iba ay naunawaan niya ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, agad siyang nakatagpo ng kapayapaan.

— Geronda, narinig ko na kung ang isang tao ay mamatay nang marahas, binabayaran niya ang kanyang mga kasalanan, dahil tinatanggap ng mamamatay-tao ang mga kasalanan ng biktima.

— Ang biktima ng pagpatay, kung maaari kong sabihin, ay may nagpapagaan ng kalagayan. Maaari niyang sabihin sa Diyos: 'Magsisisi na sana ako, pero pinatay niya ako.' Sa ganitong paraan, ang pasanin [ng kanyang mga kasalanan] ay bumabagsak sa mamamatay-tao. Gayunpaman, ang ilang tao na kulang sa karaniwang pag-iisip ay nagsasabi: 'Kung may Diyos, hindi Niya papayagan na maraming krimen ang magawa. Parurusahan Niya ang mga kriminal.' Hindi nauunawaan ng ganitong mga tao na pinapayagan ng Diyos ang mga kriminal na mabuhay upang sa Araw ng Paghuhukom ay wala silang magiging dahilan para hindi magsisi, sa kabila ng pagbibigay Niya sa kanila ng mga taon para gawin ito. Hindi rin iiwan ng Diyos ang mga pinatay ng mga kriminal.

Ang kamatayan ay isang paghihiwalay sa loob ng ilang taon

Dapat nating maunawaan na, sa katotohanan, hindi namamatay ang isang tao. Ang kamatayan ay simpleng paglipat mula sa isang buhay patungo sa isa pa. Ito ay isang paghihiwalay sa loob lamang ng

maikling panahon. Halimbawa, kung ang isang tao ay pupunta sa ibang bansa nang isang taon, nalulungkot ang kanyang pamilya dahil magkakahiwalay sila nang isang taon, o kung aalis siya nang sampung taon, nalulungkot sila dahil sa sampung taong paghihiwalay na ito. Sa parehong paraan, dapat tingnan ng mga tao ang paghihiwalay sa kanilang mga mahal sa buhay na dulot ng kamatayan. Halimbawa, kung ang isang matanda ay nawalan ng mahal sa buhay, dapat niyang sabihin: 'Magkikita muli tayo sa loob ng labinlimang taon.' Kung ang mga nawalan ng mahal sa buhay ay bata pa, sabihin nila: 'Magkikita tayo muli pagkalipas ng limampung taon.' Siyempre, nakararamdam ng sakit kapag namatay ang mahal sa buhay, ngunit dapat lapitan ang kamatayan nang espirituwal. Alalahanin mo ang sinasabi ni Apostol Pablo: "*Huwag kayong magmalungkot na gaya ng iba na walang pag-asa.*"¹³² Halimbawa, ilang beses ko kaya makikita ang aking yumaong kamag-anak kung siya ay nanatiling buhay? Minsan sa isang buwan? Kaya dapat nating isipin na doon, sa buhay na walang hanggan, makikita ko siya nang palagi. Ang ating pagkabahala ay makatwiran lamang kung ang taong namatay ay namuhay nang masama [— hindi ayon sa Kristiyanong pamamaraan]. Halimbawa, kung siya ay isang malupit na tao, dapat tayong manalangin nang lubos para sa kanya — kung tunay natin siyang mahal at nais makasama sa buhay na darating.

Kabanata 3. **Tungkol sa buhay pagkatapos ng kamatayan**

Ang mga pinahukuman ay umalis

— Geronda, kapag namatay ang isang tao, agad ba nilang napagtatanto kung anong kalagayan sila?

— Oo, sila'y nagkakabawi at tinatanong ang kanilang sarili: 'Ano ba ang nagawa ko?' Ngunit — 'fayda yok' (¹³³) — ibig sabihin, ang katotohanang tinatanong nila sa kanilang sarili ang ganitong tanong ay wala nang silbi sa kanila ngayon. Halimbawa, ang isang lasing na pumatay sa kanyang ina ay tumatawa at kumakanta dahil hindi niya namamalayan ang kanyang ginawa. At kapag nawala na ang kalasingan, nagsisimulang siyang umiyak, maghagulgol, at tanungin ang sarili: 'Ano ba ang nagawa ko?' Ganoon din ang nangyayari sa mga namumuhay nang makasalanan. Ang mga taong ito ay parang mga lasing. Hindi nila nauunawaan ang kanilang ginagawa; hindi nila nararamdaman ang kanilang kasalanan. Gayunpaman, kapag sila ay namatay, ang [makalupang] kalasingan ay nawawala sa kanilang isipan at sila ay nagkakamalay. Nabubuksan ang kanilang espirituwal na mga mata, at napagtatanto nila ang kanilang kasalanan, sapagkat ang kaluluwa, nang lisanin ang katawan, ay gumagalaw, nakakakita, at nakakaramdam ng lahat nang may hindi masukat na bilis.

May ilan na nag-aalala kung kailan magaganap ang Ikalawang Pagparito. Gayunpaman, para sa isang taong mamatay na, ang Ikalawang Pagparito, sa isang diwa, ay nararating na sa kanila. Sapagkat ang tao ay hinuhugahan ayon sa kalagayan kung kailan siya abutin ng kamatayan.

— Geronda, ano ang nararanasan ng mga nasa kaparusahan ng impiyerno ngayon?

— Ang mga taong ito ay hinatulan. Habang nasa bilangguan, dinaranas nila ang mga paghihirap alinsunod sa mga kasalananang nagawa nila sa kanilang buhay sa lupa. Inaabangan ng mga taong ito ang huling paghuhukom — ang darating na Paghuhukom ni Cristo. Ngunit sa kanilang hanay, may mga

¹³² 1 Tes. 4:13.

¹³³ Isang turkang pahayag na nangangahulugang 'walang saysay', 'walang kabigatan'.

hinatulan sa mahigpit at espesyal na rehimen, at mayroon ding mga hinatulan sa mas magagaan na parusa.

— At nasaan ngayon ang mga santo at ang mapanibalang magnanakaw?¹³⁴

— Ang mga santo at ang taksil na magnanakaw ay ngayon nasa Paraiso, ngunit hindi pa nila natatanggap ang kanilang huling kaluwalhatian, gaya ng hindi pa natatanggap ng mga hinatulan sa impiyerno ang kanilang huling paghatol. Noong mga siglo na ang nakalipas, sinabi ng Diyos: "*Magsisi kayo, sapagkat malapit na ang Kaharian ng Langit.*"¹³⁵ Gayunpaman, sa kabila nito, patuloy Niyang pinahaba ang panahon, sapagkat hinihintay Niya ang ating pagsisisi.¹³⁶ Ngunit tayo, sa pamamagitan ng patuloy na pamumuhay sa ating mga pagnanasa at kasalanan, ay nagpapakita ng kawalan ng katarungan sa mga santo, sapagkat sila [dahil sa atin] ay hindi makatanggap ng huling kaluwalhatian na kanilang tatanggapin pagkatapos ng darating na Huling Paghuhukom.

Panalangin para sa mga yumao at mga serbisyo ng pag-alala

— Geronda, maaari bang manalangin ang mga namatay na nakondena?

— Nauunawaan nila ang kanilang kalagayan at humihingi ng tulong, ngunit hindi na nila matulungan ang kanilang sarili. Ang mga nasa impiyerno ay hihingi lamang ng isang bagay kay Kristo: na bigyan sila ng limang minuto ng buhay sa lupa upang magsisi. Tayo na nabubuhay sa lupa ay may panahon para magsisi, samantalang ang mga kaluluwang kawawa ay hindi na kayang pagandahin ang kanilang kalagayan, kundi naghihintay ng tulong mula sa atin. Kaya, obligasyon nating tulungan sila sa pamamagitan ng ating mga panalangin.

Napagtatanto ko na sampung porsyento lamang ng mga pinahirapan sa impiyerno ang nasa kalagayang demonyo at, habang nasa impiyerno, ay nagmumura sa Diyos, gaya ng ginagawa ng mga demonyo. Ang mga kaluluwang ito ay hindi lamang hindi humihingi ng tulong, kundi hindi rin nila ito tinatanggap. At bakit nga ba sila mangangailangan ng tulong? Ano ang magagawa ng Diyos para sa kanila? Isipin ang isang batang umaalis sa bahay ng kanyang ama, sinasayang ang lahat ng kayamanan ng kanyang ama, at higit pa rito, inaalipusta ang kanyang ama sa kanyang huling mga salita. Kung gayon, paano siya matutulungan ng ama? Gayunpaman, ang ibang mga kaluluwang nakondena sa impiyerno—yaong may kaunting pag-ibig—ay nararamdaman ang kanilang kasalanan, nagsisisi, at nagdurusa para sa kanilang mga kasalanan. Nananaghoy sila ng tulong at tumatanggap ng makabuluhang tulong sa pamamagitan ng mga panalangin ng mga tapat. Ibig sabihin, binibigyan ngayon ng Diyos ang mga taong ito na hinatulan ng isang paborableng pagkakataon na makatanggap ng tulong hanggang sa Ikalawang Pagparito. Sa buhay sa lupa, maaaring mamamagitan ang isang kaibigan ng hari sa kanya upang tulungan ang isang partikular na taong hinatulan. Ganoon din, kung ang isang tao ay 'kaibigan' ng Diyos, maaari siyang manghiling sa pamamagitan ng panalangin sa harap ng Diyos at ipagpalaumangin ang mga namatay na nakondena na mailipat mula sa isang 'kulungan' patungo sa isa pa — sa mas mabuti, mula sa isang 'kuweba' patungo sa isa pa, na mas komportable. Maaari pa niyang ipagdasal ang kanilang paglilipat mula sa isang 'selda' patungo sa isang 'kuwarto' o 'apartamento.'

Tulad ng kapag bumibisita tayo sa mga bilanggo at dinadala natin sa kanila ang meryenda at iba pa upang maibsan ang kanilang pagdurusa, gayundin naman ay naibabawas natin ang paghihirap ng mga yumao sa pamamagitan ng mga panalangin at limos na iniaalay natin para sa kapayapaan ng kanilang mga kaluluwa. Ang mga panalangin ng mga buhay para sa mga yumao at ang mga paglilingkod

¹³⁴ Tingnan ang Lucas 23:32–33 at 39–43.

¹³⁵ Mat. 3:2.

¹³⁶ Sa pagsasabing 'atin', ang ibig sabihin ng Nakatatanda ay ang buong sangkatauhan.

na isinasagawa para sa kapayapaan ng kanilang mga kaluluwa ang huling pagkakataon upang matanggap ang tulong na ipinagkakaloob ng Diyos sa mga yumao—hanggang sa Ikalawang Pagparito. Pagkatapos ng Huling Paghuhukom, wala na silang pagkakataong makatanggap ng tulong.

Nais ng Diyos na tulungan ang mga yumao dahil nararamdaman Niya ang kanilang kirot, subalit hindi Niya ito ginagawa dahil sa Kanyang kabutihang-loob. Ayaw Niya kasing bigyan ang diyablo ng karapatang magsabi: 'Paano Mo maliligtas ang makasalanang ito, gayong hindi naman siya nagpunyagi?' Gayunpaman, sa pamamagitan ng pagdarasal para sa mga yumao, binibigyan natin ang Diyos ng 'karapatan' na manghimasok. Dapat ding sabihin na ang ating mga panalangin para sa mga yumao ay mas malalim na nakakaantig sa puso ng Diyos kaysa sa mga panalangin para sa mga buhay.

Kaya naman, itinatag ng ating Simbahan ang pagpapala ng memorial koliva, mga serbisyong pang-alala, at panikhidas. Ang mga serbisyong pang-alala ang pinakamabisang tagapagtanggol para sa mga kaluluwa ng mga yumao. Taglay ng mga serbisyong pang-alala ang kapangyarihang mailigtas pa ang isang kaluluwa mula sa impyerno. At pagkatapos ng bawat Banal na Misa, pinagpapala ang koliva para sa mga yumao. May kahulugan ang trigo: *'Itinatanim ito sa pagkabulok, itinataas ito sa hindi pagkabulok,'*¹³⁷ — sabi ng Banal na Kasulatan. Sa mundo, ang ilan ay tamad magluto ng kaunting trigo at magdala ng pasas, biskwit, at cookies sa simbahan upang mabasa ng mga pari ang panalangin para sa kapayapaan ng mga yumao. Ngunit sa Banal na Bundok, ang mga matatandang monghe ay nagkakonsagra ng kolivo sa bawat Banal na Liturhiya, para sa mga yumao at para sa Santong ipinagdiriwang, upang matanggap ang kanyang pagpapala.

— Geronda, ang mga taong kamakailan lang namatay ba ay mas nangangailangan ng panalangin?

— Siyempre! Kapag unang napupunta ang isang tao sa bilangguan, hindi ba't napakahirap para sa kaniya sa simula? Manalangin tayo para sa mga yumao na hindi nagpakalugud sa Diyos, upang sa anumang paraan ay matulungan din sila ng Diyos. Lalo na kung alam natin na ang isang tao ay mabagsik o malupit — o mas tama, kung tila malupit sila, dahil minsan iniisip nating malupit ang isang tao, samantalang sa katotohanan ay hindi naman. At kung ang ganoong tao ay namuhay din nang makasalanan, dapat tayong manalangin para sa kaniya nang buong puso, ihain ang kaniyang pangalan para sa pag-alala sa mga Banal na Pagdiriwang, isama siya sa apatnapung araw na paglilingkod-pag-alala, at magbigay ng limos sa mga mahihirap para sa kaligtasan ng kaniyang kaluluwa, upang, sa pagdinig sa panalangin ng mga mahihirap: 'Mapala sana ang kaniyang abo,' maaari ang Diyos ay maantig sa awa at magkaroon ng habag sa taong iyon. Kaya, ang hindi nagawa ng tao sa kanyang sarili, gagawin natin para sa kanya. Ngunit kung ang isang tao ay may kabutihan, kahit na hindi siya namuhay nang mabuti, mula sa isang maliit na panalangin ay nakakakuha siya ng malaking pakinabang. Ito ay dahil may mabuting disposisyon siya.

May alam akong mga kaso na nagpapatotoo sa benepisyong natatanggap ng mga yumao mula sa mga panalangin ng mga taong espiritwal. May isang lalaki na lumapit sa akin sa aking selda at umiyak na nagsabi: 'Geronda, tumigil akong manalangin para sa isang kakilala kong yumao, at siya ay lumitaw sa akin sa isang panaginip. "Ikaw," sabi niya, "ay hindi mo na ako tinulungan sa loob ng dalawampung araw. Nakakalimutan mo ako, at naghihirap ako.' At sa katunayan, nakalimutan ko nga siya eksaktong dalawampung araw na ang nakalipas, dahil nabigatan ako sa aking maraming alalahanin, at sa mga araw na iyon hindi ko man lang ipinagdasal ang aking sarili."

— Geronda, kapag may namatay at hinihiling sa atin na ipanalangin siya, tama bang manalangin ng isang buong rosaryo para sa kanyang kapanatagan sa loob ng unang apatnapung araw matapos siyang pumanaw?

¹³⁷ 1 Cor. 15:42.

— Kung nananalangin ka para sa mga yumao gamit ang rosaryo, manalangin ka rin para sa iba pang mga kaluluwa. Bakit kailangang bumiyahe ang isang tren nang napakahabang distansya na may iisang pasahero lamang? Kaya rin naman nitong magdala ng iba pa. Alam mo ba kung ilan sa mga yumao ang nangangailangan ng panalangin? Ang mga kapus-palad ay humihingi ng tulong, at wala silang sinumang manalangin para sa kanila! Madalas na nagsasagawa ang ilang tao ng paggunita para sa isa sa kanilang mga yumaong kamag-anak. Ngunit kahit ang taong pinagdadasalan ay hindi nakakatanggap ng anumang tulong mula rito, dahil ang ganitong panalangin ay hindi partikular na kaaya-aya sa Diyos. Dahil nagsagawa na sila ng napakaraming paggunita para sa yumaong ito, ipagdasal na rin sana nila ang iba pang mga kaluluwang pumanaw kasabay nito.

— Geronda, minsan nag-aalala ako tungkol sa kaligtasan ng aking ama, dahil wala siyang kaugnayan sa Simbahan.

— Hindi mo malalaman hanggang sa huling sandali kung ano ang magiging Hatol ng Diyos. Kailan ka nababahala tungkol dito? Bawat Sabado?

— Hindi ko na ito binibilang. Pero bakit tuwing Sabado?

— Dahil ang Sabado ay araw ng mga yumao; may karapatan sila rito.

— Geronda, paano naman ang mga kaluluwang pumanaw na walang sinumang nananalangin para sa kanila? Nakakatanggap ba sila ng tulong mula sa mga panalangin ng mga taong nananalangin para sa mga pumanaw sa pangkalahatan — nang hindi binabanggit ang mga partikular na pangalan?

— Siyempre. Kapag nananalangin ako para sa lahat ng mga yumao, nakikita ko ang sariling mga magulang ko sa aking mga panaginip, dahil nagagalak sila sa panalangin na iniaalay ko. Sa tuwing ipinagdiriwang ang Banal na Liturhiya sa aking selda, nagsasagawa rin ako ng pangkalahatang pag-alala para sa lahat ng mga yumao, nananalangin para sa mga yumaong hari, obispo, at iba pa. At sa wakas sinasabi ko, *'at para sa mga hindi ko nabanggit ang mga pangalan.'* At kung minsan ay hindi ko maisasagawa ang panalangin para sa mga yumao, lumalabas sa akin ang aking mga namatay na kakilala. Isa sa aking mga kamag-anak ay napatay sa digmaan, at hindi ko isinulat ang kanyang pangalan para sa pag-alala sa serbisyong memorial, dahil naitala na ito para sa pag-alala sa Proskomedia kasama ng iba pang namatay nang matapang. At nakita ko nga ang lalaking ito na nakatayo sa harap ko nang buong tangkad habang isinasagawa ang serbisyong pangalala. At kayo rin ay dapat magsumite para sa pag-alala sa Proskomedia hindi lamang ng mga pangalan ng maysakit, kundi pati na rin ng mga pangalan ng mga yumao, sapagkat ang mga yumao ay labis na nangangailangan ng panalangin.

Ang pinakamainam na pag-alala sa mga yumao

Mas kapaki-pakinabang kaysa sa lahat ng mga paggunita at serbisyong pang-alala na maaari nating isagawa para sa mga yumao ay ang ating mapanlikhaing pamumuhay, ang pakikibakang isinasagawa natin upang putulin ang ating mga kakulangan at linisin ang ating mga kaluluwa. Sapagkat ang bunga ng ating kalayaan mula sa mga materyal na bagay at mula sa mga pagnanasa ng kaluluwa ay hindi lamang ang ating sariling makaramdam ng ginhawa. Makakaramdam din ng ginhawa ang mga ninuno nating yumao sa buong angkan. Nakakaranas ng kagalakan ang mga yumao kung ang kanilang inapo ay namumuhay kasama ng Diyos. Kung hindi tayo nasa mabuting kalagayang espiritwal, nagdurusa ang ating mga yumaong magulang, lolo at lolo sa tuhod, lahat ng ating mga ninuno. "Tingnan ninyo kung paano nabubuhay ang inyong inapo!" ang sabi nila, at sila'y nalulungkot. Gayunpaman, kung tayo ay nasa mabuting kalagayang espiritwal, sila'y nagagalak, sapagkat naging katuwang sila ng Diyos sa ating pagsilang at ang Diyos ay, sa isang diwa, may pananagutan na tulungan sila. Sa madaling salita, magdudulot tayo ng kagalakan sa mga yumao kung gagawin natin ang isang dakilang gawa at sisikapin

nating mapasaya ang Diyos sa pamamagitan ng ating buhay. Sa paggawa nito, makakasama natin ang ating mga yumao sa Paraiso, at magkakasama tayong mabubuhay sa buhay na walang hanggan.

Kasunod nito, sulit na magsikap at makipaglaban sa ating lumang sarili, upang kapag tayo'y naging bago na, hindi na nito mapapahamak ang sarili o ang iba, kundi matulungan ang sarili at ang iba—mabuhay man o yumao na.

Ang katapang ng mga matuwid sa harap ng Diyos

— Geronda, sa isang liham sa mga baguhang monghe isinulat mo: "Bagaman nauunawaan ng mga tunay na monghe na ang kanilang natatanggap sa buhay na ito ay bahagi lamang ng kagalakan ng Paraiso, at sa Paraiso ay magiging mas dakila pa ito, gayunpaman, dahil sa kanilang malaking pag-ibig sa kapwa, nais nilang manirahan pa nang kaunti sa lupa, upang tulungan ang mga tao sa pamamagitan ng panalangin, upang ang Diyos ay makialam sa mga pangyayari sa mundo at ang mundo ay makatanggap ng tulong."¹³⁸

— Basahin: "Nais ng mga monghe na manirahan sa lupa upang makisakit sa mga tao at tulungan sila sa pamamagitan ng panalangin."

— Geronda, tutulungan ba rin ng isang tunay na monghe ang mga tao sa pamamagitan ng kanyang mga panalangin sa buhay na darating?

— Tutulungan niya sila sa pamamagitan ng kanyang mga panalangin sa buhay na susunod, ngunit hindi na siya ang magdurusa noon, samantalang ngayon ay nakikiramay siya sa kanilang pagdurusa. Hindi siya namumuhay sa lupa na kumakanta, 'na may masayang mga mata at nagniningning na mukha! Gayunpaman, kapag mas malaki ang pagdurusang dinaranas ng isang monghe para sa kanyang kapwa, mas malaki rin ang banal na aliw na kanyang natatanggap, at sa isang paraan ay ipinapaalam ng gantimpalang ito sa monghe na nakinabang ang kanyang kapwa. Ang makalangit na ligayang ito ang banal na gantimpala para sa sakit na nararanasan niya para sa kanyang kapatid.

— Geronda, hindi ba't ang mga santo na ating pinapamagitan ay hindi rin ba naghihirap kasama natin?

— Oo, kapatid ko, — sapagkat walang kirot doon! Saan sila magdurusa? Sa Paraiso? *'Kung saan walang karamdaman, ni dalamhati, ni paghihikbi.'*¹³⁹ Hindi ba ito ang sinasabi tungkol sa Paraiso? Higit pa rito, alam ng mga santo [mula sa karanasan] ang banal na gantimpala na matatanggap ng mga nagdurusa sa buhay na ito, at ang kaalamang ito ay nagdudulot sa kanila ng kagalakan. Sapagkat kung hindi, paano nga ba matiis ng Diyos Mismo, na taglay ang ganoong pag-ibig at habag, ang napakalaking pagdurusa ng sangkatauhan? Matiis Niya ito dahil alam Niya ang banal na gantimpalang naghihintay sa mga nagdurusa. Ibig sabihin, habang mas maraming tao ang nagdurusa rito, mas lalo namang lumalaki ang gantimpalang langit na inihanda ng Diyos para sa kanila sa Langit. Ngunit hindi natin ito nakikita, kaya't naaawa tayo sa mga naghihirap. Ngunit kung makakita man lang ang isang tao ng kaunti sa naghihintay sa mga nagdurusa sa buhay na darating, at nalalaman ang banal na gantimpalang kanilang matatanggap, hindi na ganoon kabigat ang kanilang pagdurusa.

— Geronda, paano kung hihilingin natin sa Diyos na tulungan ang isang kaluluwang pumanaw na hindi naman nangangailangan ng tulong na ito? Wala na bang saysay ang ating panalangin noon?

— Paano ito magiging walang saysay? Kapag sinasabi natin, *'Magpahinga na ang iyong lingkod (ganito't ganoon)'*, at ang taong iyon ay malapit na sa Diyos sa kabilang buhay, hindi siya nasasaktan sa atin. Sa halip: ang ating panalangin ang nagpapagalaw sa kanyang habag. 'Tingnan mo,' sabi niya,

¹³⁸ *Si Elder Paisios ng Bundok Athos*. Mga Sulat. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 2001. p. 44.

¹³⁹ Mula sa kontakion ng libing "*Sa mga santo, ipagkaloob ang kapahingahan...*"

'nasa Paraiso ako, malapit sa Diyos, at sila'y nag-aalala.' Kaya ang ating panalangin ay nagpapukaw ng habag sa taong ito, at sa pamamagitan ng pagdarasal niya sa Diyos para sa atin, mas lalo pa niyang tinutulungan tayo. Ngunit, bukod doon, paano mo malalaman kung anong kalagayan ang kinaroroonan ng isang partikular na kaluluwang pumanaw? Siyempre, una sa lahat ay dapat kang manalangin para sa mga alam mong nagpasakit sa Diyos noong sila ay nasa lupa pa. Pagkatapos, dapat kang manalangin para sa ibang kaluluwang pumanaw na katulad nila, at pagkatapos noon—manalangin ka para sa lahat ng mga pumanaw sa pangkalahatan.

Ang Darating na Huling Paghuhukom

— Geronda, paano napapalinis ang kaluluwa?

— Kung nagsusumikap ang isang tao na tuparin at alagaan ang mga utos ng Diyos, kung pinag-aaralan niya ang kanyang sarili, kung nililinis niya ang kanyang sarili mula sa mga pagnanasa, kung gayon ay nagiging liwanag ang kanyang isipan. Itinaas siya sa mga tuktok ng pagninilay, at ang kanyang kaluluwa ay nagiging katulad ng kaluluwa ng tao bago ang pagbagsak ng unang mga tao. Ang isang tao ay magiging ganito ang kalagayan pagkatapos ng muling pagkabuhay ng mga patay. Gayunpaman, kapag ang isang tao ay ganap nang nalinis mula sa mga pagnanasa, maaari niyang maranasan ang pagkabuhay muli ng kanyang kaluluwa bago pa man ang pangkalahatang pagkabuhay muli. Kung mangyari ito, ang kanyang katawan ay magiging anghel, walang katawan, at hindi na siya mag-aalala tungkol sa materyal na pagkain.

— Geronda, paano magaganap ang Huling Paghuhukom?

— Sa Huling Paghuhukom, sa isang iglap, mabubunyag ang kalagayan ng bawat tao. Ang bawat tao ay pupunta sa lugar na nararapat sa kanila. Lahat, na parang nanonood ng telebisyon, ay makikita ang kanilang sariling kasamaan at ang espirituwal na kalagayan ng iba. Titingnan ng isang tao ang kanyang kapwa na parang sa salamin at, nakayuko ang ulo, pupunta sa kanyang kinaroroonan. Halimbawa, sa kanyang buhay sa lupa, ang manugang na babae ay nakaupo nang nakataas ang isang binti sa harap ng kanyang biyenan, samantalang ang biyenan, na may nabaling binti, ay inaalagaan ang kanyang anak—ang anak ng manugang—ang sariling apo. Kung, sa Huling Paghuhukom, makita ng manugang na ito na inilalagay ni Kristo ang kanyang biyenan sa Paraiso, samantalang siya ay hindi dinadala roon, hindi siya magtatangka na tutol o tanungin si Kristo kung bakit Niya ito ginagawa. Pagkatapos ng lahat, ang tagpong iyon sa lupa ay mananatili sa kanyang paningin. Aalalahanin niya kung paano inalagaan ng kanyang biyenan, na may nabasag na binti, ang kanyang apo, at hindi siya maglakas-loob na pumunta sa Paraiso. At hindi rin siya makakakuha ng puwesto sa Paraiso. Makikita ng mga monghe, halimbawa, ang mga paghihirap at pagsubok na tiniis ng mga karaniwang tao, at kung paano nila ito nalampasan. Kung namuhay nang mali ang mga monghe, saka, na nakayuko ang ulo, sila mismo ang pupunta sa lugar na nararapat sa kanila. Makikita ng mga madre na hindi nagpasaya sa Diyos, sa Huling Paghuhukom, ang mga bayaniang ina na hindi kumuha ng pangakong monastiko, na hindi nagkaroon ng mga pagpapala at kanais-nais na pagkakataon na tinatamasa ng mga madre, at gayunpaman, sa kabila nito, ay nagsagawa ng mga gawa ng kabutihan at nakamit ang mataas na espirituwal na kalagayan. Paano nga ba, sa pagtingin sa lahat ng ito, mahihiya ang mga madre sa mga maliliit at mababang bagay na pinagkakaabalahan nila at kung saan sila mismo ay nagdusa! Ganito, — ayon sa sinasabi sa akin ng aking isipan, — ang magiging takbo ng Huling Paghuhukom. Ibig sabihin, sa Huling Paghuhukom, hindi sasabihin ni Cristo: 'Halika rito, ano ang ginawa mo?' o 'Pupunta ka sa impyerno, at ikaw sa Paraiso.' Hindi: bawat tao, kapag inihambing nila ang kanilang sarili sa iba, ay kusang-loob na pupunta sa lugar na nararapat sa kanila.

Ang Buhay sa Hinaharap

— Geronda, may dalang ako ng ilang kendi para ipamigay sa mga madre.

— Tingnan mo kung gaano sila kasaya! Sa buhay na darating, sasabihin natin: "Paano nga ba tayo dati natuwa sa mga ganitong maliliit na bagay! Paano nga ba tayo noon naantig ng mga iyon!" Ngunit ngayon, oh, ang ating mga puso ay talagang tumatalon sa tuwa.

— Geronda, paano natin mauunawaan [ang kawalan ng kabuluhan ng mga ligayang ito] kahit ngayon?

— Kung nauunawaan mo ito ngayon, hindi mo sasabihin iyon sa buhay na darating. Anuman ang sabihin ng iba, ang mga naninirahan sa Langit ay mabuti ang kabuhayan. Alam mo ba kung anong uri ng 'gawang-kamay' ang ginagawa nila sa Langit? Walang patid na pagpupuri sa Diyos.

— Geronda, bakit tinatawag na 'mga labi' ang katawan ng isang yumao?

— Dahil ang katawan ang naiwan sa lupa pagkatapos ng kamatayan ng isang tao. Ang tunay na tao — ang kaluluwa — ay napupunta sa Langit. Sa darating na Paghuhukom, bubuhayin din ng Diyos ang katawan, upang ito ay mahatulan kasama ng kaluluwa, dahil dito namuhay at nagkasala ang tao. Sa buhay na darating, magkakaroon ang lahat ng iisang katawan—isang espiritwal na katawan; magkakapantay ang lahat sa tangkad: kapwa ang pandak at ang matangkad; magkakapantay ang lahat sa edad: kapwa ang mga binata, matatanda, at mga sanggol—dahil magkakapareho ang kaluluwa ng lahat ng tao. Ibig sabihin, sa buhay na darating, magkakapareho ang anghel na edad ng lahat ng tao.

— Geronda, sa buhay na darating, makikita ba ng mga nasa impyerno ang mga nasa Paraiso?

— Isipin na may apoy na nagniningas sa isang silid sa gabi. Makikita ng mga nakatayo sa labas ang mga nasa loob ng maliwanag na silid na ito. Sa parehong paraan, makikita ng mga nasa impyerno ang mga nasa Paraiso. At ito ay magiging mas matinding paghihirap para sa kanila. At isipin muli: ang mga nasa liwanag sa gabi ay hindi makita ang mga nakatayo sa labas sa kadiliman. Gayundin, hindi makikita ng mga nasa Paraiso ang mga nasa Impiyerno. Sapagkat kung makikita ng mga nasa Paraiso ang mga naghihirap na makasalanang, magdudulot ito sa kanila ng sakit; magdadalamhati sila sa mapait nilang kapalaran at hindi na nila matatamasa ang Paraiso. Ngunit sa Paraiso '*walang karamdaman...*' Hindi lamang hindi makikita ng mga nasa Paraiso ang mga nasa Impiyerno—hindi na nila matatandaan kung nagkaroon sila ng kapatid na lalaki, o ama, o ina, kung hindi naman sila kasama sa Paraiso. '*Sa araw na iyon ay mawawala ang lahat ng kaniyang iniisip,*' sabi ng salmista (¹⁴⁰). Sapagkat kung maalala ng mga nasa Paraiso ang kanilang mga kamag-anak na naghihirap sa Impiyerno, anong klaseng Paraiso iyon para sa kanila? At hindi lamang iyon: iisipin ng mga nasa Paraiso na wala nang ibang tao [maliban sa mga nasa Paraiso]. Hindi rin nila aalalahanin ang mga kasalanang nagawa nila noong nasa lupa pa sila. Kung aalalahanin nila ang kanilang mga kasalanang, ang pagmamahal nila sa Diyos ay magpapahirap sa kanila na isipin na nasaktan nila Siya.

Dapat ding sabihin na ang dami ng kagalakang mararanasan ng bawat tao sa Paraiso ay hindi magiging pareho. Ang isa ay magkakaroon ng kagalakang kasindami ng isang singsing-daliri, ang iba naman ay kasindami ng isang tasa, at ang ikatlo ay isang buong lawa ng kagalakan. Gayunpaman, ang bawat isa ay mararamdamang kuntento, at walang sinuman ang makakaalam kung gaano karaming kagalakan, gaano karaming banal na ligaya ang nararanasan ng iba. Inihanda ito ng Mabuting Diyos sa ganitong paraan dahil, kung malalaman ng isang tao na ang iba ay nakararanas ng mas dakilang kagalakan kaysa sa kanya, hindi na magiging Paraiso ang Paraiso, sapagkat magsisimula na rin doon ang [inggit, tulad ng sa lupa]: 'Bakit siya nakararanas ng mas dakilang kagalakan, at ako'y mas kaunti?' Ibig sabihin, makikita ng bawat isa sa Paraiso ang kaluwalhatian ng Diyos ayon sa kalinisan ng kanilang

¹⁴⁰ Awit 145:4.

mga espiritwal na mata. Gayunpaman, ang talas ng espiritwal na paningin [sa kaluwalhatian ng Diyos] ay hindi itatakda ng Diyos. Ito ay nakasalalay sa kalinisan ng bawat indibidwal.

— Ngunit ang ilang tao, Geronda, ay hindi naniniwala na umiiral ang Impiyerno at Paraiso.

— Hindi ba't hindi sila naniniwala na may impyerno at langit? Ngunit kung walang langit at walang impyerno, paano magkakaroon ng mga patay sa kawalan? Pagkatapos ng lahat, mga kaluluwa naman sila! Ang Diyos ay walang kamatayan [sa kanyang kalikasan], at ang tao ay walang kamatayan sa pamamagitan ng Grasya. Dahil dito, mananatiling siya'y walang kamatayan sa impyerno rin. Higit pa rito, kahit sa buhay na ito sa lupa, nararanasan ng ating kaluluwa, sa isang antas, ang Langit o impyerno — alinsunod sa kalagayan kung nasaan ito. Kung ang isang tao ay pinahihirapan ng masamang budhi, kung nararanasan nila ang takot, kalituhan, paghihirap ng isip, kawalan ng pag-asa, o kinapapalooban ng poot, selos at iba pa, kung gayon ay [kahit sa buhay na ito sa lupa] namumuhay sila sa impiyernong paghihirap. Ngunit kung ang isang tao ay taglay ang pag-ibig, kagalakan, kapayapaan, kababaang-loob, kabutihang-loob at iba pa, namumuhay siya sa Paraiso. Ang buong saligan ay ang kaluluwa. Sapagkat ang kaluluwa ang nakararamdam ng parehong kagalakan at sakit. Subukang lapitan ang isang yumao at simulan mong sabihin sa kanila ang pinakakagandahang bagay para sa kanila, halimbawa: 'Nakarating na ang kapatid mo mula Amerika,' o katulad na pahayag. Wala siyang maunawaan. Kung, sa kabilang banda, susugurin mo siya at babasagin mo ang kanyang mga braso at binti, wala rin siyang maunawaan. Mula rito, makikita na wala nang iba kundi ang kaluluwa ang nakararamdam sa loob ng isang tao. Hindi ba't nagbibigay ng pag-iisip ang lahat ng ito sa mga nagdududa sa pag-iral ng Impiyerno at Paraiso? O kaya naman, sabihin nating nagkaroon ka ng magandang, kaaya-ayang panaginip. Masaya ka, malambing ang tibok ng iyong puso, at ayaw mong matapos ang panaginip. Nagising ka, at pinagsisisihan mong nagising ka. O marahil ay nagkaroon ka ng masamang panaginip. Halimbawa, pinangarap mong nahulog ka at nabali ang iyong mga binti; sa panaginip mo'y nagdurusa ka at umiiyak. Dahil sa takot, nagising ka na may luha sa iyong mga mata, nakita mong wala namang nangyari sa iyo, at masayang sumigaw: 'Salamat sa Diyos, panaginip lang pala iyon!' Ibig sabihin, sangkot dito ang kaluluwa. Kapag nakakapanaginip ng masama, mas labis ang pagdurusa ng isang tao kaysa sa mararanasan niya sa katotohanan, katulad ng isang maysakit na mas labis ang paghihirap sa gabi kaysa sa araw. Gayundin, kapag namatay ang isang tao at napunta sa impiyernong paghihirap, mas magiging mabigat iyon para sa kanila [kaysa sa antas ng impiyernong paghihirap na maaaring nararanasan nila sa lupa]. Isipin mo ang isang taong walang katapusang muling dinaranas ang isang bangungot at nagdurusa magpakailanman. Dito, hindi mo nga matiis ang isang masamang panaginip nang ilang minuto. Ngunit isipin mo—huwag sana po!—ang mapagdamdam ng ganoong paghihirap [magpakailanman]. Kaya mas mabuti na huwag mapunta sa impyerno. Ano ang masasabi mo doon?

— Geronda, matagal na kaming nagsusumikap na huwag mapunta sa impyerno. Kaya, sa palagay mo, mapunta rin ba kami doon sa huli?

— Kung kulang tayo sa karunungan, doon tayo magwawakas. Narito ang hinihiling ko para sa atin: kung pupunta tayo sa Paraiso, sana para sa lahat; pero kung pupunta tayo sa impyerno, sana walang mapunta roon... Tama ba ako o hindi? Napakalaking kawalang-pagpapasalamat kung, matapos ang lahat ng ginawa ng Diyos para sa atin bilang mga tao, ay mapunta tayo sa mga paghihirap ng impyerno at magdulot ng dalamhati sa Kanya. Huwag sana Niyang hayaang may tao man o kahit munting ibon ang mapunta sa impyerno.

Nawa'y ipagkaloob sa atin ng Mabuting Panginoon ang taos-pusong pagsisisi, upang tayo'y matagpuan ng kamatayan na nasa kalagayang espiritwal na kapanahunan at makabalik muli sa Kanyang Makalangit na Kaharian. Amen.